IESVITA SICARIVS.

Hoc est

APOLOGIA

PRO IOHANNE CASTELLO Parisiensi mortis supplicio affecto,

Et pro

PATRIBVS, AC SCHOLASTICIS Societatis Iesu olim Galliæ regno exterminatis

Contra

Edictum Parlamenti olim Parisiis in illos latum;

In V. *partes tributa.*

A

FRANCISCO DE VERONE Constantino.

Deus conteret dentes in ore ipsorum. molas leonum confringet Dominus. *Psal.* 57.

CAVSSA EDITIONIS HVIVS IN omnibus & per omnia primæ conformis, ex præfatione ad lectorem, & tractatibus in fine additis cognoscitur; ex quibus, vt & ipsorum scriptis luculentissimè demonstratur

IESVITAS ESSE SICARIOS, *& parricidas.*

Henri 4 assassiné le 14 mai 1610

LVGDVNI.

MDCXI.

SYLLABVS LIBRORVM, QVI
hoc volumine continentur.

1. *Apologia pro* Ioanne Castello *Parisiensi mortis supplicio affecto, & pro Patribus, & Scholasticis Societatis Iesu, Galliæ regno exterminatis; contra Arrestum Parlamenti Parisiis in illos latum* 29. *Deceb. anno* 1594. *per* Franciscum de Verone Constantino.

2. *Effecta excommunicationem* Henrici Valesii, & Henrici Nauarri *insecuta. vbi continuatur historia de morte Henrici Valesii, & quod Henricus Nauarraus sit incapabilis coronæ Franciæ.*

3. *Litteræ Illustriss. Cardinalis Montalti, scriptæ iussu patris nostri Pontificis Maximi; Etiam cõsilius generale sanctæ vnionis; ex lingua Italica in Gallicam, & iam ex Gallica in Latinam versa.*

4. *Discursus, quo probatur, non licere subdito de Regè suo male loqui, nedum in personam ipsius aliquid intentare.*

5. *Suspiria Galliæ, ad mortem* Henrici IV. *& fidelitatem Gallorum.*

AD LECTOREM.

IRVM cuipiam videri posſit, amice Lector, denuò in vulgus emanare Apologiam Frãciſci Veronenſis, Conſtantini; quam, Regum pro parricidis & ementita ſocietate Ieſu, non plures ante annos conſcripſit: in qua docetur, permiſſum eſſe perſonis etiã priuatis, hoſtiliter inũadere & necare ceu tyrannos, Reges & Principes; qui ad Pontificum Romanorum voluntatem, imò priuatorum etiam hominum iudicium atq; nutum, ſe totos non conformant. Quæ doctrina tantæ abominationi eſt Deo & Hominibus, vt hoc nomine etiam antehac, à multis Conciliis, & nominatim Conſtantienſi, damnata, adque Inferos cum architectis ſuis relegata ſit: vnde tandem in terræ ſuperficiem prorupit iterum, quando Ieſuitæ, interpolatores veteris tyrannidis Romanæ, in perſona Apollyonis

ſui, inde eam reduxerunt, ceu præſens medium emancipandi ſe ex Regum & Principum iure, renouationi Monarchiæ iſtius aduerſantium. Quam doctrinam & ſcholarum ſuarum iuuentuti, & populis, ſibi ad paſcendum côcreditis, concumulandæ impudentiæ ſuæ ergò, litterarũ etiam monumentis tradere, typiſque vulgare non dubitârunt. Veruntamen veriti, ne commemorata Apologia nimis inuiſos & deteſtabiles ipſos redderet Regibus ac Principibus, qui non aditu tantùm ſuo & congreſſu (vt in quos machinæ illorum potiſſimum diriguntur) ipſos eſſent præcluſuri, ſed omnib. etiam regnis ſuis, & rebuspublicis exterminaturi, velut & ante eos Templarii exterminati ſunt: idcirco in rem ſuam fore iudicârunt, dictàm Apologiam ſupprimere atque ſepelire: non quòd ipſos puderet aut pœniteret, ſceleratiſſima iſta parricidia, impudenter adeò defendiſſe ac propugnâſſe: ſed tantùm, ne horror, quem Reges & Principes iuſtiſſimè inde concipere poterant, aditu ad Curias & Conſilia ſua, conficiendæ voluntatis

Ap-

Apollyonis eorum ipsos prohiberet. Etenim perprobè ipsis constat, hanc horribilé suam doctrinam in quatuor Mundi cardines iam sparsam atque disiectam esse, tam altisq; defixam radicibus in animis eorum, qui aures ei præbuerunt, vt noua cudere Præcepta, aut etiam exuscitare scripta, ab eis antè publicata, necessariũ haud esse existimârint: sed sepelire potius ea consultum duxerint: quò celatis coram oculis hominum, & potissimũ Regibus ac Principibus detestandis consiliis & malitia sua, sub bello admodum prætextu, eò liberiorem sibi ad spoliandos & trucidandos illos accessum reseruarent, impurissimorum lenonum & procorum meretricis instar: quibus nihil prius, nihil antiquius est, quàm vt ex ruderibus eorum monarchiam dicti sui Apollyonis releuent ac restaurent. Etenim quis inter homines ratione præditos adeò vilis & abiectus est, qui spiritus tam fallaces ac scelestos accedere ad se patiatur, si sciat conatũ eorum esse expilandi homines, & reddendi eos per cœcam quandam & plus quam brutam

obedientiam, mancipia nequiſſimorū & maledictorum conſiliorum ipſorū: quibus deſtituti, latrociniis & parricidiis eorum ſubiiciantur, quæ in camera Machinationum ipſorum, aliter dicta MEDITATIONVM, exercitata & cōprobata ſunt?

Quandoquidem igitur, Amice Lector, proditiones & parricidia adeò enormia contra perſonas ſacratiſſimas Regum & Principum, quaſi ἀδιαλείπτως perpetrari, nemo clariſſimè non videt: prætereaque Ieſuitæ ſcripta ſua, quibus toti Mundo ad oculum demonſtrant, ſe ſolos authores & præceptores eſſe doctrinarum tam deteſtabilium, alio fine non ſupprimunt, quàm vt impietatem ſuam coram hominibus magis magiſq; occultent, & minùs ſuſpecti ſint Regibus, quibus cumprimis benevolūt: maximi quinetiam ipſorummet Romano-Catholicorum intereſt, probè nouiſſe originem, architectos & artifices dogmatum ſic portētoſorum: idcircò neceſſarium iudicatum eſt, ſupra commemoratam Apologiam recudi: idq; hanc potiſſimùm ob cauſſam, quòd,

quòd, non obstante suppressione eius, vniuersus postea Mundus compertum habuit, per horrendas nôn paucas proditiones, præcepta illic contenta radices adeò altas in animis Iesuiticorum discipulorum egisse, vt ea non tantùm aduersus Reges & Principes; qui, vt Deo obedirent, è spirituali Sodomâ egressi sunt: sed aduersus eos etiam, qui, etsi sub obedientia Paparum constituti, omnia, quę potuerunt, fecerunt, quò Iesuitis & carnificibus eorum placere possent, in actum & effectum producerentur: adeò vt vel hi quoq; morti adiudicati, miserabiliterq; ab hominibus priuatis mactati fuerint, opinatis, Illos hæreticis & rebellibus Papæ fauisse, & auxilium tulisse. Quod non ita pridem accidisse nimis notum est Principi omnium totius Christiani orbis maximo HENRICO IV. Regi Christianissimo Francorum & Nauarrorum; qui 14. die Maii nuper elapsi, mediâ in Parisiorum vrbe, insidens lecticæ suæ, circumstipatus optimis suis amicis, summa inter gaudia augustissimorũ triumphorum Coronationis Reginæ suæ, deploran-

dum in modum trucidatus & mactatus fuit à Francisco Rauaillac, Angulemensi Gallo: qui quum Iesuitæ cuipiã confessus esset, quòd socrum suam veneno sustulisset, præter alios pœnitentiæ actus, Monachatus semestris ei imperatus fuit. Hoc finito tempore, cùm ordinẽ quidem istum deseruisset, at doctorum suorum præcepta retinuisset, Regem naturalem ac legitimum suum necare non dubitauit: inter alia doctrinã Apologiæ huius secutus; per quam, *hunc Principem, si maximè à Papa absolutus esset, tamen Regem esse posse negatur*, & insuper disertis verbis docetur: *Hæreticos & fautores eorum, potissimùm verò relapsos, tum diuino, tum humano iure morti addictos, ab hominibus priuatis, siquidem aliter fieri nequeat, occidi posse:* sicuti apparet ex cap. 8. & sequentibus Partis secundæ.

Hæc, inquã, inter multas alias, caussa potissima est, cur hæc Apologia iterum publicetur, quò Mundus luculentissimè perspiciat, quomodo Iesuitarũ schola, quæ sicarios hosce nefarios promouet, comparata sit: neque tam spectãdas esse misellas istas animas male-

ledictas, quæ falsis & execrandis istis opinionibus imbuuntur, quàm præcipuè authores & præceptores earum: qui, vtut contrariũ præ se ferant, istiusmodi tamen latrociniorum ictus quasi cœlitùs committi, Deoq; gratissima & ad salutem eorum, qui ea committunt, meritoria sacrificia præstari, sibi persuadent. Cęterùm, amice Lector, hanc præfationem hisce pauculis verbis cõcludam.

Ex quo Iesuitę prauis & externis p̃ceptis hominum mentes inficere cœperunt, eosdem, velut furialibus stimulis, ad omne scelus & ad omnẽ libidinẽ impulsos vidimus. Minus tamen esset, si flagitiis tantùm effœminati forent (ipsorum hoc magna ex parte dedecus erat) & à facinoribus manum, à fraudibus mentem abstinuissent. Nunquam tantum mâlum in Rêpubl. fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Quicquid his annis libidine, quicquid fraude, quicquid scelere peccatum est, ex vno illo Iesuitarum sacrario scitote ortum esse. Necdum omnia, in quę coniurarunt, facinora edita habent; adhuc

priuatis noxiis (quia nondum ad Rempublic. opprimendam satis virium est) coniuratio sese impia tenet. Crescit & serpit quotidie malum. Iam maius est, quàm vt capere id priuata fortuna possit: ad summam Reipubl. spectat, nisi præcaueatis Christiani. Iam diurna legitimè à Magistratu vocata Concilia, superant ipsorum assidua nocturna diurnaque, quibus consultant quotidie de sua salute, simul ac vestra pernicie. Quare singulis vobis, maximè Regibus, vniuersi illi timendi sunt. Optare igitur vnusquisq; vestrum debet, vt bona mens suis omnibus fuerit, neque vos libidine aut furore in illum gurgitem abripi sinatis. Nihil enim in speciem fallacius, quàm praua Religio. Vbi Dei numen prætenditur sceleribus, nullus subeat animum timor, ne fraudibus humanis vindicandis diuini iuris aliquid violetur. Hac vos Religione innumerabilia Patrum Decreta, Imperatorum statuta, & diuina inprimis Mandata liberant. Quoties hoc Patrum Auorumque ætate negocium est Magistratibus datum, vt sacra illa scelerum Collegia fieri

fieri vetarent, ſacrificulos illos regnis & vrbibus prohiberent, improbos illorum libros conquirerēt, comburerentque atq; omnem illorum diſciplinam domi foriſq; abolerent? Iudicabant enim prudentiſſimi viri omnis diuini humaniq; iuris, nihil æq; diſſoluendæ Religionis eſſe, quàm vbi Cuſtodes iuris diuini & humani non patrio ritu colerentur, ſed nefario priuatorum ſcelere Inferis ſacrificarentur. Cæterùm quum Deus, qui ſuum numen ſceleríb. tam nefariis contaminari indignè ferebat, ex occultis ea tenebris in lucem extraxerit, nec pateſieri, vt impunita eſſent, ſed vt vindicarentur & opprimerentur, voluiſſe credendus eſt.

ANno 1594. postquam Lutetia Parisioru͂ tradita fuit in manus HENRICI Bourbonii, quum is, è reditu suo ex Picardia, esset in cubili Dominæ de Liencourt, amicæ suæ, vulgo dictæ la Gabriele, ad 27. diem Decemb. Iohannes Castellus Parisiensis, Petri Castelli mercatoris & ciuis Parisiensis filius, annos natus nouendecim, Zelo permotus Religionis & iustitiæ, in illud irrepit. Et cultro, quem habebat, iugulum illius petere volens, in os illum impingit, horâ circiter septimâ vespertinâ, confracto ei dente. Ille comprehensus, facinus detestatur, & diligenti de eo quæstione habita, fatetur constantissimè, non ab alio, qua͂ à se ipso adductum se fuisse. Quum verò palàm fieret, illum cursum litterarium in Iesuitarum confecisse Collegio, & Præceptorem ibi habuisse Iohannem Gueretum (qui in quæstionem propterea datus insons deprehensus est:) Decretum, ad 29. diem mensis sequentis, tam contra vniuersam Iesuitarum societatem, quàm contra dictum Castellum, huiusmodi est latum, quod sequitur.

EXTRACTVM EX REGISTRIS PARLAMENTI.

POSTEAQVAM Curia, & Præpositus Aulæ regiæ, processum instituerunt & perfecerunt criminalem, ad supplicationem Procuratoris generalis Regis, interrogatoris & accusatoris contra Iohannem Castellum, Parisiensem, studiosum litterarum, quarum cursum confecerat in Collegio Claremontano, captiuum in vinculis custodiæ Palatii, ob summè execrandum & abominandũ parricidium, quod machinatus erat in sacrum caput Regis: posteaquam etiam idem Castellus in commemorata Curia super eodem parricidio examinatus & auditus, confessionem suam edidit: auditi quinetiam illic fuerũt non tantùm Iohannes Gueretus sacrificulus congregationis & societatis Iesu, habitans eodem in Collegio, & postmodum Præceptor dicti Iohannis Castelli: sed etiam Petrus Castellus & Dionysia Hazarda eiusdem I[...] [...]arētes: consideratis conclusionibu[...] generalis Reg[...] Curia p[...] et[...]

manæ, in primo capite, propter sceleratissimũ & summè detestãdum parricidium, tentatum in personam Regis. In cuius criminis reparationem dictum Iohannem Castellum condemnauit & condemnat, vt honorariam sustineat pœnam, in principali porta Ecclesiæ Parisiensis, nudus in camisia, tenens facem cereã ardentem, duas libras grauem: vbi in genua procidens profiteatur & declaret, quòd infeliciter & proditoriè inhumanissimum, & summè abominandum parricidium illud machinatus sit, Regemque cultro in ore vulnerârit: quodque ex falsâ maledictâ instructione in cõmemorato processu asseruerit, Permissum esse occidere Reges: Regemq; Henricum IV. hoc tempore regnantem, in Ecclesia non esse, tantisper dum à Papa approbatus sit: cuius quidem facti pœnitentiã ducatur, veniamque ob id petat à Deo, Rege & Iustitia. Hoc præstito, vehi tradatur ad supplicii locum Greuẽsem, vbi forcipib. candentib. inustis brachiis & coxis eius, manus dextera, tenens cultrum, quo parricidium designare in animo habebat, amputetur. Tum corpus quatuor equis distractum [illegible] ietur: membra verò & corporis tr[illegible] nem coniecta redigantur in cineri[illegible]iantur [illegible] aerẽ. Declarauit quin[illegible] gula bona eius [illegible]am exe[illegible]

ad cognoscendam veritatem de complicibus ipsius, & certis casibus, ex eodem processu manantibus. Fecit & facit inhibitionem ac prohibitionem omnibus personis, cuiuscunque qualitatis & conditionis, sub pœna Criminis Læsæ Maiestatis, ne dicant vel proferát, quocunque loco, publico siue priuato, commemorata dicta vel Proposita, quæ Curia declarauit & declarat scandalosa, seditiosa, pugnātia cum verbo Dei, & à sanctis Decretis condemnata vt hæretica. Decernit, vt sacrifici & Scholastici Collegii Claremontani, & omnes alii, qui ex dicta societate se cognominant, tanquam corruptores iuuentutis, perturbatores tranquillitatis publicæ, hostes Regis & Status, intra triduum, à significatione præsentis Decreti, exeant Lutetiâ, & aliis vrbibus atque locis, vbi sunt Collegia ipsorū, & quindecim intra dies ex vniuerso discedāt Regno: sub pœna, vt quicunque reperiantur, post dictum tempus, ceu rei criminis læsæ Maiestatis eiusdem puniantur & mulctentur. Bona deinde eorum cùm mobilia, tum immobilia, in opera impendantur misericordiæ; quorum distributio ita, vt Curia ordinabit, instituatur. Præterea imperat omnibus subditis Regis, vt Scholasticos suos in Collegia societatis istius, quæ sunt extra Regnum, ad discendum, deinceps ne mittant, sub eadem pœna criminis læsæ Maiestatis. Decernit dicta Curia, vt exempla presentis Decreti mittantur ad prouincias

& magistratus huius Circi, quo iuxta formam & tenorem suum in effectum producatur. Iniungit quoque præfectis & seneschallis, locumque tenentibus illorum generalibus & particularibus, vt ad executionem procedant intra dies iustos, in Decreto præscriptos: item substitutis Procuratoris generalis, vt dictæ executioni diligenter inuigilent, transgressores obseruent, & commemoratam Curiam de diligentia sua menstruatim certiorem faciant, sub pœna priuationis statuum ipsorum.

Signatum à Tilleto. Et inferiùs. Pronunciatum in Iohannem Castellum, supplicio affectum die Iouis.
29. Decemb.
1594.

CONSPECTVS OMNIVM CAPITVM huius operis.

PRIMA PARS.

De origine erroris, quæ cùm hîc, tum alibi conſpicitur.

Similitudo mater erroris. Cap.1.
Aſtutia Diaboli, fallendi per ſimilitudinem triplex. 2.
Inſtructio ex Scriptura; qua error de ſimilitudine eripi poſſit. 3.
Praxis aſtutiæ huius contra vnionem Catholicorum, coniuncta cum triplici errore: & 1. circa primum errorem 4.
Praxis circa ſecundum errorem 5.
Praxis circa tertium errorem 6.
Praxis ſpecialis circa facinus Caſtelli, & decretum in illud latum 7.

SECVNDA PARS.

Facinus Caſtelli iuſtum eſſe.

Actus heroïcus iniuſtus eſſe nequit 1.
Perſonæ Regum ſunt inuiolabiles 2.

Castellus non habuit in animo occidere Regem 3.
Henricus Bourbonius rex appellari nequit ob conuersionem prætensam. 4.
Neq; in præiudicium excommunicationis. 5.
Censura temeraria Parlamenti in Sorbonam; quoad hunc articulum. 6.
Idem Bourbonius non potest se defendere aduersus excommunicationem, exemplo Regum Galliæ 7.
Neque etiam à Papa absolutus, Rex potest esse. 8.
Neq; potest Rex dici ex successionis iure. 9.
Neq; propter obedientiam, quæ ei præstatur. 10.
Hæretici, & potissimùm relapsi, iure diuino & humano morte sunt afficiendi. 11.
Iidem è medio tolli possunt ab hominibus priuatis: si aliter fieri nequeat. 12.
Idem iudicari debet de tyrannis. 13.
Multò verò magis de tyranno & hæretico simul. 14.
Rationes & vtilitates singulares machinationis Castelli. 15.

TERTIA PARS.

Actum Castelli heroicum esse.

Actus Castelli heroicus est in substantia sua. 1.
Idem heroicus est in sua confessione. 2.
Technæ contra Castellum, & abusus sacramenti Pœnitentiæ. 3.
Exsecratio eiusdem abusus in Parlamenti Curia 4.
Impudentia calumniarum contra Castellum. 5.
Impostura in sacramento vt per Castellum detecta sit. 6.

Constantia Castelli in examine. 7.
Constantia eiusdem inter quaestiones ac tormenta. 8.
Constantia in perferenda poena honoraria. 9.
Constantia in supplicio. 10.
Actus permanet heroicus, licet conatus finē suum non assequatur. 11.

QVARTA PARS.

Decreti contra Castellum vitia & absurditates.

A*Bsurditas in censura facinoris.* 1.
Absurditas in condemnatione personae: & speciatim quoad poenam honorariam. 2.
Falsitates notoriae contra Castellum. 3.
Haeresis manifesta in Decreto. 4.
Medium excusandae haereseos nullum. 5.
Absurditas inhibitionis, ne proposita Castelli proferantur. 6.
Proposita Castelli neutiquam sunt scandalosa, aut seditiosa. 7.
Neq; etiam pugnant cum verbo Dei, aut condemnata sunt à sanctis Decretis, vt haeretica. 8.
Exemplum infidelium Imperatorum nequaquam patrocinatur Principibus haereticis. 9.
Neq; etiam exemplum Imperatorū haereticorū. 10.
Et minùs in Gallia. 11.
Neq; sanctorum patientia patrocinatur. 12.
Nec exemplum Nabuchodonosoris, & praeceptum ei obtemperandi, 13.

QVINTA PARS.

Vitia & absurditates Decreti contra Iesuitas.

Animositas iudicum notoria & ocularis contra Iesuitas 1.
Præcipitantia & confusio iudicii 2.
Maturandi iudicii huius nulla ratio valida. 3.
Calumniæ & impostura in Decreto. 4.
Contra crimina Decreti defensio societatis. 5.
Defensio contra actionem forensem Arnoldi. 6.
Iniustitia & tyrannis in condemnatione. 7.
Iniustitia contra Patrem Iohannem Gueretum. 8.
Crudelitas & sacrilegium, in Patre Guygnardo commissum. 9.
Martyrium Patris Guygnardi Iesuitæ, per omnia puncta iustificatum. 10.
Admonitio ad Catholicos de facti huius consequẽtia. 11.
Admonitio de cooperando cum Deo, ad supprimẽdam tyrannidem hæreticam. 12.
Exhortatio finalis ad exterminandum hostem Dei & Ecclesiæ suæ. 13.

PARS

Pars prima.

De origine Erroris; qui cùm hîc, tum alibi conſpicitur.

Similitudo mater Erroris.

CAP. I.

NON incongruè dixit is, qui SIMILITVDINEM, *Erroris matrē* eſſe pronunçiauit: quandoquidem hæc ita cōparata eſt, vt plurimùm nos fallat, ſenſus obſtruat, rationem noſtram labefactet, & tantùm in errorem rapiat, vt vnum accipiamus pro altero. Sic per ſimilitudinem lupus pro cane, ſerpens pro anguilla, cicuta pro apio, cuprum pro auro, ſtannū pro argento, & vitrum pro ſmaragdo accipiuntur. Sic racemus, ſeu vua à Zeuxo picta, aues decipit: bucula Myronis in ſe tauros illicit: & canis Æſopicus vmbrâ vehementer fallitur. Sic perdix & coturnix ſibilo aucupum falluntur, & terriculis à cannabo pelluntur columbæ. Accenſendæ huc ſunt inſomniorum vanitates, incantatorū phantaſmata, bellorum ſtra-

tegemata, & imposturæ omnis generis, deteriores impostura duûm gemellorum, de quib. Virgilius testatur, magnam illorum similitudinem parentes etiam decipere, verùm errore grato & iucundo. Huc pertinent præstigiæ eorum, qui similitudine lineamentorum corporis, verborum, & nominis, in nobilissimis se familiis supposuerunt, imò in summas quoq; dignitates, thorumque castissimorum connubiorum intruserunt. Qualis fuit exauricularis ille Smerdis, qui in Monarchiam Persarũ irrepsit, Cyri se filium simulans, cui nomine similis fuit atque facie. Propalus quidam, cùm se Antiochi filium dictitaret, hoc astu Syriæ regno est potitus. Iudæus quidam, Sidone natus, cùm Alexandrum, filium Herodis se nominaret, cui non absimilis erat, effecit, vt à Iudæis rex reciperetur: at ab Augusto Cæsare per ruditatem manuum cognitus, ad triremes relegatus fuit. Aliorum apud Veteres Valerius Max. & Fulgosus meminerunt. Tempore Ludouici VII. Regis Gallorũ, is, qui Balduinum Flandriæ Comitem se dicebat, cui similis erat, effecit, vt tota patria Nobilitas eum sequeretur. Hac specie Ixion apud Poëtas ab Idolo Iunonis deceptus nubẽ amplectitur. Et Turnus Æneæ phantasmate, ab Iunone ei proposito, æstuat illud insectari: vnde & è prælio egreditur. Apud Plautum metamorphosis Iouis, in Amphitruo, & Mercurii in Sosia, infinitis deceptionib. festiuis materiam suppeditat.

Æn.10. *Herod.l.3.* *Iof.antiq.l.17. cap.14.* *Val.M.l.9.c.16.* *Fulg.l.9.c.16.* *Æn.10.*

Et

Et ſacra ſi licet cõponere profanis, ſupplantatio Iacobi, quam erga patrem Iſaacum, impetrandę benedictioni fratris adhibuit, callidior dari non potuit, quam per manuũ ſimilitudinẽ, quas, de matris conſilio, hœdorum lactentium pellibus induebat. Hoc ſe colorare fuco ſolent falſi amici, falſi Chriſtiani & Catholici: adeò vt hypocritas inuenias, qui lupos pellib. ouinis egregiè tegant. Breuiter, ea eſt ſimilitudo; quæ ſumit turpia pro pulchris, lepida pro honeſtis, curua pro rectis, carnem pro ſpiritu, mendacium pro veritate: ita bonum pro malo fugere, & malum pro bono ſectari docens. Omnia, inquit Philoſophus, naturaliter bonũ appetunt: verùm quæ plurimùm nos fallit recti ſpecies eſt, ait Poëta, quæ efficit, vt vitium accipiatur pro virtute, virtus pro vitio, & generatim vnum pro altero. *Gen. 27.* *Ariſt. 1. Eth.* *Hor. in arte.*

Hunc in modum peruerſa hominum de rebus iudicia fieri ſolẽt. Hinc prædo pro valido, Zelo æſtuans pro ſeditioſo, vindictæ cupidus pro animoſo, patiens pro homine triobolari, prauus pro ingenioſo, iuſtus ac ſeuerus pro crudeli, indulgens pro rationali, callidus pro prudenti, ſimplex pro ſtupido, ſordidus & auarus pro rei familiaris ſtudioſo, & prodigus pro liberali accipiuntur. Vſurarius in crudelitate ſuâ, ſub ſpecie opitulãdi neceſſitati proximi ſui, cùm publicè, tum priuatim, nominari vult officioſus: vnde omni contentione iniquitatem ſuam, ceu opus pium ac laude dignũ

propugnat. Qua ratione nihil tam bonum est, quod non condemnari, nihil tam malum est, quod non defendi, patronumq́; suum reperire possit.

Diaboli astutia fallendi per similitudinem, triplex.

CAP. II.

I. HOc medium si Diabolo excusseris, omnes actiones eius irritas esse deprehenderis. Hoc ille vtitur medio ad homines tentandos, fallendos, seducendos: idq́; tribus potissimùm modis. Primus est; quòd eis malum obtrudere conatur pro bono; & quidem hominibus etiam summè spiritualibus: immò Iesu Christo ipsi; cui sub necessitatis specie persuadere tentauit, vt lapides transmutaret in panes: & sub fiducia in Deum; vt seipsum deorsum demitteret. Sic transfigurans se in Angelum lucis, sub pietatis, aut alterius deuotionis, quam inflammare ipse facilè potest, vmbrâ, hæreticos, & vanitate turgentes, suiq́; nimium amantes homines ad se trahit: adeò vt martyres etiam eos efficiat, quò simpliciores faciliùs ab eis seducantur. Talis quondam Adamitarum secta fuit, vtut sordida, vilis & abiecta superstitio & stultitia eorum fuerit, sicut testatur S. Bernardus. Tales posteris temporibus fuerunt Lutherani & Caluinistæ; qui

medias inter flammas Psalmos cecinerūt, quò impietatem suam meliùs celare, pluresque seducere possent.

II. Hic si non procedit modus, alter paratus est; quo versutus ille generis humani hostis efficit, vt sub mali specie veritas vim patiatur, & per consequens contemnatur & condemnetur. Quo altero artificio vtitur erga bonos, tanquam si mali, & erga malos, tanquā si boni essent: vt ita confundendo iudicium conuitiis proscindat veritatem, honore verò afficiat malitiam. Sic Martyres interficit, & I. Christum crucifigit, sub specie hominum maleficorum. Et in innocentiam quidem huius, tanquam si sceleratissimus Mortalium fuisset præ omnibus aliis, effudit omnis generis, blasphemias, opprobria, ignominiam, contemtum, & immanitatem suppliciorum.

Et quandoquidem constat, Improbis bene esse: probis verò malè: seruosque Iesu Christi, magistri sui more tractari: inde natus inter homines est error, quibus mysteria Dei ignota sunt, vt hos quidem condemnent: iustos verò pronuncient illos: iuxta tritum sermone prouerbium, Miserum iniuriâ affici, & percussum mulctam pendere. Quæ illa ipsa vanitas est, quam super terram fieri dicit sapiens, quū inquit: *Sunt iusti; quibus obtingit secundùm opus improborum: & sunt improbi; quibus obtingit secundùm opus iustorum.* In quo equidem Mundus iners fundamentum suum vulgò ponit, Eccles. 8.

siue vt condemnet bonos (sicut amici Iobi fecerant propter afflictionem, quâ conflictari eum videbant: & incolæ insulæ Melitensis; qui S. Paulum homicidã iudicabant esse, quia viperam è manu eius pendentem viderant: & qui Machabæos condemnauerant, propter calamitates, quibus premebantur: & Constãtius postero tempore; qui Catholicos in gratiam Arianorum, quibus resistebant, malis affecerat, vt testatur Lucifer:) siue vt iustos declaret improbos, sicut Idololatræ Iudæi in Ægypto Ieremiæ tempore fecerant, qui, quum Cœli reginam Lunam adorarent, eiq; adolerent, sibi imaginabantur, impietatẽ istam veram religionem esse, illudentes Prophetæ, à quo contrarium edocti erant: *Quandoquidem* (dicebant) *satiabamur olim cibo, & eramus hilares ac malum non experiebamur*. Quo idiomate Aulicos Henrici VIII. Anglorum Regis vsos non pridem, testatur Cardinalis Polus; qui, vt schisma suum, & censurarum contemptum comprobarent, dicere solebant, A tempore excommunicationis Regis, Angliæ regnum malo nullo conflictatũ, terram fructus produxisse, ex sententia omnia successisse, hostes victos esse, &c. quo ipso idiomate hodieque in Insula ista vulgò vtuntur, in eius, qui ad Regni clauum illic sedet, gratiam. Ex quo diuturno & magno successu impietatem & cetera scelera sua probant atque laudant. Qui longissimus ille & latissimus locus communis est,

Lucif. contr. Const.

Ier. 44.

est, quem Prædicantes regni illius tantopere voluunt & agitant, vt prædicationes suas eo impleant ac farciant, tum seipsos, tũ misellum populum turpissimè decipiẽdo: sine quo muti sæpiùs existerent.

Sed, quod magis mirum videatur, ipsa etiam superstitionis mancipia, & qui sortilegiis vtũtur, adeoque Athei omnes, iustificãdæ impietati suæ argumentũ isthoc adhibent. Pro primo genere testes sunt illi; qui characteres ferunt, incantationibus vtuntur ac verbis, tum in Schedis certis conscriptis, tum verbalibus, quæ pronũciant, ad sanandos homines & bestias: qui moti specie sanationum quarundam accidentariarum (non considerantes, quantopere seipsos implicẽt, & quanti soluere tandem cogantur) sibi persuadent, bellè omnino & præclarè se operari. Pro vltimo genere testãtur, hi, qui, cùm ob impietatem suam à Deo deserti sint, vt afflictionem, quâ Deus vulgò suos afficit, ne sentiant, imaginantur sibi, longè beatiores & prudentiores se esse aliis. Talis erat Selius ille, cuius Martialis meminit, lib. 4. Epigram. his verbis:

Nullos esse Deos, inane cœlum
Affirmat Selius, probatq; quod se
Factum, dum negat hæc, videt beatum.

III. Quòd si vsu venit, vt boni & mali res efficiant aut perpetiantur easdem; tum Satan tertium inde errorem creat, nempe, vt de his & illis idem iudicium feratur, omnesq; simul

condemnentur,pœnâ quandoquidem eâdem afficiuntur. Ita Iesum Christum cum duobus latronibus & in medio eorum, crucifigit. Ita primos Christianos é medio tollit cum sceleratissimis quibusque. Ad eadem supplicia, eadem patibula, gerras easdem rapit,tam veros martyres Catholicos, quàm falsos hæreticos: quod in Anglia, tempore Henrici VIII. accidisse nouimus. Ita igitur idem de vno ac de altero iudicari solet,quo modo callidus hostis abuti non dubitat simplicitate eorum, qui inter persecutionem Isaaco per Ismaelem inflictam, & inter eam, quam Agaræ Sara intulit, distinguere non possunt,aut volunt. Vnde prior tam iniusta est,quàm posterior est iusta & sancta,quod innuit S.Augustinus,quum inquit: *Quicunque boni malique pariter afflicti sunt,non ideò pariter distincti non sunt, quia distinctum non est quod vtrique perpessi sunt. Manet enim dissimilitudo passorum etiam,in similitudine passionum. Et licet sub eodem tormento,non est idem virtus & vitium. Nam sicut sub vno igne aurum rutilat,palea fumat; & sub eadem tribula stipulæ comminuuntur,frumento purgantur; nec ideo cum oleo amurca confunditur, quia eodem prœli pondere exprimitur.*

Gen. 21. Gen. 16.

Lib. 1. de Ciuit. Dei. 8.

Instructio ex Scriptura: qua Error de similitudine eripi possit.

CAP. III.

SI vſpiam alibi, certè hoc loco inſignis occaſio offertur in effectum producendi illud, quod I. Chriſtus nos monet, Prudentes nos debere eſſe ſicut ſerpẽtes. Quò pertinet, quòd ſcriptura diligenter diſcernere nos iuſſit animantia munda ab immundis, vngulam habentia ſciſſam ab habentibus non ſciſſam, & ruminantia à non ruminantibus. Etenim per ſciſſionem vngulæ indicare vult diſcretionem neceſſariam perſcrutandi cauſſæ intimum ac meritum: per ruminationẽ verò accuratam & profundam horum meditationem. Et alibi, quum dicit, *Hominem videre ea, quæ ſunt ante oculos, ſed Deum reſpicere cor*; exemplum Dei nobis proponit ceu regulam de omnibus rectè iudicandi, quoad quidem à nobis fieri poteſt, adeò vt non iudicemus ex cortice, ſed factum ipſum examinemus. Hoc deficiente, veriſſimum deprehẽditur id, quòd pro mundanis, & non niſi exteriora ſpectantibus, ſapiens dixit, *Creaturas factas eſſe, vt ſint offendicula animis hominum, & laqueus pedibus inſipientium*. ſicut è contrario S. Paulus dicit de *Homine ſpirituali, quòd iudicet omnia*, puta, vt decet. Sed & exemplum nobis huius rei ſuppeditauit Ieſus Chriſtus. Iniquè enim percuſſus, tanquam ſi maledixiſſet Pontifici, reſpondit, *Si malè locutus ſum, teſtificare de malo: ſin bene, cur me cædis?* Redarguens errorem horum, qui

1. Reg. 16.

Sap. 4.

1. Cor. 2.

Ioh. 18.

condemnant aut reprehendunt ob ſpeciem duntaxat mali, nec in ipſam rei naturam intuentur.

Praxis aſtutiæ huius in Catholicorum vnionem triplex.

CAP. IV.

SI, quæ dicta iam ſunt, ipſo facto demonſtrare oporteat, vnica ſtatûs vnionis Catholicorum in Gallia, & Aduerſariorũ eius conſideratio, (vt longiùs ne abeamus,) quid ſit, ſatis ſuperque declarabit: pro diuerſis videlicet & peregrinis iudiciis, quę de eo hactenus ſunt facta, & adhuc fiunt, tam ſuper cauſſæ merito & naturâ, quàm euentis ruinoſis parte vnâ, & commodis parte alterâ: nec non ſuper effectis communibus, quæ ſunt mala & calamitates bellicæ: dici quandoquidem nequit, vbi nam ſimilitudo plus cauſſæ erroris habeat ſumendi bonum pro malo, & malum pro bono, quã hac triplici, quæ ſequitur, formâ, & nominatim quidem pro commemoratâ Vnione.

Praxis circa primum genus. Etenim ad cauſſæ meritum quod attinet, manifeſtus ibi error apparet, ſiue generatim eam conſideres, ſiue in ſpecie eos; qui inde ſe nominant: generatim quidem ideo; quòd rebellionem indigetant id, quod eſt religio: crimen

men læſæ Maieſtatis id, quod Maieſtatem ſeruat ſartam & tectam: legum infractionem id, quod eas cuſtodit: innouationem id, quod antiquitaté tuetur: ſeditionem id, quod propriè protectio eſt, maloque futuro medetur. Quód totum fieri videamus propter oppoſitionem factam à Catholicis ex vna parte, non regiæ dignitati, ſed tyrannidi: nec tyrannidi occultæ, aut quoquo modo tolerandæ, ſed apertæ, & primi gradus; quæ religionem opprimit: nec religionem quamuis, aut à triennio natam, ſed quæ ſola vera eſt, & antiqua Gallis, & per quam hic honor eis habetur, vt Chriſtianiſſimi appellentur. Quo ipſo ſanè medio ipſa dominium obtinet in Hæreticos; quod à longo tempore, iuxta generalem corruptelam fidei, & morum, apertamque perniciem animarum, delineatum fuit: non ad Hugenotorum formam; qui vt hæreſes, inuentiones abominabiles, & Satanicas ſynagogas ſuas plantarent ac ſtabilirẽt, ſacrilegia illa ſua religionis pallio obuelare non dubitârunt: in manifeſtis quinetiam rebellionibus ſuis Gallorum regibus perſuaſerunt, id omne in ſeruitium eorum fieri; verùm vt reges intra ſepta officii ipſorum continerent, vt Eccleſiæ obedirent, vt cenſuras & excommunicationes euitarent, vt conſeruarent exiſtimationẽ Gallorum, authoritatem Statuum, & leges fundamentales Regni. Alterâ deinde ex Parte id factum, propter prætenſionem iuris, factam ab

hostibus, vbi ius non est: ordinis, vbi ordo peruertitur; maiestatis, vbi hostilitas est: & authoritatis legitimæ, vbi nec est talis, nec esse potest. Vnde tandem ob similitudinem, quæ in motibus illis, & plusquam iustâ oppositione, factâ iis, quæ sunt prorsus illicita, inerat, progerminauit error eorum; qui condemnant per exterius, id, ex quo meritum iudicari nequit aliter, quàm ex iustitia ipsa rei, quæ hos & illos impellit.

Et quod in specie attinet ad eos, qui Vnionis socios se vocârunt, & reuera tales non fuerunt, nisi vt eam labefactarent ac destruerent, quâ proinde digni haud erant, quippe ambitionem suam deuotionis pallio tegentes, abusi caussâ sanctâ ideò, vt affectibus suis, & cupiditatibus insatiabilibus indulgerent, sicque caussam illam prorsus perderent: notus est inde natus error; quo alii iudicantur per alios, & condemnantur generatim omnes ob delictum paucorum: tanquam si propter Iudam vnum, qui fur fuit & hypocrita, vniuersum Apostolorum Collegium repudiare aut calumniari oporteret.

Ex aduerso, quod attinet ad hostes: notum est, vti perfidia, perduellio, vis hostilis & oppressio eorum, qui pluris fecerunt terram cœlo, hominum gloriam Dei gloriâ, factum hominibus promissum contra Deum promisso facto Deo in sacro baptismate: qui protectores

ʒes ſimul tyrannidis & hæreſis, hoſtes apertos Fidei & Eccleſiæ Catholicæ, patriæ ſuæ & fratrum ſuorum parricidas ſe fecerunt: ſub ſpecie conſeruandæ eius Maieſtatis, quæ Maieſtas amplius non erat: ita Maieſtatem cudentes, quæ Maieſtas nequit eſſe, contra Eccleſiæ & Statuum ſanctè factum & pronunciatum, conuenienſq; legibus diuinis & humanis iudicium: vti, inquam, hæc tanta perfidia bonũ ac fidele ſeruitium, officium bonorum Gallorum & fidiſſimorũ ſeruorum Regis & Regni appellata fuerit: verùm tantâ cum abſurditate, vt vel ſola facti natura, ſi cetera argumenta omnia prætereamus, Mundo vniuerſo eam clariſſimè ob oculos ponat. Ceterùm pluribus quùm non ſit opus, velo contracto, totam rem in lucem proferemus, vt de turpitudine eius meliùs iudicari queat.

Praxis circa ſecundum Errorem.

CAP. V.

AD ſecundum quod attinet punctum, Aduerſariorum reſpectu, notæ ſunt variȩ de hac re habitȩ collocutiones: & quomodo vnâ parte aduerſitates, miſeriæ, afflictiones, confuſiones, opprobria, excõmunicationes, proſcriptiones, paupertates, captiuitates, quæſtiones, patibula, crudelitates ſuppliciorum eorum; qui nequiſſimè proditi & traditi fue-

runt ab iis, in quibus confidebant: parte verò alterâ, quomodo prosperitates, successus, splendores, victoriæ, honores, fruitiones bonorum, securitates, libertates, abundantiæ, iucunditates & delectationes omnis generis, argumento seruierint imprudentibus condemnandi primos, & iustificandi vltimos: imò arguendi atheismicos; qui contrarium dicturi essent.

Matth.27. Quo modo olim Iudæi, quũ in cruce pendentem Christum viderent, vehementius, quàm vnquam antè, ei illudebant, seque ipsos in opinione sua confirmabant, quasi iusti essent ipsi: iniustus verò & improbus, homo ille crucifixus. Homines sunt sine iudicio, inquit S.Bernhardus, qui cruces vident afflictorum, & suas non vident vnctiones: de quibus S.Paulus testatur,

2.Cor.6. *Illos specie externa tristes esse, intus verò lætos:* quandoquidem se dignos

Act.5. animaduertunt esse, *qui pro nomine Iesu contumelia afficiantur.*

Hebr.10. *Recipiunt igitur cum gaudio direptionem bonorum suorum, vt qui sciunt se habere apud se potiorem substantiam in cœlis, & quæ permaneat.* Quibus etiam summo honori est, cooptari in contractum initum & iuratũ cum

Luc.14. Deo; qui est, Non parcere bonis, facultatibus commoditatibus, vxoribus, liberis & amicis: immò vitæ ipsi: quæ deserere parati sunt omnia, fidem saltem vt retineant, religionemq; conseruent. Hoc promissum si ratum faciant ipsi: tum Deus suo promisso haud deest: ve-

Eccl.3. luti Scriptura dicit, *Sapientê seruare legem Dei, &*

& legem ei fidelem esse. Passionis huius temporis pares non esse gloriæ illi, quæ futurum est vt reuelatur in ipsis per eum; qui ipsis dicit, vti Abrahamo, patri eorum: Ego clypeus sum tibi, merces tua ampla valde. Et licet filius externus hominis corrumpitur; attamen internum remorari de die in diem; afflictionemq; ipsam huius temporis paruã & exiguam; gloriam nobis præparare, quæ non finitur in secula seculorum. Rom. 8. 2. Cor. 4.

Et si vel maximè ob peccata sua malis conflictentur, ab absurditate tamen & intollerabili ignoratione caussam confundendi cum personis, & condemnandi vnum pro altero, sibi cauebunt: vt qui neutiquam nesciunt, erratum esse, non ideò, quòd caussam suscepesint agendam; sed quòd egerint eam malè: quodque, vt nulla fuit vnquam sanctior aut iustior caussa, ita nulla vnquam fuerit ab aliis quidem peius acta, ab aliis verò subtiliùs & artificiosiùs colorata; vt certè huius generis delicta, eorum, quibus incumbit meliùs agere, & speciatim in dignitate constitutorum, qui tantas in corda bonorum instillârunt lachrymas, coram illo, qui preces eorum æternùm non repudiabit, lippis & tonsoribus sunt nota.

Ac velle ob id afflictos condemnare, aliorũ respectu, & iustos declarare aduersarios; hoc quidem non nisi ad eos spectat, qui iudicia Dei secreta non perpẽdunt. Qui vt omne punit peccatum, etiam eorum, qui de suo sunt

Ezech. 9. grege, *incipiens à sanctuario suo*; ita ponderare nouit in peccatis illud, quod magis pendit aut minus. Admirabili quinetiam sapientiâ vtitur operâ hominum sceleratorum ad puniendos alios; & è summis peccatoribus flagella efficit minorum. Et vt peccatum nullum est, quod comparari possit cum hæresi, & fautore hæreseos, & schismatis cuiusvis in Ecclesiam, cuius quidem asseclæ prosperātur ad tempus, non alium in finem, quàm vt exitio ruant æterno: ita è contrario Deus castigat eos, quibus in æternum misericordiam exhibere vult, propinans eis summitatem poculi iræ suæ, cuius fundum ac fæcem reseruat iis, à quibus affliguntur. Quod omne fit ex Scripturæ iudicio, de eo, *qui blasphemat Deum*, *& eo, qui maledicit Deo*; de quorum priore dictum, *Eum morte moriturum*; de posteriore verò, *Portaturum peccatum suum*. Vt enim, inquit Origenes, posterior deterior est priori, ita cùm pœnam in hoc Mundo non habeat sufficientem peccato suo, necesse est, illud portet in alio, vt qui æternæ obligatus est morti, velut alter tulit temporalem.

Leuit. 24. Hom. 14. in Leu.

Praxis circa tertium Errorem.

CAP. VI.

AD tertium & vltimū punctum quod attinet, satis notū est, belli incommoda, homici-

micidia, incédia, famem, direptiones, ſacrilegia, demolitiones ædium, neglectum cultus diuini, & ſimilia, nominata fuiſſe fructus ſanctæ Vnionis, aut ſaltem eius ſociis imputata. verùm id quidem adeò ἀπροσδιονύσως, vt conuitium iſtarum rerum imputari non niſi illi poſſit, qui dat manus, & neutiquam illis, qui defendunt Eccleſiam, & pugnant pro ea (niſi fortè bonam cauſſam malè defenderint,) velut è contrario, nec fuit vnquam, nec vnquam ineſſe poteſt vllum ius, vlláve ratio in iis, qui eam perſequuntur. Quæ cauſſa, cur Eccleſiæ hoſtes in Scriptura vulgò deſcribâtur irrationalium & immanium beſtiarum typis, veluti leonum, vrſorum, leopardorum, ſerpentium, draconũ, aprorum, luporum, vulpium, ranarum mortiferarum, è puteo abyſſi prorepentium, & aliarum. Tales ſanè calumniæ & opprobria contra ſanctam Vnionem euomi ſolita non niſi ſputum ſunt exſputum in cœlum, quod recidit in faciem eius, à quo exſpuitur; quo modo primorum Chriſtianorum calumniæ comparatæ quondam fuêre, quibus Gentiles, vt S. Cyprianus teſtatur, morbos, ſterilitatem, & terræ defectus alios attribuere non dubitârunt. Tale quiddam in Macchabæos dici poterat, ob bellum, quod cum R. Antiocho gerebant, & ob incommoda varia inde orta: quos tamen S. Paulus canoni inſerere, & in ſanctorum numero recenſere nõ noluit: præterquam quòd S. Scriptura expreſsè teſta-

Dan 7. Apoc. 12. Pſal 79. Matt. 7. Cant. 2. Apoc. 9.

Cypr. ad Dem.

Hebr. 11.

1. Macch. 5. tur, *fuisse homines, qui salutem Israeli impertiuerint.* Et de Iuda quidem Macchabæo, qui præcipuum Israëlitarum caput fuit à Matathia, patre eorum, constitutum, quique aliis etiam 1. Macch. 3. de se nomen dedit, nominatim dicitur, *In manu eius salutē fuisse: cum oblectasse Iacobū: memoriam eius in benedictionem esse in sempiternū: eum iram Dei ab Israele auertisse, &c.* Quum absurdum non sit, temporalia profundere pro eo, cui debemus vitam, & qui postulat vnum & Luc. 14. alterum. Qui etiam de mandato, quod dedit Abrahamo de immolando sibi filio, non vult quidquam reseruari, in iis, qui appellant se fi- Gen. 22. lios Abrahami, hòc est, Christianos: Siquidē nihil tam pretiosum est, quod propter eum non deserere, imò ei sacrificare non debeamus. Præterea commemorata incommoda sanctæ Vnioni, & sociis eius non magis in opprobrium imputari possunt, quàm feminæ sapienti, virtutibus præditæ, & pudicæ, si quis eam vi vellet rapere, imputare possis morsuras, suggillationes, gibbos, plagas, liuores, vestium dilacerationē, euulsionem capillorum, confractionē vasorum pretiosorum, subuersionem bonorum mobilium, & similia, quæ aut alteri intulisset ipsa, aut in sua persona passa esset, propugnando honorem suum, & defendendo id, quod secundùm Deum habet, pretiosissimum.

Huc etenim omnino deueniendum est, videlicet vt de merito partis ne iudicemus ex simili-

militudine tam vana, infantum instar, qui crepundiis & rebus fictis omnis generis ducũtur: aut instar felium paruarum; quæ cum mobili vmbra ludere solent, tanquam si solidi quidpiam esset: aut parasytorum Heliogabali more; qui cibis pictis satiari se patiebãtur. Quod ipsum & de cane Æsopico, qui vmbrâ deceptus fuit: & de Ixione; qui Iunonis loco nubes amplexus est, dictum fuit suprà.

Praxis specialis circa factum Castelli & decretum in illud latum.

CAP. VII.

CÆTERVM quod in genere hactenus de Errore isto dictum est, id vel clarissimè in facto Iohannis Castelli, & Decreto in illud lato apparet. Etenim vt in applicatione prima respectus mali ad bonum, iuxta primum, & boni ad malum, iuxta vltimum, speciosior est ad fallendos simplices, ita clariori euidentià contrarium apparet & detegitur ei, iuxta vtrumque qui attentius in illud intueatur.

Nam ad primum quod attinet, Qui viderit inuadi Regem, & Regem Christianissimũ, prætendentem se Dominum legitimum ac naturalem, & in domo vel propria, vel Gabrielæ ipsius, vel cubili ipsius, tanto ausu, vt culter in

os eius impingatur, & dens ipsi confringatur ab eo, qui guttur ipsum petere & abscindere cogitabat: hic certè, si commemorata omnia comprobet, facilè iudicauerit, isthoc crimen læsæ Maiestatis esse, ac omnino actum dignũ iis titulis, quibus in Decreto insignitur, videlicet sceleratissimum, inhumanissimum, summè execrandum, abominandum, & detestandum parricidium. Verùm qui simul viderit, non id, quod dicitur, sed quod reuera est & existit, & perpenderit iudicio, non iudicum affectibus indulgentium, sed Ecclesiæ, & Statuum, & legum omnium cùm diuinarũ, tum humanarum, & fundamentalium Regni, ab omnique memoria receptarum, publicatarũ, reuerenter cultarum, & studiosè obseruatarũ in Gallia, videlicet excommunicatum, hæreticum, relapsum, profanatorem rerum sacrarum, declaratum hostem publicum, oppressorem Religionis, &c. ab omni iure perueniendi ad Regnum excludi: ac propterea tyrannũ esse, non Regem; vsurpatorẽ, non naturalem Dominum; criminis reum, non legitimũ Principem: is sanè (nisi insanus sit & destitutus omni humano sensu, & amore in Deum, Ecclesiam & Patriam:) aliter sentire ac dicere haud

NB. possit, quàm facinus Castelli *esse generosum, cũ virtute coniunctum & heroicum, comparandum cum maximis, & summa laude dignis factis*; quorum antiqua, sacra & profana historiarũ mo-

numenta,

numenta meminerũt. Vnicum ſupereſt, quod improbare poſsit, nempe quòd Caſtellus iſtũ non penitus è medio ſuſtulit, ad mittendum ſceleſtum *in locum ſuum*: vt Iudas miſſus fuit: quo ſectarii Caluiniſtæ nĩtuntur. Act.1.

Quemadmodum igitur inde, quòd Caſtellus ictu ſuo fruſtratus fuit, prior ille dixerit, Id manifeſto Cœli fauore accidiſſe, & atheum eſſe, qui de eo dubitet (quod Narrator quidã recens ſcripſit:) ita pronunciauerit poſterior, & maiori quidem cum iudicio, demonſtrationem hanc eſſe non fauoris, ſed furoris, non compaſſionis, ſed indignationis Dei in populum ſuum: *ſupra quem nondum ceſſare velit virgam Aſſur*, quam aſibi deteſtatus eſt: *& qui necdum conterere velit iugum oneris illius, & virgam humeri illius, & ſceptrum opprimentis illum, vt die Madianitarum.* Tyranni deinde reſpectu, hæc nõ tam conſeruatio eius eſt, quàm dilatio ad tempus opportunius, & horã, quam Deus elegit, illum furioſiùs in altero Mundo puniendi, quum malitia eius conſummata, & populus caſtigatus fuerit. Velut ipſemet Henricus id agnouit ad Caudebecum, in obſidione Rhotomagi, anno 1591. Deum, illum ipſum in finem, vitam ſibi prolongare affirmans, his verbis; *O quàm cupidè deſideraret populus hic, mortuum me eſſe! ſed is adhuc ſceleratus nimis eſt, &c.* Porrò reſpectu eius, qui ictum commiſit, vti prior dixerit Conſtantiam illius (modò ita illam indigetet) furiam potiùs eſſe, & ſup- Eſa.9.

plicium, quod ſubiit, iuſtam pœnam, ſiue, vt loquitur Decretum, *reparationẽ iniuriæ:* ita alter affirmauerit, Perſeuerantiam iſtam in perpetrãdo facto, & iuſtitiam eius, in iuuene illo, tam animoſo machinatore, tum in Interrogatorio, tum in ſupplicio ipſius, ad mortem vſq; NB. incluſiuè, vt paulò pòſt dicetur, *Fortitudinem pluſquam humanam*, imò heroicam ac diuinam fuiſſe: ſupplicium etiam eius nonniſi verum martyrium appellauerit.

Idem de Decreto iudicari poſſit. Etenim qui conſiderauerit magnificentiam Parlamẽti, & Maieſtatẽ Sedis huius, nec vlterius proceſſerit; is certè dixerit, Oraculum ipſum eſſe Themidis, iudicium ſacratiſſimũ, Deos ipſos hîc locutos, ac recipiẽdum illud eſſe, ceu Dei ipſius vocem, iuſtitiæ præſidentis. Econtrariò qui viderit conuenticulum hæreticorum & ſchiſmaticorũ, ſeruos Themánis, filios Agárę, Terræ ſapientes, filios & miniſtros Edómi, qui *Baruch.* 3. dicunt *in die Ieruſalem*, hoc eſt, tempore ſuo iucundo & opportuno, contra Eccleſiam, *Pſal.* 136. *Nudate, nudate, quantiſper fundamentum eius erit in ea:* antiquos item viderit criminis reos huius ſedis, quæ titulo iſto ſuſpendẽdos & cremandos curauit patres ſuos, quorum adhuc ignis Odorem perſentiſcunt, & laqueos poſt ſe trahunt, quorum manus inquinatæ ſunt, & coccus tinctus eſt puriſſimo Catholicorum, Sacerdotum & Religioſorum ſanguine: quorũ ſe carnifices cognominârunt ac fecerũt: quod

idem

idem erga Patres Iesuitas hîc continuāt; quos ipsâ hac occasione, sine caussa & ratione ex Regno propulerunt, bonis eorum cùm mobilibus tum immobilibus cōfiscatis, nonnullos crudeli morte affecerunt, alios tormentis ac quæstionibus (nisi Deus robore suo in pœna ipsos confirmâsset) excruciârunt, sine mandato aut specie vlla: declarantes hoc modo, extirpatam se velle religionem totam, arreptâ ad committendum ictum illum Occasione tam tenui, vili & abiectâ: vnde fenestra aperitur patentissima in exilium eiiciendi Sacerdotes, Monachos, Catholicos omnes, ad facilius obtinendum id, quod in pectore suo versant ac fouent: breuiter Angliæ iustitiam qui viderit, hoc est, impietatis sedem, lupanaris scorti Babylonici stabilimentū, Antichristi cathedram, & persecutionem manifestam seruorum Dei translatam ad Gallos; qui, inquam, hæc omnia viderit insidere Liliorū floribus, qui perspexerit animositatem iudicum simul & partium, necnon absurditatem iudicii tam quoad formam, quam quoad materiam; in quo equidem iniquitas per se manifestissima apparet; huic profectò tam abominabile, execrabile & detestabile meritò videatur iudicium hoc, quàm magnum, speciosum & augustum videri possit per se nomen eius. Et omninò in hac qualicunque similitudine dissimilitudo, imò contrarietas eius, quod prætenditur, adeò splendidè refulgebit, vt homines nō nisi

furibundi, & communi ſenſu deſtituti, hoc eſt, ſimiles Iudicibus, qui Decretum illud cuderunt (niſi fortaſſis in conſcientia propriâ ſeipſos iam condemnent:) quidquam ibi reperturi ſint non ſolùm commune, ſed quod ad illud ne quidem vllo modo accedere videatur.

Pars ſecunda.

Facinus Caſtelli iuſtum eſſe.

VANDOQVIDEM totius rei cardo in his duobus punctis generalibus vertitur: Primò; vt demonſtretur innocentia ac virtus Iohannis Caſtelli, & factum eius planè iuſtum, cum virtute coniunctum, & heroicum eſſe; Altero; vt demonſtretur iniuſtitia & vitium Decreti tam in materia, quàm in forma, quod proinde irritum atque adeò nullum debet æſtimari: ideò in his ipſis binis pūctis immorabimur, quò omnis tollatur fallacia, & aperiantur oculi illis; qui ſimilitudine illâ impulſi, labi in errorem vnum aut alterum poſſent.

Actus

Actus heroicus iniustus esse nequit.

CAP. I.

VT igitur à primo ordiamur, constat ex probata Philosophia. Heroicum appellari illud, quod in perfectione Virtutis excellit, & vulgares hominum actiones superat; imò hominem reddit diuinum in quacunque virtute, siue abstinentia, siue continentia, siue mansuetudine, siue æquanimitate; inprimis tamen magnanimitate, fortitudine, animositate & constantia. Sic enim Aristoteles, & ipsi etiam Theologi loquuntur. Ex quo sequitur, Ad actum heroicum duo necessariò requiri: vnum; vt sit iustus & cum virtute coniunctus: alterum; vt virtus ibi excellat. Neutiquam enim super aliud fundamentum, quàm super virtutem & iustitiam ponere velimus subiectū veræ ac solidæ laudis. Et quandoquidem actꝰ, de quo agitur, ad Fortitudinis spectat virtutem, propter animum excelsum & generosum quidpiam moliendi & tentandi, nec non contemptum mortis certissimæ: certè assentimur Philosophis, si actus per se sit iniustus, illum reputari crimen & actum sceleratum, quamcunque tandem animi fiduciam, & generositatem contineat, nomenq; virtutis mutuetur. Approbamus quod Cicero dicit, *Fortitudinis virtutem actionem esse animi, qua obtem-*

Arist. 7. Eth.
Thom. 3. q. 7. art. 2.
Thuc. c. 4.

perat Legi supremæ ad perferenda omnis generis mala. Vel, vt Stoici loquuntur, *Esse virtutem, pugnantem pro æquitate.* Et S. Thomas post Aristotelem, *Esse virtutem moderatricem & audaciam pro bono Reipublicæ.* quandoquidē fortitudo sine iustitia est potiùs actus bestiæ, quàm hominis rationalis.

Offic. 1.

Thom. in ep. ad Hebr. 11.

Personæ Regum sunt inuiolabiles.

CAP. II.

SED vt ad rem adgrediar, & factum ipsum iustificē, de quo agitur, neutiquam hîc quēquam opinari velim, me statuere aut docere simpliciter (sicut Decretum Parlamenti id innocentiæ defuncti calumniosè imputauit) licitum esse interficere Reges. Etenim Regibus honorem suum esse habendum, cum Sanctis haud ignoro: vt qui Maiestates sunt sacratæ, typi & imagines Dei, quos nemini liceat violare, nedum interficere. Non etiam me latet Dauidis religio; quæ semper manus suas puras cōseruauit, ne sanguine Vncti Dei se coinquinarent: quaque morte mulctandum curauit eum, qui manus Sauli intulisse se renuntiârat: & qua mulctauit eos, qui è medio sustulerant Isbosethum, filium Saulis. quanquam S. Augustinus scripsit, *Iure illum interficere potuisse Saulem, licet non voluerit.* Astipulatur Optatus Mileui-

1. Reg. 24. & 26.

2. Reg. 1. & 4.

Cont. Adim. c. 17.

Mileuitanus, ſcribens, *Deum pœnituiſſe, quòd Saulem vnxerit Regem: quoniam vnctio* (puta veram & legitimam, qualem Nauarrenus non habet) *illum reddebat inuiolabilem.* Præterea non ignoro canonem quintum Concilii Toletani; qui excommunicat eos, qui Regibus maledixerint: iuxta illud Scripturæ, *Non maledices Principi populi tui.* quanquam interprete S. Paulo, hoc tam de Principe Sacerdotum, quàm Regum dictum ſit. Quin etiam S. Petrus nos hortatur, *vt ſubditi ſimus Dominis, nō ſolùm bonis & æquis, ſed etiam prauis;* qui ſunt σκολιοί, hoc eſt, moroſi, & rigoroſi. Neque & hoc ignotum mihi eſt, quod contra licentiam interficiēdi omnis generis tyrannos, per quēcunque Vaſallum, & contra fidem iuratam, ſineque ordinatione iudicis, concludit Concilium Conſtantienſe. Ex his, inquam, omnibus probè compertā habeo reuerentiam, quæ Regibus debetur, & patientiam etiam; quando affligunt ſubditos ſuos, & potentiā ſuā abutuntur in eo, quod eſt muneris ipſorum, aq; authoritate horum pendet, modò limites huius ne tranſiliant: & quidem etiam tum, ſi virgis ac flagellis aculeatis, vt Roboam minatus eſt, ſubditos ſuos cæderent.

l. 2. cont. Don.
1. Reg. 15.
Exod. 22.
Act. 23.
1. Pet. 2.
3. Reg. 12.

Quamobrem deteſtamur non tantùm Hæreticorum Meldenſium nefarium conatum, quo Regem Carolum IX. inuaſerunt: ſed etiam conſilium Miniſtrorum eorum de interficienda matre ac liberis. Non magis appro-

Conſilium interficiendi reges deteſtabile.

bamus illius sententiam, qui sub incunabulis S. Vnionis, quando tyrãnis in Gallia nondum eruperat, Regem Henricum III. interfectum voluit; idque vrsit vehementer: & quia à defuncto Duce Guysio fides ei statim habita nõ fuit, ex indignatione, aduersariam in partem se flexit, factionemque mutauit. Neque similiter elumbe argumentum eius approbamus, quo in oratione ad Papam vsus, imputare voluit Vnionis sociis, id, quod de morte Henrici illius postea accidit. Quæ haud obstante apertâ tyrannide, perinde fortuita & inopinata illis fuit, atque ille, qui de ea verba facit, ad hãc antè paratus erat, quando tyrannis tanta non exstitit, præcipuum argumentum allegans *lætitiam publicam, quæ ex morte illius nasceretur.* Tanquam si necessarium sit, bonum non placere nisi illi, qui facit, & non ei, qui accipit: & qui delectatur alterius operibus, potissimùm verò Dei, huic honor inde debeatur, illiusque author dicendus sit.

Verumenimuerò dubium hîc iniici possit de actu F. Iacobi Clementis, Anne licitus ille fuerit, necne? Sanè, quũ id temporis intolerabilis factus sit Rex, condemnatio Clementis neq; de iure, neq; de facto cõprobari potuit, propter violentiæ tyrannicæ, bina extrema in prim. cap. ab Henrico commissæ, contra Statũ & Ecclesiam: tam, quoad homicidium Blæsis perpetratum, contra fidem publicam, & Maiestatem Statuum (qui Iudices sunt Sceptri & Regni)

Regni) violatam latrocinio, captiuitate, & omnis generis terroribus dirissimis: quàm hostili impetu hodierno; quo ad oppressionem ipsam Religionis est prolapsus, mactando Sacerdotes, profanando sacramenta, repudiando censuras; & fauendo Hæreticis. Quibus de caussis totum se priuatum reddidit, & subiectum vtrique iuri, tam ciuili, quàm Canonico: ciuili quidem legi Iuliæ, &c. Canonico verò, Lugdunensi Concilio sub Innocentio IV. habito, contra parricidas Papæ Honorii, cap. *Felicis recordationis*, in 6. & Pii V. in 36. *Bulla eius, contra eos, qui offendunt personā Cardinalium:* & Concilio Lateranensi contra Hæreticos, & fautores Hæreticorum. Qui Canones omnes declarant homines eiusmodi dississos ab Ecclesiá & excommunicatos; ac proinde puros putos priuatos, expositos obuio cuique, è Mundo tollendos esse. Prætereà de facto ipso cōdemnatus erat tum Canonicè ab excommunicatione personali Sixti V. tum ciuiliter, à defectione iustá publica populorum. Vnde sanè actio Clementis neutiquam illicita est facta, quippe perpetrata contra hostem publicum, condemnatum iuridicè, in quem omnis obligatio reuerentiæ atq; debiti sublata fuit. Et certè miracula, quæ visa sunt, & facti circumstantiæ, videlicet loci, temporis, personarum, modi, gestus, & aliæ, sententia item per os Papæ Sixti V. pronun-

Mors Henrici III. diuina potius, quàm humana.

ciata, qui preces pro eo fundi, vtut antè eum amauerat, prohibuit: satis luculenter demonstrârunt, non tantùm ictum illum ex eo ipso loco descendisse, ex quo descenderat Apostatæ Iuliani ictus, nempe è cœlo; sed etiam imputare illum velle homini (vt Turonii nuper factum, & Parisiis hodie fieri solet, dum Sacerdotes, Monachi, Doctores, & Prædicatores, inscii rei, occiduntur, dilaniantur, quaternis equis dilacerantur) præter iniustitiam, & immanitatem ergà innocentes, & sacrilegium contra Vnctos Dei, à quibus tamen dominatum ipsi obtinuerũt, stupiditatem & insaniam esse hominum, mentis & iudicii expertium; quos affectus perinde abripiunt, atque Canis lapidem mordet, quum proiicientem mordere nequit.

Quò magis ridiculi sunt illi, qui post tot designata scelera, & sententias latas in eum, de quo loquuntur, audent condemnare ictũ, quem antea ipsi consuluerãt; & quidem tanto affectu, tunc, quando nec scelera, puta vltimò commemorata, nec sententiæ exsistebant. Quo quidem aliud nihil lucrantur, quàm vt se ipsi condemnent, adeoque implicent, vt ne quidem honorem & existimationem eorum, quibus inuidiam conflare conantur, offendere possint.

Castel-

Castellus non habuit in animo occidere Regem.

CAP. III.

SED & hoc probè constat, Castellum non in animo habuisse offendere aut interficere Regem. Et quantumvis iste Regem se dicat, Regis typum gerat, & ex Regum Galliæ sanguine pronatum iactitet, vtque Rex à suis agnosci & honorari velit; reuerâ tamen talis ampliùs non est, quum non fidei, non virtutum, non meritorum denique Galliæ Regum sit hæres. Et quandoquidem ob id, hoc est, ob impietatem & hæresin suam ab Ecclesia & Statibus iustissimè exclusus est, talis ille omnino esse nequit, nisi de facto: de iure verò nequaquam. Quod ipsum tyrannis vocari solet; & tyrãnis quidem in capite primo, quum Christianissimus esse nequeat is, qui nõ Christianus est; nec primogenitus Ecclesiæ is, qui in Ecclesia non est; nec nobile membrum mystici corporis is, qui inde, vt putidum & aridum membrum, amputatus est; nec Catholicus is, qui Hæreticus; nec dignus agnosci à Catholicis, is, qui Hæreticorum columna, fulcrum & stabilimentum est; nec idoneus, cui vt Regi ministretur, is, qui leprosior est, quàm vtiquam fuit Ozias, quique ob 2.Par.26.

idipſum fuit depoſitus, quum deterior lepra nō ſit ſpirituali, & cumprimis lepra hæreſeos; & hæreſeos quidem duplicis in eo, qui fœdè relapſus eſt: quum item Rex per Dei gratiam non ſit, qui is per Dei furorem eſt: nec ſacer is, qui ſacerrimus; nec Vnctus Dei, qui à Deo longiſſimè remotus. Dei habet nihil, quum Deum habere patrem nequeat ille, vt docet S. Cyprianus, qui Eccleſiam matrem non habet; nec Vicarius aut ſeruus regni Ieſu Chriſti (quales, iuxta expreſſum Dei verbum, ſunt omnes Reges Chriſtiani, ſiquidem Ieſus Chriſtus ſolus Dominus dominorum eſt, hoc eſt, Rex ſolus propriè, quod qui negat inter hæreticos à S. Iuda recenſetur) qui iuramentum nec Chriſto ipſi, nec Parlamento eius, quod ſupremum in his terris ſtabiliuit, nempe Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ, Romanæ præſtat; id quod Hæreticus præſtare nequit; ac proinde nec Rex Galliæ is, quem prima illa, principalis, & maximè eſſentialis capacitas, ſine qua Rex ille eſſe nequit, prorſus deficit.

Henricus Bourbonius Rex appellari nequit ob conuerſionem prætenſam.

CAP. III.

NEC

NEc verò expedit dicere, Istum iam conuersum esse: quandoquidem bestia ex dentibus & vnguibus cognoscitur: lupus etiam, agni pelle se tegens, haudquaquam mutatâ naturâ, fuco illo, alium in finem, non vtitur, quàm in ouile vt irrumpat, ad rabiem illic suam exercendã liberiùs contra agnos Dei, hoc est, ad subuertendam Religionem, & cõfirmandam ibi hæresin. Quod studiosiùs exsequitur Iste hoc tempore, quàm vnquam; quippe promissum & conuentum efficere volens, tum Angliæ Reginæ, tum ceteris Hæreticis omnibus, in Regno, & extra Regnũ. quæ quidem promissa & conuenta solus ipse egregiè efficere potest; vt experientia per nouas eius actiones locupletissimè testatur.

I. Etenim primò Fœderum pacta cum Hæreticis sarta tectaque seruat: quibus vt hactenus nondum renunciauit; ita neque dum renunciare cogitat.

II. Secundò, Ipsi Hæretici in Anglia, Germania, Geneuæ, & alibi, actiones eius cõprobant: qui de conuersione eius prætẽsâ, ne verbulo quidem conqueruntur: Illi, inquam; qui aliâs continere se non poterant, quin sub primam eius conuersionem, Anno 1572. ingẽtes in eam libros scriptitarent, leuitatem eius detestarẽtur, & mille iniuriis ac conuitiis eum dilacerarent, adeò vt spurium etiam, & à Prædicante genitum, proclamitarent.

III. Tertiò, contemnit Catholicos, & pro-

mouet Hæreticos; illos repudiat atque reiicit, hos verò muneribus honorat amplissimis & augustissimis in toto Regno, & alibi, tum bello, tum pace. Testis huius rei luculentissimus est prætensus Dux de Bouillon, Hugonotus; quem Galliæ Mareschallum creauit, qui, præter formam, & sine iuramento ordinario à Parlamento Parisiensi est receptus. Accedit noua Theologia, & impietas plusquã hæretica; qua Regii ipsi pronunciare non dubitant, *Sufficere ei, qui Christianus velit esse, credere articulos Diuinitatis, & Incarnationis filii Dei: cætera accessoria duntaxat esse*, &c. Quod præsentissimum est medium recipiẽdi tot, quotquot exstant, Wicklefistas, Hussitas, Lutheranos, Anabaptistas, & Hæreticos omnes, exceptis tantùm Arianis, & Manichæis; quanquam ad hos etiam alia generalior Maxima aditum illis patefacit, videlicet quando cum Turcis sentiunt ac loquuntur, *Deum solum agnoscendum: nec de tribus Personis verba facienda esse*: Vel, *Quemlibet fore saluũ in Religione suâ, quam amplectitur*. quam Opinionem in Parlamento quidam sequuntur, imitati peruulgatiorem Mahumetanorum opinionem.

Impietas horrenda.

IV. Quartò, Consilium suum è puris putis Hæreticis stabilit, veluti Boullionæo, Plesseo-Mornæo & Sansyo Caluinistis, Schônbergio verò Lutherano, & aliis.

V. Quintò, Post proditionem statim Parisiensem, Anni 1593. Edictum Anni 1577, exautho-

thorauit, authoritate suâ, per omnes Galliæ prouincias, confirmans prædicandi munus Hæreticorum.

VI. Sextò, Ianuariense, quod vocant, Edictum, de libertate conscientiarum, publicauit hoc Anno 1595. quod tamen seminarium omnium malorum ac turbarum in Gallia esse constat, per quod hæresis in vrbes reducta, & Hæretici æquales facti sunt Catholicis.

VII. Septimò, Edictum hoc in prouinciis Catholicorum publicare non dubitat. quod certissimo argumento est euertendæ breui totius Religionis Catholicæ, contra voluntatẽ Catholicorum. Interim ibi, vbi Caluinismus rerum potitur, veluti in Bearnensi prouincia, eandem libertatem, Catholicè scilicet viuendi, haud largitur, hoc modo, matris suę voluntatẽ explens, quæ, vt alia Religio, præter Caluinisticam, in prouinciis suis coleretur, testamento concedere noluit.

VIII. Octauò, Non veretur irritas facere Beneficiorum prouisiones, à Papa, & legatis eius Caietano ac Plaçentino factas; quos *Prætensos* appellare solet, sicut videre est ex Parlamenti decreto Anni 1594. confirmato & renouato postmodum ab Edicto de reductione Ducis Guysiaci, cap. 7. 15. 95. Quod alterũ est plantandæ & propagandæ hæreseos, vti Anglia testis est, medium.

IX. Nonò, Patriarcham stabilit, & Antipapam in Gallia, creatum Parisiis Anno 1594. in persona Archiepiscopi Bituricensis; qui de

facto beneficiis prouidet, & Papā agit in Gallia: quemadmodum fuit in Anglia in persona Granmeri, Archiepiscopi Cantuariensis.

X. Decimò, Prouisiones distribuit hominibus indignis & ineptis, imò etiam cōnubio iunctis & hæreticis: veluti eidē Boullionæo; quem Abbatem S. Remigii Rhemensis creauit, & omnibus aliis; quorum summa indignitas non alii rei seruit, quàm subuertendæ penitus Religioni, & complendæ voluntati Principis sui, quemadmodum itidem in Anglia solet fieri.

XI. Vndecimò, Sanctam sedem in tantum odium, inuidiam & contemptionem adducit, vt Episcopi in litteris Patentibus ac testimonialibus, non scribant, vt vulgò scribi solet, *N. per gratiam Dei, & sanctæ sedis Apostolicæ, &c.* sed, *N. Per gratiam Dei episcopus, &c.* Imò nonnulli etiam sic scribant, *N. Episcopus N. per beneficium & ordinationem Regis Henrici IV. &c. propter interdictionem Curiæ Romanæ, &c.* Veluti quidam, qui Lussonensem Episcopum se dixit, factitauit. Quod nihil est aliud, quàm firmare & statuminare hæresin Henricianorum, damnatam in Concilio Beneuentano à Papa Victore, & postmodum à Gregorio VII. in Synodo centum denūm Episcoporum.

XII. Duodecimò, Catholicos persequitur partim publicis suppliciis, tam Sacerdotes, quàm Laicos, sub scelerum prætextu &

colore: partim ſecretò & clam, dum veneno necat omnis generis perſonas, tum Principes, veluti Ducem de Nemours: tum Nobiles, velut Dominum Do. tum prædicatores Catholicos, tam regulares, quàm ſeculares: quorum quatuor, ſaltem hoc anno, è medio tollendos curauit, poſtquam per Parlamenti Curiam, quòd in prædicando contra Hæreticos audaciores extitiſſent, ſilentium aliis impoſuiſſet.

XIII. Decimo tertiò, Improbitatem omnem impunè graſſari patitur: & nominatim inceſtus Religioſorum, & omnem Simoniæ in Eccleſia ſpeciem.

XIV. Decimo quartò, Sacramentis etiam vim infert, velut Pœnitentiæ: cuius confeſſiones reuelare non horret, (vt paullò pòſt dicetur) & Matrimonio; cuius vnionem, feminæ eius reſpectu, quâ abutitur, contra expreſſum Dei verbum, diſſoluit, inſtitutâ propterea ſeparatione illius à legitimo marito ſuo: quanquam & multò antè thorum cõnubialem fœdè violauit, & corrupit.

XV. Decimo quintò, Exercitium hæreticæ ſuæ perfidiæ etiamnum hodie perſequitur; quum conſtet, Eum hoc ipſo anno 1595. in ſylua Vincenna, Paſchatis tempore, vnà cum fidiſſimis Hugonotis ſuis, & Cœnam & feſta Caluini, deuotiones illic ſuas peragentibus, celebrâſſe.

Ex quibus omnibus facillimè iudicari poteſt, qualis tandẽ hæc Conuerſio ſit: aut quo-

modo Iste Catholicus sit factus: cuius quidem totius rei vniuersa Gallia, quæ hæc videt omnia, nouit omnia, & tamen patitur, testis locupletissima esse potest.

Neque in præiudicium Excommunicationis.

CAP. V.

ACCEDIT, quòd Excommunicatio tam de iure, quâm de facto, illum perpetuò constrictum tenens, perpetuò effectum suum sortitur, ad priuādum scilicet eum regno suo: cui Absolutio Sanct-Dionysiana nihil aliud lucri attulit, quàm vt deteriorem eius faceret conditionem, ob sacrilegium ibi commissum, & iniuriam illatam tam Missæ sacrificio, & sacramento Pœnitentiæ, quàm authoritati Ecclesiæ totius.

Et nihil hîc iuuat dicere, *Excommunicationem hominem non exuere fortunis, sed conuersatione duntaxat hominum*, vt dicit Satyrus Menippeus. Etenim iudex talis magis cum vino congruit, quum purum aut mixtum est, quàm vt de rebus ad religionem veram, siue sophisticam spectantibus, iudicare velit; quandoquidem nō idem sunt regnum & suprema potestas cum patrimonio, aut hæreditate; neque cum possessione priuata idem officium & ministerium sacrum publicum, quo ius cuique

suum

ſuum tribuitur, leges diuinæ & humanæ cuſtodiuntur, hæreſes exſtirpantur, Populus & Status ab oppreſſione defenduntur: vt quidē ex ceremoniis cultus eorum, ac iuramenti formulâ, quod præſtāt, Deo, Eccleſiæ & Populo, ſatis apparet, idque iuxta Scripturam; quæ Reges *miniſtros regni Dei appellat ad iudicandū rectè, & cuſtodiendam legem iuſtitiæ.* De quo equidem non tanquam de ſuo proprio, ſed vt Paſtores de grege ſibi concredito, rationem aliquando reddent; quandoquidem, inquam, idem non eſt publicum tum ſpirituale, tum temporale, cum eo, quod priuatum eſt & particulare.

Prætereа, & error eſt, cogitare, dignitates & dominia Regum naturalia eſſe, & aliunde, quàm ex muneris ratione, conſideranda. ſiquidem dicitur beneficium eſſe propter officium; cauſſa etenim alia non eſt, cur tributa, vectigalia & ſubſidia ipſis pēdantur, quàm quòd honor, authoritas, obedientia, & ceteræ prærogatiuę eis deferūtur, & fidelitas iuratur, velut viciſſim ad cuſtodienda illa ſe obligant, cùm ipſi, tum populus, quò contractus ſit mutuus, & obliget ęqualiter: idcirco mirum non eſt, Eccleſiam, (quæ communis mater eſt, cui Reges de diuino ſubditi ſunt iure, & quę *amouere debet ſcandala è via populi,* quando abſolutâ vtitur authoritate pro facto ſpiritualiū) ſubſidiariū in morē, cauſſam ſuſcipere etiā Populi

Eccleſiæ in reges qualis authoritas, & in quo fundata.

Eſa. 61.
Eſa. 57.

& ſtatus, ad excludendum ab acceſſoria re illum, qui capax haud eſt principalis, quippe qua indignum ſe reddidit ipſe, imò cui è diametro aduerſatur: qualis ante omnes eſt hæreticus. Quod idem in muneribus eccleſiaſticis fieri ſolet: & fieret certè etiam contra Papam ipſum, ſi caſus incideret, vt habent Decreta. Vnde quoque maxima illa nata eſt; aliunde equidem; quàm in Varrone & Feſto, inque cuniculo & cellula Polypragmonis; quem diuitem laboratorem, aut improbum potiùs diuitem, vbi Menippeus cuſus eſt, indigitant.

Diſt. 40. c. Si Papa.

Accedit, quòd priuare hominum communione (quod lepidus ille Grammaticus, qui ſyllabis bellum intulit, annos circa quinquaginta, per excommunicationem factum annuit) eſt neceſſariò priuare poteſtate regiâ; quum hæc qualitas ſit relatiua, non abſoluta, conſiſtens eſſentialiter in conuerſatione & habitudine cum hominibus, vt videlicet imperet alius, alius obtemperet: honoretur alius, alius miniſtret. Qua demũ ratione ſacroſanctę ſunt Maieſtates, ob thronum videlicet perſonæ publicæ, non priuatæ, quem occupant: quũ prorſus ἄλογον ſit, illum, qui priuatus eſt gratia, eiuſdem gratiæ inſtrumentum eſſe: & hũc, qui maledictus eſt à Deo, non ab hominibus, adminiſtrare iuſtitiam, ſicut in Scriptura dicitur. Adde, quòd hæc ipſa Scriptura, quæ *Reges iubet honorari*, & excommunicatum honorari prohibet, id ſic explicat, quòd excommunicatum eſſe,

1. Pet. 2.

esse,& creari aut recipi Regem, sint planè ἀσύστατα hoc est,res vnâ constare haud valentes.

Neq; insuper hoc supremum censurarum ecclesiasticarum remedium est erga Principes & Reges, qui contra Ecclesiã conspirant, muneris sui obliti,tam quoad pœnam eorum particularẽ,vtut iure illa eis debeatur, quã quoad gregis Dei periculum, vt is in tuto collocetur, nec à lupis istiusmodi deuoretur:neq; accidat, quod Saluianus quondã dixit, *Vt honor vnius hominis ruina sit totius Mundi.* Quemadmodum sanè hoc propriũ munus summi pastoris est, vi authoritatis suæ, & expressæ potestatis, ei in terris à Deo trãditæ, *pascere oues suas, & agnos suos*,excludere verò lupos,&ab ouili propulsare:imò impetum in eos facere. Hoc siquidem mirũ videri neutiquam debet, & minus mirũ, quàm si furiosis vita adimatur: sicut adimitur (quamquã nõ preuaricatis)ex authoritate publicâ,ne aliis noceãt. qui quidẽ casus specialis efficit,vt,quod alioqui pugnat cum natura,& mandato Dei *Ne occidas* naturæ & mandato Dei conforme reddatur:partim quòd furiosus talis ampliùs homo nõ est: partim quòd mors eius est necessaria,vt conseruetur vita aliis.

Nota.In quem finem Reges excommunicetur.

l.4.de Prou.

Innuunt hoc ipsum Theologi, quum asserunt, Papam potestatem habere super temporalia,si non directè, saltem indirectè, hoc est, in casu,vt præiudicet spiritualibus,& confusio euitetur:quum non habeat,quod curet,quàm quomodo summi Principes,& inter alios Gal-

Potestas Papæ super temporalia vt intelligenda.

liæ reges, temporalium ipſorum ratione, hoc eſt, dominii particularis, & rerum merè ciuilium, non exſuſcitent dominum quempiam ſuperiorem, (vt dictum eſt capite *Per venerabilem:*) Papam etiam non magis, quàm alium: atque ita alios iudices & leges, quàm ordinarias Regni, vbi imperant haud agnoſcant: per quas quidem condemnationi obnoxii ſunt, perinde vt alii: & ſic quidem in Galliâ fieri notum eſt, adeò vt aliò prouocare haud liceat. Sic quum crimen quis commiſerit læſæ Maieſtatis diuinæ, quale crimen hæreſis eſt, in perſona Principis, modò qui fuerit legitimus (imò & vſurpator violentus & iniuſtus:) tunc, ſi capacitatem perſonarum ſpectes, in ſpiritualibus quidem, non ſpecialibus, ſed generalibus authoritas in eo ineſt, cui adminiſtratio incumbit ſpiritualiũ, vt temporalia ibi moderetur, prohibeatque damnum inferri ei, quod eſt præcipuum, ſalus nimirum animarum. Quod intelligatur non de hoc tantùm facto, ſed de impetu etiam hoſtili, & læſa Maieſtate humanâ: non ſine tamen quadam differentiâ. Etenim, vt, iuxta primam inſtantiam, recognitio pertinet ad Status, vel Pares, qui Status referunt: ita, hoc non conſtante medio, ſiue quòd Congregatio eorum impediatur, aut celebrari nequeat, aut vis ei inferatur, vt accidit Blæſis, Anno 1588. ſiue ꝙ corrupti ſint Pares, vt ſceleri faueant, tunc ad eum adcurrere licet populo; qui, pater generalis quum ſit, ius

Recurſus ad Papam contra impetum hoſtilem qualis.

ius habet, deficientibus omnibus aliis, (imò ad id etiam tenetur) tum procurandi omni ratione authoritatem suam, tum implorandi auxilia cæterorum Principum, quò ius insontibus, & iniuriâ affectis præstetur.

Sed & quum vtrique potestati, cùm spirituali, tum temporali, manus auxiliares mutuas præstare commune sit, quò vtriusq; defectus suppleantur & resarciantur, sicut sanè certis casibus fieri solet, vt authoritas temporalis reformet spiritualem: hoc minùs igitur in dubium reuocari debet potestas spiritualis super temporalem, quum mutui huius debiti respectu inæqualitas non possit nō ibi magna esse: planè vt in officii mutui relatione patris erga filium, & filii erga patrem, inæqualitas perpetuò manet, quæ est, vt pater in filium authoritatem obtineat paternā: filium autē erga patrem comitetur obedientia, & opitulatio filialis. Quod omnes, quotquot fuerunt, Imperatores ritè agnouerunt, dum dignè se Ecclesiæ & Ecclesiasticis reformandis interposuerunt: perinde atque filius patrem ex phrenesi laborantem tractat; quem vtcunque vi tenet: id tamen quodam semper respectu, ad quem à natura obligatus est, factitare solet.

Censura temeraria Parlamenti in Sorbonam; quoad hunc Articulum.

CAP. VI.

HOc si probè consideràsset, aut considerare potuisset Parlamentum, quod hoc anno 1592. Baccalaurei Theologiæ cuiusdam thesis, *Papam spiritualem & temporalem in omnes Reges potestatem exercere*, tantopere irritauit, vt quadrimestre eum captiuum cum Præside tenerent, cum scandalo deinde Collegium Sorbonistarum ingressi, thesin publicè, vt antea bullas Papæ Turonii, dilacerarent, alta voce proclamantes, theseos authorem, *temerariè & malitiosè illam proposuisse, veniamq; proinde à Rege petere debere*, &c. Sanè eis tam longis orationibus, tam prolixâ rhetoricatione, & tantâ loquentiæ demõstratione in dicto Collegio, opus non fuisset, siquidem Negatiuam, quæ tamen ipsis, si sano sensu accipiatur, nec negata, nec impugnata fuerat, nec etiam cum sensu eius, qui thesin proponebat, pugnauerat, probare vellent: multò minus opus fuisset istâ tam feruidâ & acerbâ inuectiuâ in Papã: siquidem præsumendum est, sensum Propositionis nõ posse esse alium, quàm vt est communis Scholæ sensus iuxta distinctionem superiorem, sanus nempe & verus: cum quo quod pugnat, hæresis est, atque dicitur. Hoc, inquam, sufficere eis debebat: perinde vt ad declaranda & interpretanda Decreta sua ipsi volunt, quando peccata sunt palpabilia. Et si maximè hoc non suffecisset, consultiusq; fuisset, thesin suppressisse: tum alia obuia erant media

media rem transigendi placidè, & sine strepitu sineq; carcere, & tam euidenti declaratione tyrannidis & furiæ politicæ. Multo minùs opus fuisset, tanto apparatu frequentem adeò Scholam ingredi ad censurandum temerariè id, quod non intelligunt; aut malitiosè, quod dissimulant. Vnde occasionem arripiunt insultandi & illudēdi Scholæ, quam, à tam longo temporis spatio, meritò reformidant, quæque Spinæ instar in pede hactenus eos pupugit: quo pacto *Babylonem in mediam Hierosolymam* introducere, hoc est, confusionem in distinctionis sede collocare non dubitāt: quod est Idumæos in Sione, puta homines sanguinarios & terræ filios, in Contemplationum loco, & animantia immunda, quæ scissam vngulam non habent, puta eos, qui nec possunt, nec volunt distinguere, in loco sancto collocare: vt qui non considerant, parietes ipsos eius loci, (qui aures omni tempore habent, & Latinum intelligunt Sermonem, vtut tūc muti, Citharæ Dauidis instar inter Babylonios, fuerint, cum Pulpito formidabili, quod toti Mundo terrorem incutit,) infirmitatem debilium argumentorum, scopum neutiquam attingentium, adeoque massam inutilem totam ipsorum obseruâsse: quam disceptationē eorum vel *vnicum distinguo* amputaret, velut nouacula Phocionis disputationes Demosthenis quondam amputauit. qui non nisi vnum, quod dicant, habent, nempe mortem non op- *Psal.* 136.

petitam potiùs esse, quàm vt nihil demordeatur; sub istoque timore titubetur.

Forma theseos reprehendi nequit.

Neque excusatio inferri potest, quasi sensus theseos quidem bonus & sanus sit: non verò item termini: aut quasi simpliciter thesis sit proposita; quandoquidem semper tutiùs est, in materia propositionum mediarum, quarum duo extrema vitiosa sunt, ad concipiendas & exprimendas eas generatim, vti terminis eiusmodi, qui ad extremum minus viciosum adpropinquant: longiùs autem abeunt à deteriori: non aliter; quàm vt virtutes morales propiùs accedunt ad vnum, quàm ad alterum extremum, & ad excessum quidem propiùs, quàm ad ἐνέργειαν, seu vim effectricem: veluti liberalitas propiùs accedit ad prodigalitatem, quàm ad auaritiam. Quo fit, vt è duobus erroribus alter sit, asserere; *Ecclesiam habere omnem potestatem, tam directam, quàm indirectam, super temporalia*, & alter: *Eam neutram habere*, &c. In quorum medio propositio vera est: & quum posterior deterior sit, affirmatiua erat magis propria ad declarandam hanc veritatem mediam, & concipiendam propositionem, quàm sit negatiua: quum affirmatiua illa non magis reprehendi possit, quàm illa S. Matthæi, & S. Marci, *Latrones qui crucifixi erant cum Iesu Christo, probris affecerunt eum.* Vbi generalis est locutio: quum tamen id non nisi

Matth.27. Marc.15.

de vno

de vno verum fuerit, sicut S.Lucas declarat. *Luc.23.*

Accedit conditio temporis, quo hic error posterior grassatus per Galliam, quæ Politicorum est hæresis, negatiuam amplexantium, victoriam illi largiebatur, aut saltem indicabat, granum quodpiam linguæ subesse. Et S.Basilii regula nota est, Quando de Hæreticis agitur, eis ne vnicum iota concedendum, aut vel minimum punctum, quod in litteram influere possit, permittendum esse. *ad Valent. Imp.* Antiqua etiam regula in Ecclesia vsitata est, Abstinendum esse à verbis, & lingua Hæreticorũ, quantumvis veris, quum venenum illic latitet. Hinc ab acini etiam nucleo abstinebant Nazaræi. Et Moses præcepit, vt à schismaticis abstineamus, adeò vt etiam nihil, quod ad eos pertineat, tangamus. *Num.16. & 6* quod idem lex Dei docet, quum vel extremo digito corpus mortuum tangere prohibet, ne homo inquinatus & immundus reddatur.

Neque hoc aduersatur capiti *Per venerabilem*, &c. quod tantopere isti exaggerant. Nam, etiamsi ibi dictum sit, *Galliæ Regem superiorem in temporalibus nullum agnoscere*: tamen paulò pòst additur, *Esse certos casus: in quibus Papa in temporalibus iudicet*. Vnde quum casus dignior non sit, nec magis necessarius, quàm, si imperet Hæreticus, aut conetur imperare regno Catholico, vt hic talis excludatur ac deturbetur,

defendere authoritatem Papę, isto sensu: tantum profectò abest, vt contrarietas insit Decreto, vt potiùs, qui illud allegant hoc casu, id penitus subuertant.

1.Reg.15. 2.Par.6. 4.Reg.11. Accedunt his omnibus exempla de authoritate Paparum, velut sacerdotum veteris legis, vt Samuelis, qui Saulem; Azariæ, qui Oziam; & Ioiadæ, qui Athaliam, Principes deposuerunt. Posteris temporibus, inter Christianos, Leo Iconomachus priuatus fuit possessione, quam obtinebat in Italia, à Gregorio II. Græci priuati fuerunt Imperio Orientali, quod translatum fuit ad Gallos & Germanos, à Leone III. Henricus IV. depositus fuit à Paschali II. Otho IV. ab Innocentio III. Fridericus II. ab Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi: Ludouicus Bauarus, qui se Ludouicũ IV. nominabat, à Iohanne XXII. quam sententiam exsecuti sunt Clemens VI. & alii. Quæ omnia iuxta excommunicationem sunt facta, & minora ob crimina, quàm sint hodierna; per quam quũ ab Ecclesia amputati fuerint, fuerunt & à Statu amputati. Idem accidit in Gallia, & alibi, vt docet exemplum Childerici vltimi, ex Clodoueorũ stirpe, quem Zacharias deposuit: & Ludoici Otiosi, & aliorum,

Idem

Idem Bourbonius non potest se defendere aduersus excommunicationem, exemplo Regum Galliæ.

CAP. VII.

QVOD si allegentur Galliȩ Reges, vti Philippus I. Philippus II. & alii, etiam extra Galliam, vti Theodosius Imper. qui licet excommunicati, titulum tamen suum non amiserunt; tum respondetur, Si illum nō amiserunt; ergo neque condemnati fuerunt; & deinde peccata fuerunt imparia, tum quoad numerum, tum quoad substantiam. Comparatio quādoquidem nulla est inter peccatum vnum, ex infirmitate perpetratum, vt fuerunt peccata Principum commemoratorum; & inter peccata infinita omnium generum ac temporum, vt sunt huiusce hodierni. Quemadmodum neq; comparatio est inter peccatum vnum morale, in quo fides non desinit esse, quæ licet mortua sit, vt loquitur S. Iacobus; non tamen nulla est; & inter hæresin, quæ fidei radicem prorsus abscindit, adeoque fidei nihil habet: neque etiam inter membrum saucium & ægrum, medicinæ tamen capax, Et inter membrum siccum & aridum, in quo nec spiritus inest, nec vita.

Vnde per consequens & excommunicationes differunt: quandoquidem quæ ob peccatum morale infligitur excommunicatio, hæc excommunicato esse solet medicina quędam, & vinculũ, eum in officio constringendi: quæ functione quidẽ ordinariâ, sed non propterea vitâ eum priuat: quæque vigorem fidei, & omnes animę facultates in eo iterum exsuscitat per conscientiæ stimulos, & calamitatum, in quas adductus erat, considerationem, vt ad se redeat, & pœnitentiæ verę fructus edat. Quod clarissimè apparet in suprà commemoratis Theodosio Imper. & Philippis I. & II. Galliæ Regibus. Econtrariò, excommunicatio, quæ ob hæresin irrogatur, remedium potiùs est Ecclesiæ, quàm excommunicato: quò membrum non solùm mortuum, sed & putridum, atque veneno infectum, vt aliis ne noceat, præcidatur. Ac proinde Regia potestas in primo excommunicatorum genere haud moritur (neque etiam Censura illos eâ priuat:) verùm moritur in vltimo, etiam si antea Iste rex legitimus fuisset: quandoquidem illa in subiecto planè mortuo, in quo nec vitæ germen inest, inesse nequit: quæ vita nequit esse nisi per fidem, cum qua hæresis rei nihil habet: neque etiam fides Christiana potest esse, nisi in eo, qui manet in Ecclesia. Quod per Oziæ, Regis Iudæ, lepram figuratum quondam fuit: qui quum rex esset legitimus, totus ea dignitate fuit priuatus; & tan-

Excommunicatio ob hæresin tollit omne ius regium.

& tanto quidem rigore iudicii diuini: vt pro reuerentia, quæ ei habebatur, concedendi ipsi domum separatam intra Vrbem, ne extra eam collocaretur (sicut alii leprosi) Deus obstruxerit os Prophetis, tantisper dum leprosus ille superuixit. Et post obitum duntaxat eius Esaias iterum visiones suas habere cœpit; vt fusè S. Chrysostomus in Homiliis suis super Esaiam declarat. Quod euidenti argumento est, iuxta S. Patrum & totius antiquitatis interpretationem, Principem hæreticum non solùm iure regiæ potestatis excidere: Sed ad aliorum etiam pedes necessariò proiectandũ, vtq; hæreticum castigandum, esse: proindeq; inter eos, qui patrocinium illius suscipiunt, Prophetas veros haud esse.

2.Par.26.

Esa.6.

Hom.4.& 5. in Esa.

Præterea differunt excommunicatio regiâ potestate posterior, quales fuerunt Regum supra dictorum, & anterior siue præcedens, qualis est hæc hodierna. Nam etiamsi posterior titulo iam acquisito, & sine controuersia ac ipso actu gesto, haud priuat; verùm actionẽ ad tempus duntaxat suspendit, tantisper dum Ecclesiæ obedientia præstetur, velut accidit sub Philippo Augusto, cuius excommunicatione durante dici solebat, *Regnante Christo*, & non, *Philippo:* eadem tamen cum anteriore, & quæ Regiam potestatẽ præcedit, ratio nõ est, & nominatim, quando clausula priuationis & exclusionis in censura comprehensa est, quoniam illa impedit, quò minus titulus ac-

cedat, transferens illum ad excommunicatũ, quum primùm exciderit successio, ad quærendum subiectum aliud idoneum, in quo resideat, manente altero priuato, non solùm *quoad actum*, sed etiam *quoad habitum*, quum perinde se habeat, vt matrimonii impedimentũ, per cognationẽ *ex fornicatione*, aut aliter: quod impedimentum etsi *contractum non* dirimit (siquidem tunc non nisi cohabitationem impedit) saltem *impedit contrahendum*, vitandi incestûs & coniunctionis illicitæ ergò. Et vltra si procedatur, efficit illa matrimonium irritũ, aut nullum.

Atqui certum est, in illo, de quo quæritur, excommunicationem præcedere tempus potestatis regiæ, cum clausula expressa exclusionis & priuationis omnis iuris Principatus ac Regni, nominatim verò Galliarum, quę talem Istum agnosci sub excommunicationis pœna prohibet, nec-non cum temporis præscriptione, ter quatérve repetitâ, quandoquidem annus integer sufficit præscriptioni iuris, etiam in illis, qui Reges iam sunt. Testis est Henricus de Albert, Nauarrorum rex, pater Iohannis de Albert, auus huius, ex matris latere, qui regno fuit priuatus ideò, quod intra anni spatium obedientiam non præstiterat. E contrario Henricus IV. Imp. annos ante quingentos & ampliùs, vt excommunicationis suæ annũ anteuerteret, asperrimâ hyeme, & extremo vitæ discrimine, imâ cum humilitate, ad Papã

c. Rursus & c. Quicunq. 11. q. 1.

Gre-

Gregorium VII. est profectus, vt absolutionē ab eo peteret. Vbi Censura anteuertit ternis, imò quaternis annis, tempus successionis prętensæ: excommunicatio quandoquidem indicta fuit Anno 1585. ad 9. diem Septembr. & mors Henrici III. à qua successio prætexitur, accidit Anno 1589. ad 2. diem August. Quod efficit, vt priuilegiorum prętensorum vanitas, in gratiam Regum & Regni Galliæ, locū hìc non habeat: ille siquidē Galliæ rex tunc non fuit.

Præscriptio temporis, coniuncta cum excommunicatione.

Denique particularitas specialis, inserta Censuræ *exclusionis, priuationis, & inhabilitationis, tam pro ipso, quàm pro hæredibus eius, in perpetuum ac sempiternum*, quæ quidem prętersuperiores rationes, apud alios locum non habuit, satis superque docet, in exemplis Galliæ Regum nihil inesse, quod Isti patrocinari possit.

Neque etiam à Papa absolutus, Rex potest esse.

CAP. VIII.

VERUM quod magis notatu dignum est, si maximè Iste absolutus esset, & ab eo quidem; qui solus absoluere potest: neq; tamen adhuc Rex esset, aliter, quàm nunc est, videlicet de facto: & neutiquam de iure.

I. Nam primò, talis attributio aut restitutio iuris nō est de natura & essentia absolutionis: & per consequēs, non necessariò inde pendet: quum non eadem sit ratio restituendi in absoluendo, quę est destituendi in condemnando: quemadmodum non eadem facilitas est reædificandi, quæ est destruendi: nec recuperandi, quæ amittendi. Præterea res non caret exemplo, reconciliatos non ad munera sua remissos esse: vti nec etiam vice versâ.

II. Secundò, quū quæritur de dignitate aliqua temporali, hoc non simpliciter à clauium virtute pendet: quemadmodum nec vereri oportet, Agentes illius hoc requirere, vel etiam acceptare, si maximè eis offeratur, ne Maximæ politicæ vis inferatur, quæ vllo aliquo sensu Papam hîc non agnoscendum esse docet: neque Ecclesiæ & Canonibus Conciliorum, qui omni principatus & regni iure hæreticos priuant, quicquā deferre videantur.

III. Accedit tertiò, ꝙ quum Iste condemnatus sit, non solùm ab Ecclesia, sed etiam à Statibus, si maximè Papa condemnationem ecclesiasticam tollere possit, non tamen potest ciuilē: quemadmodū etiam nō constat, Absolutionē Ecclesiæ eximere Criminalē à pœna, cui illum lex & magistratus ciuilis addicunt.

IV. Etiam, quando id, quoad conscientiā, pugnaret cum effectu absolutionis. quod esse nequit, nisi vt partibus offensis satisfiat. Hoc quum nequeat aliter esse, quàm vt de Statu

detur-

deturbetur is, qui omnis genera crimina læsæ Maiestatis perpetrauit, fructus istiusmodi absolutionis cum dignitate regiâ foret prorsus ἀσυστάτος, & incongruens.

V. Quintò, quum, vt luce meridianâ clarius est, Iste impœnitens, hæreticus & adulter esse pergat: ego quidem non video, cur vel absolui, vel saltem verba de absolutione eius fieri debeant: nisi ad casum deuenire velimus, quem Doctores nō omiserunt, & cuius exempla exstant, impœnitentē nempe absolutum fuisse, & illum, cuius hypocrisis nota est: quādo scilicet id rei seruit publicæ, & vt maius malum euitetur: quemadmodum hic quidem allegant, verendum esse, ne schisma exoriatur, & distractio Regni à sancta sede; quod vel vnum hic cum specie apparentiori obiicere possint. At nihil est aliud, quàm *redimere velle vexationem*, vt loquuntur Theologi, & non in ipso solidi quiddā operari, nisi vt iudicio Dei relinquatur, disciplinâ priuetur, & sanguis super caput eius mittatur: cuius experientia in Ario, & Georgio, Bohemorum Rege, manifesta est: cuius vtriusq; absolutio, eundem in modum concessa, aliud nihil attulit, quàm mortem terribilem & horrendam, quæ frui bono illo ipsis non permisit, quo erant indigni, & quod cū simulatione & insolentiâ flagitabant. Imò argumento hoc foret oppressionis Ecclesiæ euidentissimæ: quam si vi abripere Iste velit, non plus iuris aut præiudicii

Sum. Ang. absol.3.nu.7. Sylu. abs.3. nu.10.

pro regia potestate obtinere queat, quàm obtinuit Esauo septies repetita adoratio fratris Iacobi: aut quàm obtineret prædoni, absolutio vi exorta, ad efficiendum eum iustum possessorem eius, quod eripuisset alteri.

VI. Adhuc maioris mométi est illud quod quum nõ possit esse rex iure, nisi aut per comprobationem & corroborationem iuris eius prætensi, quod est de successione, aut per acquisitionem iuris noui, ob amissionem & annullationem primi: tunc neutrum absolutionis vi, esse potest. Iuxta primum, obstant leges omnes, cùm Canonicæ, tum ciuiles, quæ hæreticos, multò magis relapsos, ab omni principatus iure excludunt. Et nominatim exstant in eum iudicia lata cùm ab Ecclesia, tum a Statibus, vt quidem hęc expressissima verba testãtur, *Condemnatum esse, vt hostem iuratum Ecclesiæ, Regis & Status, vt reum criminis læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ in primo capite, & declaratum inhabilem ad succedendum regno Galliæ, priuatum tum ipsum, tum hæredes eius, omni successionis iure.* quod tantundem valet, ac Priuatum esse non *actu* solùm, vt alios Reges, sed etiam *habitu:* adeò vt subterfugere ipse nullo modo queat: quibus Ecclesia addit verba *In perpetuum:* vt quæ iudicauerit, nunquam tutò ei fidendum fore, ita factitans, quod potuit factitare, iuxta regulam superiorem. Quæ verba omnia quum tantundem valeant, quãtum iuxta Maximam communem sonant: idcirco

circo necessarium est, hũc ea effectum producere. Breuiter, omnia ista verba prorsus subrueremus, si in præiudiciorum istorum omnium comprobare vellemus, Regem fuisse iure.

Quòd si dicamus, sine offensione legũ, quę effectum suum sortitæ sint, absolutionẽ illum in ius amissum restituisse: tum hic minus apparentię erit: quoniam ius amissum per crimẽ, essentialiter non redit, nisi per absolutionem criminis. Verùm res sunt separatæ, & actiones differẽtes, etiam in rebus spiritualibus, & purè ecclesiasticis: vt in Simoniaco apparet: cui absolutio concessa non potest firmare prouisionem illicitã, nec legitimum eum possessorẽ efficere: sed iure opus est nouo, iuxta Canonici & ciuilis iuris regulam, *Illud, quod initiò non subsistit in iure, neque posse redire tempore.*

Quod si eò progrediamur, vt omnem humanam legem transiliamus: tum ipsa lex naturalis restiterit, per quam & iuxta quã, quum ius illi ademptum sit, locum hic habebit Maxima physica, *A priuatione ad habitum non fit regressus.* quum eadem proportio sit ad ius illud semel amissum, quæ est amissi semel visûs, aut membri amputati vel mortui, quod redire nequit, nisi gratiâ merè supernaturali, & in naturâ haud fundatâ. Argumentum quandoquidem pro naturâ hîc fallere nequit, si fundamentum iuris amissum sit, tum necessariò etiam ius ipsum perire. Atqui fundamentum iuris de Regiâ potestate in eo periisse, id qui-

De reg. iuris in 6. reg. 18. ff. de reg. iur. l. 29.

dem probatione indiget. Etenim quum fundamentum istud non aliud sit, quàm est cuiuslibet dominii generatim, videlicet non nisi contractus mutuus & obligatio reciproca, inter dominum & vasallum; in quo ius successionis subsistit, quodque ipsum regit & moderatur: ideò populi, iuxta terminos, & cum presuppositione illius in recognitionem consenserunt eorum; qui ex linea vel trunco Regum ipsorum descenderunt. Præterea, aliunde constat, si alterutra pars contraueniat, obligationem fieri nullam, ob æqualitatem iuris illic contentam: hic autem quum adeò contra venerit, vt vehementiùs quispiam contrauenisse nec dici nec cogitari possit: (quod docent tot impetus hostiles & turbæ, quas concitauit, non contra Reges tantùm, sed etiam contra Statum: tot item crudelitates; quas exercuit in omnis generis homines, & cunctas leges, cùm ciuiles, tum bellicas; adeò vt perfidiæ & nequitiæ species nulla sit, qua eum nó tinctùm aut coinquinatum videas:) idcircò necessariò sequitur, obligatione hoc modo ampliùs non existente, neque fundamentum ampliùs esse, & per consequens ius similiter periisse.

Fundamentum iuris regij quale.

Taceo, quòd omnis violentus possessor, qui vi & præter leges iustitiæ seipsum stabilit, etiá in eo, quod proprium est ipsius, lege possessione suâ priuatur. Quo fit, vt tanto minùs vsurpatoris huiusce violentia posterior, qua inua-

dit quod suum non est, ad adquirendum ius quodpiam, comprobari possit; quum sit noua iniuria, & capacitas cum præcedentibus. Hinc consequitur, iuxta regulam superiorem; vt ius, si vllum vnquam habuit, quando semel ademptũ est, ad illum redire omnino nequeat.

Nec iuuat dicere, *Ablatâ caussâ*, quæ est cõdemnatio, *cessare etiã debere effectũ*. Nam etiam si Maxima vera est de effectu, qui est in actione continuâ, vt quum ædificamus, pingimus, scribimus (In hoc etenim casu ablatâ caussâ necessario cessat effectus,) id tamẽ de effectu dici nequit, qui est opus semel consummatum & perfectum: siue positiuum sit, vt ædificium, tabella, liber, &c. siue priuatiuum, vt amissio visus, vitæ, virginitatis; quæ, etiam ablatâ caussâ, non cessant esse: nempe, iuxta primum genus, ædificium post architectum, tabella post pictorem, liber post scriptorem, & filius post patrem: &, iuxta posterius genus, cœcitas post curatum malum, ob quod visus amissus fuerat. Sic vita aut virginitas non redeunt, etiamsi ille punitus sit, qui vnum aut alterum ademerat.

Causa cessante cessare effectum, vt intelligendum.

Vt igitur ad rem veniamus, Quemadmodum Maxima locum haberet in materia suspensionis simplicis, vt in Galliæ Regibus de quibus suprà dictum, factitatum nouimus, Siquidem tunc caussâ sublatâ, quæ est

excommunicatio, cessaret etiam effectus: ita in caussa iuris amissi, vt in ipso hoc facto accidit, illa locum habere, vt videlicet rediret, nō posset. Quandoquidē hic congruentia quædam est cum eo, quod distinguunt Theologi inter *opus mortuum, & opus mortificatum*: intelligentes per *opus mortuum* id, quod extra gratiam, veluti in hæresis aut excommunicationis statu, est perpetratum; & per opus mortificatum id, quod quum factum sit in statu gratiæ, per peccatum consequens redditum est inutile, infructuosum & sine merito vllo authori. E quibus duobus veluti vltimum per pœnitentiam & gratiam subsequentem redit: ita primum haud redit, vt vtcunque moraliter bonum esse possit.

D.Th.3.p.q. 89.ar.5.& 6.

Quòd si quæratur, quid ergo absolutio præstet, si ius amissum non redeat? Respondetur, quòd vt, si Absolutus impœnitens existat, effectus alius non foret, quàm is, de quo suprà; ita, si (quod Deus velit) pœnitentia foret vera; certè effectus propterea non exiguus esset futurus: vtpote in spiritualibus; remittendo illum in Ecclesiæ gremium, & regni cælorum capacem reddendo: temporalium verò respectu, quicquid illa operari posset, foret ad reddendum eum compotem noui iuris, & per electionem, auferendo impedimentum in *foro fori*: quo durante, is ille esse non posset: Verùm vt nihilominus ratio superioris iuris prætensi, tanquam rei non amplius subsisten-

tis,

tis, habeatur: idq́ue tum vt exemplo seruiat, tum vt propugnetur iudiciorũ, & legum tam Canonicarũ, quàm fundamentalium Regni authoritas.

Atque ita quum nouo iurę opus sit, quæritur, quis nam illud ei dederit? Is quidem Papa nequit esse, iuxta regulam superiorẽ, quum id quidem nõ simpliciter pendeat à clauibus. Neq; etiam Agentes isthoc titulo niti vellent. Et neq. sanctitas eius sine commemorata Statuum electione posset. Imò nec Status possent esse: vt qui congregati haud erãt. Si dicamus, Consensum publicum supplemẽtũ hic præstare, interpretatio hęc potius est praua libertatis publicæ (sine qua ius nequit esse,) quàm capacitatis violentæ: voluntatis item Catholicorum potius, quàm potentiæ hęreticorum: & consensus populorum, quàm virium hostiũ, & ministrorũ tyrãnidis: siquidem ex lacrymis & suspiriis eorum, qui sub persecutione manifesta & continua ingemiscunt, hanc ipsorum voluntatem non esse, facilè colligitur.

Ius acquisitum alteri. Cæterùm, quod adhuc lõgiùs progreditur, res non est, quæ effici queat in præiudicium eius, cui ius est acquisitum, & ad quem, quum primùm incapax redditur, excluditur, & in foro proclamatur, illud irreuocabiliter est deuolutum: quum ratum sit inter Iuriscõsultos, *Incapacem haberi vt mortuum, & non impedire sequentes.*

Neq; huic obstat, quòd in absolutione eius,

aut vtut hoc negotium Romæ tractatum sit, Regis Galliæ quædam qualitas irrepsit, imò admissa, prolata, & processui inserta fuit: quãdoquidẽ ex iuris dispositione qualitates prætensæ non præiudicant partibus. Neque posset hoc per omnia impedire ius, tam eorũ, qui sunt offensi, & iustè proinde sese opponunt, quàm eius, quicunque ius habet: neq; si maximè præsentes, contrà protestati sint; *quum, & per legem ipsam, protestatione opus non sit ad infirmandam actionem, per se nullam.* Saltem consensum ibi non dare sufficit. quod proindè lõgè minus fieri posset in præiudicium tot hominum absentium, & detentorum in captiuitate, qui animo & spiritu, adde & conscientiæ vinculo, sese opponunt. Si vel Dauid ipse vt Sauli tanquam Regi suo seruiret, talemq; eum agnosceret, etiam quum iniustè ab eo persecutionem pateretur, solam defensiuam propugnauit, ac tum quoque, quum in potestate sua illum haberet, ei pepercit, protestatus manum Vncto Dei se inferre nolle, imò corã eo se prostrauit, dominum ac regem suum illum, se verò, respectu illius, canem mortuum appellans: si, inquam, omnia hæc obstare ei non potuerunt, quin ius regni, ad ipsum deuolutum, vel Saulis hostis sui confessione, integrum ei permaneret: quanto valentiori argumento silentium in hac actione, de qua agitur, etiam absẽtium, præiudicare nequit illis, aut seruire prætendenti?

l. cuius ff. de pignorat. act.

1. Reg. 18.

1. Reg. 24. & 26.

Simi-

Similiter, quod ad Sanctitatẽ suam attinet, si maximè hęc commemoratã Regis qualitatem admitteret, imò in medium afferret, id quidẽ maius pondus non haberet, quum ad factũ nõ pertineat, de quo agitur: pręsumi quandoquidem nequit, iudicem plus pronunciâsse, quàm quod fuit postulatũ: quemadmodum neq; ex dispositione iuris id valeret. Et, vt dictum est, vereri non oportet, Agentes eò deuenturos: veluti neque recipi deberent, inauditis partibus. Multò minus rationis habet, si simplicẽ enunciationẽ ius tribuere dicamus: siquidem, eodem tradente iure, *Verba enuntiatiua non disponunt*: quantò minùs ergo in facto huius consequentiæ?

Neq; Rex dici potest ex successionis iure.

CAP. IX.

VERVM quid fiet, si non solùm ius periit, sed id ne quidem vnquam fuit vel in natura, vel aliter? Quòd si hic quidem sit, erit, non vt eius, qui visum amisit, aut auditum, aut loquelam: sed vt illius; qui non vidit, non audiuit, non locutus est vnquàm: item non vt eius, cui vita ademta, sed vt massæ carnis; in quam anima non infusa fuit.

Quę nullitas apparet, tam ex consideratione generali naturæ regnorum, quàm ex moderatione speciali in caussa successionũ: Prior quidem; quia absurdum est dicere simpliciter, successionem, vbicunque ea recepta fuerit, siue in Gallia, siue alibi, tantopere ligare regna aut populos, vt ea immoti & necessarii fundamenti instar sit. Quandoquidem si maximè illa admittatur, propter experientiam, quę testatur, incommoda ibi minora inesse, quàm in electione: id tamen hactenus iuri Naturæ, in quo electio nititur, præiudicare nequit, aut manus tantopere cõstringere, vt successorum vitio & indignitate successio fiat detrimentosa: electio verò necessaria: vt quæ fundamentum est, in quo successio consistit, cuiusq; conditionibus contentis in contractu mutuo, inter Dominum & Vasallum, inter Reges & Populos, de quibus suprà dictum, successio astricta est, adeò, vt quantumuis videatur hæreditaria: tamen potiùs electiua sit.

Testis rei huius est Regnornm praxis; in quibus successio: potiorem ferè locum obtinuit: vbi remotiores sæpiùs prælati sunt propinquioribus, & postgeniti primogenitis: imò familiæ etiam prorsùs immutatæ: partim quidem propter improbitatem eius, qui succedere debebat: partim propter improbitatẽ patris eius: partim propter minorem ætatem: interdum etiam propter vnicum populi fauorem. Et quidem in cooptandis & consecrandis Re-

dis Regibus, quæcunque tandem in successione inesse possint: hic tamen semper forma quædam electionis apparet: quod cùm in regno Israëlis, tum in regnis orbis Christiani Hispania, Portugallia, Anglia, & speciatim Gallia, experientiâ clarissimè testatur.

Ita in Israël, præterquam quòd Dauid diuinitus electus fuit, magno Saulis & totiùs domus eius detrimento; Salomon, decimogenitus eius filius coronam reportauit primogenitis suis. Et in successione eius sæpe de Regib. dicitur, eos constitutos esse à populo, veluti de Roboamo, Azaria, Ioâso, Ochozia & aliis. 3.Reg.1. 3 Reg.12. 2.Par.22. & 23.

In Hispania, ab Anno 416. quo Gothi expulerunt Romanos triplicis originis; qui illic fuerunt vsque ad annum 1240. quo tempore domus Austriaca illuc ingressa est: vnde prima fuit Gothorum; quæ durauit annos trecẽtos: altera Dom-Palazi, Regis Asturianorum; quę alios annos trecẽtos durauit: tertia Dom-Sanchi Maioris Regis Nauarrę quę annos durauit quingentos: infinita reperiuntur exempla nõ solùm primogenitorũ, sed omnium etiam filiorum Regum depositorum, & auunculorũ; qui à Statibus prælati fuerunt, etiam tum, quum successio ibi tantâ polleret authoritate, vt hæreditaria videretur: quod obseruatum & post Dom-Ramirũ, quando filii primogeniti Regum incipiebant assumere Principum Hispaniæ nomen.

Testis huiusce rei est, centenos post annos,

aut circa, exclusio liberorum Dom-Ordonii II. qui quaterni erant filii & filia vna. Hi etenim ob minorẽ ætatem exclusi sunt, & Dom-Fruela, auunculus, illorum in locum substitutus: post cuius obitum, licet plures reliquisset liberos, primogenitus dicti Dom-Ordonii, qui exclusus antea erat, clauum regni recepit.

Testis etiam est Anno 590. Dom-Sanchus, cognomine Gordus, frater Dom-Ordonii III. qui à Statibus electus fuit, in præiudiciũ Principis Dom-Vermudi, filii primogeniti dicti Ordonii, quum hic iustam ætatem nondum attigisset. Testis & est Anno 1207. Donna-Berenguela, coniunx Principis Leonis; quæ à Statib. regina electa fuit, & soror eius Donna-Blanca exclusa, cum filio S. Ludouico, Rege Gallorum: veritis, ne regnum delaberetur in manus peregrinorũ. Et Anno 1276. Dom-Sanchus Brauus declaratus fuit à Statibus, Segouiæ cõgregatis, Successor Patris sui, in præiudicium filiorũ Fratris sui primogeniti: iuxta quam declarationem coronatus fuit Anno 1584. à quo originem sumpsit Rex hodiernus, & Duces de Medina-Celi, qui ex dictis infantibus fratris primogeniti exauthoratis descẽderunt.

Anib. Moral. Garibag.

In Portugallia Dom. Iohannes, frater illegitimus Dom. Ferdinandi I. Rex electus, & filia iam commemorati Ferdinandi (ad quem diadema ex successione pertinebat) remota

remota fuit: quia connubio iuncta erat Iohanni 1. Regi Castiliæ.

In Anglia vltra viginti exstant exempla electionis, edita contra successionem, tam antè, quàm post Conquisitionem Normannorum: nẽpe ab Anno 802. quo Egbertus, Rex Britanniæ, fuit electus (quam Angliam ipse nominari curauit tunc, quum Pepinus rerum potiretur in Gallia:) vsque ad dictam Conquisitionem decies, & totidem postmodum, vnde vltima exspirauit in Henrico VII. auo Reginæ, quæ nunc regnat. *Pol. Virg.*

Verùm cumprimis & speciatim in Gallia, exempla huius rei insignia & frequentia occurrunt. Etenim, vt primam stirpem prætereamus, (quandoquidem nonnulli dicunt, id temporis successionem nondum fundatam fuisse:) Pepinus, rex ex secunda stirpe primus, per electionem ad gubernacula peruenit: post cuius obitum & duo filii eius, Carolus & Carolomanus electi fuerunt, ad distribuendum æqualiter regnũ. Triennio pòst, mortuo Carolomano, Ordines Galliæ iuramento regni se deuinxerunt cum supra commemorato Carolo, exclusis liberis Carolomani: Ita per electionem Ludoico Bono successit Carolus Caluus, filius eius quartogenitus, Anno 840. Carolo successit Ludouic' Balbus, filius eius tertiogenit', excluso ob improbitatẽ primogenito. Ludoico successerũt duo filii illegitimi, Lud. & Carolomanus, electi ab

Ordinibus Anno 881. & filius legitimus, Carolus ſimplex ob ætatem minorem fuit excluſus. His duobus ſucceſſit Ludoicus Otioſus: quo depoſito electus fuit Carolus Groſſus:& hoc etiã depoſito, ab Ordinibus, electus fuit Odo, Comes Pariſienſis, & Dux Andegauenſis. Hoc expulſo, in locum eius ſuffectus eſt Carolus ſimplex: & poſt hunc electus Hugo Capetus, Anno 988. Carolus verò Lotharingus, filius Ludouici Vltramarini, legitimus Succeſſor excluſus, propterea quòd Germanis fauiſſet, & Ordinum legati *permiſſum eſſe* affirmarent, *à diademate excludere eos; qui eo eſſent indigni:* vt Haillanus prodidit. Sic Anno 1110. poſt obitum Philippi I. Ludouicus Groſſus filius eius à populo deponẽdus erat ob malam gratiam, quam patri ſuo exhibuit. Itaque, vt rei huic obuiam iretur, ocyus, & præter ordinem, conſilio & auxilio amicorum ſuorum coronatus fuit Aureliæ. Idem teſtatur Philippus Comminæus, videlicet deliberatum fuiſſe à populo, vt ſucceſſione ſua remoueretur Carolus VIII. filius Ludouici XI. ob maleuolentiam, exhibitam ab eo patri Ludouico.

Reges per gratiam Dei.

Accedit his exemplis conſuetudo ordinaria Regum Chriſtianorum, quâ ſe appellant *Reges per gratiam Dei:* hac confeſſione declarantes, quòd, ſi maximè gratia & natura, hoc eſt, ſucceſſio in titulo poteſtatis Regiæ conueniat; tamen ſucceſſio præcipuũ fundamentum eſſe nequeat conſequendæ illius contra

gra-

gratiam: & minùs in eo regno; quod singulari priuilegio vocatur Christianissimum.

Præterea accedit forma consecrandi & coronandi Reges Galliæ, cùm antiqua, tum moderna. Nam iuxta antiquam, Rex Galliæ coronandus iuramentum his verbis præstabat: *Ego N. per Dei gratiam, proximus, vt coroner Rex Galliæ,* &c. Quæ forma initium sumpsit à Clodoueo, & durauit annos sexcẽtos, si fides habenda est Wilhelmo de Nangis, & post illum, Tilleto: hoc est, vsque ad Ludouicum iuniorem; qui in consecratione filii sui Philippi Augusti, addidit duodecim Pares, & plures alias cerimonias, quibus magnificentiorem eum redderet; mutans parumper iuramẽti formulam, ita tamen vt nihil innouaret in substantia. quod ex coronatione Regum etiamnum hodie apparet: in cuius cerimoniis quum expressè hæc cõtineatur, qua populus ternâ vice interrogatur, *An talem & talem Regem velit habere.* (quo ipso veræ electionis formula repræsẽtatur:) sanè omne illud infertur, de quo antè est dictum: hac quandoquidem ratione titulus Regis defertur in consecratione: & quidem consensu populi: & licet confessio ibi locum habeat, admodum conuenienter, si nihil impediat: attamen illud præcipuum fundamentum non est: multò minùs derogare potest cunctis legibus, cùm diuinis, tum humanis, & iudiciis in contrarium latis, velut hodie prætendi solet. Belleforest.

Ius successionis cessat in gradu decimo.

Quod deinde attinet ad Specialem moderationem in caussa successionũ, quum, Doctorũ testimonio, omne consanguinitatis ius cesset in gradu decimo: inde iudicari facilè potest, quæ sit infirmitas, imò nullitas iuris eius, qui est in gradu duntaxat vicesimo secundo. Etenim quod Baldus addit, *regulã fallere in familia Borboniorũ*, quod Achilleum nonnullis argumentum est: id quidem mihi nimis infirmum, pro tantæ rei pondere, videtur: quũ hęc sit exceptio carẽs subiecto ac fundamẽto (pace tamen dixerim meriti, quod illic subesse queat:) Doctorq; iste, quicquid tandem illũ permouerit, satis ipse ostẽdit, quum rationem nullam alleget, regulam istam nec credi, nec multum curari debere: eademque facilitate, qua profertur, reiiciendam esse.

Exceptio ridicula.

Sed esto, Baldum seriò locutum esse, & rem ita se habere: non tamen de Bourboniis hæreticis id intellexisse potest: quum satis cognitũ ei fuerit, hæreticos iure indignos, & successionum incapaces esse. Ac proinde, quum maximè conueniret, vnum ex familia illa eligi, veluti Ordines vltimi Blesenses neutiquam cõtradicunt: in omnem tamen euentum liberum esse debet, eligi eum, qui sit omnium vtilissimus, & in quo minimum insit incapacitatis illius summæ; quæ est hæreticum & excommunicatum relapsum esse: vt tot ab eo in Galliam perpetratos actus hostiles taceam.

Neque

Neque propter obedientiam, quæ ei præstatur, Rex appellari potest.

CAP. X.

QVOD si colophonis loco dicatur, Henricum tandem rerum potitum, & prosperitatem atq; obedientiam, quæ per vniuersam Galliā ei præstatur, titulum eius esse: respondebunt primò Catholici, præterquam quòd obedientia ista nondum satis tuta ei est, si maximè Rex sit *facto*, non tamen propterea Regem esse *iure*: non magis; quàm eum; qui in Euangelio *Princeps* vocatur *huius Mundi*: & omnino omnes; qui hisce in terris vsurpatores vnquam fuerunt. Afferent deinde in medium Luciferi responsum, quod Constantio quondam dedit, clypeo isto se defendere volenti ad propugnandum Arianismum, & non nisi ad gladium suum & prosperitatem suam prouocāti, quo Princeps legitimus agnosceretur: quem Præsul ille in hæc verba allocutus est: *si maximè Saul longo tempore regnauit, & bellū intulit Dauidi, postquam à Deo reprobatus fuit; non tamen propterea regnandi ius habuit, vel cessauit esse illegitimus: quum ius ille habere nequeat, cui Deus illud ademit, imò alii dedit sententiā irreuocabili.* Præterea hoc vnum è secretis prouidentiæ Dei est, quod regnare permittit eiusmodi homines. Hoc facit partim ad suos

Ioh. 12.

Lucif. contr. Const.

1. *Reg.* 13. & 15. & 16.

Psal. 88.

Deut.13. probãdos *An ipsum ament, vel non ament*, sicut
Am.9. loquitur Scriptura: partim vt vel cribri instar eis vtatur, *ad cribrandam domum Israel*, inquit Propheta: vel instar lapidis Lydii, *ad reuelandas cogitationes secretas*, & in apertum referendum id, quod in diturna obscuritate latuerat: partim, vt inquit S. Chrysostom⁹, ne suos otio torpere patiatur, sed eos exerceat in patientia, qua hostibus suis resistere possint: partim ad puniendũ populum: aut alias etiam ob caussas; quas ipse nouit: nos verò ignoramus, quod factum fuit sub Antiochis, Valentibus, Iulianis, & inprimis sub detestabili illo Copronymo: qui tã fortunatus erat in rebus suis, quàm erat impius ac sceleratus. Quod & iudicari debebat de regno Hẽrici: & neutiquam concedi, quasi ius ei fuerit vllum acquisitum.

Placet etiam hoc addere: Quod si maximè perfidia illorum, qui conscientiæ & honoris fecerunt naufragium, fenestram ei ad hanc dignitatem aperuerit: dici tamen nequit, hanc tentationem adeò validam fuisse, vt reliqua etiam commouere potuerit, non magis, quàm fecerat tentatio temporis suprà commemoratorum: & Deum non reseruare sibi semper ingentem numerum illorum, qui Baali genua non flectunt. Nam etiamsi per foramina cribri illius puluis penetràt *de ruderibus domus*
Am.9. *Israel*, vt loquitur Propheta: Deus tamen lapi-
Psal.50 des sibi seruat; quorum *ne minimus cadet in terram*, ad *restaurandos aliquando muros Ierusalem.*

Sic

Sic quamuis per idem cribrum, minutissimum deuoluitur granum, vt Deus in visione demonstrauit, persecutionis Africanę sub Hunerico Vandalorum Rege, Catholicum se simulante, statum declarans; minimum tamen paruus inde cumulus restabat, qui seminis loco in posterum seruiret, & restaurare posset Ecclesiam.

Hæretici, & potissimùm relapsi iure diuino & humano, morte sunt afficiendi.

CAP. XI.

VERUM quia non sufficit dicere, Castellum noluisse inuadere Regem: sed eum, quem sciebat nec esse, nec posse esse Regem; ideò si quæritur, quo iure talem inuadere liceat, quũ Lex homicidium prohibeat: quęro & ego, cur laudetur & approbetur à Deo Phineas, quòd scortatorem Israëlitam, & scortatricem Madianitidem vno trãsfixit ictu? Cur Ehod laudetur; qui tyrannum Eglonem, Moabitarum regem, occidit, gladio ventri illius infixo? Cur Matathias; qui idololatram Hebræum, & ministrum Regis, cogere volentem ipsũ ad eandem impietatem, peremit? Cur Elias; qui falsos Prophetas interfecit? Cur Iudith; quę Holofernem truncauit? Cur Iahel; quæ Sisaram è

Exod. 20. *Num. 25.* *Iud. 3.* *1. Mac. 2.*

medio sustulit, capiti eius clauo infixo? Cur, inquam, hęc talia comprobent & laudent publicè Ecclesia & homines, si dispensatio legis cùm diuinæ, tum humanæ, non sit admittēda?

Etenim quod ad diuinam attinet legem, responsio manifesta est, Præcepta superiora derogare inferioribus, anteriora posteriorib. & primam tabulam secundæ, & omnibus pręceptis generatim illud, quod est omnium primum: quod spectat ad Dei honorē: quod est supra sabathum, contra quod valent nec pater, nec mater, nec rex, nec herus quicunque: vt quidē disertis verbis in scriptura docetur.

Matth.12. & 22.

Iuxta hanc regulam, etsi occidere in genere prohibitum est: non tamen obstat, quo minus certas personas occidere liceat: & nominatim hæreticos & tyrannos: maximè verò, quando ambo hi coniuncti sunt. Nam ad hæreticos quod attinet: *Is*, inquit scriptura, *qui obedire noluerit sacerdoti, moriatur ex decreto iudicis.* Atqui per hunc, qui inobediens est Sacerdoti, intelligi debet hæreticus. Sic eadem scriptura alibi iubet perimi Cananæos, Iebusæos, & Amalechitas: & Dauid inquit, *Exscindā summo manè omnes improbos terræ, ad rescindēdum è ciuitate Iehouæ omnes, qui operā dant iniquitati.* Certè, qui vel vni horū parcit, eius vita respōdebit pro illius: vt in Saule, parcente Regi Amalechitarū Agago, & in Achabo parcente Benhadabo Syrorum Regi, clarissimè appa-

Deut. 17. & 25.

Psal. 100.

1. Reg. 15
3. Reg. 20.
2. Par. 25.

ret: iuxta quod, ne quidem Regibus Iudæ, vt docet exemplum Regis Amasiæ, qui ob apostasiam suam in Lachis morte affectus est, condonatum fuit. Et constat, omnes illos in numero hæreticorum repositos fuisse.

Ita in Nou. Testam. Scriptura, quæ hæreticos illorum nominibus insignit, quos morte plecti oportet, illos modò *lupos rapaces*, ouium habitatu indutos, modò fures & latrones appellans, satis euidenter demonstrat, exterminandos esse. Matth. 7. Ioh. 10.

Ad humanum deinde ius, tum ciuile, tum canonicum quod attinet, Concilium Chalcedonense, quod hæreticum Eutychen, & in eo omnes hæreticos, ad ignis supplicium condemnat, idem comprobat, verissimam esse testificans Euangelii vocem, *Ramum, qui separatus est à trunco, siccum euadere, & in ignem coniici ac comburi.* Cui suffragantur S. Hieronymus, & S. Leo Papa, asserentes, Priscillanum hereticum, & nonnullos discipulos eius, morte affectos esse per gladium legum publicarũ. Sic Imperatorum, Theodosii, Valentiniani & Marciani leges condemnant hæreticos, vt morte afficiantur. Vnde S. Augustinus scribit, Donatistas ob id appellâsse Catholicos *mactatores corporum*. Quod scripsit ex consuetudine, quæ tum inualuerat, morte plectendi hæreticos per gladium materialem: vt idem Doctor alibi loquitur, Conc. Chalc. act. 1. Hier. ep. ad Ctes. cont. Pel. Leo, ep. 93. l. 1. contr. ep. Parm. c. 7.

l.2.contr. lit. Petil.c.92.

quam legem ipſe ob fructus inde pullullantes approbauit, quanquam initiò contrariam habuerit opinionem; quam poſtea retractauit, veluti antè eũ S. Baſilius, in cauſſa Apolliniſtarum.

Verùm & poſteriorum temporum conſuetudo id docet. Nam in Concilio Conſtantienſi Iohannes Huſſus, & Hieronymus Pragenſis: noſtris verò temporibus, per totum Chriſtianum orbem, & nominatim per Galliam, infiniti hæretici ſublati ſunt. Idem inter hæreticos ipſos factitari, Caluinus teſtis eſt, qui Seruetum concremandũ curauit Geueuę.

Moderatio pœnæ hæreticorum locum non habet in relapſis.

Caterùm, quia conuerſio quorundam materiam Eccleſiæ ſuppeditauit, rigorem iſtum aliquo modo emolliendi: ideò ſpeciatim de Relapſis dicitur, qui cenſentur ἀνεπανόρθωτοι, & tales iudicãtur à Lege, *quòd etiam inauditi tradi debeant in manus brachii ſecularis, quò morte afficiantur.* Hęc enim conſtitutio eſt Lucii, cap. 3. *ad Abolendam.* & poſtmodum Alexandri 4. cap. *Super eo.* & Concilii Narbonenſis contra reliquias Albigenſium, per Epiſcopos & Prælatos Galliæ.

Alphons. de iuſt. hæret. &c.

Nec valet excuſatio, hunc eſſe ſpiritualem morbum, ac proinde mediis ſpiritualibus curandum, non pœnis temporalibus: velut Parlamentum pronunciauit, quum in vincula coniiceret Religioſum ordinis ſanctę Crucis, propterea quòd inter concionãdum dixerat, *Hæreticos igne puniendos eſſe*: qua in opinione adhuc

adhuc hodie versatur. Quasi verò vitium in Mundo exsistat, quod animi morbum dicere nequeas: quod in animo non consistat, atque eandem ita excusationem accipiat. Aut quasi hæresis simplex exsistat error, & non potiùs malitia destinata: quasi vitium exsistat intellectus, & non potiùs voluntatis, quæ *intellectum in obedientiam fidei captiuum ducere recusat*. Aut quasi error excusari possit, quando res sunt definitæ. Aut quasi adhuc quærere oporteat, quando res inuentæ sunt, & veraces iudicatæ per illam, quæ rerum istarum Regula est, &, vt loquitur S. Paulus, *columna & firmamentũ veritatis*, nempe Ecclesiam &c. Quasi item hoc non iudicatum sit, & per ipsorummet leges declaratum *crimen publicum*, & læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ, suppliciòque proinde dignum. Quare igitur corpore plectatur is, quem in vinculis constrictum tenet, siquidem, omni in casu, iuxta opinionẽ ipsorum, hic non nisi spiritus error foret? Nam si incommoda & turbas inde exorituras, prætendant, vel turbæ, quas Hugonoti concitârunt, & incendia, quæ passim inflammârunt, permouere ipsos, ad puniendos & mulctandos illos, deberent. quippe arbor ex fructu iudicanda est, an in ignem coniicienda sit: vt qui manifestè illos tutando, luculẽtissimè declarant, se ex illorummet esse numero; quandoquidem quum potentiores sint, moliuntur in Catholicos ea, quæ contra illosmet moliri

Hæresis vitium voluntatis & malitiæ.
2. Cor. 10.
Gal. 3.
Authent. Gazar. c. de hær. l. Ar.

debebant. Vnde apparet, quum in propria loquantur caussa, iudicium eorum recipiendum non esse.

Hæretici è medio tolli possunt ab hominibus priuatis: si aliter fieri nequeat.

CAP. XII.

QVOD si statuatur, hæreticos è medio tollendos ab ordinario magistratu, sicq; intelligendos esse locos supra commemoratos: respondetur, Vti hoc verum est rebus saluis & integris, & quando id efficiendi mediū haud deest: sic, casu intercidente alio, & necessitate publicâ postulante, & specialiter processu eius expedito, aliam tunc viam patere, ab vno & altero iure, proximo cuique, qui id effectū dare possit, quum Deus in scriptura dicat: *Si incitauerit te frater tuus, filius matris tuæ, vel filius tuus, vel filia tua, vel vxor sinus tui, vel amicus tuus, qui est sicut anima tua, clam dicendo: Eamus & colamus Deos alios, quos non nosti, tu & patres tui, non acquiesces ei, neq; obedies ei, nec parcet oculus tuus ei, neq; indulgebis, & non operies eum: sed occidendo occides eum, manus tua erit in eo priùs,* vt mori facias *eū, & manus omnis populi postea,* &c.

Deut. 13.

Iuxta quod mandatum exempla superiùs allegata Phineæ, Ehodi, Eliæ, Matathiæ, Iudithæ,

thæ, Iahelis, non fuerũt ex forma iuridica, sed primà quaque occasione profecta.

Præterea, si hæretici sunt *lupi* & *latrones*; quorum illi interfici solent à primo quolibet: hi verò, si noctu deprehendantur, aut interdiu vi se defendere velint, iuxta legem XII. Tabularum (iustiùs quandoquidem nihil est, quàm vbi ratio nihil potest, ibi opponere vim contra vim:) tunc eodem modo sequitur, licitum esse proximo cuique homines istiusmodi obtrunçare, specialiter verò reos, relapsos, cõdemnatos, siquidem aliud medium illos necandi non offertur. Cic. pro Mil.

Et hæc ipsa Ecclesiæ mens est, quando homines tales declarat & pronunciat *diffisos* (vt de Principibus, hæreticorum fautoribus, magis verò de hæreticis ipsis est dictum suprà) hoc est, condemnatos & proscriptos ad mortem: in quibus omne debitum obligationis, respectus, seruitii, subiectionis, amicitiæ, cognationis, promissæ fidei, aut alia res quæuis cessat: tollens quodam modo scrupulum, qui inesse potest primo cuique, ad euacuandum illis Mundum, ceu executori brachii secularis, cui virium non satis suppetit, committenti actum iustitiæ, & authoritate quidem publicâ: addens Concilio Laterensi etiã hoc punctum, *Vt priuetur sepulturâ, & actiones eius rescindantur, nullæq; declarentur.* In quem modum illa impium tractat, qui sic penitus oppressus fuisset, ceu iure peremtus: aut vt be-

ſtia furioſa, medio in campo interfecta, cuius pelle venatores contenti, corpus in viarũ purgamentum proiiciunt.

Præter ſacrum Scripturæ ius, idem ciuile nos docet, conſuetudo videlicet peruulgata omnium regnorum, & ſpeciatim Galliæ. Teſtis eſt Parlamenti decretum An. 1560. pronunciatum à pręſidente Magiſtro, contra Hugonotos; quo hæreticos occidere vnicuique permiſſum eſt: & quidem non ſine graui cauſa; funeſtior quandoquidem beſtia non eſt, illa, quæ animas deuorat: nec fur perniciosior, illo, qui fidem hominibus, eripit & religionem: nec aſpis venenatior, quàm quæ ſubblandiendo cor petit: nec veneficus periculoſior, quàm qui aquas putei Iacobi, verbum nimirum Dei, contentum in ſacra ſcriptura,
Gen.26. corrumpit, vt Philiſtini quondam fecerunt, &
Apoc.8. ſtella nominata *Abſyntium*; quæ aquas amaras reddit, & tertiam piſcium partem, hoc eſt, Chriſtianorum, occidit. Ab experientia enim notum eſt id, quod de illis Apoſtolus pronun-
2.Tim.2. ciat: *ſermonem eorum depaſcere vt gangrænã*. Deſcribuntur & per ranas, prorepentes è puteo abyſſi, quæ regem impoſitum habẽt, qui Græcis dicitur ἀπολλύων, Latinus *Exterminans*: cuius artificium eſt omnia vaſtare, & perdere.

Quod ſi id de Hæreſiarchis intelligendum eſſe ſtatuatur: ſciendum eſt, hæreticorum etiam capita, hæreſiarcharum locum obtinere. Vnde quum Decretum latum ſit propter Admira-

miralium Collignium, & armatos asseclas eius, vsurpari quoque pro iis potest, qui eodem vsuri sunt.

Idem iudicari debet de Tyrannis.

CAP. XIII.

AD Tyrannos quod attinet, nota sunt, quę contra eos omni tempore, dicta & iudicata sunt, tam per Naturæ sensum, quàm per consensum sapientiũ, tum Ethnicorum, tum Christianorum. Testis pro Ethnicis Cicero est, qui tyrannum interficere *malum non esse* scribit: modò *honestum esse*: modò *gloriosum, etiamsi maximè amicus & familiaris sit*: modò docet, *omnia naturæ iura cessare erga tyrannos: adeò vt sæpè etiam cum honore vxores occiderint maritos, parentes liberos, amici amicos, & populi ac respublicæ gubernatores suos, etiam qui benè egissent, ob tyrannidem*. Testis etiam sunt leges inter Græcos latæ, apud quos solenne erat tyrannicidis statuas erigere ad memoriã, vt docet Aristoteles, & post eum Quintilianus: tum apud Latinos; qualis est apud Plutarchum Valerii Publicolæ, per quam licitum est interficere eum; qui affectat tyrannidem. Testis præterea locupletissima est experientia, & exempla huic conformia: veluti inter Græcos

Off. 3. Tusc. 5. Phil. 2. Offic. 2.

l. 5. Pol. c. 10. Quint. l. 7. Plut. in Public.

Val.l.2. Timoleonis, publicè propterea collaudati, quòd fratrem suum Timophanem, tyrannidem occupare volentem occidisset: item statuæ erectæ Harmodio & Aristogitoni; quòd patriam tyrannide, qua premebatur, liberare voluissent. Et inter Latinos nota sunt, quæ Romę agitata contra Manlium Capitolinum, qui eodem de Capitolio fuit præcipitatus, quod antè tam masculè defenderat.

Testes sunt & duo Gracchi, Tyberius & Caius: nec non quod Syracusis contra Calippum & Tyndaridem, ob idem tyrannidis crimen gestum fuit.

Seff.15. Quod deinde ad Christianos attinet, etsi Concilium Constantiense iustè, sanè cōdemnauit eos, qui dicunt, *Omnem tyrannum posse occidi à quocunque suo vasallo aut subdito, & nominatim contra fidem iuratam, sineq; constitutione publica*; & partim propter abusum, inde exoriturum, vt loquitur Alphonsus de Casto, ne homicidis omnia repleantur, sublatis vxoribus maritos, liberis parentes, seruis heros, & vasallis dominos, sub prætextu tyrannidis exercitæ: partim verò ad claudendā fenestram periuris, propositio ista facta est: tamen Naturæ ius integrum nihilominus constat pro iis, qui inuadunt tyrannos, aut eos; qui contra bonum publicum, & speciatim religionem conspirant: talesq; agnoscuntur, vt iuris & facti obligatio contra eos sublata sit. Vbi per religionem non obuia quæq; inuentio, aut

tio, aut demum à triduo introducta perfidia, qualem hæretici cudunt, intelligitur: sed Veritas sola, hoc est, Catholica, Apostolica, Romana: cui se opponere, aut quocunque modo per Principem damnum afferre, tam vera tyrannis est, quàm punire hæreticos opus reuerâ regium, ac proinde opus etiam iustum, homines eiusmodi è medio auferre. Hoc & Papa Honorius testatur, quũ inquit. *Homicidium peccatum non esse, si fiat ad vindicandũ populum Dei.* Quod Lucifer aperte propugnat, fieri debere in persona Constantii, ad exemplum Phineæ & Matathiæ. Conuenit cũ hoc articulo sententia cùm Theologorũ, vt Lyrani, Caietani, Soti, Syluestris, Fumi, & aliorum post Thomam: tum Iuris consultorũ, vt Ferdinandi, Couarrvviaſi & aliorum: qui vno ore dicunt omnes, *Licitum esse cuilibet in populo interficere tyrannos, qui armis, aut aliâ vi iniustâ dominum capessunt iniustum, in quod ius nullum habent, & vbi ad superiorem non potest recurri ad obtinendum ius,* nullumq; aliud *medium tollendi tyrannidem exstat.* Imò addit Caietanus, *Licitum esse & per venenum, & proditoriè.* Sanctus Thomas equidem citata Ciceronis dicta in Offic. libris calculo suo comprobat, additâ ratione, *Quòd quum tyrannus bellum habeat iniustum contra quemuis populum, in genere & in specie: è contrariò omnes contra illum bellum habeant iustum: idcirco in personam eius machinari possint id, quod ius belli contra verum hostem permit-*

In Psal. 5.

Contr. Const.

Lyr. in 31. Num.

Couar. disp. de matrim. 4. num. 6.

Fumus in ar. mill.

Caiet. 2. 2. q. 64. art. 3.

Thom. 2. sent. dist. vlt. q. 2.

tit. Hac ratione si interficiatur, tum hoc ex authoritate fieri publica, non priuata: nempe vnusquisq; solus, & pro omnibus, quũ exsecutor factus sit iustus & legitimus. Assentitur Gerson, Cancellarius Academiæ Parisiensis: qui, quum eidem Concilio Constantiensi, cuius proinde mentem ignorare haud potuit, interfuisset ipse, non grauatur in Tractatu suo, *De decem considerationibus, ne fatuis adulatorum decipiantur erroribus*, in medium afferre contra Principes violentos, quique bono publico vim intulerunt, Maximam naturalem, *Vim vi repellere licet:* & id, quod Seneca dicit, *sacrificium pinguius & magis authenticum Deo offerri non posse, quàm tyranni iniqui.* Et quid quæso dixerint de eiusmodi tyranno, qui & religionem opprimit, totusq; ei contrarius est?

Par. 4. lit. l.

In Herc. fur.

Hæretici ipsi, vtut in horas mutentur, pro fluxu & refluxu actionum suarum, & pro Principe; cuius dominatu tenentur, hac re libros suos repleuerunt. Testis est author *quæstionũ sub nomine Iunii Bruti editarum*: & Georgius Buchananus in libro suo *De iure regni*, &c. Vbi tyrannum inter immanes bestias recenset earundemque more tractandum esse docet: & Bodinus; qui in Republ. sua tyrannum, vi vti solitum iuxta legem Valeriam condẽnat, quæ homines istiusmodi morte mulctari præcipit, sine formâ aut figurâ processus. Idem per consequens testantur supplicia, de pluribus nobilibus Gallis, Scotis, Anglis, & Germanis,

l. 2. c. 5.

Crudelitas Huguenotorum, sub prætextu conspi-

manis, tanquam si tyranni fuissent, Prædicantium consilio, sumta, saltem quod essent Catholici. quod machinati sunt in personam ipsam Regum, & nominatim Caroli IX. Inprimis verò luculenter id testatur Panegyricon Bezæ; qui canoni inserit Poltrotum, & hominem sanctum facit, propterea quòd latrocinium commiserat in persona Magni Francisci Lotharingi, Ducis Guisii, quem tyranni titulo cum primis insigniebant: adeò vt hic quidem inter illos & nos differentia non sit, nisi iuxta specialem determinationem tyranni, vt constet, quis ille sit, aut non sit. Quæ differentia tam est ridicula, Hęreticorum respectu; qui in insomniis & nouitatibus suis nituntur, quàm respectu Catholicorum; qui in firma petra Fidei Catholicę radicati sunt, est vera & infallibilis.

rationis contra tyrannos.

Soli Catholici verè definiunt tyrannum.

Multo verò magis de Tyranno & Hæretico simul.

CAP. XIV.

HOc quum sic se habeat, si hæreticum & tyrannum distinctè consideres: quanto magis habebit, si coniunctim ambos? quando videlicet vitulus auro coronatus est, & Impietas collocata in throno? quādo impius armatus, & furiosus gladio accinctus est? Aut, vt

commodiùs loquar, quando miluus vnguibus suis, vultur rostro suo, lupus dẽtibus suis, taurus cornibus suis, serpens iaculo suo, draco veneno suo, aper horrentibus hispidisque setis suis, & leo rapidis pedibus suis instructus est? quando sub eodem tugurio conspiciuntur vulpes simul & leo: Vulpes hæresi, & leo tyrannide induti? Et impropriè sanè dixeris, Vbi hæresis & dominiũ sunt simul, ibi tyrannidem non esse: quum authenticum Apostolorum testimonium exstet apud S. Clementẽ, his verbis: *Rex impius non amplius est rex, sed tyrannus.* Idq; partim quòd ius non potest esse coniunctum cum impietate, partim quòd natura eius nimis probè cognita est illis: quæ si authoritate valeat, continere se nequit, quin fructus producat eius, quem habet patrem, & qui à principio est homicida. Et quid quæso dicturos putas de illo; in quo impietas & tyrannis intimâ cognatione continentur, inque supremo gradu collocata sunt?

Const. Apost. l. 8. c. 2.

Ioh. 8.

Nam si impietas illic manifesta est, vt demonstratum fuit suprà, tum non obscurior erit tyrannis, quocunque tandem sensu tyrannum accipias, siue *de iure*, siue *de facto*, vt loquuntur Doctores, hoc est, siue iniustus sit inuasor, siue iniquus administrator, quod quidem vtrunq; splendidissimè liquet in Hérico.

De iure.

Etenim primò regni diadema, quod prætẽdit, armorũ vi sibi acquisiuit, præter authoritatem legum, cùm diuinarum, tum humanarum;

rum: per quam & de facto, & de iure, perque sententiam expressam ab eo exclusus est, ceu criminis læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ reus, in primo capite, vt dictum est suprà. De facto.

Secundò, tyrannum ipso facto se declarat, dum apertè persequitur Catholicos, cùm Ecclesiasticos, Sacerdotes & Episcopos, tum Laicos; qui partes ipsius non sequuntur: quorum fortunas, vitam, libertatem, honorem, familias opprimit exilio, carceribus, suppliciis cùm secretis per venena, vt iam dictum, tum violentis & sanguinariis: quæ ab eo tempore, ex quo rerum in Gallia potitur, prodita ac visa sunt partim Turonii, partim Parisiis: vbi ne vel in vnum hæreticum, sed in sanctæ duntaxat Vnionis socios processus institutos constat: in quis solis exagitandis tempus omne teritur, neruiq; omnes intenduntur: quibus eiusmodi imputantur crimina, qualia sunt duo in edicto proditionis Parisiēsis reseruata, quæ non nisi velum sunt tegendæ iniustitiæ istius, & colorandæ vindictæ tam manifestæ, siue accusatio vera sit, siue falsa. Ex quibus primum est eorum, qui personam tum defuncti Regis, tum suam adorti perhibentur. Quasi mors defuncti Regis tantæ illi curæ fuerit atque cordi: qui tamen lętitiam suam inde perceptam satis superque litteris ad Heluetios scriptis, Anno 1590. 18. die Aug. declarauit, verba faciens de Rege, *Quòd Deus vindictam sumpserit de veteri hoste suo:* cui & bellum intulit. Quasi etiam

non inter omnes constiterit, vt mors hæc consilio non humano accidit (sicut dictum est suprà:) ita hunc nō nisi prætextum fuisse, comprobandi crudelitates, quæ hac in caussa postea perpetratæ sunt: & illius quidem personæ respectu, quasi crimen appellandū sit id, quod ius naturæ & belli permittit, imò exigit, aduersus hostem tam apertum, & capitalissimū Mundi totius: Item quasi vir bonus nullus & partis Catholicæ fuerit, qui non id perpetrādi desiderio debuerit laborare. Et nihilominus hoc ipsum illud est, ob quod in patibula suspenduntur, ad supplicia rapiuntur, quaternis equis dilacerantur & mactantur tam sacerdotes, quàm Laici, vtcunque ficta & falsa sit accusatio: quę pendet non nisi à voluntate communi: quæ quum nō debeat deficere in quoquam, comparata est ad excitandum omnes ad idem illud, quod Iacobitarum Parisiensium Priori accidit Turonii: cuius vel sola cōfessio de lætitia sua, quam ex morte defuncti Regis perceperat, ipse & alii complures, sufficienti argumēto fuit supplendi infirmitatem falsorum testium, & perferendi supplicii sui grauitatem.

Prior Iacobitarum cur supplicio affectus.

Prætextus mortis Brissonii.

Alterum crimen est de morte Brissonii, præsidentis Parisiensis: quæ coloratur titulo generali iniuriarum factarum hominibus eiusdem partis: tanquam si essent solliciti de vindicādis sociis sanctæ Vnionis, quos omnes peremtos vellent: aut tanquam si & Brisso-

nius

nius sollicitus fuisset: aut quasi machinationes & proditiones eius contra partem Catholicam, & nominatim machinatio corrumpendi milites præsidiarios Anno 1590. & iniqua pro sufficienter conuicto proditore quoppiá lata sententia Anno 1591. non meridianâ luce clariora essent: præter impuritatem & scandala illius: cuius falsitates, rapinæ, corruptiones omnis generis, quæ tanto eum periculosiorem efficiebât, quanto maiori erat ingenio, absolutiori doctrinâ, & auguſtiori munere præditus, vindictam ad Deum clamitabant. Ob quæ iudices ipsi, qui tamen se caussam eius amplecti simulant, & ipse Præsidens Harlæus, lógo tempore antè, loco Barnabæ, quod nomen erat ipsius, Barrabam eum nominabant: & speciatim ob delicta posteriora, & recenter commissa: ob quæ actio erat parata, & patibulum in promtu. Aut quasi excessus solus formæ excusari non posset in populo iustè irritato, & cui, post tantum contemtũ, in querela ipsius æquissima, post tot iuris denegationes, factas ab iis, qui ius prçstare tenebâtur, interq; tot discrimina rerum, incerto quo confugiendum, aut cui fidendum esset, plus roboris & necessitatis allatum fuit, quàm voluit, & quasi non debuerit culpa imputari iis; qui quum deficiente iustitiâ, authores extitissent tantæ confusionis, viâ aliâ, & longè deteriori priore, quæ excusari nunquam poterit, absoluerunt: quasi absolutio, inde facta, & in,

Parlamento comprobata propugnari non debuisset: Breuiter quasi hæc non pedica fuerit constringendis Catholicis: eorumque numero quomodocunque diminuendo.

Numerus sedecim condemnatorum in iudicio. Idem apparet, si circumstantiæ ipsæ iudiciorum illic factorum considerentur. Etenim iudicibus istis voluptati fuit, sedecim, quopiam die, supra rotam in effigie, & duodecim in fulcimento collocare, qui redirent cũ quaternis 4. Decembr. 1591. eodem in numero senûm denûm: quibus ita illudere possent, quos suspendio & rotâ affecissent. Nunquid verò ad complendum numerum sumere oportebat eos; qui insontes erant & innoxii? Planè vt Caligula quondam, condemnatorum penuriâ, quos bestiis deuorandos proiiceret, primos quosq; corripiendos curauit qui in theatro reperiebantur? *Dion. in Calig.* Vnde sanè ipsimet postea, veritatis constantiâ permoti, impunè quosdam dimiserunt, & sententiam latam irritam fecerunt. quanquam eodem etiam in numero collocabant Patrem illum Religiosum; quem ob hoc vnum morti addixerunt, quòd Brissonius moriturus ei confitebatur. Digni certè; quibus aliquando, mortis sub horam, adsit nec sacerdos, nec clericus: quandoquidem carnifices se reddunt eorum, qui munere illo perfunguntur. Etenim quam culpam gerat Confessarius mortis eius, quem consolatur, & cuius quærit salutem? Aut quæ hæc in defunctum charitas sit, si adimas vitam temporalem

poralem ei, qui officium ſuum eo exſequi voluit, vt vitam ipſi ſeruaret æternam?

Huius farinę eſt ſpecioſus ille pręcext⁹, quo viduæ Briſſonii cōmiſeratione duci ſe fingūt, quam bullæ inſtar inflare ſolēt, ex fortunis tot pauperū, aut, vt loquitur ſcriptura, *abſconditorum Dei*: vt vel dirūpatur tandē. Quę crocodyli & inſatiabilis cuiſpiā Lamiæ, lacrymæ ſunt, dolorem ſimulantis eius, quod maximè cōcupiſcit. Quam in theatro publico collocāt proinde atq; Portiā erga Brutū, Corneliam erga Gracchū Artemiſiam erga Mauſolū, cōpoſitis bellis iſtis ſcriptis; quę nomine eius per Galliā diſſeminata ſunt: eius; quæ maritum ſuū odio proſequuta ſit, quæ nec ipſa honeſtè de eo locuta, nec alios loqui pati potuerit, cui ſummæ voluptati fuerit maritum contriſtare, atq; vexare. Quaſi verò nemini notæ ſint rixæ atque turbæ, quas mutuò exercebant, qui ſe mutuò non videbant vnquam, nec etiam viuere vnâ poterant: qui familiam ſinguli ſeparatam adminiſtrabāt, ille rure, hæc in vrbe: vnde fida iſta ſponſa domum replebat adulteriis & inceſtibus, abuſa nefariè illo ipſo, cuius libidinibus filiam ſuam dediderat, & à facinore cuius nouerat grauidam eam factam fuiſſe; qui Prior erat Longipontanus: & quidem in Monaſterio ipſo. Contra quod maritus ius exercendo, apud plures ſæpè conqueſtus eſt de multiplici iniuria, quam ab ea accipiebat; quæ vtique nimis nota erat, ac proinde maio-

Pretextus viduæ Briſſonii ridiculus.

Pſal.16.

ri cum ſcandalo publico coniūcta: qui vt vno verbo petulantiam eius tum linguæ, tum impudicitiæ, qua agitabatur, oſtenderet, appellare illam ſolebat Canem, vſus his verbis: *Ceſte bracque me faict mourir*, Hæc Canis gallica morte me afficit: *Ce ſont des traicts de ma bracque*, Hæc iacula ſiue inſidiæ ſunt Canis meæ gallicæ, &c. Aut quaſi ignotum ſit, eam gelodacryam illam eſſe, quæ exterius deplorat id, quod interius ei riſum mouet. Cui condemnationum odor ceparum atque ſuffimenti inſtar eſt, vt quondam Præficis; quæ funera deplorabant, eius, cuius mors ipſis carior erat vita. Vnde etiam illa dies agitat feſtos, tanquā de porco in carnario. Similis vetulæ Acconi iſti, quæ prouerbio *Akkezein* locum dedit, ſimulanti nolle ſe id, quod maximè cupiebat, & indolere ei, quod aliter non eſſe, vehementer dolebat. Aut potius Babyloni iſti, vino ſcortationum ſuarum & ſanguine bonorum ebriæ: quæ proinde ignis, maris, & inferni inſtar, dictitare non ceſſat, *Affer, affer*, &c.

Apoc. 17.

Hæc etenim tegumenta ſunt, quibus tyrannis tantiſper velatur & obtegitur, dum iis reuelatis, & irritis redditis, Religio ſimpliciter & apertè in crimen vocatur. Cui rei documento ſunt ſilentium principiò Prædicatoribus imperatum, vis illata ſcholis, nominatim Sorbonæ, inſidioſæ obſeruationes in eos, qui deuotiſſimi ſunt, & confiſcatio etiam bonorum, citatioq; ad breue triduum quorundam Catholi-

Catholicorum, facta poſtmodum hoc ipſo menſe, ob vnicam hanc cauſſam, quòd Conſilio ſedecim virorũ interfuerunt, & prædicationes Vnitorum frequentarunt. *Menſ. Iul. 1595.*

His omnibus probè conſideratis, facilè iudicatu eſt, an mirum videri debeat Hominem Gallum, æſtuantem Zelo Ehodi, Phineæ, & aliorum, qui Zelo religionis & populi ardentes, manus violentas tyrannis iniecerunt, machinatum eſſe ictum, adeò cum omnibus illis comparandum, quantò omni modo is, in quẽ directus fuit, eſt maior & excellentior.

Rationes & vtilitates ſpeciales machinationis Caſtelli.

CAP. XV.

QVOD ſi omnia iſta non ſufficiant: tunc Caſtellus niti poteſt fundamento vtilitatis publicæ, cùm Spiritualis, tum temporalis, quoad Religionẽ & quoad Ordines; quæ inde dubiò procul redundaſſet vberrima, ſi ictus ſucceſſiſſet.

Etenim *primò* à Galliâ anathema abſtuliſſet: vt quondã à populo Iſraëlis mors ſacrilegi Ahanis, & ſcortatoris zambrii cum ſcortatrice Madianitica: cuius vtriuſq; mors irã Dei ſedauit, & filios Iſraëlis in priorum victoriarum curſum remiſit. Deus quandoquidem aper- *Prima Caſtelliani conatus vtilitas.*

tè dixit, *Eos coram hostibus suis subsistere amplius non posse, neque se inter illos porrò futurum, nisi interimerent eum, qui sacrilegium commisisset.* Item, *Phineam sedâsse iram eius, ne exterminaret Israelem.* Quod tantò magis locum hic debet habere, quantò minus compararari potest cum scortatore Zambrio adulter & incestuosus, corporalis & spiritualis, quique in horum flagitiorum cęno apertè volutatur: & cùm sacrilego Achane is, cuius sacrilegia omnis generis toti mundo perspecta sunt. Vnde proinde magis necessarium est edomare ac tollere eum, qui scelera sceleribus solet cumulare.

Iosu.7. *Num.25.*

Secundò. *Secundò*, Castellus, si ictus ei processisset, abrupisset curriculum rerum secundarum hominis spurii, adulterini, hęretici, generati, concepti, nati, nutriti & educati in hæresi, interque hæreticos: quo modo & Galliæ regnum à minis Dei, quas per Prophetam pronunciat, liberâsset: *Ecce*, inquit ille, *Oculi Domini sunt super regnum, quod peccat: & comminuet illud è medio terræ.* Quũ.n. propior via non sit in peccatum adducendi regnum, quàm quum stabilitur in eo hæreticus & schismaticus, tum hæresis & schismatis respectu, tum scelerum atque flagitiorum; quæ vulgò vtrunque consequuntur, & experientia eius in Gallia testis est; vbi simonia, incestus, abusus bonorũ Ecclesiæ, & immutatio omnis ordinis ac disciplinę ecclesiasticæ, à tempore regni istius præ-

Am.9.

tensi

tensi liberè & impunè grassantur. Sanè omnis ista maledictio meliùs & citiùs diuerti nequit, quàm si radix eius præcidatur, hoc est, è medio tollatur is, qui influentiæ illius astrũ est principale.

Tertiò Castellus destruxisset corpus peccati; quod in Gallia iam erat formatum tam per nouas hæreses, præter Caluinismum, quàm per vniuersalem corruptionem bonorũ morum, sub qualibet specie vitiorum. Nam ad hęreses quod attinet, eiuscemodi sunt: Prima, *Hæreticum relapsum, & nominatim à S. sede excommunicatum non amittere Regni thronum:* Altera, *Regem talem esse legitimum, datum atque ordinatum à Deo:* Tertia, *Nec Ecclesiam, nec Ordines illum priuare posse hoc iure: & omnino Principes omnes dignitatibus aut regnis suis, ob scelus aut hæresin quamcunque, non priuari posse:* Quarta, *Illos nec posse subditos ab obedientia ac fidelitate ipsis debita absoluere:* Quinta, *Resisti posse eiusmodi iudiciis, & ea non obligare, quoad conscientiam:* Sexta, *In actiones & conscientiam Principis sui non inquirendum:* Septima, *Legem Salicam nequaquam posse regulari, aut modificari à religione Christiana:* Octaua, *Hæreticum per Dei gratiam Christianum esse:* Nona, *Non licitum esse resistere Principi hæretico:* Decima, *Regem Catholicum posse permittere in regno suo duas religiones:* Vndecima, *Hæreticos non puniendos, nec vi cogendos esse, vt sint Catholici:* Duodecima,

Tertia.

Hæreses nouæ Gallicanæ.

Etiam pro excommunicatis tam mortuis, quàm viuis preces fundi debere, & publicè quidem in Ecclesia: ad quod cogi possint membra Ecclesiæ, sub pœna profligationis è regno: Decima tertia, *(confessiones posse reuelari, in iustitiæ bonum.* Huius generis & aliæ propositiones sunt hactenus inauditæ in Gallia: quæ recens exclusæ, prout passio vel affectus eas concepit, quamprimum authoritatem nactæ sunt in ore tum Ecclesiasticorum, tum Parlamentorum in Gallia: maioreq́ subinde pollebunt, quo ad regnum isthoc durabit: ob quas ipsas *miser Ioseph in seruitutem redactus est, & linguam audit, quam haud intelligit, quamque nec ipse, nec patres eius didicerunt,* &c.

Psal.80.

Ad mores deinde quod attinet, ictu suo Castellus Ordines reformasset, si ille processisset, & vetus inde fermentum expurgasset: profligando ab Ecclesia simoniacos, à gubernaculis prædones, à rationum Cameris fures, ab iustitiæ throno iudices corruptos, à Curia lupanar, à Consilio atheos, & omni à parte hęreticos.

Quarta.

Quartò, Castellus pœnas peccatis tum huius ipsius debitas, tum suorũ, quas Deus vulgò de populis sumit tolerantibus impios Principes, à Gallia diuertisset: quem in modum quondam populus Iudaicus peste, gladio, fame, & feris, ob Manassis, Regis Iudæ, peccata punitus fuit: vt testis est Hieremias. Quo certè ipso iudicio, Deus Galliam hodie affli-

Hierem.15.

affligere cœpit: quando pestis & morbi contagiosi intra vrbes grassantur, fames cessantibus commerciis, & messe tenui admodũ existente dominatur, & feræ discursantes per campos diripiunt auidè viscera nostra, etiam in confiniis Lutetiæ. Quæ tantò grauiorem horrorem incutere debent Galliæ, quantò minùs delicta sua excusare potest: vt quæ Isti tam arctè deuincta non est, quàm Iudas fuit Manassi, qui rex erat legitimus; qualis iste non est: & filius optimi regis Ezechiæ primogenitus, non in gradu vicesimo secundo, à sancto Ludouico, vt Iste est: quique non condemnatus erat iure Speciali & personali ab Ecclesia & Ordinibus, vt constat Istum esse.

Quintò, Aperuisset oculos, & exemisset scrupulum iis; qui sub vanitate iuramenti, aut promissionis præstitæ excommunicato (quæ obligare eos tamen nequit:) & *pactionis factæ*, vt loquitur scriptura, *cũ Inferis & morte*, prorsus ei deuinctos esse se putãt. Vnde effecisset, vt, obiecto non existente ampliùs, quilibet minimum iuramentum Deo & Ecclesiæ in Baptismo factum, memoriâ repetiisset, peccatoque inde suo agnito ad se rediisset. *Quinta.*

Sextò, Ingentibus commodis Catholicos afficere potuisset, liberaturus è vinculis illos; qui per Galliæ vrbes miserè exagitantur, suppliciis mactantur, insidiosè per singula momenta obseruantur, libertate colendi Deum & sic pane spirituali priuantur, adeò vt & *Sexta.*

Scholæ paſſim,ſicut dictum eſt, nefariè polluantur, ac violentur. Idem diſperſos etiam Iſraelis filios, & omnes eos, qui ob Eccleſiæ cauſſam,in exilium eiecti ſunt,recolligere potuiſſet, effecturus vt, obitu Herodis, Ieſus Chriſtus in Iudæam reuerteretur : quod ſuo aliquando tempore, & citiùs voto illorum fiet.

Septima. *Septimò*, Ipſos etiam Politicos charitatis ſuæ participes,feciſſet: Ab horum enim ceruicibus ſeruitutem amouiſſet eorum; qui Catholicos ſe nominantes, coacti à ſua vanitate, qua & vitulum & vitulam, vt Ieroboami tempore factum,adorant, ad tantam ſe impietatem abiiciunt, vt verba facientes de hæreſi, aut hæreticis, præſentibus vno vel duobus, dicere ſoleant, *Religio*, & *Religionis ſocii.* Quo pacto,contra conſcientiam ſuam,meretricem honorantes (miſerorum Anglorum & Amurathis Turcici more, qui in litteris ſuis virginē & iuuenculam appellant illam, quam norunt veram Meſſalinam, & omnium inſatiabiliſſimam totius huius ſeculi eſſe, terram etiam, eius nomine conquiſitam, *Virginiam* appellantes:) perdunt quod adhuc olei, & luminis in ipſis ſupererat, ſalem ſuum infatuant, & dignos ſe reddunt, qui iuſto Dei iudicio, & iuxta verbum ipſius, ad pedes vt lutum proiiciantur.

Merc. Gallo-Bell.

Ioh.12.

Matth.5.

Octauu. *Octauò*, Magno labore & multo ſudore liberâſſet eos;qui cis & vltra montes Dagonem

illum

illum Philiſtinorum, aut potiùs Draconem *Iud.16.* Babyloniorum adorant. Quæ, idola proinde *Dan.14.* atque infantes rumas, ambire ſolent, adeoq; ſe, iis quaſi pupis, implicant, honoraria, & anathemata eis offerendo, argentoque ipſos ſe, emulgendo; in eum finem, vt partim Beli edulia, partim verò Draconis maſſas, quas Daniel in os eius indidit, obtineant, corrumpendo tantæ iræ occaſionem, vt Cotys quondam corruperat, quum pulcherrimum vas teſtaceum comminuiſſet: deſiſtant verò ventum ſectari, qui nonniſi, ad præcipitium illos deducit: & potiùs diſcant in poſterum honorem habere Arcæ, quæ eſt corpus Ieſu Chriſti tum verum, in ſacrificio Miſſæ, tum myſticum in Eccleſia, quàm idolum colere velle quod aliter in religione non comparatum eſt, quàm eſt piſcis ſine pedibus; ſic autem in conſcientia compũcti, quã à tergo poſuerãt; turpitudine ipſorũ detectâ, Philiſtinorũ more, approperantes, maturrimè peccata ſua confiteantur, agnoſcentes Eccleſiam Ordines ſuperare. *3.Reg.5.* Et *Arca poſita in curru nouo*, hoc eſt, mediam inter Eccleſiam renouati, & aliam induti vitam, quàm aulici ſimoniaclienſes ipſorum agant, *illam remittãt* vt trahatur *à vaccis, quæ vitulas ſuas oblitæ sũt*, h. e. deducatur à Catholicis, qui norũt relinquere vxores, liberos, & quicquid habent, religionis ſuæ cauſſâ: & deberent ipſimet ſacrificari, ad eundem *in Bethſamet*, hoc eſt, domum ſolis; qui eſt Deus, & quo

Iniuria fit corpori I. Chriſti, quando appropinquatur excommunicato.

spiritus Dei illos deducit. Et omninò inde iudicent, vt Philistini, iniuriam à se Deo illatam, caussam esse suæ infelicitatis: cui proinde aliud seruitium præstare discant.

Nona. *Nonò*, Castellus noster effecisset, vt sanguini Gallicano, reliquo cùm Principum, tum Nobilium Catholicorum parsum fuisset; qué Iste porrò profundet: vt quidem fecit hactenus. Testis est Condæus Princeps, cognatus eius, qui à propria coniuge, quam antea Iste vitiauerat, veneno sublatus fuit. Testes sunt bini Cardinales Bourbonii; quorum alter auunculus eius fuit, (ad quem potius, si Baldi exceptio habeat locum, quàm ad Istum hunc regni ius pertinet) qué in carcere morte mulctandum curauit: alter verò, cognatus eius; quem suamet confessione veneno necandum curauit, idem, aut trunculentiùs quid, defuncti huius fratri germano minitatus. Testis est & defunctus Dux Nemoursius: contra quem quum nihil possent arma, vincula, proditiones nefariç, ad venenum tandē conclamatum est, vt cum cæteris è medio tolleretur, quod ipsum recens in Ducem Aumalium, à Parlamento Parisiensi facta condemnatio locupletissimè testatur. Et hac viâ progredietur cum aliis, vt vt propinquitate ipsi iunctis. Præter Principes, idem testantur Nobiles; velut Dominus d' O, qui veneno occisus est, traditâ administratione eius hæretico Boullionæo: atq; adeò Nobiles Catholici omnes; quos tā egregiè

gregiè periculis ictuũ exponere nouit, quàm ſubtiliter ſe & alios Hugonotos inde retrahere: velut ipſemet teſtatur in litteris ad Reginã Angliæ, 15. d. Mar. 1590. ex Caſtris Yvrenſibus ſcriptis, iactitãs, ſe nõniſi pauculos Hugonotos, perplures verò Cathol. *quos totidẽ deſideratos hoſtes reputarit*, in prælio amiſiſſe: qui tamen interim *magnam mœſtitiam ſe diſſimulaſſe* dicit. Siç nota ſunt quæ recens Durlani peracta fuêre: Vbi dictus Boullionæus, irretitis ibi reliquis Catholicis, artificiosè nouerat è turbis ſe eximere, ſtratagemate quopiam vſus. Et quis non nouit perparuum dolorem, quo Iſte affectus eſt, ex tam ingenti clade illa; in qua plures, quàm quingenti Nobiles deſiderati fuerunt? Innuens, hanc partem eſſe eius, quam deſiderauerat amittere. Vnde ſanè Catholica Nobilitas oculos tandem aperire debebat, & pudore ſuffundi, & palleſcere horrore, animaduertens Dei in ſe & ſuos iudiciũ: quod ceu Eccleſiæ filii, poteſtatem habentes *ambulandi ſuper aſpidem, & baſiliſcum, & pedibus conculcandi draconem & leonem*, miniſtrant illi, cuius Domini eſſe poſſent, facti ita perditionis filii, & propugnaculum hæreticorum: imò lectica equorum Satanæ (hæc etenim figura eſt, ſub qua Deus in viſione S. Antonio hæreticorum ingenium monſtrauit) & ſub excremento viliſſimo & abiectiſſimo collocati. Pſal. 90. Athan. in vita.

Decimò, Abrupiſſet per conſequens, cur-

ſum deſperati iſtius Neronis; qui vili proſtituens pretio id, quod clam furatus eſt, & ſuũ non eſſe nouit, dicere ſolet, quod quondam ille Romæ, poſt Tiberium: *Me mortuo terra vndique igni miſceatur & peſte*, &c. Aut potius nouitii iſtius Abimelechi; qui fratres ſuos occiderat, vt de Republica certior eſſe poſſet: vtque prædictio facta de eo Gallis, ſic vt quondam de Abimelecho ſichemitis per Ioathamum, ipſis dicentem, *Rubum eſſe, vnde erumperet ignis, qui incenderet ipſorum vrbem* (vt poſtea accidit) effectum ſuum hic itidem ſortiretur.

Suet. in Tib. & Ner.

Iud. 9.

Vndecima.

Vndecimò, Ab Omnibus illis malis, quibus cum Gallia, triginta iam annis, conflictatur eodem illo ictu liberâſſet: quæ mala pretio ſanguinis tot millium hominum, qui occaſione Iſtius fuerunt interemti, contracta ſunt: neceſſarium quandoquidem eſt quocunque caſu religionem confirmari: quod viuo iſto fieri nequit, qui caput eſt ſerpentis vitam ſuppeditantis toti corpori. Vnde antè omnia ipſum comminui neceſſariò requiritur.

Medium confirmandæ religionis.

Duodecima.

Medium pacandæ Galliæ.

Duodecimò, Hoc ceu medio vtiliſſimo reconciliare potuiſſet Regnum cum ſanctitate ſuâ, & potentiſſimo Rege Catholico: contra cuius vires & in gratiam Iſtius, quicquam machinari velle, res eſt ridicula, pniciosa, & ſummo dedecori Gallis, ſi conſideres beneficia à Maieſtate eius in ipſos profecta: cui tamen bellus iſte miles ſtultè, temerariè, in detrimẽtum

tum ſtatus publici exitiumq́; certiſſimum eorum, qui illam ſequebantur, bellum denunciare eſt auſus.

Decimotertiò, Quum non Gallia, nec Catholici, ſed ille ipſe & aſſeclæ eius, cum hæretici, tum hæreticorum fautores, bellum hoc acerbum ac diuturnum gerant, vt magnus iſte Monarcha (Scilicet) expreſsè patētibus ſuis litteris poſtea declarauit. Nemo adeò rationis expers eſt, qui non iudicare poſſit, viam inhibendi veſtigatores omnium breuiſſimam fore, beſtiam, quam venéris, humi proſternere atque ſepelire: quum abſurdiſſimum ſit conſpici Galliam dilacerari adeò propter eum; qui hoſtis, excrementum, anathema & ſcandalum eſt Galliæ; & vitam profundere velle pro eo; cuius vita mors eſt, & mors vita boni publici atque patriæ. Sanè ſi elephas dentes ſuos elidit ac deſerit, & caſtor teſticulos, vt à morte ſe eripiant: quantò magis id Gallia (& naturalis Gallus quicunque pro ea) ad declinandum bellum iſtud factitare debet, ſumtu hominis nonniſi vnius: & talis; cum quo illi minimum negotii eſt: quum non niſi filum in lingua, apoſtema in carne, ſcabies in cute, clauus in pede, argema in oculo, febris in ſanguine, paralyſis in neruis, phreneſis in capite, & diabolus in toto corpore ſit, quod ipſe ſurdum ſimul, & cæcum, & mutum efficit?

Decimatertia.

Bellum non niſi contra hæreticum & fautores eius fieri ſolitum.

Decimoquartò, Non tantùm Diuiſionem inter potentiſſimas duas Monarchias exor-

Decimaquarta.

Diuiſio Galliæ

& Hispaniæ funestissima. tam, qua Christiano orbi nulla vnquam fuit funestior & exitiosior, sustulisset: Sed etiam inuentionem illam diabolicam, faciendi ex amicis inimicos, ex bello religionis caussâ suscepto bellum status publici, & ex bello contra hæreticos & fautores hæreticorum indicto bellum regni contra regnum. Sic idem abstulisset maledictionem illam contrariam coniungendi cum Catholicis hæreticos, hoc est cũ igne aquam, cũ lumine tenebras. Quod visum in Gallia, nisi sub Isto, non fuit: qui, vt stabiliat ac promoueat hæreticos, nouit tam egregiè (attamen maximo cum Gallorum dedecore) subblandiri & assentari aliis, quodcunque tandem seruitium inde hauriat. Præterea effecisset, vt per pacem tam bonam atq; certam, quàm iuxta Deum, Ecclesiam & leges Galliæ tam horribiliter violatas, fieri potest, vires omnes conuertantur in exitium impiorum, cùm hæreticorum in regno & prouinciis vicinis, tum Turcarum & Mahometanorum extra regnum.

Decimaquinta. *Decimoquintò*, Abstulisset abusum & detestabilem fraudem vani prætextus eorum; qui *Fraus Gallorũ detestabilis.* simulãtes se pugnare pro rege legitimo & naturali, ac mori velle in honoris lecto, seipsos sepeliunt in execratione publica Dei, Ecclesię & hominum: in abysso damnationis, exitio animarum suarum, & irreparabili damno vitę terrestris & æternæ: cũ turpi dedecore, in sempiternum & omnem posteritatem, fuisse ipsos proditores,

proditores,& infidos Deo, Ecclesiæ, patriæ ac propriæ conscientiæ suæ.

Decimosextò, Declinâsset maledictionem & dedecus à Gallia, & Gallis: quod est pugnare pro hæretico, & sub capitibus hæreticis: quum Gallis, primis omnium Christianorum, hoc honoris habitum sit, vt hæreticos oppugnarent, sub Clodoueo primo Rege Christianissimo. Vnde si per manum Galli interemtus fuisseris, qui Gallos dedecorauit, dedecus tantò etiam honoratiùs expiatum fuisset. *Decimasexta. Maledictio & dedecus Gallorum progugnare pro hæretico.*

Decimoseptimò, & potissimum Abrumpere potuisset exitii tot animarũ cursum,&amouere scandalum, quo Galli offenduntur: scopulum irem; ad quem conscientiæ ipsorum nauis confringitur: fermentum; quo corrumpuntur: veneficium; quo incantantur: pestẽ; qua inficiuntur: venenum; quo suffocantur: toxicum Circes; quo in porcos tansmutantur: arborem superstitiosam, sub qua fornicationem suam spiritualem exercent: vitulum aureum; quem adorant, & circa quem, vt quondam tempore Mosis, choreas ducunt: Beelphegorem aut Priapum; cui se consecrant: Molochum; cui liberos suos sacrificant: Baalem; cui incensa offerunt: Angelum abyssi; qui ipsos inficit habenâ foraminis istius montem pestiferum; qui vniuersam terram pessundat: breuiter, vno ictu omnia ista amouisset, sineq; magno sumptu Deum illum; quem *Hier.3. Exod.32. Num.25. Psal.106. 2.Reg 25. Apoc.9. Hier.15.*

tantopere isti colunt, ad colluuiem aliorum Deorũ relegâsset, ipsi similium, hoc est, tyrannorum, & persecutorum Ecclesiæ, Principum excommunicatorum, *& gigantum assuetorum ad bellum*, vt loquitur scriptura, ad domiciliũ ipsi præparatum tenebrarum exteriorum, ad quod ingrediatur, vt Rex Babylonis, & Lucifer longo tempore antè. Et vt, velut loquitur Propheta, *Inferi omnes commoueantur, omnesq; obuiam ei procedant*, ad subministrandum ei cum ipsis locum: ad fruendum ibi ambrosiâ ignis, *sulphuris & grandinis, & flatus tempestatũ*, & bibendum plenis buccis dulce nectar fundi poculi iræ Dei & fæcis ei ac meretrici Babylonicæ reseruatæ: quod & aliis inde bibendũ propinauit. Quòd si dicatur, Dei misericordiam vberem esse, ac proinde tempus abbreuiatum ei iri, vt damnatio sit minor: sciendum, quo longior illi vita suppetit, hoc damnationem magis crescere: & non nisi metuendum, vnum videlicet Deum, vnâ cũ illo, perdere velle omnes eius asseclas: ac reseruare eũ, vt abripiat secum sẽtinam omnem latronum ipsius: velut moriturus serpens facere solet: & gibbus pestilens, omnes peccantes humores corporis abripiens: & quondam Catilina Romæ fecerat; quem hanc ob caussam Consul Cicero solùm morte afficere nolebat, licet in potestate sua constrictum: quò omnes vnâ existentes, & vt loquitur scriptura, *omnes pisces draconis Leuiathani*, &c. vnâ simul internecione de-

Bar.3. *Esa.14.* *Psal.10.* *Psal.75.* *Apoc.16.* *Sallust.* *Cic.1.Cat.*

ne deleat. Quod in iis apparet, de quibus alibi dicitur, *Fœdus illorum cum Inferis, & pactionem illorum cum morte ipsis comminuendis seruire.* Et, Illorum, qui bestiam adorant, & imaginem eius, fumum cruciatus ascensurum in secula seculorum: nec habituros requiem die nec die, &c. *Esa. 28.* *Apoc. 14.*

Præterea Castellus (vt, relictâ Galliâ, ad generalem Ecclesiæ statũ perueniamus) vindicare potuisset sanctam sedem tum ab importunitate eorum, qui absolutionem petũt, pro eo, qui sanctæ sedi illudit; tum à periculo abusus & fraudis certissimæ, inde si ea impetretur exorituro. *Importunitas facta sanctæ sedi.*

Quis enim primò, præmeditata illa artificia & linguas compositas ignorat, quibus nigrum faciunt album, & album nigrum? Cuius farinæ est & legatio prima, facta per Ducem Niuernensem, & recens hodierna, quæ tractatur; item omnium eorum; qui, hac vsi opportunitate, cis & vltra montes, passionum, cupiditatum, imaginationum & commoditatum suarum priuatarum & temporalium nixi fundamento, vacui vt sunt Zelo honoris Dei, & disciplinę ecclesiasticę, sanctam sedem exagitare audent. *Artificia legationum.*

Euitari pòrrò potuisset scandalum, super auaritiâ & cupiditate eorum fundatum, qui, quum spiritum amiserint, *propterea quòd sunt inter se diuisi,* vt loquitur S. Iudas, & deseruerunt primam fidem, eandem de se spem con-

citant, quam Iudas concitauit, ad prodendũ eum, in cuius societate fuit.

Media defraudandi S. sedem. Secundò, Nemini ignota sunt fallendi media, quæ suppetunt omnia supplicanti: vti naturalis eius malitia, destinata, certa atque perpetuò continuari solita impietas: Obligatio, quã tenet per Maximas Status, quæ vnica est religio, quam sequitur: promissa præstita omnibus hæreticis, intra & extra regnũ: Consiliarii hæretici, tum Lutherani, tum Caluinistæ; quos à lateribus suis habet, indiuiduos comites, eosque, quos terræ superficies continet, quàm versutissimos & callidissimos; à quibus totus regitur; Parlamentum ei deuotissimum, consarcinatum plurimùm ex hæreticis, omnibus ex partibus, tã Rupellâ, quàm ex aliis originibus Geneuæ, velut in Noæ arca, collectum, sumptibus ærarii communis Hugonotorum, qui Ordines soluerunt, & reliquis Politicis, qui quum reuelare se non ausint, illos sequi coacti sunt; excusationes omnis generis fictę ac calųę, & media excogitata elabẽdi per dilationes super dilationes, excusationes de bello, mole negotiorum, &, vt ante hac, de conuersione sua, per suppositionem nouorum & argutè inuentorum casuum. Quæ omnia si desiderentur: tunc oppositio tandem locum habet eorum; qui, in bonum publicum allegare solẽt mille argumenta, affabrè & ad placitum ipsorum cusa; sicut sanè optimi horum inuentores, & necessariis instru-

instrumentis instructissimi sunt : vt qui & ex musca elephantem facere norunt : adeò vt si vel super pede muscæ decretum ferre debeant, remoræ, ad annihilandum omnia, eis haud desint. Interim rebus suis egregiè inuigilant, vtramque ad constringendos Catholicos Ordinum & Ecclesiæ chordam tenentes, &c. adeò vt temeritas & arrogantia hæretica, inconsideratè eos etiam transtulerit ad excessus, quos cõmiserunt, comburendo Bullas, irritas faciendo prouisiones Romanas, proscribendo Nuncium Papæ, Occidendo sacerdotes & monachos, & similia : vnde offensione nulla opus habuerunt apud intelligẽtissimos & prudentissimos quosque Consiliarios publicos, vt tantopere maturarent antè, quàm ancora satis fixa esset: & omnino facerent tanto cum iudicio id, quod haud potuit furia : freti absolutione, ceu medio recipiendæ halenæ extremo: quo vt pallio ad propiùs appropinquandum vterentur, tantisper dum in fossâ collocati, tormentis ingeniosè directis, propugnaculum religionis impugnẽt furibundi, eam ad superandam, inque potestatem suam redigendam: hoc est, vt verbo dicam, ad liberandam Ecclesiam à fortissima, delicatissima & periculosissima tentatione, qualis neque in hoc vnquam seculo, neque à Christianismi condita fuit. *Tentatio summa in Ecclesia.*

Quòd si dicatur, hoc esse diuinare: præter acta præterita, ex quibus de futuris iudicare licet, vulpeculę, quam Leonis terrebant vestigia,

ad exemplum, aut potiùs iuxta Prophetæ Hieremiæ dictum, *Si Æthiops potest mutare cutem suam, aut pardus liuentes maculas suas, etiam vos poteritis benefacere, edocti malefacere*: præter hæc, inquam, nimis nota est malitia Ministrorum, quæ nixa authoritate summâ, nihil non potest: Cæci pugnantis cum Hercule in morem. Accommodatius igitur remedium non est, quàm stirpem, vnde hæc talia pullulant ac germinant, funditus exstirpare. Etenim si vnus thesaurarius Cecilius, terræ filius, hoc est, hospitis cuiuspiam nepos, cuius mater, nolebat appellari *Mestris*, hoc est, Domina nobilis, tantisper dum Mylordum illum creasset Regina, sufficiens in Anglia fuit. Heræ suæ authoritate nixus, exterminandæ religioni Catholicæ, & omni exercitio illius: adeò vt peccata sua confiteri, communicare, grana portare benedicta, recipere, aut non accusare sacerdotem criminis læsæ Maiestatis non liceret: vt exploratores suos vndique haberet dispositos; qui simulantes se Catholicos, adeoq; sacerdotes ipsos, Missas dicendo intra & extra regnum, retegerent Catholicos, & secretissimas eorum cogitationes expiscarentur: vt delatores & falsos testes, certis sumptib. conductos, seruiendæ discretioni adhiberet: vt excogitaret subtilitates & quæstiones captiosas, abducendis & conuincendis etiam innocentissimis eorum, de quibus neq; per somniũ neque per febrim cogitabãt: vt præsidibus iustitiæ terrorem incutiẽdo, eos deuotissimos sibi & quasi

Hier. 13.

canes

canes venaticos deuinctos, ad condemnandos eos, quos vellet, etiam Principes ipsos, haberet, sicut Scotiæ Reginæ exemplũ clarè docet: præterea veneno tolleret eos; quos aliter non licebat interfici, velut Cardinalem Castillionæum Gallum, Ducem de Lennox, Scotum, & nuper admodum Comitem Derbyensem ac coniugẽ eius grauidam quæ tamen conualuit, sed fœtu intermortuo: quò nepti cuidam suæ dicti Comitis fratrem connubio iungere, indeq; Regno succedere posset: atq; ita vniuersum statum illũ quasi funditus euerteret, tyrãnidemq;, quæ nota & perspecta est, illic stabiliret: si, inquam, hæc omnia solus ille potuit: quid quæso decies mille Cecilios, adeò catos & callidos, qui non minùs, atque Cecilius iste Anglicanus & hæretici sunt, & homines sceleratissimi, supremâ nixos authoritate, facturos ad moliendũ & conficiẽdum idem in Gallia, putes? Quum experientia testis sit eius quid possint efficere, & initia iam facta omnis generis, quæ ante oculos omnium sunt, idem luculentissimè confirment.

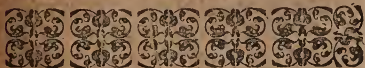
Hæ rationes sunt, quib. Castellus, aut quivis alius, vtilitatẽ ictus sui cõprobare potuisset: cuius sanè effectu haud frustratus fuisset, siquidẽ successisset: vt quidẽ varia docẽt exẽpla. Etenim quũ primũ Absalom, vsurpator & filius tãto patre, qualis erat Dauid indignus, è medio sublatus fuit, populus Israelitarũ pacis & otii trãquillitatem recuperauit. sic quũ primũ Holofernes capite plexus est, castra Assyriorũ confusa sunt, 2. *Reg.* 18. *Iud.* 13. *Iud.* 3.

& populus Dei in libertatem vindicatus. Idem Iſraelitis obtigit interemto Eglone, Rege Moabitarum: ſiquidem mortuâ beſtiâ, venenum itidem moritur. Hîc igitur ſubſiſtendum erat, nec in medium afferenda incommoda, quæ de morte Alexandrorum & Cæſarum Narratores nonnulli allegant: in quorum motibus vt non de religione, ſed de ſtatu duntaxat politico dimicatum fuit: ita neque hoc in negotio, vbi religionis intereſt, ſimilitudinis quicquam eſſe poteſt: quum hæc ita comparata ſit, vt magnitudine ſuâ cæteris ſtatibus omnibus antecellat, pro cuius proinde defenſione nulla non pericula, demiſſo capite, obeunda ſunt: planè vt ſerpens, propugnando capiti, totum corpus omnibus plagis exponere ſolet.

Quemadmodum autem nonniſi Hugonoti ſunt, qui Alexandros & Cæſares hac in cauſſa allegant, ad gratificandum illi, qui ipſorum eſt Alexander & Cæſar (quippe plus religionis his duobus non habens) ad ſtabiliendam ita impietatem ſuam: ſic ſi cauſſam iſtam per antiquitatem, & hiſtorias merè humanas decidi oporteat, Caſtello ſatis hic iudicii ſuppetet, legenti apud auctores profanos exempla ſtatuarũ Harmodii & Ariſtogitonis; Sceuolæ item, manum exurentis in caſtris Porſenæ: et vtriusque Bruti: nec non eius; quod Cæſaris tempore in pede ſtatuæ ſenioris Bruti, ad excitandam virtutem alterius, ſcriptum fuit, *Brute dormis? Brute dormis? Vtinam, Brute, viueres!* cuiùs poſtea effe-

ctus

ctus contigit, & similia apud Plutarchum, & alios: è quibus argumenta haurire, & à minori ad maius conclusionem inferre possit. Et si homines isti, patriæ solius amore, quibus aliud lumen non præluxit, tantis se periculis obtulerunt, quid putas, Christianum, & Gallum, & qui zelo ardet Phineæ, Ehodi, Eliæ, & aliorũ, de quibus paullò post dicetur, facere debere pro illa, pro qua Iesus Christus est mortuus, & in qua sola in sempiternum homines vitæ æternæ sunt certi, quæ est Ecclesia Catholica?

Pars tertia.

Actum Castelli heroicum esse.

HACTENVS de iustitia & vtilitate actus Castelliani: sequitur vt de circumstantiis, è quibus & virtus illius refulgeat, ad collocandum illum in gradu, quẽ quidem attingere possit, supremo, agamus, sicque toti Mundo patefaciamus, actum, de quo agitur, purè putè heroicum esse.

Cæterùm, quia totum negotium in duobus consistit punctis: Vno, de facti substantia: altero, de cõfessione ipsius: primo quidem; propter actionem semel peractã: & altero; propter per-

seuerantiam & constantiam in eo (virtus quandoquidem laudari nequit, nisi perseueret:) idcirco duo hæc cōsiderare placet. Vnde apparebit, in vno & altero virtuti Castelli nihil defuisse, quo minùs hæc purè & verè heroica appellari possit.

Actus Castelli heroicus est in substantia sua.

CAP. I.

PRIMVM punctum manifestum erit, si consideretur, quòd, vt Fortitudinis virtus conspicitur in formidine & audacia; in formidine quidem, vincendi periculū, & cruciatus omnis generis tolerandi: in audacia verò, commoliēdi actum quempiam egregium & generosum, fundamento nixum iustitiæ & pietatis publicæ: ita duo ista hic concurrant in gradu excellentiæ tam excelso, si simpliciter factum consideres, vt adiungi amplius quiddam nequeat. Accedit, quod tenera ætas pueri in studiis innutriti, & summū nouendecim nati annos, qui, præter parietes, & scholæ suæ puluerem nihil viderat, ad excelsiora adhuc, imò supra aquilæ volatum nos rapit: quò inter omnes constet, ignis Spiritus Sancti, quū animas primùm corripit, quid possit: plus sanè, quàm Ehodus quidā, aut Phineas, aut Matathias. Nam etsi facinus singuli præclarum & magnum commiserunt: mortē tamen non adeò ineuitabilem, & acerbā, & præter ætatem, qualē ille

Castellus annos natus nouendecim.

Virtus & animus generosus Castelli.

ille sustinuit, adierunt. Quicquid sit, praxis non tam authentica ibi visa fuit: vbi simul & eodem momento senectus cedit iuuentæ, crudelitas virtuti, furia patientiæ, rabies deuotioni, barbaries feruido æstui, & tormẽta constantiæ. Vbi ignoratio iuris diuini & humani iugum imponit scientiæ vtriusq;, & magis infusæ, quàm apprehensæ, calliditas item & impostura prudentiæ & simplici veritati. Vbi impudẽs calumnia, & calumniosa impudentia eorum, qui auro & contractibus Hispanicis attribuebãt omne id, quod in miseris Catholicis boni zeli inerat, cõspicitur ex probatione noua, post Parisiẽsis obsidionis probationem: vbi fames & languor animi eorum generosi, & sinceræ pietatis (qualis ab aliis exspectanda non est) turpissimè deuictę testimonium perhibuerũt: quandoquidem vel pueri tenerrimi profundere tam promtè & pręclarè non dubitant id, quod nec aurum, nec argentum refundere queat, pœnis adeò immanibus, vt Diabolus, pudore suffundatur ipse, cernens, Fortitudinis extrema duo ita arctè coniungi: quum facinus maius aut præclarius nullũ suscipi potuisset, quàm vt morte afficeretur Tyrannus medias inter delitias suas, & in Veneris suæ talamo atque cubili: vtque tot immanitates & iniuriæ factæ Ecclesiæ, tot mactatis sacerdotibus, tot perpetratis raptibus & incestibus Monacharum, & Religiosarum, tot sacramentis profanatis, tot periuriis & contemptibus censurarum, actibusque summè hostilibus

Actus Castelli aufert calumniam Catholicis illatam.

designatis, vno ictu vindicaretur: maximè verò iniuria tot perditarum, & perdendarum adhuc animarum, tam illorum, qui Istum sectantur, quàm infantium miserorum, qui veneno hoc enutriuntur: religionis item vulneratæ; cui Iste mortiferum infligit ictum, & quæ quasi in extremo agone versatur. Quum etiam difficilius superatu nihil fuisset, eo, quod omnium confessione horrorem maximũ incutit, mortis videlicet præsens periculum; & mortis quidem non simplicis, sed omnium dirissimæ & crudelissimæ, quam ipse quidem exspectabat, eiusq; exempla ante oculos habebat.

Castelli resolutio. Etenim hoc animo illum fuisse, periculum cui se exposuit, & tempus quod post ictum cõmissum traduxit, quum erumpendi copia ei esset, intempesta nocte, & summâ inter omnes confusione existente, adeò vt obseruari à nomine potuisset, satis superque testantur. Quo planè animo præditi fuerunt duo illi, qui tyrãnum vsurpatorem Prouinciarum Belgicarum, cognominatum Principem Mendicorũ, adorti quondam sunt: è quibus alter fuit Iohannes de Iauregy, Biscayus natione, annos natus octodecim, qui bombardæ minoris ictu genas eius Antuerpiæ traiecit Anno 1582. ad 18. d. Martii. Alter veò Balthasar Gerardus, Nobilis Burgũdus, annos natus triginta quatuor, qui bombardæ item minoris, ternis grauatæ globulis, ictu, Delphis in Holandia traiectum peremit Anno 1584, ad 10. d. Iulii: eodem ipso loco, quo

Actus Iohannis de Iauregy & Balt. Gerardi contra Principẽ Auraicum.

quo nequam iste, præter infinitos sacerdotes à se necatos, paulò antè mortem attulerat docto seni & devoto Poetæ, Cornelio Musio, patri spirituali Religiosarum monasterii ad S. Agathæ Delphensis: quarum domicilium, quod amœno admodum & precellenti loco situm esset, tyrannus iste, ad habitandum ibi, vi rapuit. Qui, vt è medio tolleret optimum hunc patrē, vrbe eum egredi iussit: & muneris cuiuspiā honorarii prætextu, mediâ viâ, per Dominum de Lumay intercipiendum curauit: qui nudum eū primùm manibus corripuit, tum plumbum pedibus appendit, & alas eius adussit, cruciatu ineffabili: mensæ porrò inuersum imposuit, & manibus ac pedibus ligatum, aquâ infundibulo per os eius vi infusâ, adimpleuit: fustibus inde ventre eius percusso, tum per os, tum per alios naturæ conductus aquam eum reddere coegit: comprehensum postea per binos maiores pedum digitos, ad patibulum rapuit, ac suffocauit. Cuius crudelitatis carnifex Lumæus pœnas meritas reportauit: à propriis enim canibus, vt Donatistæ quondam apud Optatum Mileuitanum, & Iesabel in Regum libris, & Actæon, in Poetarum fabulis, dilaniatus ac deuoratus fuit,

Martyr Corn. Musius.

Horribile iudicium in Dominum de Lumay.

Hoc animo præditus non pridem fuit Iacobus Clemens Ordinis S. Dominici; qui facinus idem commisit ad S. Clauum, prope Lutetiam, Anno 1589. Kalendis Aug. in persona illius; qui post lanienam Blæsensem armatâ prorupit ma-

Præparatio ad mortem Iaureguei, & Gerardi.

nu, vt Parisios & reliquos Catholicos deuoraret: qui omnes eodem spiritu, ne scilicet semiheroes essent, & parti deessent principali fortitudinis, in qua martyrium absoluitur, quæ est tolerare tormenta, in bonum virtutis, media à pœnis se eripiendi, magnanimiter contempserunt.

Martyrium & cruciatus Gerardi.

Testimonium priori membro tribuit dispositio eiusdem Iaureguæi, cuius suprà meminimus, eiusque, per Sacramentum Confessionis, ad mortem præparatio: quo peracto, ipse vno Dei zelo accensus, ictum, præsentibus iis, qui extemplo illum dilaniârunt, commisit: vt qui ad moriendum vel hoc vel alio genere & cruciatibus adhuc exquisitioribus, siquidem illi exspectassent, paratus erat. Alteri deinde membro testimonium perhibet alacritas Gerardi; qui, quum eodem modo sese præparâsset, ictu commisso, imperterritus dicebat, *Exsecutus sum quod velut factuate vos cæteri, id, quod munus vestrum requirit.* Atque ita ad truculentiam pœnarum, quarum vel narratio horrorem incutiat, sese disposuit: quæ tantæ fuerunt, vt plurimi ex earum saltem apprehensione ac visu conciderint semimortui. Etenim flagellatus primùm fuit miser, quinque vicibus, vnâ nocte. 2. Totum corpus melle illitum fuit, vt caper, qui adhibebatur, linguæ ruditate lambendo illud excoriaret: quod caper facere noluit. 3. Pedibus & manibus constrictus ternâ vice in vanno ven-

tilatus

tilatus fuit. 4. Quum in aerem sublatus esset, digito maiori alterius pedis plumbum, centum quinquaginta libras graue, appensum fuit. 5. Admoto ingenti igne, calceis è crudo corio, oleo tinctis, indutus fuit. 6. Alæ eius facibus adustæ fuerunt. 7. Indusio vestitus fuit vino igni eliquato tincto, quod supra corpus accensum fuit. 8. Magnis acubus digiti eius, intra carnem & vngues compuncti, clauiq; impacti fuerunt. Quæ omnia passus est, vt ne vociferaretur quidem, aut vllum passionis signum monstraret: vnde veneficus habitus fuit. 9. In veteri lotio vnâ cum adipe ebulliente lauatus fuit: vbi aliā vocem, etiam interpellatus vt loqueretur, non edidit, quàm, *Deus bone, largire patientiam*: & interrogatus, quis ipsum adeò corroboraret, respondit, *Preces sanctorum id facere: hancque constantiā permansuram ad mortem*. Cæterùm ad iniurias, quibus afficiebatur, lenem & modestum se exhibuit: vt quum quærenti, quando Diabolo se mancipâsset, simpliciter respondit, *se Diabolū non cognoscere, neque negotii quidpiam cum eo habere*. Ad alias iniurias conticuit. Imò iudicibus gratias egit, quòd in carcere se sustentassent, dicens, *Se id remuneraturum, orando Deum pro ipsis in Paradiso*. Sic quū sentētia mortis pronūciata ei esset, ad quā veluti S. Cyprianus dixit, *Deo gratias*, seipsum iuuit ad conscendendum contabulatum criminale: vbi dextrā sponte porrexit, quæ, decimo pro cruciatu, exusta ei fuit,

duas inter patellas ferreas. 11. Aduſtum poſtea fuit & conſtrictum brachium & coxendices, catenis & ferro ardẽtibus, vbi ſubinde ipſe orabat, & Pſalmos Dauidis pronunciabat: aduſtâ etiam manu ſuâ, parumper religatâ, ſignum crucis faciebat. Hinc, quum ſeipſe iuuiſſet vt in ſcamno deſtinato collocaretur, poſtquam 12. genitalia ei pracíſa eſſent, & 13. Venter ſenſim diffiſſus, in crucis formã, 14. corde ipſi erepto, animam ſuam reddidit Deo, tanta cum admiratione & ſtupore omnium, vt exemplum memorabile ſit omni poſteritati.

Eidem poſteriori membro teſtimonium tribuit fiducia dicti Clementis; qui medios per hoſtes perrupit, & neque edendi, neque dormiendi, multò minus celebrandi Miſſam, quam eo ipſo die, quo ictum commiſit, celebrauit, appetitum amiſit. Et nominatim obſeruatum eſt, quòd, antequã Lutetiâ egrederetur, quum calceos ſuos filo & acu reſarciret, ad conficiendũ iter propoſitum ad S. Clauum, vbi cum exercitu ſuo duobus ab vrbe milliaribus Rex erat nonnullis fratrum ſuorũ, ipſum videntibus & ſimplicitatem eius ridentibus et interrogantibus quandiu opificium hoc duraturum eſſet, reſpondit, ridens ipſe viciſſim, ſatis duraturos calceos pro itinere, quod cõficiendum haberet: innuens, abeundum ſibi, ſed non redeundum: vt certè euenit, quum commiſſo ictu bina brachia, crucis in modum, ad recipiendum martyrium ſuum, quod eodem etiam momento recepit, complicuiſſet.

Quicquid ſit, omnes eodẽ animo, quo Caſtellus poſt eos, præparati ad mortem fuerũt, quam effugere ſe haud poſſe ſciebant. Vnde non ſine ratione dicere de ſe poterant, quod quondam Poeta Lyricus de M. Regulo, redeunte, ne fidem falleret, ad Carthaginenſes, his verbis pronunciauit:

Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtantes propinquos
Et populum reditus morantem,
Quàm ſi clientum longa negotia
Diiudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedemonium Tarentum.

Hor. l. 3. Car. od. 5.

Qui inſuper hoc maiori laude digni erãt, quòd mortem non ſolùm non pertimeſcebant, ſed eã etiam expetebant: vt ſcilicet vanitatem laudũ & gloriam hominum euitarent: ſiue zeli ſui magnitudinem declararent; ſiue opus ſuum redderent perfectum, vt loquitur S. Paulus; *Patientiam habere opus perfectum:* ſiue vt extremũ cõplerent deſideriũ patiendi pro honore Dei, & fruendi præſentia illius: aut potius omniũ horum quatuor punctorum cauſſa. Quo animo S. Ignatius affectus erat, qui ad beſtias Romæ ſibi deſtinatas dicebat, *Quod, ſi ipſæ ſe reſpicerent, et amatum venirent, vt erga alios martyres feciſſent, ipſemet laceſſere illas vellet.*

Hebr. 10.

Ign. ep. ad R. Hier. de ſcrip. eccl.

Quippe omnia hæc Samſonis cuiuſpiam & Eleazaris ad exemplum ab ipſis factitata ſunt:

qui vt hostem prosternerent, & populum Dei vindicarent, pretio sanguinis atq; vitæ suæ, corpora sua præsentissimæ morti proiectârũt: quorum ille sub ruina sua palatiũ sepeliuit: in quo congregati erant Principes Philistinorum, quos robore suo ipse suppressit: hic verò elephantem
Iud.16 armatum, cui tyrannum Antiochum insidere
1.Mac.6 existimabat, binis manibus suis interfecit: idque longè feliciùs, quàm Codrus, aut Curtius quispiam, aut duo Decii Romani: hoc modo in actum producentes id, quod S. Scriptura testa-
Ioh.15. tur, *summam charitatem esse, profundere vitam suam pro fratribus suis*: & simul eorum condemnãtes ineptias, qui improbant actiones, ceu à Deo non profectas, quando auctores earum ipsa in pœna moriuntur. Tanquam si Iesus Christus ipse in pœna actionis, ob quam ad nos venerat, seruandi nimirum Mundi caussâ, mortuus non sit; quod iudicium est & de Martyribus, si vel Christi exemplum non exstaret. Cuius gregis homines non considerant, quòd, vt resurrectio Iesu Christi, iustificauit mortem eius, & compressit Iudæorum errorem, existimantium, se illum vicisse; sic iustificatura sit resurrectio posterior mortem omnium sanctorum Dei, qui pro seruitio eius occubuerunt.

Actus Castelli heroicus est in confessione sua.

CAP. II.

QVOD si actio Castelli heroica fuit ex se, & suâ naturâ: multò magis talis extitit ex con-

fessione sua: vt quæ nota est ordinaria, ex qua virtus cognoscit, & æquilibriũ, per quod mensuratur: quũ illud ipsum sit, quod eã animat, & vitâ donat. & vnde virtus iudicatur, tanquã argentum ex sono, lituus ex voce, & instrumentũ ex harmonia: quæ proinde significatur per tintinabula aurea, in habitu Pontificis: per nablia, tubas, lituos, & omnis generis instrumenta, in Testamẽto veteri: quamq; Iesus Christus potissimum commendat in Nouo. Cuius quidẽ hoc loco, prę aliis, inprimis illustre, singulare & rarũ exemplum habemus: vt quod perinde consternat hostes suos, atq; pręsumtio, & furor eorum, firmitatem & constantiam eius debilitare, & prorsus supprimere cogitabat: vbi prudẽtia huius Mundi prudẽtiæ spiritus, & malitia inueterata teneræ iuuentuti se submittit. Quæ tanto maiori admiratione digna & posteritati cõmendatior esse debet, quantò rabiosiùs à crudelitate & malitia oppugnata, nec per tormenta vnâ parte, nec per impietatẽ astutiarũ, parte alterâ, expugnari potuit: quę vtiq; ipso facto eam reddunt veram tubã argenteã, malleo cusam, nempe per tormenta omnis generis, & verã tubam corneã; quam S. Augustinus exponit de iis, qui quum nati sint in carne, vt cornu, carnem tamẽ vincunt. Ob quæ duo, Propheta *laudes & cantica fieri Deo* præcepit. Vnde quò magis iudices allaborârunt, calumniâ decreti, honorem eius obscurare, hoc tetrior ipsis caligo offunditur, sicut paullò pòst dicetur.

Confessio nota virtutis.

Num. 10.

Aug. in Ps. 97.

Ps. 67.

Technæ contra Castellum, & abusus sacramenti pœnitentiæ.

CAP. III.

ET vt de technis etiam verba faciamus: eæ locum tenẽti Lugoleo, qui tragœdiæ huius actor fuit non postremus, haud omnino ignotæ sunt: & norunt easdem sacrilegii per ipsum commissi complices, qui habitu induto sacerdotis, & suppositâ personâ Confessoris, extorquere à Pœnitẽte, sub Confessionis sacramentalis forma, voluerunt id, quo niti cõtra ipsum, & eos, qui martyrii participes fuerunt, possent.

Sacrilegium & calumnia indicium. Vt certè impudentia rumorum, quos disseminârunt, tam remotorum à mente defuncti, quàm ipsorum cogitatio abest à cœlo, anima verò in abyssum imam mendaciorum detrusa, intentionẽ eius clarissimè demonstrat: vt quos publicare non pudet, Illum in Confessione dixisse, Iesuitas, ad satisfactionem delictorũ quorundam enormium, à se perpetratorum, instigâsse se ad occidendum ac tollendum Regem. Res non tam horrenda, quàm hactenus inaudita, minimùm in caussa iudicum, & quæ ægrè admodum dici possit, tantoque detestabilior, & maiori cum abusu sacrosancti sacramenti coniuncta, quantò impudentiùs ipsimet eam promulgant, & de ea gloriantur: hac calumniandi ratione se Diabolos totos quantos efficientes.

Verum

Verum equidem est, duos alios eiusdem factionis antehac idem factitasse; quorum alter hostis & hæreticus fuit apertus: alter proditor & hypocrita: ille quidem Campanus Sautour, in persona Doctoris & Prædicatoris Mauclerci, quē in Troiano intercepit itinere, vbi Quadragesimales habuerat conciones, quum Lutetiam redire vellet, Anno 1589. in quem, eodē illo artificio vsus fuit, postquam omnis generis horrores mortis ei incussit, petenti ab eo Confessorem. Hic verò fuit Marinus Gasco, nepos Domini Belini, vnus ex architectis proditionis Parisiensis, cuius ipsius caussâ in vrbe relictus, erat in persona Chirurgi cuiuspiā, domestici Domini le Bailleur, Anno 1594. paullò ante proditionem, propter annulū amissum in domo missellæ & nimis notæ cuiuspiam feminæ, qua, velut & aliis, & propinquissimis abutebatur id temporis, & propter suspicionem, quam conceperat, quasi chirurgus, qui curatū illum venerat, eum surripuisset. Hic quum iniuriosissimè tractatus, oculis obligatis, noctu ad flumen, in quod præcipitaretur, esset deductus & confessionem tandem miser peteret, idem expertus est artificium, vt videlicet pro sacerdote iste se supponeret. Postero die annulus Meretrici à procorum vno, quem iocosè adeò recuperauerat, redditus est. quod crimen, si, vt merebatur, & à Deo vindictam postulabat, punitum fuisset, simul apparuisset per confessionem veram, & non suppositam, venenum proditionis istius

quam nequam ille, præter alios fouebat. qui proinde actus dignum eum reddebat, qui collocaretur in eorum numero, quos auaritia Iudæ, coniuncta cum extrema ſpurcitie (cuius farinæ homines deteſtatur) paullò pòſt reddidit præcipuos & eminentiores miniſtros. Verùm quum dignum hoc ſit graſſatore, prædone & hæretico (vt certè lenonis & hæretici inuentio propria eſt fæminis abuti & Eccleſiæ illudere:) cur dignum obſecro eſſet homine iudice, vicario Præpoſiti Curiæ, & togati, & qui pileo ſuo quadrangulari perſonam gerit Ieſuitę? ſi hęreſis coniuncta cum armis, & temeritas atque furia Martis cũ lupanari Veneris, habenas huic ſacrilegio laxârũt: cur obſecro prudẽtia ac ſapientia eorum, qui appellantur Dii, & Catholicos ſe cognominant, ad idem illud crimen, et impietatẽ tam horrendã prolabantur? Quæ obſecro conſenſio eſt bello, leges haud curanti, cũ grauitate ſtatus publici eorum; qui leges loquuntur? Barbarici & licentiæ armorũ cum Maieſtate iuſtitiæ? ſupponere perſonam ſacrã, tangere pupillam oculi Dei, illudere locum tenenti & vicario eius in terris (quod ne in minimo officiario iuſtitiæ fieri patiantur,) profanare ſacramentum, vti eo ad vſum contrarium, & hoc, quod datum eſt ad ſalutem, vti in exitium, quodque iuſtificatio eſt, inde calumniam fingere, & ſuppoſitionem falſorum criminum, violare ſecretum ſigilli, perfringere conclaue Dei, ſcandalis afficere infirmos, & mate-

riam

riam suppeditare nonnisi dimidium cõfitendi, aut se non totum confiteri ei, cui id muneris incumbit, siue iure, siue iniuriosè, risui exponere hæreticis religionis neruum: qualis quæso iudicis hæc est synceritas? quæ probatio Catholici?

Execratio eiusdem sacrilegii in Parlamenti Curia.

CAP. IIII.

QVOD si dicatur, hoc fieri exemplo Præsidũ huius Parlamenti, qui in magna diætá Pictauiensi nominabãt sacerdotes qui debebãt confiteri, prohibentes aditu aliorum, & exigebant ab eis confessionum reuelationem sub capitis pœna: id quod postea continuârunt, hodieque continuare videntur Lutetię, eodẽ modo, vt confessores ipsi nominent, quibus adhuc vtuntur, dicentes, id fieri bonum in finem, vt ne errent in iustitia, & reus elabatur, innoxius verò vim patiatur, quod sensim atque paulatim in consuetudinem degenerat, tanquam factum bene: hæc equidem ridicula hypocrisis & detestabilis est impietas: Ridicula hypocrisis hominum; quos conscientia stimulat, quique ignorant Maximam, Iudicem per conscientiam non teneri, nisi ad iudicandum ex documentis & formis ordinariis: Hominem esse, non Deum: ac proinde sufficere ei, continere se intra terminos professionis suæ,

& vias atque instructiones humanas: vnde nec plura ab eo requirenda, nec de pluribus ei respondendū esse corā Deo. Quibus S. Pauli di-
Rom. 3. ctum ignotum, *Non oportere quenquā facere malum, vt eueniat bonum.* Quo medio, pro diuinis & magis concludent, imò ad obtinendam reuelationem, tanquam adminiculo, vtentur, intentionem bonam esse ad comprobandam impietatem, & sinistra media omnis generis: Verissimi Pharisæi hypocritæ, quos in gratiā traditionis & inuentionis suæ priuatæ non pudet impu-
Matth. 23. gnare Cœli decreta, & Ecclesiæ statuta: *Cæci & conductores cæcorum; qui percolant culicem, camelum autem deglutiunt: qui decimant mentham, & anethum, & cuminum, & omittunt quæ grauiora sunt Legis, &c.*

Detestabilis deinde impietas est eorum; qui directè Deum ipsum inuadunt: extorquentes vi id, quod nouit sacerdos, non tanquā homo; sed tanquam vicarius Dei: in eadem quandoquidem qualitate sunt peccati notitia, & à peccato absolutio. Atqui aliter sacerdos non absoluit, quàm vt vicarius Dei: hoc siquidem opus à Deo solo proficiscitur. Vnde sacerdos
Th. suppl. q. 11. ar. 1. quum sit minister, agit etiā vt Deus: & id, quod superior in Ecclesia, imò Papa ipse, qui omnem iurisdictionem habet spiritualem supra terram, non potest, nec per excommunicationem, nec aliter imperare, aut ad id sacerdotem cogere, quum id de iure sit diuino & superiori vt cuius iurisdictio extenditur ad eos, qui sacramentum admini-

administrant; quanquam non extenditur ad ſacramentum ipſum, quod opus eſt purè a Deo, non homine, profectum: velut & ſacerdos obedire non debet ob qualecunque argumentum, aut cuiuſcunq; præceptum, etiam ſi mors oppetenda illi ſit (id quod iſto caſu facere tenetur, & legitimi martyrii inſtar reputatur:) hoc, inquam, omne moliri iſti audent.

Martyrium P. Antonini Timmermanni, ob negatam reuelationem confeſſionis.

Quod ipſũ factitârunt hæretici Belgæ, Antuerpiæ, Anno 1582. in perſona venerabilis patris Antonii Antonini Timmermani (aliâs Xylandri) ordinis S. Dominici, Dunkerkenſis, Prædicatoris Belgici, Gallici & Hiſpanici clariſſimi: qui cũ ſupracommemoratus Iohannes de Iaureguy reconciliatus antè erat, quàm ictum ſuũm commiſiſſet. Ab hoc quum fruſtra exegiſſet ſecreti euulgationem & confeſſionis reuelationem, quam præſtare ille recuſabat, conſtantiſſimè ad omnis generis impoſturas declinãdas, vti ſcripto Latino, ad parietẽ carceris, ſtilo ferreo (quod manu notariorum regiorum authenticè poſtea deſcriptum fuit:) proteſtatus eſt: mortis ſupplicio illum affecerunt, eo ſtrangulato, & corpore in quatuor partes diſſecto, capite verò in palo, ſupra propugnaculum, ſuffixo. Quod quum ſummâ acciderit admiratione, & ſtupore publico, ob cauſſæ partim meritum, & perſonæ virtutes, quæ verum eum martyrem efficiebãt, partim verò ob ſplendorem quendam, quem vigiles noctu ſupra caput eius fulgere videbãt, vnde poſtea ipſe magna in veneratione & ob-

seruantia à fratribus Prædicatoribus eadem in vrbe, habitus fuit: certè grandi exemplo hoc seruiet condemnandæ simul impietati eorum, qui huiusmodi exigunt reuelationes, & sacrilegio horum, qui ei obtemperantes, siue mortis metu, siue authoritatis consequendæ ergò, profanant ordinem sacerdotalem, dedecorant honorem Leuitarum, polluunt dignitatem characteris, & labuntur in iustam seueritatem condemnationum & censurarum ecclesiasticarum.

Quanquam mirum interim non sit, Curiositatem istam iudicum ad hanc impietatẽ prolapsam esse: quum ex eodem id spiritu proficiscatur, quo antehac machinati sunt prouidere beneficiis, prohibere peregrinationes Romanas, morte afficere Sacerdotes & Monachos, Episcopis iniungere, vt, præter à se nominatos Prædicatores, ad dispensationem verbi Dei, in Ecclesias suas alios ne recipiant, verùm tales, quibus præscribant ipsi quid loqui aut silere debeant; adeò vt quum, singula in momenta,
2. Thess. 2. se supra Ecclesiam atque Deum eleuent, ampliùs nihil supersit, quàm veros Antichristos esse: vnâ saltem re excusandos (talis siquidem impietas excusari possit:) quod Episcopi ipsorum sunt muti, qui opponere se non audeant:
Ez. 13. *quod Prophetæ ipsorum sunt vulpium instar in desertis, qui ad rupturas haud ascendunt, nec sistunt se ad propugnandum, vt seruiant muro domui Israël, ad continendum se in prælio, die Domini. Et Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Dominus? Et qui legem habe-*

habebant, non cognouerunt eam. Pastores præuaricati sunt contra eum. Et vt ait Psalmista, *Filii Ephraim armati iaculantes arcu verterũt terga, tempore prælii.* Siue Simonia, siue lubricitas, siue auaritia & ambitio, & ante omnia hypocrisis, ipsis arma è manibus excutiat; qui quum primi visi sint à lupo; quem præuidere primi ipsi debebant, sermonem simul omnes amiserunt: exceptis iis; qui illum perdere non potuerunt, quum nullum vnquam habuerint.

Hier.2.

Psal.77.

Impudentia calumniarum contra Castellum.

CAP. V.

VERVM quia Maximâ aliâ instructi nõ sunt, ad designanda ea, quæ furia & peruersa ipsorum voluntas eis suggerit, nisi, sic ipsis placuisse, sic in mentem hoc vel illud venisse, quæ Maxima est Babylonis, lex summa regni tenebrarum, clauis putei abyssi, argumentum inimicitiæ Dei, vera & vnica porta Inferorum, vnicus titulus damnationis, sine quo, & extra quem illa esse nequit: quod quæso inde lumen extraxerunt? Quod emolumentum ex sacrilegio tanto perceperunt? Quam probationem? quæ documenta ex furto confessionis? ex curiositate ista impia? Lepida etenim est inuentio, dicere, *se cognouisse ex pœnitente Ca-*

Maxima propria voluntaqualis.

stello, illum ad pœnitentiam & satisfactionem delictorum suorum, à Iesuitis mandatum habuisse inuadendi & interficiendi Regem. Quasi verò eiusmodi pœnitentiæ imperentur: & exempla earũ in historiis extent: & credi id possit de iuuene nouemdecim annorum, deque discretione patris confessarii, qui hoc secreti ei commiserit? Quid vero similius videatur? Quum melius nihil extet, minimũ hoc medio vti oportet. Nam cuiuscunque pretii sit, saltem cauendum est, ne credamus, solum amorẽ Dei & religionis tantas vires habere potuisse, vt ictus istiusmodi cõmittat, si aliunde non cõstet tentatio. Et in materia impudentis, quando rubor præteriit, in cæteris totum impudentem oportet esse.

Impostura in Sacramento, quasi retecta à Castello.
CAP. VI.

ET quis quæso habitus sit in pœnitente, ex impostura tam infami? Hamus est iste nimis debilis ad extrahendum piscem tam immanem. Crepundia hæc sunt puerorum, & subtilitates nimis crassæ. Per telas istas aranearũ musca tam robusta haud capitur: nec hoc tympano lepores: nec aues istæ ad conspectũ retium. Ad agendam comœdiã aliis opus est gestibus, aliis histrionibus. Et misellum animal, cui artificiũ confitendi ignotum erat, quippe sacramentum illud

illud frequentans *in forma duntaxat communi, & quotannis semel* (velut Anglus post proditionem Parisiensem ipsemet respondit:) ac proinde non ita comparatum, vt in Palatio sunt ad decipiendas filias & mulieres, quacunque siue aurorâ, siue obscuritate existente, primâ certè vice reuelari facilè potuit per eum, qui negotiū & meliùs intelligebat, & artificiosiùs versare poterat: quum reuerendus iste pater in Deo, recens excusus, ne quidem orationem Dominicam & benedictionē ordinariā, quam Confessarius pronunciat Pœnitenti, ante confessionem ritè recitare potuerit. Vnde cognitus per Castellum sacerdos non esse, vt ex strepitu suo cognoscitur sorex, & ex naturâ syluestri suâ asinus, ad artificium hoc perinde aptus, atque est infans ad Herculem repræsentandum, & stultus ad Philosophum, protocollo indigens, perinde atque histriones hospitii Burgundici indigent, effecit, vt, euentilatâ minâ, antequā ignē conceperat, inuentio in nihilum redacta, & miser tantâ confusione affectus fuerit, quantam impia ignorantia, & ignorans impietas postulabat: saluo nihilominus refugio suo, quo impudenter sparserat rumores, & impuritates commemoratas, contra eum; de quo aliud nihil audierat, quàm seueram repressionem ac detestationem sacrilegii sui Et qui, quum inde consequutus sit nouum gradum honoris coram Deo & hominibus, & iudicii demonstrationem ætate maiorē, hac indutus nouâ qualitate, aliquan-

Sacerdos suppositititius reuelatus ab ignorantia sua.

do iudex erit eius, qui nomen ipsius profanare voluit, & labefactare reputationem suam, ad conuincendum eum, vt faciet, calumniarum & mendaciorum.

Constantia Castelli in examine.

CAP. VII.

SED quum & hoc nimis crassum sit, quàm vt in processu eius vsus esse possit, quid nunc facturos putas dominos iudices? Mediis opus est subtiliorib. & vt artificii architecti omnes neruos & operas intendant ad expediendum examen, & extorquendum quiddam amplius. Verùm id quidem tunc fuit, quum cellula seruiret cathedræ Doctoris loco: vbi pueri docēt senes, & reus lectionem pręscribit iudicibus, clamore edito altissimo, *se occidere voluisse tyrannum, relapsum hæreticum, & id quidem facere debuisse. Hunc se regem non agnoscere, quum sit extra Ecclesiam, & sine Papa in ea esse nequeat: sed agnoscere hostem tantùm, ac declaratum talem per leges: illud, quod commiserit, ortum esse ex motu vnico consciētiæ suæ, exq́; zelo gloriæ Dei, & non cuiusquam persuasione.* Quibus confirmandis in medium attulit periculum religionis, stabilimentū hęreseos & concionis Hugonoticæ per edictum publicū, persecutionem apertam Catholicorum, concinnatū schisma contra Ecclesiā, & ruinam tot animarum: præterea condemnationem factam ab Ecclesia

clesia & Ordinibus, exemplum sanctorum contra eiusmodi tyrannos, persecutores Ecclesiæ, & gregis Iesu Christi. Quæ omnia constanter asseuerauit argumento esse sufficienti incitando omni amatori religionis, proximi & patriæ suæ, ad idem in posterum faciendum. Breuiter, alterum Catonem; qui statim ab ineunte ætate suâ tyrannis dira quæque minatus est, se præstitit, imò animosiorem & præstantiorem Catone: vt qui gloriâ maiori, & fundamento firmiori rem suam peregit, spiritu incitatus vehementissimo: de quo ne vel vnus articulus, cui non falsitas quædam & calumnia affingeretur, à iudicibus publicari potuit. Qui in tantum illos stuporem rapuit (tam constans in quadro suo existēs, quàm vacillant illi supra bullam inconstantiæ suæ:) vt, quum satisfacere ei nequeāt, aut quidquam in contrariam partem afferre, nisi silentium vt ipsi imponant, verissimum esse deprehendatur id, quod Propheta dicit: *Seniores vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt.* Qui perspicitur renouare miraculum Dauidis contra Goliathum, Samsonis contra Philistinos, Danielis contra Senes stultos, Sancti Stephani contra Iudæos, & tot martyrū vtriusque sexus; qui eodem hoc spiritu tormenta carnificum, & prudentiam mundanorum, etiam in tenerrima iuuentute sua, propulsarunt. Tales, præter supra commemoratos Macchabæos, fuerunt, S. Pancratius, S. Mammas, S. Iustinus, S. Agapitus, S. Symphorianus.

Plut. in Cat.

Ioel 2.

Et inter virgines, S. Lucia, S. Agnes, S. Prisca, S. Catharina, & infiniti alii, qui anno ætatis 18. & 15. & 13. superarunt sapientiam seniorum, & senectutem sapientiorum huius Mundi: adeò vt sanguinem etiam suum propterea profunderent: vnde sanè Ecclesia maximopere honorata est.

Constantia Castelli inter quæstiones ac tormenta.

CAP. VIII.

QVID ad hæc igitur factu illis opus videtur? Quæstioni applicatur miser ordinariæ & extraordinariæ, ad cognoscendos ex eo complices. Equuleo torquetur miser, chordarumque tractus reduplicantur, Vox vna sola auditur ab eo, Nempe *solam conscientiam se incitâsse, vt id faceret, pro libertate Ecclesiæ, ad vindicandas ei illatas iniurias, pro bono religionis, & ad impediendam eius ruinam.* Et quoad eius quidem potest totum eximit Mundum, velut & postea, ad extremum vsq; vitæ spiritum in hoc perseuerauit. Et nominatim eximit eos, de quibus interrogatus fuit, an studiis apud illos operam dederit, nempe Patres Iesuitas. Cur igitur nō dixerimus, solum Dei spiritum esse, qui hoc in negotio dominetur? Verùm *Conscientia* vox, quæ in posterum ab illis recipi nequit, qui caput

put ei amputârunt, & primam syllabam præcîderunt, contenti *scientiæ* voce, Dæmonum & Gnosticorum, hoc est, Hugonotorũ more: magno equidem constabit iis, qui conscientias tractandi artificium sibi sumunt. Sacerdotes hîc quidem suspecti sunt, & qui sæpius communicant, pluresque vnâ Missâ audiunt. Sed tamen Iesuitæ inprimis: etiam vel leuissimâ existente præsumptione: & deberent quæstioni subiici, imò suspendi atque strangulari nonnulli societatis sacerdotes, & religiosi quicunque sine inquisitione diligentiori documentorum: ad reducendum in Galliam Tiberii tempus: quo delatorum verbis etiam simplicissimis fides fuit adhibita. *Suet. in Tib.*

Constantia Castelli in perferenda pœnâ honorariâ.

CAP. IX.

His nõ cõsideratis executio Decreti nihilominus procedit. Castellus enim ad perferendam honorariã pœnam condemnatur, adeò vt facem pugno comprehendens, nudus ad indusium vsque coràm Ecclesia Parisiensi se sistat. In aream igitur Sanctæ Virginis, iuxta Decretum, deducitur: & vt ore pœnitentiam delicti testetur, veniamque eius à Deo petat, sollicitatur. Quid faciat miser adolescens? Inutilis vt erat ex tormentis redditus, altùm & rotundum fert responsum: quo tum imposturam Lugolæi

confundit, tum grauitatem Iudicum, tum sapientiam intelligentium, tum denique crudelitatem carnificum: dicens, *se delictorum veniam à Deo petere, quæ toto vitæ suæ curriculo commiserit, & nominatim eius, quod in actum non produxerit id, quod conabatur producere, ad liberandũ Mundum ab hoste, quo funestiorem hodie Ecclesia non habeat in Orbe.* Hæc enim confessio, nemini ignota est, quippe audita & intellecta publicè, ad consolationem & ædificationem aliorum, aliorum verò confusionem. O Constantiam plusquam puerilem, & perpetuâ omnium seculorum futurorum memoriâ dignam! Præ hac etenim nemo ampliùs mirabitur constantiam Scæuolę, punientis manum, quæ errauerat, non tollendo hostem, pręsente hoste ipso; hic quandoquidem conspicitur idem: imò plus, & ampliùs, non in milite, verùm in puero: non inter milites, sed inter carnifices: neque vt exurat manum, & malum sibi ipse infligat, sed vt supplicio se tradat totum, sicut sancti quondam &
2.Mac.7. fortes Macchabæi fecerunt, ad recipiendum præmiũ aliquãdo in gloria resurrectionis. Et in contrarium quidẽ eius, quod hostis censet, maiori tantò fiducia, quantò præstantius est subiectum; quod est non de statu vel Republica, sed relligione: non pro vanitate qualicunque, sed pro solo Dei honore, & tranquillitate Ec-
l.3.cont. Iul. clesiæ ipsius: superque fundamento fidei; quæ
Pel.4. *sola*, vt ait S. Augustinus, *virtutes reddit veras:*
tales;

tales; quales, deficiente illâ, nec Scæuolæ vnquam habuerunt, nec Reguli, nec alii fortissimi Romani, tantopere in historiarum monumentis celebrati.

Constantia Castelli in perferendo supplicio.

CAP. X.

VERVM, neque hoc satis erat, nisi ad extremum vsque vitæ halitum virtus perseuerâsset. Hunc igitur neque pudendus supplicii locus, neque sanguinariæ & immanes vociferationes, neque forcipes ardentes, neque chordarum tractus sæpiùs iterati, neque mortis imago horrenda, à prima eius sententia dimouere potuerunt; & neque tum etiam (quod inprimis admiratione dignum est) quum brachium à corpore separatum iam habuisset. Testes huius rei sunt quotquot & viderunt eum, & sententiam priorem repetentem viuâ voce, audiuerunt: adeò vt corpore toto iam dilacerato, & crudeliter dilaniato, spiritus, victor profectus sit ad eum, cuius caussam, pretio sanguinis sui, vindicare in animo habebat. O beatam animam, & ita dignam, quæ à Gallo promanet, vt vel sola qualitas, vindicandæ religionis

suæ, religionis, inquam, Catholicæ & obedientia quæ præstatur Ecclesiæ, exterminando hæreticũ, & hæreticum Caluinianũ, & Caluinianũ relapsum, & hypocritã detestandum, proq; huius exterminatione sanguinem & vitam suam profundendo, atq; ita complendo Euangeliũ; Deum plus amare, quàm homines docens; sit nota & indicium veri Galli. Quod corpus tantò beatius est, quòd eodem ipso igne in cineres est redactum, quo Turonii Edictum Iesu Christi, pronunciatum per os Vicarii & Locum-tenentis generalis ipsius in terra, per manus carnificis concrematum fuit: pro cuius defensione itidem consumtum est: planè eundem in finem, quo quondam Martyrum corpora combusta fuerunt, ne cineres eorum colligi honorarique, vt Eusebius testatur, possent.

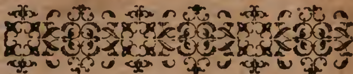
Actus permanet heroicus, licet conatus finem suum non consequatur.

CAP. XI.

ET laudi Castelli nihil derogat, quòd ictus eius perfectus non fuit, atque ita successum conformẽ voluntati non est consequutus: virtus quandoquidem non ex euentu æstimatur. *Quod si deficiant vires, tamen est laudanda voluntas*, inquit Poëta. Et scriptura præmium promittit, non secundùm opus saltem, sed etiam operis

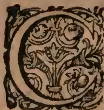
operis laborē. *Quilibet,* inquit Apostolus, *præmium secundùm laborem suum accipiet.* Et alibi 1.Cor.3.
non tam bonum opus commendat, quàm *patientiam boni operis.* Præterea, auctoris respectu, Rom.2.
perfectio in opere non cessat, quando patientia ei est coniuncta: hæc siquidem ea est, *quæ opus reddit perfectum.* Heb.10. Ac proinde ad laudem nullâ re destituitur. Quod ipsum ratione haud caret: quum apud probatos Philosophos è duobus actibus, qui in Fortitudinis virtute apparent, vnus quidem ad excitandum animum adoriendi hostem, alter verò ad superandum metum ac horrorem rerum tristium & acerbarū, in virtutis bonū: posterior hic, vt docet S. Thomas, præclarior & excellentior, quippe difficilior, sit priori: quandoquidem maior requiritur labor deserendi bonum, quod habeas, veluti pacem, fortunas, tranquillitatem, & inprimis vitæ bonum, quæ materia est metus, quàm deserere id, quod non habeas, & cuius requisitio ad audaciam spectat. Quam ob caussam Aristoteles dicit, *Homines potissimùm dici fortes & validos, quia pro virtute perferant res tristes & acerbas.* l.3.Ethic. Verùm clariùs adhuc Spiritus Sanctus in Scriptura: *Melior est,* inquit Sapiens, *homo patiens homine valido.* Prou.18. Adeò vt licet Deus, propter maius quoddam secretum, non permiserit ictum longiùs progredi, experientiaque nō fefellerit virtutem, & dexteritas animum: actus tamen propterea non desinat esse ita heroicus

tantaque cum virtute coniunctus, quantoperè hostes Dei eum calumniantur, & detestantur ii; qui laudare non nisi illud possunt, quod est contra Deum, & iniuriosum in Ecclesiam.

Pars quarta.

Decreti contra Castellum vitia & absurditates.

CÆTERVM, vt ad secundum caput perueniamus, examen nimirum Decreti, hoc est, vitiorum eius declaratione, pro vt in forma, & in materia vitiosissimum est, longioribus hic ambagibus non vtemur, quum singula cuilibet per se manifesta sint, paullò diligentiùs ea consideranti. Quandoquidem hic apparent concumulata omnia, quæ mala possũt nominari, ab affectibusque prauis excludi, ad reddendum iudicium iniquum coram Deo & hominibus. Huius farinæ sunt, hæresis, impietas, ignorantia, nullitas, error in facto & iure, iniustitia, animositas, falsæ suppositiones, imò falsitas

falsitas notoria destinatæque scientiæ: ex quibus iudicium illud quasi centonibus consarcinatum est: ad obstruendum oculos illis, qui magnificentiâ & splendore sedis huius, & primi Parlaméti Galliæ seducti essent, aut seduci possent. Ex quo quidem arbor ex fructu, & artifex ex opere cognoscatur, appareatq; tenuitas authoritatis, quam apud probos homines opus tam malè formatum habere debet.

Absurditas in censura facti.

CAP. I.

QVANDOQVIDEM dispositio duo continet capita primaria, vnũm de Iohannis Castelli condemnati & supplicio affecti facto, alterum de Patribus Iesuitis; quos, confiscatis bonis eorum, è regno proscripsérunt: ideò, quod ad primum attinet punctum, tria hic considetanda veniunt. Primum est censura facti. Alterum, condemnatio ad pœnam. Tertium, inhibitio facta post pœnã, ne verba à Castello prolata proferantur.

Cæterùm ad censuram quod attinet, *Dicetur*, inquiunt, *dictam Curiã declarasse, ac declarare Iohannem Castellũ attentũ & conuictum criminis læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ, in primo capite, ob sceleratissimũ & summè detestandũ parricidiũ, attentatũ in personã Regis.* Hic statim à principio Leo

cognoſci poteſt ex vnguibus: in quibus pauciſſimis verbis tot vitia inſunt, quot verba: quum crimen appellent id, quod crimen non eſt: Regem, qui Rex non eſt: læſam maieſtatem diuinam & humanam, vbi neutrum eſt, verùm potius vtrique præſtitum ſeruitium: parricidium, vbi nec pater eſt, aut quicquam patri ſimile; & ſceleratum id, quod eſt laudabile. Quæ omnia ex communi proficiſcuntur errore ſimilitudinis, quo ſeducuntur ipſi, aliosque ſeducunt.

Vanitas blaſphemiarum contra actum Caſtelli.

Non repetam id, quod dictum eſt, ad demonſtrandum illud crimen non eſſe, & actum ex ſe iuſtum eſſe: neque hoc etiam, vulneratum Regem non eſſe; neque eſſe poſſe. Multò minus perſequar verba *ſceleratiſſimum, inhumaniſſimum, ſummè deteſtandum, abominandum & execrandum*, &c, quæ metum incutiunt infantibus. Ad ſubſtantiam potius facti me conferam, quod quum ſimpliciter iuſtum ſit, ideò ſola hæc qualitas omnes iſtas vituperii nebulas ſolis inſtar diſſipat, excellentiaque virtutis; de qua ſuperius verba facta, contrarium planè oſtendit, vt dicamus, actum hunc eſſe ſanctiſſimum, humaniſſimum, digniſſimum, laudatiſſimum, & commendatiſſimũ: quandoquidem nihil æquè ſanctum, æquè humanũ, æquè dignum, æquè laudabile, & commendatum eſſe poteſt, ac ſeruare multas myriades hominũ, cùm præſentium, tum poſterorum à damnatione æterna, quo Regnum iſtud tendit, per confirmatio-

firmationẽ hæreſeos (præter tantam effuſionẽ ſanguinis, ruinas, & detrimenta temporalia, quæ bella deinceps apportabunt) pretio vitæ non niſi vnius hominis, & animæ tam vilis, quàm in Mundo eſſe poteſt: quum inter omnes eos, qui occaſione eius occubuerunt, nullus quantumuis ſceleratiſſimus & miſerrimus conditionis fuerit nõ multò melioris, quàm is, qui nullâ re aliis antecellit, aliâ, quàm quòd in maiori authoritate conſtitutus èſt præ aliis: veluti & ipſe tenebrarum Princeps: qui ob principatum ſuum eſt longè miſerabilior, damnatus & maledictus præ aliis: hæc quandoquidem diſtinctio memorabilis eſt inter regnum Dei ac Diaboli: ſiquidem, vt in regno Dei, qui altius eleuatus eſt, propiusque accedit ad Deum, beatior, ſanctior & honoratior eſt: ita in regno Satanæ qui magnitudine ibi excellit, infelicior eſt, & magis maledictus & execrandus.

Sceleratus in authoritate conſtitutus miſerabilior.

Et ad Maieſtatem quod attinet, ſufficiat hîc dicere, (præterquam quòd muneris ipſorum non eſt, determinare læſam Maieſtatem diuinam, vt quod ſoli conuenit Eccleſiæ:) illud quidem læſam Maieſtatem diuinam eſſe non poſſe: quandoquidem interficere hæreticos, & hæreticos relapſos, maieſtati diuinæ conforme eſt, quæ hæreticos odit, &c, vt ſuperius dictum ac probatum eſt cùm ſcriptis, tum canonibus, interficiendi hæreticos poteſtatem facit.

Non eſt læſa maieſtas diuina.

Item neque læſa Maieſtas humana eſſe

Nec læſa maieſtas humana.

potest siquidem Maiestas nequit esse in eo, quem leges Maiestatis condemnant; Multò minùs Maiestas læsa; siquidem hoc agere est secundùm leges Regni, contra rebelles & perduellionis reos; nec non conformiter Decretis Curiæ, latis contra eum & suos; agere item secundùm iudicium statuum, Parlamentis & supremis Curiis Galliæ insertum, inque lege fundamentali contentum: per quam veluti hostis iuratus Ecclesiæ & Status, &, vt dictum est superiùs, declaratus est *reus læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ, in primo capite, & priuatus cùm ipse, tum hæredes eius, procreati aut procreandi, omni successionis iure.* Idque per libellum supplicem Regi oblatum à tribus Ordinibus, & ipsomet Archiepiscopo Bituricensi. Quod totum factum ob manifestissimos impetus hostiles, quibus cùm Statum atque Regnum hoc adortus est, tum Ecclesiam ipsam, is, qui omnia igne & sanguine in Gallia repleuit, à Pyrenæis montibus, vsque ad extremas oras Regni: qui caput exstitit prædatorum: qui peregrinos adduxit; & peregrinos quidem hæreticos: qui vt triumphos de Gallia ageret Casimirus, cum bouibus cornutis inauratis, effecit.

...ussa præci... condemnat... Heinrici de Bourbon.

Et si vel sola hæresis extaret, quomodo Lex ad regnum admittere illum potuisset (veluti sola vis, coniuncta cum malitia & ignorantia eò illum promouit;) quæ homines istos reiicit,

...uth. di bar. ...r. 19.

cit, adeò vt nec teſtamenta facere, nec teſtes audiri, aut vlla munia ciuilia adminiſtrare poſſint? *Auth. de priuil. col. 8.*

Multò minùs actus iſte parricidium poteſt appellari: quum non poſſit dici pater patriæ, niſi qui verus & legitimus Rex eſt: qualis eſſe nequit ille, quem leges cùm diuinæ, tum humanæ excluſerunt. Adde, quòd ex Lege, *Neque fur, neque prædo cenſetur nomine patrisfamiliâs.* Vt taceam, abſurditatem maiorem non poſſe eſſe, quam appellare parricidam eum; qui parricidam occidit. Et certè verior parricida nequit eſſe; quàm is qui ambas matres interficit, eam nimirum, quæ corpora; & eam quæ animas generat, quæ ſunt Eccleſia & patria. Quin neque comprobari poteſt, tyrannicidam eſſe parricidam, non magis quàm tyrannus pater eſt: quum illis ipſis tyrannis, aut tyrannidis aſſeclis conueniat, vnum pro altero acceptum velle. *Neque parricidium eſt.*

Abſurditas condemnationis quoad pœnam honorariam.

CAP. II.

QVod attinet ad condemnationem, quæ cõſtat tribus punctis, nempe pœnâ honorariâ, quęſtione & ſupplicio, de duobus quidem vltimis referens me ad ea, quæ ſuprà com-

memorata sunt, pœnam honorariam duntaxat hic considerabo; idque quoad formam, & quoad materiam. Forma continetur in eo, quòd Castellus condemnatur *perferre pœnam honorariam coram porta principali Ecclesiæ Parisiensis, nudus in indusio, tenens facem ceream ardentem picis duarum librarum, & in genua prostratus*, &c. En casum quempiam nouum, cui hæc ipsa porta Ecclesiæ Parisiensis coram iudicio Dei testimonium perhibebit, aperiens se aduersus eos; qui eo ipso loco, quo patres ipsorum sedentes in Parlamento, hæreticos Burgum, Nasum argenteum, & alios, ad sustinendam pœnam honorariam hæreseos & impietatis suæ, remiserât, eò Catholicos relegare non dubitant, in gratiam hæreticorum, contra religionem Catholicam, cuius tanto illi zelo feruebât, conati perficere contra tyrannum, & vsurpatorem hæreticum id, quod ex munere suo facere tenebantur, quodque corruptio eorum facere nolebat. Illi igitur methodo præpostera pœnam infligunt illi, cui præmium debetur, & præmium quidem maius, quàm vllæ statuæ æneæ, & tot ac tanta monumenta, quæ in tyrannicidarum honorem Antiquitas quondam erexit.

Ad materiam deinde quod attinet, quæ obsecro pœna hic fiet, Hæc nimirum; quòd Castellus in forma, vt suprà, condemnare tenebitur actionem & verba sua: Actionem; quòd ictum istum commiserit; & verba sua; quæ confes-

confessus est, proposuit, & in processu propugnauit. Et de primo quidem, *Confitebatur, quod infeliciter & proditoriè machinatus sit parricidium inhumanissimum, & summè abominandum, Regemq; cultro in facie vulnerarit.*

Propositio digna hominibus permanentibus in errore suo, & qui eodem Spiritu, quo antea iudicarunt contra Deum & verbum eius, contra Ecclesiam & Decreta, contra Ordines & fundamentales leges Regni, tyrannum Regem esse, vsurpatorem legitimum esse, criminis reum supremum esse, hostem Principem & naturalem dominum esse, hæreticum Catholicum esse, hypocritam pœnitentem esse, fratrem peruersum conuersum esse, infidelem Christianissimum esse, excommunicatum filium Ecclesiæ esse; quo item spiritu, zelus ipsis seditio, conscientia rebellio, timor Dei stultitia, religio superstitio est: qui hoc, inquam, spiritu, crimen ex virtute facere, proditionem meritum, latrocinium executionem iustitiæ, & parricidium parricidii vindicationem appellare non dubitant.

Qui neutiquam considerant, quod hoc eodem iudicio condemnant Mosem, Phineam, Aiodum, Heliam, Matathiam, & similes, qui zelo Castelli ceu modulo seruierunt & exemplo. Vnde consequenter comprobant idololatras vituli aurei, scortatorem & Ma-

dianitidem, tyrannidem Eglonis Regis Moab, falsos Prophetas Baalis, persecutionem Antiochi, & similium impiorum, contra quos sancti isti homines gladium strinxerunt, inque sanguine eorum, gladio illo suo illis confectis, balnearunt.

Vnde eâdem consequentiâ neque Deus ipse Israëlis censuras eorum euadet, qui cùm miraculis, & egregiis successibus tum expresso verbo suo declarauit, actus istiusmodi animosos & generosos longè gratissimos sibi esse.

Falsitates manifestæ contra Castellum.

CAP. III.

VERVM neque hoc sufficit, sed ad duas deteriores progrediuntur qualitates, quæ sunt falsitas & hæresis: & falsitatem quidem amplectuntur duplici modo, & expresso planè textu: vno; quòd dicunt, Castellum propugnasse in processu, *licitè tolli posse Reges:* altero; *instructionem ad id sibi datam esse.* Suppositio hic in vtroque apparet, quæ hoc magis ridicula & intolerabilis est, quo clariùs ratio naturalis per ipsorummet discursum, contrarium demonstrat, & imposturam esse euincit: & imposturam quidem miserabilem hominum conuictorum

uictorum & deperditorum: qui quum respondere non plus potuerint, quàm Iudæi sancto Stephano potuerunt, nec resistere spiritui, qui loquebatur, perinde vt Iudæi, ad solam calumniam confugere solent.

Etenim ad primam quòd attinet, vel omnis probus spiritus facilè iudicabit, qua nam re opus fuerit Castello dicere, *Licitum esse occidere Reges*, vt occideret eum, qui non est rex, & quem Regem non agnoscit, quemque tam altâ & clarâ voce nec Regem esse, nec posse esse propugnat. Ex qua veritate negatiua martyrii sui fundamentum ædificat. Et qua quæso ratione allegaret idipsum, quo sibimet contradiceret, processumque suum subuerteret: Accedit, vix verum videri. Eum, qui iuxta Decretũ, cursum studiorum suorum apud Iesuitas confecisse debebat, à quibus Philosophia exactè docetur, in syllogismo suo erratum commisisse tam enorme, hoc est, affirmatiuam conclusisse per negatiuam contra regulas Logicas: tanquã si dixisset, *Permissum est occidere Reges. At Henricus de Bourbon non est Rex. Ergo permissum est occidere Reges.* Quis enim ignorat, conclusionẽ semper sequi partem deteriorem? & in prima figura assumptionem nunquam esse negatiuam? Et quod Dialecticus dierum saltem quindecim non potest ignorare, nunquid in eo tantopere offenderetur Philosophus consummatus, qui cursum confecit integrum, præsertim quum de re tanti momenti quæstio sit?

Prima falsitas.

Syllogismus vitiosus & ridiculus, impuratus Castello.

Quòd si in conscientia suâ norunt, ratiocinationem eius fuisse huiusmodi, *Permissum est occidere tyrannum, hæreticum, relapsum, persecutorem religionis Catholicæ, excommunicatum & dissisum ab Ecclesia, & priuatum tum ab ea, tum ab Ordinibus, dominio ac successione, & declaratum hostem publicum ab vtrisque, & vsurpatorem status. At Henricus de Bourbon est talis. Ergo licet eum occidere* hoc sanè miseriores sunt, quòd dicta eius adeò peruertunt, contrariumque allegant, ex quo nemo clarissimè non videat, quâ fide aliâs etiam, puta in allegandis ipsis Scripturis & Canonibus, vt mox dicetur, procedant. Hinc verò quum demonstrare nequeant, Henricum ipsorum, Regem Galliæ esse, indeque principium, vt quidem faciunt, extruere, ideò veritatem temeritati suę, rationē affectibus suis, ac discursum mentis stultitiæ suæ cedere volunt.

Secunda falsitas. Cæterùm si hæc falsitas clara est, non minus clara est & illa de instructione; quum non nisi Caluinistarum proprium sit dicere, *Occidendos esse Reges.* Testes de hac re sunt scripta eorum, & consilium, quod dedit Beza de occidenda matre & liberis. Cui adstipulatur id, quod contra Regem Carolum IX. peractum est Meldis, vt dictum est suprà. Mihi verò planè persuadeo, non dicturos illos, Castellum à Caluinistis, aut in consilio eorum instructum fuisse.

Addidicisse equidem potest Castellus id, quod

quod Natura ipsa docet; quodque ius ciuile & canonicum comprobat; & vel iuniores eo non ignorant, *Vim vi repellere licere*: quod etiam Cicero tam altè intonat; in vna orationum suarum, inquiens: *Est enim hac non scripta, sed nata lex: quam non didicimus, accepimus, legimus: verùm ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti: non instituti, sed imbuti sumus: vt si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, si in tela latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis.* Multò minus ignorare poterat, dolorem acerbiorem non esse, quàm videre vim inferri matri suæ, & huic; in qua omnis comprehenditur charitas, quæ est Ecclesia & patria: videre latronem fratrum suorum, & lupum in ouili; qui agnos Dei interficit, & afficit morte tùm temporali, tum æternâ. Et instructione cur opus habeat is, qui instructus satis ex se est? Præterea; si occidere homines tales, alio non occurrente medio occidere est Reges; quid inde sequitur aliud, quàm prædones, latrones, oppressores Ecclesiæ & patriæ esse Reges? Cæterùm quia Decretum, Instructionem istum damnabilem esse asserit: hic iudicandum relinquo; vtra magis damnari possit instructio, hæc ne, quam Natura docet, conuenienter Deo, Legibus, Decretis, & Ecclesiæ; an quæ hæresin nobis attrahit, *Pro Milone.*

& Decreto isto confirmat, contra Deum, cõtra Leges, contra Decreta & Ecclesiam.

Hæresis manifesta in Decreto.

CAP. IV.

SED ad hæresin vt perueniamus, videamus id quod Decretum persequitur. Id quidem est, quod Castellus dicere debeat, *se per falsam & maledictam instructionem in processu propugnâsse, Heinricum IV. nunc regnantem, non esse in Ecclesia, vsque dum habeat approbationem à Papa.* Etenim extra omne dubium duplicem hic hæresin emergere: nempe vnam Politicorum, & alteram Caluini ac Lutheri, aut potius omnium hæreticorum. Prima est, dicere Regem legitimum eum (hic enim sensus eorum est, quando appellant Heinricum IV. & in numero Regum censent:) quem constat hæreticum semper fuisse & adhuc esse, & excommunicatum esse ab Ecclesia. Altera, asserere, excommunicatum à sancta Sede esse in Ecclesia, aut in ea esse posse, sine approbatione sanctæ Sedis.

Primam enim hæresin manifestam esse, sine difficultate deprehendemus, si consideremus errores, imò hæreses illic contentas, de qui-

de quibus dictum est suprà, & quas eo comprobant. Adde, quòd, quum hoc pugnet cum verbo Dei, cum doctrinâ fidei, cum iudiciis Ecclesiæ & Conciliorum, omnino certissimum est, isthanc hæresin infallibilem esse. Nam cum verbo quidem Dei pugnat; quia illud expresse prohibet, *constituere Regem, nisi eum, qui sit de numero fratrum*: quod ter repetitur. Vbi per *fratres* intelliguntur illi, qui vnius eiusdemque sunt religionis, & liberi eiusdem matris; quæ est Ecclesia Catholica: quemadmodum exponunt Sancti Patres, & inter alios Lucifer contra Constantium. Et vtique necessaria hæc est expositio: quandoquidem vera religio, quum id temporis nonnisi in populo Israelitico fuerit, ita comparata erat, vt declaret verum fidelem, qui alius non est, quàm Catholicus, vsa vocabulo isto *fratris*. *Deut. 17.* *Frater [illegible] Catholicus.*

Idem apparet non tantùm ex prohibitione facta à Deo ad populum Israel, vt connubio sibi ne iungant Cananæos, sed ex depositione etiam Oziæ, Regis Iudæ, qui ob lepram, quæ ei accidit, ex constitutione & approbatione Dei, dignitate sua fuit priuatus: Regnum quandoquidem vt connubii inter Regem & Populum species est, ita sancti Patres vno ore docuerunt, lepram hæresin hic significare. Ob quam caussam supra commemoratus Lucifer concludit, contra eundem Constantium, eum statu suo priuari debere propter Arianismum suum,

Idem porrò pugnat cum doctrina fidei, ob iniuriam, quam facit (velut Theologi Parisienses scripto publico probârunt, anno 1592.) partim regno, partim gratiæ & merito Iesu Christi & fidei, quæ ei debetur. Regno quidem eius; quatenus supponit illi Locum tenentem (prout omnes Reges Locum tenentes sunt, Iesu Christi, qui solus est proprietarius:) eum, qui hostis ipsius est iuratus: imò qui Antichristus est, & quicum neutiquam illi conuenit, vt est omnis hæreticus: Gratiæ deinde eius; ob abusum, qui inde sequeretur: gratia siquidem tum ministerialis, tum meritoria, non potest alibi esse, quàm in Ecclesia, *si dicatur Rex per gratiam Dei*, is, qui in Ecclesia non est. Præterea si instrumentum constituatur gratiæ is, qui gratiæ capax non est. Adde, quòd omnis gratia Dei fructus est meriti Iesu Christi, quod non nisi ædificare potest corpus eius mysticum, quod est Ecclesia: econtrariò hæreticus nonnisi destruere potest Ecclesiam, iuxta id, quod Euangelium dicit, *Furem non accedere, nisi ad surripiendum, occidendum ac destruendũ*: & quod suprà dictum est, Ministrum esse eius, qui Apollyon, hoc est, exterminator, vocatur. Vnde dicere, hæreticum esse per gratiam, est priuare gratiâ, fructu eius proprio ac naturali. Imò blasphemia est manifesta dicere, gratiam Dei destinatam esse ad destruendam, bestiarum immanium more, & malorum Angelorum, quos Deus

Omnis hæreticus Antichristus.

Ioh. 10.

Hæreticus in mundo nonnisi destruit.

Psal. 77.

Deus in indignatione sua mittit, vt dicitur in Scriptura.

Necnon cum Conciliis idem illud pugnat, quum notum sit id, quod Concilium constituit Lateranense, quod priuat & spoliat omnes hæreticos omnibus munerib. dignitatibus & functionibus publicis.

Quod porrò & altera hæresis sit, cùm Lutheri, tum Caluini, id termini ipsi satis demonstrant: quum aliud nihil sit dicere, excommunicatum à Papa esse in Ecclesia sine Papa, & sine approbatione eius, quàm priuare Papam suprema dignitate & authoritate ipsius, quam habet super omnes, ligandi & soluendi: *claui item Dauidis*, quæ ei tradita est, *qua aperit, ita vt claudat nemo: & claudit, vt aperiat nemo*. Quod proinde est negare caput visibile & vniuersale in Ecclesia, totámque hierarchiam subuertere, locoque Hierosolymæ Babylonem stabilire. Qui scopulus est, in quem impingunt non tantùm Caluinus & Lutherus, sed & hæretici omnes: quem adeò effugere nequeunt, quin, si supremo & iudiciario modo dicant idem per idem illud Decretum, eodem in numero collocentur. Etenim quomodo conueniat, eundé supremum esse, & statuta eius infringi? Inferiorem condemnare superiorem, destruere id quod extruxit, & contra eum, ac inuito eo soluere id, quod ligârat? Breuiter, quomodo iustum ac bonum censeri

Esa. 22. Apoc. 3.

Autoritas Sanctæ sedis scopulus omnium hæreticorum.

possit id, quod lex & decreta, imò sensus & natura ipsa tam altè, summè & notoriè condemnant?

Tergiuersationis enim medium nullum est: verba nimis clara sunt: siquidem *sine approbatione Papæ*, hoc est, inuito Papa, is, quem excommunicauit, *in Ecclesia propterea esse non desinit*. Adde etiam actiones, præcedentes & subsequentes, conformes verbo Dei, & verbum actionibus, quæ euidenter commonstrant, plus satis hic esse, quod volunt: & ex abundantia cordis, quo iam antea Bullas concremârunt, Nuntios proscripserunt. Legatorum honorem dilacerârunt, indulgentiás Sanctæ sedis annullârunt & riserunt, ora iis obstruxerunt, qui authoritatem eius propugnant, & in frequenti quidem schola, ante omnia verò ordinem latrociniis quæ commiserunt, hodieque indesinenter committunt, in sacerdotibus & clericis, profanârunt, os eorum tunc locutum esse. Veluti neque hoc mirum est, quum maior pars Caluinistarum amplectatur professionem, & cæteri aut infirmi sint, aut adstipulentes eis, quales sunt omnes Politici, & per consequens pellantur tum voluntate, tum viribus, à spiritu hæreseos, fructum etiam, quem proPrinduxerunt conformem esse radici: iuxta id,
Matth. 12. quod in Euangelio dicitur, *Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, quum sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Bonus

Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala. Et in genere sicut dictum est alibi, *non colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus*, &c. *Matth. 7.*

Et iudicet hic, quicunque velit, quanto honori id sit Parlamento: & quàm funesta admodum mutatio sit antiquæ probitatis, grauitatis, sinceritatis, integritatis, pietatis & religionis sedis huius: eo quandoquidem loco, vbi hæresis quondam punita fuit, hæresis iam pronunciatur, & locus, qué hæret ici omnes formidabant, columna iam est hæreticorũ, & septentrio quò conspirant. O faciem quondam iustitiæ, vt bella olim eras, nũc verò obscurata es & nigrior carbonibus! O fructus loculi Hugonotici, & venditionis officiorũ! Et tu domus antiqua, quàm dispari dominaris domino! Reddita quæ es de Veritatis oraculo, officina mendaciorum: de pietatis asylo, mater impietatis: & de domicilio virtutis refugium malitiæ: adque tantam infelicitatem redacta, vt loco spiritus Dei, qui in te præsidebat, nunc iuxta Prophetam, *habitent in te onocratalus, & ericius, & ibis, & coruus: oriantur in te spinæ, & vrticæ, & paliurus: tu cubile sis draconum, & pascua strutionum: onocentaurus & pilosus clamet alter ad alterum: in te cubet lamia, hoc est, hæresis, & in vmbra eius habeat foueam ericius, & catulos suos enutriat.*

Parlamẽti mutatio funesta.

Thren. 4.

Esa. 34.

Medium excusandæ hæreseos nullum.

CAP. V.

NEc valet excusatio eorum, misisse se Romam, seque agnoscere Sanctam sedem. Quid enim iuuat eam honorare ore, & ipso facto opprimere? Adde, quòd quum legatio noua alia non sit, quàm quæ à Niuernensi Duce peracta est, cuius litteræ, quas ferebat, quasque publicabat ipse, non nisi *de obedientia, benedictione & approbatione præteritorum*, & neutiquam de absolutione verba faciebant (quidcunque tandem ille de legatione sua prædicarit:) id quidem non est emendare delictum aliter, quàm emplastrum quodpiam apponere. Quo ipso Sanctam sedem nimis apertè ludificantur. Cuius generis sophismata eorum, qui duplicem faciem habent, qui aquam simul fouent & ignem, qui volunt & non volunt, qui petunt & non petunt, submittunt se & non submittunt, qui serpentes & vulpes quum sint, oues esse volunt, qui nisorum more quum vagentur, columbæ videri cupiunt qui Chamæleontes, Vertumnos & Protheos sese præstant, neutiquam locum habere debent in loco, vbi Spiritus S. præsidet, *qui vulpeculas capiendas esse præcipit, quæ vineam demoliri student*, &c.

Cant. 2.

Verùm

Verùm eſto, rem ſeriò eſſe actam, & ſeriò Abſolutionem petitam, neque tamen id vindicando Decreto ſeruire poteſt, ſed potiùs ei condemnando; & quidem ſolenniter. Etenim ſine Papa in Eccleſia eſſe dicatur is, qui tam ſolenniter à Papa in ea collocari petit? Quemadmodum econtrariò, ſi Decretum ſuum propugnant, aut ſi ipſo facto ibi aſſerere ſe cupiunt, aliud exiſtimari non poteſt, quàm omnem iſtam legationem expetendę Abſolutionis Romæ, inſtitutam eſſe, ex vnâ quidem parte ſui ſtabiliendi cauſſà, ex altera verò irriſionis & ludificationis ergò.

Legatio Rom. condemnata à Decreto.

Non magis illos iuuet Theologia Sant-Dionyſiana, aut tractatus iſte egregius, quem Pariſiis poſtea imprimendum curarunt, hoc anno M D X C V. apud Montroculum & Richerum *De iuſta & canonica abſolutione Henrici IV.* Qui quum auſus non ſit comparere, niſi biennio poſt factum, neque nunc quidem audet, quantumvis forti manu ſub peregrini nomine inſtructus. Nam idem eis dicetur, ſi Abſolutio eſt *canonica*, cur ergo profectione Romanâ opus fuit? Etenim velle inter duo tranſire, & quoddam tertium medium inuenire, quod & legationi poſſit deferri ſimul, & iuſtificare tum Epiſcoporum actionem, tum ipſorum Decretum, ſicque in vnum coniungere duo extrema adeò contraria, hæc quidem via nimis contracta eſt, & ſpinæ nimis craſſæ, è quibus non

Tractatio abſolutionis canonica.

Tertium medium inutile & impoſſibile.

nisi saucius expedire te possis. Aut potiùs vt loquitur Propheta, *Coangustatum est stratum, ita vt alter decidat: & pallium breue vtrumque operire non potest.* Neque tunc etiam exceptiones canonicæ à periculo, & mortis articulo, ab inimicitia capitali, & discrimine illos liberabunt, vt dicant, quòd, recusante Papa, Episcopi, qui ceu viri probi sic iudicârint, vltra progredi potuerint contra voluntatem ipsam Papæ: & quod consideratâ absolutione Romana, & sine præiudicio illius, ipsorum absolutio obtinuerit vigorem, ad efficiendum, vt pœnitens in Ecclesia esse ne desinat.

Esa. 28.

Exceptiones non valent contra intentionem Legislatoris.

Quales enim exceptiones canonicæ sint istæ, quæ cum expressa voluntate pugnant & recusatione eius, à quo emanârunt? Aut quis vnquam audiuit dicere, gratiam supremi fuisse comparatam, vt agat contra authoritatem ipsius, ipsiquemet præiudicet? Et quandoquidem officium hominis probi est, iudicare ex intentione Legislatoris, quomodo quæso illæ recipiantur, quæ directè iudicant contrarium, & contra recusationem ab eo factam?

Rationes recusationis Sanctitatis suæ canonica.

Item vt rationes recusationis Sanctitatis eius, quum simpliciter canonicæ & peremptoriæ fuerint, quemadmodum adhuc illæ continuant, ob impœnitentiam notoriam & publicam eius, pro quo verba fiunt, & à quo ne quidem delegati ipsi, qui ad eam profecti sunt, manda-

mandatum aut adprobationem habebant: ita ridiculæ sunt & querulæ, quas de commemorata recusatione fecerunt, quum processus illorum admodum inciuilis illic fuerit, & conatus in eo fundatus detestabilis. O sapientes valde, & peritos formarum & regularum canonicarum! vt qui primò volunt libellum supplicem recipi pro eo, qui id fieri & ipse non probat, & recipi non potest. Secundò, qui de absolutione ante conuersionem loquuntur. Tertiò, qui gratiam præsentem expetunt, inducti phantasmate conuersionis futuræ. Digni vtique & sapientes architecti, qui, quartò, ædificare volunt sine fundamento. Et quintò, callidi mercatores, qui pannum acceptant sine solutione, & pro cautione vana. Sic enim Tertullianus loquitur, inquiens, *Pœnitentiam esse pretium, quo venditur gratia remissionis.* Cuius proinde Deus ipse mercator est, & Papa procurator, qui rationem eius reddere Deo tenetur. Sextò, qui quod maius adhuc est, spondent pro alio id, quod ille ipse, pro quo spondent, promittere pro seipso nequit, quum res sit, quæ in eius potestate non est. Imò contradictionem implicat manifestam, condemnare simul & approbare rem eandem: condemnare quidẽ eam promittendo contrarium: & approbare in ea perseuerãdo. Septimò, qui nesciunt, tempus libellorum supplicum oblatorũ mouendę querelæ de lõgitudine iudicis, numerari nõ debere,

Tertull. de pœnit.

nisi à die, quo subiectum dispositum est ad effectum supplicationis,& illius capax redditum. In quod in absolutionis materia esse nequit aliter, quàm per conuersionem ; & conuersionem non futuram, sed præsentem ; nec præsentem tantùm, sed cognitam pro vera,& per veros pœnitentiæ fructus:nec non, vt loquitur, vetus pater Pacianus, *cum magno pondere & momento, post magnos gemitus ac preces totius ecclesiæ.* Qui distinctionem ignorant fori exterioris & interioris: & vt pro interiore Deus, qui fallere se nequit, gratiam suppeditat ipso conuersionis momento:ita,pro exteriore,Ecclesiam, quæ cor non inspicit,teneri informare se antè,& per effecta iudicare ; vt quæ vnica nota canonica est, quam Iesus Christus ei dedit. Vnde ne quidem Sancto Paulo,vtut vera erat eius conuersio, antè fides habita fuit, quàm vel reuelatione, vel factis & testimoniis bonis , veritas rei perspecta fuisset.

Ep. 1. ad Sympron.

Mat. 7

Act. 9. Gal. 1.

Exceptiones canonica ruinoso fundamento nixa.

Ita autem per se corruent bellæ istæ exceptiones discriminis & articuli mortis, inimicitiæ capitalis,& periculi in mora, quòd scriptum istud tantopere exaggerat. Quum enim hoc canonicum non sit, nisi pro pœnitentibus : neque aliter, quàm iuxta conditionem principalem nempe pœnitentiæ: quæ quæso ratio est ista allegare, vbi pœnitentia non est ?

Taceo alias rationes peremptorias, quæ exceptio-

ceptiones istiusmodi hic nullas efficiunt. Nam etsi maximè discrimen mortis canone nititur pro eo, qui in discrimine versatur: locum id tamen non habet apud eum, qui periculum sibimet creat, tam pro se, quàm pro aliis; id quod principium est omnis mali. Neque apud eum; qui periculum adit vltrò & sponte, & in actione illegitima. Velut & in actione vana & temeraria: quales histrionum sunt actiones, & funambulorum. Iuxta id, quod Veterum quidam in Psalmi locum, *Deum mandare Angelis, vt custodiant hominē in viis suis,* verbum illud exponit de viis iustis: & non temerariis. Multò minus locum habet apud eum, qui periculum adit ideò, vt violet leges cùm ciuiles, tum canonicas: quum lex expressè statuat, *Nullum haurire commodum ex re, quam ipse conatur oppugnare.* Qua igitur ratione quæso Canones propugnet is, qui Ecclesiam, & iudicia Ecclesiæ oppugnat? Psal. 90. L. Ita tamen. Qui suspectam.

Et quoad inimicitiam capitalem, etiam quæ culpâ Excommunicati contracta sit, licet talis exceptio locum quidem habeat ob culpam semel commissam, & quæ retineri amplius nequit: non tamen habet ob culpam, quæ continuatur, & qua cessante, cessaret etiam inimicitia: qualis est, quando status quispiam inuaditur, contra leges, ab eo, qui inde iure exclusus est, quique hæreticos prosequitur fauore. Aliter gratia patrocinaretur malo.

Nec sequitur, si maximè quispiam recipiat commodum culpæ suæ, propterea culpam recipere debere, commoditatem personę: hoc est, culpam conseruandam esse, ideò, vt personæ parcatur: quum hanc ob rationem qui αὐτπαυτίρθωδι sunt, & in sceleribus malitiosè ac continuè volutantur, per leges & canones ab omni gratiâ exclusi sint.

C de episc. aud. l.3.

Et maximè, si duæ istæ exceptiones locum haberent, quis tantopere tunc pressisset eum, quum minores illæ non fuerint, immò maiores antehac?

De pœnit. & remiss. c.v't.

Nam ad principalem, quam allegant, periculi videlicet in mora, quod attinet, quũ periculũ comprehensum in Canone, aliud non sit, quàm *animarum* periculũ, id quidem hic speciem aliquam haberet, si periculum spirituale illos permouisset, & non temporale tantum, cùm pro absoluto, tum pro ipsismet: ob metum; qui id temporis imminebat, si ab Ordinibus Rex nominaretur. Vnde sanè Catholici tacitè iam murmurabant, quos negotium isthoc vrere cœpit, quippe cum vltimi etiam Bourbonii Cardinalis morte coniunctũ. Qua de caussa, quũ remediũ non aliud superesset, quàm hæc ipsa conuersio & absolutio, quam ad extremũ ille reseruarat, & ad hanc ipsam duntaxat necessitatem, coactus vtiq; fuit bibere ex hoc calice, nec longiorẽ nectere moram, ita tamẽ vt id & Hugonotis placeret cùm peregrinis, Anglis, Hollandis, Germa-

Periculum merè temporale nõ est canonicum.

Germanis, Heluetiis, quàm omnibus per totam Galliam dispersis: quibus omnem fauorem & gratificationem, litteris suis patentibus, eodem xxv. Iulii, anno MDXCIII. exaratis, prolixè promisit. Quos hac ratione primos honorauit, vt primi, & ante Papam, primam facti sui excusationem audirent: quum litteræ ad Papam demum xviii. August. allatæ essent. Ex quo sequitur, exceptionem istam omnino canonicam esse non posse.

Etenim ad spirituale periculum, de quo sermo fit, quod attinet, tanquam si pœnitens deuotionem suá amittere, aut ab Hugonotis deflecti possit, næ valdè ridiculum vnum & alterum est: Primum; quia amitti non poterat id, quod non erat. Et quum deuotio ista alia non fuerit, quàm vt consensus fieret de vsurpando commodo fictionis istius necessariæ: idcirco illud quidem nimis absurdum foret canonicum appellari. Ampliori risu dignum est alterum: quandoquidem Hugonoti post eum, Mornæus, Sancyus & alii, eum ad id faciendum incitârunt: & quoad illos, qui ipsum sectantur, si scrupulus eos pungebat, quòd necessariò cum excommunicato conuersarentur, annon maiorem ipsis scrupulum iniicere debebat, ne quidquá contra sanctam sedem perpetrarent? *Vanitas periculi spiritualis.*

Quòd si in Episcoporum iudicio omnis hic cardo vertitur, sub specie hominum proború, adeò vt absolutionem suppeditare possit, ob

periculum temporale, & quidem in re iniusta, & contra iudicium legum, tum Ecclesiæ, tum Ordinum: sanè improbè admodum munere perfuncti fuerint patrum spiritualium & ædificatorum Sionis, quæ est Ecclesia, vt qui parietem intritâ sine palea linire non dubitant: non considerantes id, quod Deus per Prophetam minatur, inquiens: *Dic ad eos; qui liniunt parietem absque temperatura, quòd casurus sit.* Et iterum: *Destruam parietem, quem linistis absque temperamento: & adæquabo eum terræ: & reuelabitur fundamentum eius: & cadet, & consummetur in medio eius: & scietis; quia ego sum Dominus. Et complebo indignationem meam in pariete: & in his; qui liniunt eum absque temperamento. Dicam quòd vobis non est paries: & non sunt, qui liniunt eum, &c.* Ita enim loquitur: & ad eos quidem; qui quum dicant *Pax, pax, vbi pax non est*, supercilium suum, & phantasiam particularem sequuntur.

Ez.13.

Et in genere, si auctores Decreti alio ad probanda dicta sua non nituntur fundamento, certè tegumentum hoc nimis clarum est, quam vt hæresin suum occultare, & arundineus scipio nimis infirmus, quàm vt ruinam suam eo suffulcire possint.

Absurditas inhibitionis, ne proferantur proposita Castelli.

CAP. VI.

RESTAT tertium Punctum: quod est de inhibitione

hibitione ac prohibitione ad omnes ac ſingulos cuiuſcunque qualitatis & conditionis homines, *Ne ſub pœna criminis læſæ Maieſtatis dicant, aut proferant, quocunque loco, publico vel alio, ſupra commemorata propoſita Caſtelli: quæ prædicta Curia declarauit & declarat eſſe ſcandaloſa, & tanquam hæretica à Sanctis Decretis condemnata.*

Vbi, vt hæreſis in ius vertitur, & impietas fidem ſibiipſi ſtabilit, duo veniunt obſeruanda, Conatus videlicet in iudicio, & iudicium ipſum in ſubſtantia ſua. Primum eſt, quòd hîc Laicos videmus determinare Verbum Dei & hæreſin, velut ſuprà Maieſtatem diuinā ipſam. Id quod non niſi ſoli Eccleſiæ competit. Nam etiamſi inter eos extent homines quidam eccleſiaſtici, quorum numerus adeò exiguus, inque tam vili apud alios (minimùm huius qualitatis viros) reſpectu eſt, vt quaſi torrente ab illis abripiantur: id tamen locum ita habere nō debet, quin Laicorum ſit iudicium. Accedit conatus, de quo dictum ſuprà, procurandi beneficia, diſponendi confeſſarios, adeoque prædicatores ipſos: quo modo ſupra etiam Epiſcopos ſeſe extollunt. Hoc etenim eis non conuenit, nec vt Laicis, nec vt Clericis. Nam etſi maximè Clerici illic contineantur, ad propugnanda iura Eccleſiæ: id tamen in Eccleſiæ damnum non fit: neque eo fine; vt in Regum manus tradatur illud, quod eſt ſpirituale. Notus eſt ordo, quem obſeruat Natura, & diſtri-

Incompetentia iudicii ſpiritualis per Laicos.

burio inde fieri solita: vt videlicet Luna seruiat nocti, & sol diei: vbi nox est temporale, & dies spirituale: velut Luna est principatus, & Ecclesia est sol, cuius thronus est in con-
Psal. 88. spectu Dei. *Cœli cœlorum sunt Domini: sed terram dedit filiis hominum.* Quod quum
2. Par. 19. Rex Iudæ Iosaphat intellexisset, *Amarias* sacerdos (dicebat) *in his, quæ ad* Deum *pertinent præsidebit; porrò Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent.* Et Hosius, episcopus Cordubensis, ad Constantium Im-
Athanas. ad sol. vit. ag. peratorem, *Ne, o Imperator,* inquit, *rebus te immisceas ecclesiasticis, neque commendes nobis in illis: sed disce potius à nobis.* Et Sanctus Ambrosius ad Valentinianum, *Ne frustra labores, o Imperator, cogitando te ius habere commendandi in rebus diuinis. Scriptum est, Reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & Deo, quæ sunt Dei. Palatia sunt pro Principibus & Ecclesiæ pro Sacerdotibus.* Sanctus Athanasius longiùs progreditur, & illos appellat *Antichristos, & abominationem desolationis prædictam à Daniele:* velut & idem fecit Constantius. Quandoquidem non nisi
Ioh. 21. iis, quibus Iesus Christus dixit, *Vt meus me pater misit, ita mitto ego vos,* conuenit, res eiusmodi cognoscere. Malè admodum cessit Sauli, & ma-
1. Reg. 13. 2. Par. 26. lè Regi Oziæ, quum rebus se sacris immiscerent; qui ambo & regnum & vitam propterea
2. Reg. 6. amiserunt. Et Oza morte perimitur subitâ, quòd indiscretè manum Arcæ admouisset, etiamsi

iamſi id factũ fuerat, quum boues calcitrarent, & declinarent eam. Imò moritur quinquaginta milliaribus à populo, & ſeptuaginta à Principibus, eò quòd tantùm Arcam aſpexiſſet. Et certè prudentiſſimi quique Principes ſedulò operam dederunt, vt hic quidem nihil molirentur. Conſtantinus M. Concilium Nicenum non ingreditur, niſi vltimus: nec ſedet, niſi permiſſione Epiſcoporum: vbi de pace & concordia quum nonnihil peroraſſet, iudicium de fide Epiſcopis reliquit. Imò de differentiis eorum cognoſcere quicquam noluit. Et Theodoſius iunior, ſcribens ad Concilium tertium Epheſinum ait ſe ſtudioſè curaturum ne de religionis materia verba faciat, *quum nemini licitum ſit, prӕterquam illi, qui ex numero Epiſcoporum eſt, immiſcere ſe rebus Eccleſiӕ.*

Euſ. lib. 3. de vita Conſt.

Quòd ſi maximè hodie in Anglia contrarium in vſu eſt, vbi vel femina etiam prӕeſt rebus ſacris, num idcirco Gallia hoc abripiatur vento, quem Aquilones iſti attrahunt? Et quod miſera illa Inſula pedetentim ſuſtinuit, id Gallia perpetiatur curſim, ac prӕcipitanter?

Verùm tanto minùs tolerandi ſunt, quòd in ſpirituali imperium ſibi ſumunt, quanto maiori ſeueritate prohibent Eccleſiaſticis, ne verba faciant de temporalibus, adeoque auſterè reprehendunt in alio, id, quod perpetrant ipſi indigniſſimè. Nam etſi Luna pendet ex Sole,

ſol tamen ex Luna non pendet. Et plus iuris quidem habet, omni in caſu, Eccleſia, iudicandi de temporalibus (teſte etiam Apoſtolo, Neſcitis, nos iudicaturos Angelos? quanto magis res ſeculares?) quàm habent temporales de Eccleſia.

Et adhuc minus tollerandi ſunt, quod allegant verbum Dei & ſancta Decreta, quorum neutrum intelligunt, imò ambo violant & corrumpũt: nec non hæreſin condemnant, ipſi, qui hæreſin propugnant & pronunciant. Etenim quod verbum Dei in iis inſit, qui eius miniſtros occidunt? qui Prophetas dilaniant? Aut quis aquę viuę guſtus inſit in iis, qui canales eius obſtruunt? Et quandoquidem verbum Dei eſt in ſpiritu, *qui ſolus viuificat, quum littera occidat:* atqui ſpiritus non eſt, niſi in Eccleſia, quomódo quæſo verbum Dei inſit in iis, qui contra Eccleſiam conſpirant?

Idem iudicari debet de ſanctis Decretis, quæ, licet ipſi apertè profiteantur, violant tamen: vt qui primò Monachos & Monachas necant. 2. qui prouiſiones Romanas labefactant. 3. qui profectionibus Romanis interdicunt. 4. qui hæreſin & crimen læſæ Maieſtatis diuinæ determinant. 5. qui auctoritate ſupremâ audent proſpicere de beneficiis. 6. diſponere de prædicatoribus: deque duobus hiſce legem cudere ordinariis. 7. qui patiuntur excommunicatum à S. Sede eſſe in Eccleſia, ſine & contra auctoritatem Sanctæ Sedis. 8. qui

hanc

hanc eandem auctoritatem, vt & Sacrorum Conciliorum, de priuandis hæreticis omni iure Coronarum, negant & infringunt; & generatim Ecclesiæ, super temporalia, per omnes sensus ac rationes: vnde principalem suam extruunt Maximam, sine admissione vllius distinctionis. 9. qui imperant hominibus ecclesiasticis, vt non ita pridem Carthusianis, Minimis & Cappucinis, quo preces fundant publicas, easq; ie voce alta, pro excommunicato, relapso, & contra essentiam ipsam excommunicationis, sub pœna exilii. 10. qui confessariis leges ponunt de reuelandis confessionibus, imò ad id eos vi cogunt. 11. qui bullas S. Sedis, & per manus quidem carnificis comburunt. 12. qui non ita pridem, & recenter admodum irritam fecerunt Bullam Iubilæi Domini Nostri Patris Papæ Clementis VIII. ad gubernacula nunc sedentis, concessi Romę, 3. Decembr. 1 5 9 4. eo fine, vt preces instituantur pro necessitatibus publicis orbis Christiani, oppugnati ab omni parte: allegantes pro ratione clausulam reseruationis illic comprehensam, *de hæreticis & schismaticis, specialiter declaratis & condemnatis ab Ecclesia*: quibus & pro quibus gratia indulgentiæ non erat data. 13. qui contendunt hæreticum absolui sine pœnitentia, & vt relapsus exaudiatur. Quę omnia pugnant cum sanctis Decretis & constitutionibus Conciliorum: imò cum omni legitimo ordine atque politia tum ecclesiastica,

tũ ciuili, & omni ſenſu Chriſtianiſmi. Nā eccè religio & reuerentia in ſancta Decreta in iis qui Decreta allegant; in Decretorum partes deſcendunt, atque Decretorum zelo ardere volunt. Perinde vt in Euangelio Diabolus ſcripturam allegat; qui à ſcriptura condemnatus eſt, nihilque maiori curæ cordiq; habet, quàm ſcripturã corrumpere. Qui proinde digni ſunt, vt ille, quibus ſilentium imponatur, ne vel Decretorum, vel ſcripturæ mentionem vllam faciant.

Propoſitiones Caſtelli nec ſcandaloſas, nec ſeditioſas eſſe.

CAP. VII.

VErum ad iudicium ipſum per ſe, ſiue in ſubſtãtia ſua, vt veniamus, nec inſiſtamus tantùm, vt vulgo dicitur *ad hominem*, ſed ius ſumamus ex verbis ipſorum: qualis quæſo ratio eſt dicere, propoſitiones Caſtelli ſcandaloſas eſſe, ſeditioſas, contrarias verbo Dei, & condemnatas, vt hæreticas, à ſanctis Decretis? Cur enim ſcandaloſas dicant? Aut quomodo ſcandalum accipiunt? Nunquam certè veritas fuit ſcandalum, niſi veritatis inimico: nec fides, niſi infideli: nec ſanctitas, niſi profano & impio. Quod illud eſt, quod Theologi dicunt, *Scandalum eſſe acceptum: & non datum. Beatus*

inquit

inquit Iesus Christus, *ille, qui non scandalizatur in me*. Proprium isthoc est Capernaitarum, qui credere nolebant verbo eius de manducatione corporis sui. Proprium est idem discipulorum apostatarum; qui dicunt, *durum hunc esse sermonem*. Proprium & est Iudæ ac Sacramentariorum, eorumque discipulorum Caluinistarum; qui in hunc ipsum lapidem impegerunt, omnesque scandalum acceperunt. Proprium denique est *duum domuum Israël*, vt loquitur Esaias, hoc est, Simeonis & Leui: Vnius quidem, propter scribas & Pharisæos: alterius verò, propter Pontifices & sacerdotes; qui inde promanârunt: qui impegerũt itidẽ. Breuiter, omnium impiorum & filiorum huius Mundi hoc est proprium: quibus Iesus Christus displicet, & cui bellum inferunt. Quandoquidem reuerâ scandalum esse nequit, nisi quod falsum & vitiosum est, & exemplo aut instructione malâ alios inducit ad errandum, aut peccandum. Cuius generis sunt propositiones eorum, qui propugnant hæreticos, affligunt Catholicos, schismata cudunt contra Ecclesiam, blasphemiis proscindunt nomen Dei, imminuunt numerum filiorum lucis, è contrario gehennæ filios multiplicant: vt quidem per decretum isthoc est factũ. Et si Castellus veritatem dixit, si contrarium est hæresis, vt demonstratum est suprà, quod præiudicium feret, de ipsismet illi, qui scandalum illic deprehendũt & de scandalo verba facere

Matt. 11.
Ioh. 6.
Es. 1.

vt quæso audent illi, quorum & actiones, & caput, & pedes non nisi scandalum sunt purissimum.

3 Reg. 18. Hier. 26. 3. Reg. 22. Seditiosæ deinde propositiones istæ non magis sunt, quàm vt seditio appellari solet veritas ab eo; qui eam odit. Quo modo Helias suo tempore seditiosus fuit appellatus: & Hieremias: & Micheas, & alii Prophetæ omnes: qui ob id & pessime tractati fuerunt. Quo modo ipse Iesus Christus seditionis accusatus fuit; quod veritatem prædicâsset, & talis etiam condemnatus à Pilato. Hoc modo seditiosi habiti sunt omnes Martyres, quos ferrum & ignis tyrannorum persecutus est: nec non & Confessarii, Athanasii in Ægypto, Basilii & Chrysostomi in Græcia, & Hilarii in Gallia: & omnibus in locis illi, qui prædicant ac pronunciant veritatem. Aut quomodo seditiosus dicatur is, qui vocem edit videns latronem, aut lupum aduentantem: qui arma conclamat in hostem & illo conspecto tubam sonat? Verum si è contrario seditiosus est is, qui impius est, qui ignem fouet in Ecclesia, subuertit leges patriæ, & efficit, vt ratio cedat viribus; quomodo excusabunt se quæso illi, qui hîc loquuntur?

Proposi-

Propositiones Castelli neutiquam pugnant cum verbo Dei.

CAP. VIII.

SED magis ridiculum est, quod Propositiones eius declarant esse contrarias verbo Dei & condemnatas vt hæreticas per sancta Decreta: quum scriptura & Decreta euidenter commonstrent contrarium, & comprobent verba Castelli: velut vterq; articulus tam de tyranno, hæretico, relapso excommunicato, & vsurpatore &c. hunc nimirum occidere licitum esse: quàm de excommunicato à S. sede, qualis in Ecclesiam remitti sine Papa nequit, ex scriptura & ex Decretis demonstratus est suprà.

Nam si in Regum gratiam eò niti velint, quod habetur in scriptura, antè omnia demonstrare ipsos oportebat, hæreticos & tyrannos esse Reges: aut scripturam eius farinæ hominibus patrocinari, vt regibus: quãdoquidem æquiuocatio nimis crassa est, vnum sumere velle pro altero.

Scriptum quidem est, *Non maledices Principi populi tui*: & alibi, *Nolite tangere vnctos meos* (quanquam vnum & alterum principaliter dicitur de sacerdotibus:) & Iesus Christus inquit, *Reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris*. Et S. Petrus imperat, *nos subiectos esse debere omni ordini humano, siue Regi vt superiori, siue gubernatoribus, vt missis ab eo*. Et iterum: *Timete Deum, hono-*

Exod. 22. *Psal. 104.* *Matt. 22.* *1. Pet. 2.*

Rom.13. *rate Regem.* Et S. Paulus docet omnem animam *subditam esse debere potestatibus sublimioribus, idq; non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam: reddere tributum, cui debetur tributum, Vectigal cui vectigal, timorem cui timor debetur, honorem cui honor,* &c. Idem Apostolus

1. Tim. 2. iubet *primùm omniũ fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt.* Et quoad Decreta, notum est, id quod allegatum suprà ex Concilio V. Toletano & Constantiensi. Non ignotum quinetiam, intelligi hæc omnia de Regibus legitimis & approbatis ab Ecclesia: & approbatione, non tolerantiâ duntaxat, (vt quondam in Eccclesia primitiua, quando ad plenam suam authoritatem Ecclesia nondum peruenerat, & speciatim in hoc articulo:) sed etiam agnitione pro veris filiis & alumnis Ecclesiæ. Velut postea accidit, quum Reges se Ecclesiæ subiecissent, & coronas suas à Iesu Christo se gestare, tanquam vasallos eius & Locum-tenentes, agnouissent: iuxta id quod Psaltes, de Regibus verba faciens, memoriæ prodidit, *Apprehendi-*

Psal.2. *te disciplinam*: pro quo textus Hebræus habet, *Osculamini filium*, in signum homagii & subiectionis. Vt certè scriptura explicans hoc, & prædicens quod euenturum erat, reges appel-

Sap. 6. lat *Ministros regni Dei.* Et apud Esaiam *nutri-*

Esa.49. *tios Ecclesiæ suæ*: qui hoc in statu adorabunt eã *vultu in terrã demisso, & puluerẽ pedum eius lingẽt:*

vt in

vt in qua Iesus Christus sceptrum suum stabiliuit,& domum Iacob, *in qua regnabit in æternum.* *Luc.1.*
Et per eundē Prophetā sub pœna exitii iniungit illis, & populis & regnis,& coronis illorum, *vt veniant & Ecclesiæ seruiant.* Quod ipsum manifestè innuit mysterium Nabuchodonosori reuelatum, & explicatum à Daniele, de lapide, qui sine manu hominis de monte volutus fuit, statuamq; figuram Monarchiarum Mundi,cōquassauit: quò legibus Christianismi subiecti, formam addiscant sumere meliorem.

Verùm quoad hereticos,relapsos & excommunicatos, condemnatos & iure priuatos, ac proinde illegitimos, & vsurpatores, sub titulo falso: his quidem nos scriptura nec Decreta sancta, vt dictum est supra,patrocinantur. Et quemadmodum in consensu horum amborum fundata fuit excommunicationis Bulla,à Sixto V.contra Regem ementitum pronunciata: ita inde discimus, neque Christianis vllum ius aut libertatem defendendi se in contrarium ademtam esse. Et proinde,vt ex scriptura, & sanctis Decretis colligitur, esse heresim (& hæc quidem veritas est.)dicere, *Licitum esse occidere Reges,* hoc est, Principes legitimos, approbatos & non condemnatos ab Ecclesia&Ordinibus; ita idem dicere de hæretico & tyranno, condēnato & excluso à Corona per Ecclesiam & Ordines, tam longè ab hæresi abest, quàm vera & detestanda hæresis est, dicere, Eum qui talis est, esse Regem legitimum.

Scriptura neutiquā patrocinatur hæretico.

2. Par. 11. 12.

Imperatorum exemplum nihil concludit pro hæreticis.

CAP. IX.

QVod si exemplis agere velint, dicentes, Apostolorum tempore, Reges fuisse infideles: & tamen in gratiam eorum scripta illa fuisse, & obseruata, de quibus suprà: tum respõdetur, etsi Reges tũc maximè fuerint infideles, tamẽ nihilominus legitimos fuisse: quũ lex nõdum extiterit, à Regib. & Regnis publicè recepta, quæ infideles illegitimos declarârit. Quod quum hodie non sit, quando Ecclesia vtitur iuribus suis, post submissionem Regum & statuũ
Esa. 49. eorum, prout prędixerat Esaias, & lex effectum suum produxit, vnde quod subsistebat per naturam, subsisteret hodie per gratiam (vnde etiã Reges hoc tempore, non simpliciter Reges, sed Reges per gratiam Dei se appellant:) idcirco mirum non est, scripturam, quæ olim infideles commendabat, contrarium hodie facere: iuxta dictum S. Pauli (& ex interpretatione S. Au-
2. *Cor.* 10. *Aug. ep.* 30. gustini) qui constituit, *vt parati sint ad vindicãdam omnem inobedientiam, postquam prima obedientia* (quæ est submissio Regum) *completa fuerit.* Adeò vt variatio non sit in sensu scripturæ Apostolicæ, sed in materia duntaxat subiecta, in hoc, vt is, qui tunc fuisset legitimus, hodie sit illegitimus. Et scriptura, vt est dictum, non patrocinatur nisi legitimis.

Vnde quoad hæreticos, si Ethnicus hodie incapax est, multò magis erit omnis hæreticus, qui ad obediendum Deo & Ecclesiæ obligatus est per baptismum. Accedit, quod hæreticus sine cõparatione longè periculosior ac damnosior est Ecclesiæ, quàm vllus Ethnicus aut infidelis.

Neque etiam exemplum Imperatorum hæreticorum.

CAP. X.

QVod si obiiciatur, ab illo tẽpore, pluribus Imperatoribus hæreticis Obedientiã præstitam fuisse, eosque agnitos pro legitimis: id quidem verum esse respondetur, sed & ignotas non esse crudelissimas tragœdias, quæ in personas ipsorum exercitatæ fuerunt: quarum executores reprehensos non audiamus, vt vt statum diripuissent, nisi quod imitatores fuissent infidelitatis eorum, quos sustulerant è mundo. Vt apparuit quondam in regno Israel, in Samaria, in personis Baasæ; qui Nadabum, filium Ieroboami, interfecerat; & Zambrii; qui occiderat Elam, filium Baasæ: & Ambrii; qui Zambrium trucidauerat: & Iehu; qui Ioramum & Iesabelem, filium & vxorem Achabi peremerat. Qui omnes etsi statum eorum, quos necauerant, inuasissent: reprehensi tamen, aut puniti ob id à Deo non fuerunt, nisi quod impie- 3.Reg.15. & 16. 4.Reg.10.

tatem antecessorum suorum imitabantur. Veluti Iehu factitauit, qui labefactatâ impietate Achabi, adorantis Baalem, prolapsus est ad idololatriam vitulorum aureorum, à Ieroboamo prostitutorum. Velut etiam idem Ieroboamus, maximam partem labefactato statu Roboami propterea nec punitus, nec reprehensus à Deo fuit: sed dumtaxat, quòd religionem Dauidis negâsset. Id quod exitium ipsi attulit, iuxta promissum, quod Deus per Prophetam Ahiam ipsi fecerat, *se cum illo futurum, & domum firmam ei ædificaturum, saltem vt custodiat mandata sua, & ambulet in via Dauidis.* Quod euidens argumentum est, quòd hæretici illi agniti sunt Imperatores, vti Valens, Basiliscus, Zeno, Anastasius, Philippus, Copronymus, Stauratius, duo Leones Iconomachi, Michaël Balbus, Theophilus & alii, id de facto potiùs, quàm de iure extitisse: & proinde nihil hic suppetere, vnde quicquam vel in exemplum, vel in consequentiam, pro hæreticis, hauriri possit.

3. Reg. 11.

Et minus

Et minus in regno Galliæ.

CAP. XI.

ACcedit, quòd ſi in vllo alio Chriſtiani orbis regno hæreticus iuris quidpiam Principis legitimi habere poſſet (quod nequit:) in regno tamen Galliæ ſolus titulus *Chriſtianiſſimi*, naturaliter, & prærogatiuâ ſpeciali, ſpeciem omnem hæretici planè reiiceret: quum prorſus ἀσύστατοι ſint hæreticus & Chriſtianiſſimus: quandoquidem, veterum Patrum confeſſione, hæreticus ne quidem Chriſtianus eſt. Et pudere ſanè debebat eos, qui, dum boni Galli volunt nuncupari, tamque magnificè de priuilegiis regni Galliæ loquuntur, omittunt, imò pedibus conculcant id, quod eſt omnium pulcherrimum, digniſſimum, & ſummè naturale: cuius reſpectu vel cum dignitate & puritate ſanctæ ſedis, quæ eſt, Eam ab hæretico legitimè adminiſtrari aut poſſideri non poſſe, comparari queat.

Hæreticus non eſt Chriſtianus.

Pulcherrimum & digniſ. priuilegium Galliæ.

Neque

Neque etiam patientia Sanctorum.

CAP. XII.

ET Sancti quidẽ si allegentur, quòd diu sub dominationib. istis passi sint, nec de interficiendis tamen tyrãnis, vt vt hæretici fuissent, cogitauerint: respondetur, præter quam quod argumentum negatiuum nihil concludit, discrimen nimis magnum esse inter licitum ac meritoriũ, & id quod obligat. Nam etsi maximè opus fuit meritorum: ad id tamen non tenebatur. Et si neque obligatio ibi est, & propterea illi, qui tyrannorum sustinent violentiam, nec occidunt illos, patientiæ suæ meritum non perdunt, vt in qua, sicut dictum iam est, excellentia meriti consistit: fructum tamen meriti sui ille nihilominus recipit, qui bene in rem operatur publicam, etsi finem suum non assequatur: idque magis, quo hanc ob caussam grauiores sustinet pænas.

Neque exemplum Nabuchodonosoris.

CAP. XIII.

LOnge minoris ponderis est toties in medium allata & repetita obiectio de mandato Dei, facto per Ieremiam populo Iudæ, vt subiiciãt se Regi Nabuchodonosori, vsurpatori & insi-

Ier. 27.

& infideli: quum hoc factum sit particulare, quod in regulam, aut exemplum vel consequẽtiam trahi nequit: non magis, quàm mandatum, quod Deus populo Israel dederat vt mutuò sumerent vasa argentea & aurea ab Ægyptiis, nec redderent: & Hoseæ Prophetæ, vt duceret in vxorem meretricem. Sed & alibi factum hoc aliis factis particularibus contrariis satis impugnatur: veluti nece Amasiæ, Regis Iudæ, ob idololatriam suam: commotione Macchabeorum contra Regem Antiochũ: & aliis exemplis suprà commemoratis. Adde, quòd hodie Ieremias nullus est; qui obedientiam huic regi ementito præstandam imperet, (nisi fortassis Archiepiscopus Bituricensis, Patriarcha schismaticorum; & consortes eius facti sint Prophetæ:) sed potius qui eam prohibeat, qui est N.S. Pater. Et mirum profectò est, quomodo rancida hæc, & medios per cineres tracta obiectio adhuc luci comparere ausit. Quod argumento euidenti est, homines istos parum admodum in scriptura, cuius nudam litteram adeo fœdè excoriant, versatos aut fundatos esse.

Exod. 12. Os. 1. 2. Par. 25. 1 Mac. 3.

Pars quinta:

Vitia & absurditates Decreti contra Iesuitas:

RESTAT factum Iesuitarum, & iniuria cùm generalis, tum particularis, quam barbarus iste furor contra corporis huiusce membra euomuit? aut potius contra Ecclesiam ipsam, & Religionem vniuersam. Occasione enim Castelli, qui apud Iesuitas studiis suis operam nauârat (alias enim rationes non allegant:) in genere decernunt, *vt sacerdotes & scholastici Collegii Claremontani, & omnes alii à societate ista cognominati, ceu corruptores iuuentutis, perturbatores tranquillitatis publicæ, inimici Regis & Ordinum, excedant intra triduum, post significationem præsentis Decreti, Parisiis, & ex aliis vrbibus ac locis, vbi sunt Collegia ipsorum: & intra quindecim deinceps ex toto Regno: sub pœna, vbicunque reperiantur post tempus illud elapsum, quòd puniẽdi sint ceu rei criminis læsæ Maiestatis: vt bona eorum tum mobilia, tum immobilia impendantur in opera misericordiæ, & distributio eorum fiat, prout statuetur à Curia. Præterea interdicit omnib. subditis Regis, ne scholasticos,*

ad

ad Collegia dictæ societatis, quæ sunt extra Regnum, vt illhc instruantur, mittant, sub eadem criminis læsæ Maiestatis pœna. Hæc enim Decreti verba sunt, & ita in effectum producta.

Cæterùm, omnes homines intelligentes & ratione præditos hic rogatos velimus, vt parũ se sistant ad cognoscendum ex solo hoc exẽplo; quantum possit passio ad occœcandum homines, & transuersos rapiendum iudices in tãtam absurditatem & confusionem. Etenim hic cõspiciuntur inter alia, animositas, præcipitatio, calumnia, euidens iniustitia, & ad consummãdum opus, dementia atq; furia. Quæ bellæ istæ dotes sunt, quas congregatas hoc in loco, seque ipsas accusare, apertè conspiciamus.

Animositas Iudicum contra Iesuitas.

CAP. I.

ANimositas hic manifesta est, si cõsideretur passio partim in genere, huiusce corporis Parlamenti, vt est compositũ, in capite, in mẽbris, & pedibus, contra Ecclesiam & Ecclesiasticos: partim verò odium singulare, quo ordinem hunc prosequuntur. Quoad primũ; caput habent; quod Ligæ, hoc est, Ecclesiæ, & Catholicorum, & omniũ, quæ pugnant cũ hæresi, carnificẽ se nuncupat. At qui vnquã audiuit, carnificem debere esse iudicem? Et præterea, eleuatum esse ad hunc statum, à factione Geneuensi, vnde inter alios frater eius erat ortus? Maxima deinde pars membrorũ eâdem promota est viâ,

Præses Harlaus appellat se carnificem Ligæ.

de qua dictum suprà. Idem comprobat tribunal, cuius pedes, præter Procuratorem generalem, hæredem religionis paternæ, sunt vel vnica persona Seruini aduocati, pars aduersaria principalis Iesuitarum; Hugonotus instructus Geneuæ, filius Ministri, cui gula laqueo postea fracta, eiusque status reuera ex Hugonotico loculo solutus est. Luculentiùs idem comprobant inde nati fructus, veluti crudelissima supplicia, ad quæ quotidie & sine intermissione rapiunt homines ecclesiasticos, nec sanctis ordinibus ipsorum parcentes, nec constitutionibus canonicis, nec authoritati Ecclesiæ; idque tantâ ignominiâ, vt vnâ horâ & eodem patibulo, in contumeliam Ordinis extremam suspendendum curârint sacerdotem cum carnifice.

Seruin' hostis principalis Iesuitarum.

Ad odium porrò particulare in Iesuitas quòd attinet, eius occasionem præteritis mensibus Iunio, Iulio, Augusto & Septembri, plane ἀπροσδιονύσως & violenter arripuerūt: vt efficere posset, id ꝙ effecerunt: quanquā finē propositū assecuti nō sunt. Tandē inopinatus & fortuitus iste casus occasio illis fuit eos condēnandi sine alio subiecto, quàm phātasmate aërio, & subitò commota nube quapiam. Vnde sane odium non vulgare clarissimè apparet.

Plane vt Iudæi & Pharisæi Iesum Christum odio habuerūt, cuius actiones, hinc & illac vagantes, insidiosè explorârunt, vt maledicere illi, adeoq; totum perdere possent: nec cessârunt etiam, donec in crucem illum egissent.

1. Testes

1. Testes sunt minæ Sarmoysii, & aliorum Politicorum, vnâ cum verbis iniuriosis, quæ euomuerunt contra societatem istam, ànte proditionem, atq; publicârunt cùm viuâ voce, tū scriptis in Anti-Hispano, & alibi. 2. Testis & est proditio, & discursatio supra commemorati carnificis, & cōsortiū eius, qui hoc in negotio, & quia nonnulli affectibus illorum indulgere nolebant, sanguinem & aquam sudârunt, & alibi quàm in palatio, & aliis horis, quàm interdiu. 3. Testes sunt auxilia & admonitiones Ministrorum Hugonoticorum; quæ in angustias ipsis adductis præstiterunt, vt paulò pòst dicetur. 4. Testes sunt libelli famosi, & imposturæ horribiles, contra eandem societatem scripto postea euulgatæ; adeo vt impudenter eam incantationis etiam & magiæ insimularēt: vt docet Tractatus, inscriptus *Lectio ad Ligæ socios:* ab eo compositus, qui, insignis dòctor vt erat, & in areis ambulatoriis optimè notus, ad prælegendam lectionem Ligæ sociis, societatē suam in arearum angulis instruit; & ex cloaca quidem impurissima hominum sceleratissimorum. 5. Testis est Hugonotulus quidam chirurgus, Amboysius cognominatus; qui Rectoris Vniuersitatis ope, manibus pedibusque ad gradum istum promotus fuit, statim sub proditionem Parisiensem, contra formas & priuilegia dictæ Vniuersitatis, inque præiudicium conclusionis generalis illius, & quatuor facultates congregatas, paulò ante proditionem,

A qua dictus chirurgus nominatim exclusus, irrisus,& omni gradu indignus declaratus fuit. Quæ omnia turbis excitandis seruire, pristinumque Vniuersitatis processum, & iam penè abolitum, contra commemoratos Iesuitas, renouare debebant. Quod & declarationi, quam speciatim Theologi tunc promulgabant,in præiudicium vergebat: per quam ex sua parte instantiæ renunciabant, & dictam societatem amplectebantur. 6. Testis est discursus Pontdaymerii de hoc ipso negotio, dedicatus primo Præsidi, quasi quoddam Victoris trophæum, cum inuectiuis in eos; qui plus attulerant relligionis; ne dicta societas condemnaretur. 7. Testis inimicitia Seruini hæretici, contra Segurium Catholicum, Collegam suum,quæ inprimis hic detecta est. 8. Testis est triumphus Hugonotorum intra Parisios, & congratulationes ad fratres ipsorum in Parlamento editas super hoc negotio, scurrilitates item; quas publicârunt, tum prosâ, tum carmine. 9. Testis denique est Cabala hostium huius societatis, cui occasio ictus Castellani pallii charitatis instar est, ad tegendam multitudinem iniquitatum contra eam conceptarum:quas tam longo tempore parturiebant, nunc verò in lucem ediderunt.

Præcipi-

Præcipitatio & confusio in Iudicio.

CAP. II.

QVod ad præcipitationem attinet, breuitas temporis, neglectus formarum, & malè cusum Decretum, sufficienter illam commonstrant: siquidem prouerbium, si vnquam aliàs, hic maximè locum habet, *Canis festinans cæcos parit catulos*. Etenim quoad tempus, facilè iudicari potest, quod otium potuerit esse hominibus amentibus diminuendi fumos suos, & cedendi rationi: quum interfluxerit non nisi integer dies inter ictum Castelli, commissum die Martis, 27. Decembr. horâ septimâ vespertinâ, & inter Decretum, pronunciatum die proximo Iouis, manè. Non minùs malefactum illic latet, quum ne vel vna forma ordinaria & vsitata illic conspiciatur: sine conditionibus, informationibus, partibus, testibusque: sine supplicatione Procuratoris generalis, sine appellatione, auditione, interrogatione cũ generali, tũ speciali: quorũ in processu ne mentionẽ quidem fieri audias. Quum aliud nihil illic dicatur, quàm *Iohannem Castellum cursũ studiorũ suorum in Collegio ipsorũ confecisse*: &, *Iohannem Gueretum præceptorẽ dicti Castelli societatis ipsorum fuisse sacerdotem, inq; dicto Collegio habitâsse*. Quod si crimen reputent, *Breuitas temporis.*

aut argumentum peremtorium criminis, quomodo excusabunt se, quin proprios suos liberos, qui eodem in Collegio habitârunt, condemnent? Imò illos ipsos qui corporis sunt ipsorũ, ibique, vt alii, nutriti sunt? Addo & ipsasmet personas ipsorum, qui toties exercitia illorum publica, quibus cum applausu, benedictione, commendatione, actione gratiarum, demonstratione obligationis perpetuæ erga meritum illorum, interfuerunt, præsentiâ suâ honorarunt.

Appellamus hìc vos Iudices omnes, omnes Iurisconsultos & Doctores, Practicos omnes Curiarum, cùm supremarum tum subalternarum, in Regnis & Rebuspublicis, veteres & modernos, domesticos & extraneos, præsentes & futuros, vt veniatis, adcurratis, scrutemini atque videatis iudicium, An simile ei extiterit vnquam. Nicodemum hic appellamus, qui
Ioh.7. sacerdotibus ac Pharisæis, idem in Iesum Christum machinantibus dicebat, *Nostra lex iudicat ne quenquam, antequam audiatur, & cognoscatur id, quod fecit?* Appellamus Proconsulem
Act.25. Festum, dicentem, *Romanos non solere damnare aliquem hominem priusquam is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores locumq́ defendendi accipiat, ad abluenda crimina, quæ ei obiiciuntur.*
Tit. de dolo. Appellamus Iurisconsultum Vlpianũ, qui dicit, *In materia criminali, & materia, quæ concernit honorem personæ, probationes debere esse clariores luce.* Appellabimus ipsum Pilatũ, qui, vtvt iniquus iudex

iudex fuerit, interrogare tamen non dubitauit, *Quam accusationem affertis contra hominem hũc?* *Ioh. 18.* Appellamus in omnib. Iudiciis vsitatam Maximam, audiendam etiam esse partem alteram: aliter iniustus & temerarius erit iudex: vt inquit Medea in tragœdiis. Cui adstipulatur præclarum dictum Latinũ Regis Ludoici XII. *Audi partem.* Quod specialiter locum debet habere in materia criminali: vbi circumstantiæ obseruandæ iudici institutæ sunt in gratiam criminalium, quum periculum maius sit condemnandi innocentem, quàm absoluendi impium: & non nisi sola occasio excipiatur incipiendi ab executione; quæ est à tumultu & seditione populari, in delicto flagranti, vbi executione factâ à nonnullis, fit postea processus tam contra eos, qui executionem passi sunt, quàm contra nos alios. *L. si qui. Qui accusare non possunt.*

Appellamus statuta Regum Galliæ, specialim statutum Francisci Primi, anni 1 5 3 9. de formis procedendi, tam in materia ciuili, vbi agitur de communicando cum parte, & suppeditandis mediis disceptandi & contradicendi, quàm in materia criminali, vbi officiã & informationes præcedunt, & sequitur interrogatorium cum confrontatione testium, ac libertate eis exprobrandi crimen aut infamiam: vnde iudex ipse accusatum, si simplex est, rerũque ignarus de formis iustitiæ admonere debet: omnia sub pœna nullitatis iudicii. Omittimus alias regulas & statuta de facto conuictio-

nis accusati: cuius iustificatio requiri debet magis, quàm condemnatio: immò tantâ cum circumspectione, & necessitate probationis sufficientis, vt, deficiente eâ, Iurisconsultus defendat condemnare accusatum: dicens, melius esse absoluere centum impios, quàm condemnare vnum innocentem. Et communis iuris lex est, iudicem, si probatio desit, absolutionem dare: personam quandoquidem Dei repræsentat. Ac proinde propugnare debet ius absentis, qui notoriè est iudicatus, quando probatio deficit ex parte accusatoris.

L. Absentem. ff. de pœnis.
2. Par. 20.

Et vt hoc in loco nihil omittamus, appellamus ipsorummet conscientias, & quàm seuerè iudices inferiores, ab ipsis pendentes, punirét, si in materia criminali hunc ipsum excessum commisissent, sicque formas omnes transgressi essent. Verùm ante omnia appellamus vos animas beatas, quarum virtus & probitas florere quondam fecit in Gallia nobilem istum iustitiæ florem, tertium lilium, hoc nomine supra omnia regna Mundi celebratum: vt iudicetis de indignitate eorum, qui vestros successores se nominantes, & supra lilii illius flores sedentes, ceu apri in vinea, dedecore afficiunt honorabilem istam picturam, per iniquitatem tam præcipitatam, & præcipitationem tam iniquam.

Adde, indignum admodum facinus commissum esse contra communitatem, speciatim doctorum, scholasticorum, & professorum publico-

blicorum, etiam ecclesiasticorum: Vnde Procurator generalis & Aduocati Regis iure caussam hanc defendēdam sumere debent, tanquā seminaria pietatis & virtutis in Rebuspublicis, & tanquā iustitię propugnatores pro orphanis & pupillis: cuius iustitiæ Parlamenti Curia omni tempore conseruatrix & protectrix fuit: at contrarium eius hic quidem conspicitur.

Imò quod deterius est, quum ne quidem peregrinis & barbaris vnquam, per regni huius formas iustitia fuerit denegata, hoc ipsum nūc domesticis & iis, qui plus sunt, quā ciues, denegatur. Sed quid dicam peregrinis? Id quod ne quidem summis latronibus & sicariis, & vilissimis abiectissimisque hominibus fuit denegatum, qui omnes iuxta formas fuerunt iudicati, hoc iis denegatur, qui honorificè semper vixerunt, quorumq; meritum publicum est, etiam illis ipsis, qui iudicant, testibus.

Et quod indignitatem facinoris auget, est, quòd ob vnum solū è societate, qui in Decreto nominatur, nempe Iohannē Gueretum, obque facinus, quod crimen appellari nequit, sed *officium est approbatum, meritorium & honorabile*, videlicet quòd pceptor Castelli extitit, & tādē etiam innocens inuentus est, totum corpus cōdemnatur. Quod ne tum quidē fieri posset, si corporis istius membrum vel maximè criminis veri conuictū fuisset. Quū nec lex, nec praxis sit, quæ non iudicet, *Delicta esse personalia, & pœnam sequi delictū*. Certè malè haberet Dominos

istos, si ob certa quæpiam corporis sui membra quæ punita fuerunt vt hæretici, falsarii & repetundarum rei, aut alia ob crimina (occulta, quibus leges perruperunt, veluti vespæ telas aranearum perrumpere solent, omitto:) sui propterea honoris naufragium ipsi facerent: & adhuc magis; si omnibus eadem pœna subeunda esset: vt reuerâ euadere non possunt; quum delictum nimis grande commiserint, & in corpore integro; quin aliquando Deo rationem reddere, pœnamq; sustinere debeant.

Vt autem punctum istud de formis malè obseruatis absoluamus, sciendum est illos incidenter iudicare id, quod plus est principali. Et hi, qui aliâs norunt multiplicare instantias, & ex processu vno cudere alterum, decidentes perpluribus vicib. id, quod decidi vnâ posset, vt lucrifaciant procuratores, & partes sumtibus exhauriant (testis ille, qui supplex petiit à Curia, vt Decretum sibi daretur castratum, hoc est, definitiuum, quod ex se non alia generaret:) iudicant hic vnâ vice, & sine necessitate, id, quod sensus & natura comprobant aliter fieri debuisse.

* * *

Maturandi

Maturandi iudicii huius nulla ratio valida.

CAP. III.

QVod si maturatio, qua agitabantur, ad cõfusionem istam illos traduxit, quæ matũrandi quæso ratio? Aut quid nam illos pressit tantopere? si factum, vt facinus esset constans, Castello agnoscente ictum: quid tum pro Iesuitis, qui facinus non agnoscunt, neque commiserunt, & quos inde etiam Criminalis eximit? Quo argumento delictum suum probent? Quod debitum etiam informandi nisi per abusum confessionis & calumniam supra formatam? Subiectum tanti momenti an non merebatur instructionem longè maiorem? Cur condemnent vno die, & die quidem festo, corpus tale, & sine instructione vllâ, ipsi, qui ad iudicandum hominem priuatum, processum vel ad decem, duodecim quindecim & viginti protrahunt annos, dicentes, in negotio lucem elicere se cupere? Qui allegant, ceu Dii, in negotiis longè vilioribus illud, *Descendam, & videbo.* Et hic procedunt sine agnitione aut obseruatione eius, quod percutiũt, Andabatarum more in tenebris pugnantes? Quando volunt, sagittæ Ionathani instar affecti sunt: & perinde inconsiderati vt stragula sine plumis? *Gen. 15.*

Quando volunt, clarum vident Draconum instar; at hic quidem cœci vt talpæ? Quando volunt, testudinum instar cōparati sunt; at hic leporibus celeriores? Duri & graues, ad exercē-
Psal. 13. dum ius rectum: *at celeres habentes pedes ad effundendum sanguinem*. O gens iniquitati dedita, qui siue maturando, siue differendo, non nisi iniustè agere possunt!

Quod si ex ira, & iniuriæ sensu illud accidit, cur tot vnâ innocentes puniantur? Aut quæ deinceps exspectanda iustitia sit, si passio, vt vt cara & ignara est, ipsa agnoscit locum à se occupatum esse? suaq; Decreta ibi pronunciare non dubitat? & vel in dedecore ac turpitudine sua fidem sibi haberi contendit?

Si dicamus ferrum quando calidum est, tractari, & satisfieri voluntati imò expresso mandato magistri ipsorum (vt postea factum & cōtinuatum Diuionæ;) item compleri desiderium tum ipsorummet tum omnium hæreticorum, qui omnes vno consensu in executionē istam ardebant, eodem spiritu, quo ille, cui nihil maiori horrori est quàm nomen IESVS & IESVITARVM; fisco etiam addici bona illorum ad alituram Ministrorum, qui Geneuâ accersuntur, mediantibus centum viginti millibus coronatorum, quo veteribus direptionibus nouū additur sacrilegium templorum ad fenestram aperiendam sequentibus: (hæc etenim *opera misericordiæ* sunt, quibus confiscationes tales dedi-

dedicantur: tum certè quod res est dixerimus, videlicet factionem esse, interceptionem vigiliarum, decertationem Germanicam, officium Aulici, seruitium voluntarium, aut actionē potiùs mācipii. Quicquid sit; iudiciū est Herodis, qui vt Iudæis gratificaretur, sanctum Petrum in carceres coniiciendum curauit, ad morte afficiendum eū, sicut S. Iacobum interfecit: typus est Iezabelis & Achabi contra Nabothum, cōdemnatū per calumniam, vt conspicaret vineā eius: & eorum; qui dicunt in scriptura: *Insidias collocemus iusto, ad intercipiendum eum: quia aduersatur nostris operibus:* intellectus mutuus magistri ac seruorum: & correspondentia vnâ parte eius, de quo loquitur scriptura, *Homo apostata, vir inutilis graditur ore peruersa, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia seminat:* & alterâ parte eorum, de quibus dicitur, *Qualis est iudex populi, tales sunt ministri eius:* Praxis eius, cuius Propheta Micheas meminit, *Omnes in sanguine insidiantur: vir fratrem suum ad mortem venatur: malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, & iudex in reddendo est: & magnus locutus est desiderium animæ suæ: & conturbauerunt eam. Qui optimus in eis, est quasi paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe, &c.* Vno Verbo id, quod dicit sapiens in Ecclesiaste, *Vidi sub sole impietatem loco iudicii, & loco iustitiæ præsidere iniquitatem:* ad diripienda bona Ecclesiæ,

Act.12. *3. Reg. 21.* *Sap.2.* *Prou.6.* *Eccl.10.* *Mich.7.* *Eccl.3.*

ad venandos Catholicos, ad ſtabiliendam hæreſin: breuiter ad proficiſcendum equis diſpoſitis in Angliam, & collocandam Geneuam in tota Gallia. In iudicium citemus diſcurſum hunc, & iudicet totus Mundus, quo præcipitatio iſta Galliam adductura ſit, niſi quamprimùm retrahatur, & ocyus equo effrænato fræ-
Pſal. 32. num iniiciatur, qui huc illum rapit & illuc, quò furia abripit.

Calumnia & impoſtura in Decreto.

CAP. IV.

VERVM ante omnia immanes calumnias & impoſturas hic reperias, quando dicunt, *Corruptores eſſe iuuentutis, perturbatores pacis publicæ, hoſtes Regis & Ordinum.* Si ſunt tales, vbi pœna eſt? Si ſunt tales, vbi probatio eſt? Conſtat enim criminibus iſtis exilii pœnam non ſufficere. Socrates accuſatus (quanquam falsò) quòd corrupiſſet iuuentutem, morte eſt affectus. Et Iudæis fortius argumentum non ſuppetebat, quo Pilatum permouerent, vt condemnaret Ieſum Chriſtum, quàm quòd dice-
Luc. 22. rent, *Perturbâſſe eum populum, & hoſtem eſſe Cæ-*
Ioh. 19. *ſaris ac Ordinum.* Notæ præterea ſunt leges contra homines eiuſmodi. Et dicere clementiam aut reſpectum erga ordinem eccleſiaſticũ iſtos Parlamenti dominos retinuiſſe, ne vlterius, ad præcedentes immanitates, contra eccleſi-

clesiasticos, tanto numero, tantaq; suppliciorum varietate, adeò inhumaniter & barbarè exercitas, ob quas manus sanguine adhuc madentes necdum satiatas habēt, progrederētur: id quidem quid rei sit, satis manifestè docet.

Et nihilo tamē minus quæritur, de qua corruptione iuuentutis loquantur, an particulari, hoc in facto, per instructionē prætensam Castello datam, an generali erga iuuentutem vniuersam? Si de prima: cur euasit ille, qui præceptor erat, & vbi apparētia maior, facti ministrū eum extitisse? Quum non ille solus exemplo seruiuit temperandi rigorem in alios? Et cur in processu speciatim ille non notatur? Et si maximè reus sit, cur puniantur alii? Quum vt delictū est personale, ita pœna personalis debeat esse, nō directa in corpus vniuersū? Et quandoquidē eò veniendum sit, vt pœna extendatur, cur extra Parisios, & totam Galliam, Castellus siquidem non nisi Parisiis institutus erat? Si de posteriori loquantur: quid commune quæso istud habet cum facto Castelli? Cur eodē Decreto? Cur materiæ confundantur? Cur quum de cepis quæstio sit, respondeatur de alliis? Similiter quod ad crimen perturbatorum pacis publicæ: an tales sunt omnes, an pars tantùm? Si pars: cur sub pœna omnes? & in exiliū propulsi è Gallia? Si omnes: cur non Decretum, aut processus habetur particularis? Et quare in vniuerso iudicium sit sine processu? & tantâ cum præcipitatione?

Verùm vt minùs admirandæ videantur hu-stiusmodi suppositiones, facit possessio, in qua collocati sunt ipsi, qui puniunt falsarios, aut minimùm punire debent. Testis apud Parisios recens admodum est Decretum alibi cusum; quàm in loco Maiorum, tempore Ordinum, in Ianuario, vltimò congregatorum, 1593. in gratiam Excommunicati, & eius, quem caput sibi postea præfecerunt. Vbi factum dicunt ad supplicationem Procuratoris generalis Regis. Et constat, neq; negare etiã id possunt, & idẽ Procurator generalis testatur, & alii Regis ministri, qui tunc aderant, supplicationem nunquam apparuisse, vtque nonnulli eorum erubuerint, quando ad faciem ipsis cõmonstrata fuit.

Testantur illud & falsi testes Turonenses, præparati contra Patrem Edmundum Burgoinum, Iacobitarum Parisiensium Priorem, ob mortem Regis defuncti. Quibus deficientibus (vt qui innocens erat, nonnisi purâ putâ suppositione hac existente:) postquam quadrimestre eum captiuum detinuissent, vt aliud officium nancisci non posset, suppleuit tãdem, vt dictum, pro omni comprobatione, alacritatem, quam confitebatur, per examen suum, ideò habitum, vt alii. Et ita falsum supponentes, & rem, quæ nunquam in rerùm natura fuit; quatuor ipsum equis dilacerârunt ac dilaniârunt.

Testis, præter duas iam commemoratas falsitates, contra Castellum prolatas, est & recens

calumnia,& impudens suppositio eorum,quorum superbia & insolentia altiùs subinde ascēdit: qua nixi ausi sunt processum instituere in Ducem Aumalensem; quem supplicio in effigie affecerunt, loco publico Parisiensi supplicijs destinato quatuor equis dilaniatum, decollatum,inq; quatuor partes dissectum: cuius arma lacerata,ipseq; cum suis plebeius & ignobilis declaratus est,propterea quod arcem Han Hispanis vendidisset. Vt vt verò hoc se habeat, veluti in potestate eius id tale non erat,ita neq; particeps illius vllo modo fuit.Et potuisset ille sanè meliùs sese gerere, si negotiūmet tractâsset,quàm is qui caput ideò perdidit.Ex quo apparet,si ne quidem Principibus parcitur,quę in personas priuatas aut particulares machinationes institui non possint.

Inprimis autem, demonstrandæ integritati, qua hic quidē procedunt,exemplo authentico seruiet,cōniuentia,aut potius approbatio falsitatis Seruini,Turonii itidē, contra Consiliariū Pelletieriū,Catholicū & sacerdotē:cuius receptioni dictus Seruinus se opposuit. Eius informationes quū falsâsset, & falsitatis accusâsset, ꝓpriâ suâ cōfessione,in pręsentia Curiæ,ad quā querela perlata fuit,receptus erat, vt pro excusatione diceret, *Id, quod perpetrâsset,ob zelum & affectū,quo in seruitiū Regis flagraret, perpetratum esse.* Et vt postea dictus Pelletierius calūniatorē, pro iudice receptionis suę repudiauit,ita repudiatio hæc recepta non fuit, sed admonitio audita,tanquam si casus non extitisset.

Iustificatio Seruini.

Iudicent verò omnes, vter melior ſit, an falſarius, an qui iuſtum illum pronunciat? Qui zelus eſt, qui exedit illos, & zelus calũniandi, ac proinde diabolicus (Diabolus n. calumniatorẽ ſignificat:) imò deterior *Zelo amaro*, quem S.
Iac. 3. Iacobus appellat. Pręterea, quis ſanctus ille, cui candelæ huiuſmodi afferuntur, & honores ac ſeruitia talia præſtantur? Et quo etiam modo tuti apud illum erunt ſacerdotes & Catholici, quandoquidem ob zelum ſeruitii eius, receptus eſt magiſtratus Hugonoticus, vt exerceat in eos falſitatem notoriam, & nominatim in actione publica. Et talis quidem falſarius etſi agnitus ſit: ſtabilitur tamen nihilominus iudex illorum, idque contra formas iuſtitiæ. Quæ diſtributio iuſtitiæ ſperanda ibi, vt tanta inæqualitas & προσωποληψία eſt? vbi colantur culices Catholicorum, & diglutitur camelus hæreticorum, & contra Catholicos, & illos ipſos, qui
Pſal. 100. partem ipſorum ſequũtur. Quòd ſi Dauid perſequebatur illos, qui clam proximo ſuo detrahebant, quid putas facturum de falſario manifeſto, in actione publica, decipiente Magiſtra-
Dan. 13. tum, & eos; qui ipſum recipiunt? Aut Danielem quid putas facturum, qui quondam ſenes, calumniatores Suſannæ condemnabat? Certè & calumniatorem condemnaret de nouo, & eos; qui illum iuſtificant.

* *
*

Defenſio

Defensio Societatis contra crimina Decreti.

CAPVT V.

CÆterùm, vt in caussam ipsam nos insinuẽmus, nec immoremur duntaxat in formis, videamus parumper, quæ sint ista crimina, quæ obiiciuntur: quæ hæc corruptio iuuẽtutis: quæ perturbatio tranquillitatis publicæ: quæ hostilitas in Regem ac statum: quæ oportuit tam altâ voce & magnificè promulgari per Decretũ; tantaq; seueritate puniri.

Nota sunt miracula, quæ Deus operatus est per insignem hanc societatem, & quomodo tẽpore opportuno, non sine prædictione Prophetarum, quos Deus vltimis temporibus Ecclesiæ suæ suscitauit, veluti Abbatis Ioachimi & aliorum, hæc societas è Deo missa est, eodem tempore, quo rabiosa hæresis Lutheri in Mundum peruenit: vt antidoton eius esset, velut antè S. Francisci, & S. Dominici societates fuerunt, tempore hæreticorum Albigensium. Pluribus hic nolo commemorare sanctitatem institutoris, referendo me ad ea, quæ hac re fusè scripta sunt iam antè, & per Ecclesiam, in canonizationem personæ, publicantur breui. Tantummodo dicam, Ordinem nunc diuinitus esse erectum, ad gloriam Dei, & exaltationem Ecclesiæ ipsius: tam extra, per propagationem fidei Christianæ, & conuersionem infide-

Fructus & merita huius societatis.

lium, apud Indos, & prouincias recẽs inuẽtas: quàm intus, ad medicinam ferendam malis, quæ gliſcebant, tam per hæreſes, quàm per remiſſionem deuotionis, & deprauationem morum, apud Clericos ſimul atq; ſeculares: ad ſupplendos item defectus, quos malitia temporis tam in religione & diſciplina publica, in omni ætate, ſexu atq; ſtatu, quam circa inſtructionẽ iuuentutis, inuexerat: vt plantulis eiuſmodi teneris pietas ſimul & doctrina implantari poſſent: quem certè in finem vbique & laborem ac induſtriam ſuam ſtudiosè impenderunt, & ſanguinem etiam ſuum apud Indos & in Europa ſpeciatim in Anglia, effuderunt: quorum vtique fructus, confórmes inſtitutioni ipſorum, adeò pulchri, grandesq; & præclari, per totum Christianum orbem, & nominatim in Gallia, extra, & intra Lutetiam, extitêre, ſi ſpectes partim conſcientiarum reformationem, Sacramentorum frequẽtationem, pietatis exercitia, & ſanctas meditationes, multiplicationem itẽ numeri Religioſorum, Cappucinorum, Carthuſianorum, & aliorum, partim verò cognitionem linguarum, & ſcientiam Humanitatis, Philoſophiæ & Theologiæ: vt totus id Mũdus nôrit, videat, & cognoſcat, & illi ipſimet, qui illos condemnant, & per experientiam cùm ſuam, tum liberorum ſuorum, & per confeſſionem ipſorum.

Non ſunt corruptores iuuentutis.

Si hoc corrumpere eſt iuuentutem: facilè hinc apparet, quis natus ſit eorum, qui hac vtũtur

tur lingua, quibus religio & pietas catholica ſordet, æquè ac roſâ ſcarabeo: & quibus vt S. Paulus docet, *bonus odor Ieſu Chriſti eſt odor mortis ad mortem, veluti bonis eſt odor vitæ ad vitã.* 2.Cor.2. Qualis quæſo zelus illorum erga iuuentutem eſt, ſi inſtructio Catholica illos vrit, ſi probitas illos offendit, ſi deuotio illos exulcerat, ſi reformatio illos affligit, & profectus illos exagitat? Annon potius ſunt, vt patres ipſorum, *generatio peruerſa, & rebellis, generatio quæ cor ſuum paratũ non habuit, & cuius ſpiritus in Deũ fidelis nõ fuit?* Quos vrit, ſocietatem hanc fundatam eſſe ſupra ſoliditatẽ Eccleſiæ, à qua ſe ſeparârunt.

Si deinde hoc perturbare eſt quietem publicam: videatur quæ ſit illorum quies: cui vita exemplaris & inſtructio Virtutis moleſtiã creat, vt cantus galli gallinacei dormientibus, ſonus tubæ nebulonib. aurora beſtiis ſyluaticis, & lux latronibus: præſentia itẽ iuſti impiis ac ſceleratis, quorum mentio fit in ſcriptura, quãdoquidem contraria eſt operibus ipſorũ. Et quemadmodũ hæc quies eſſe nequit, quã IeſusChriſtus promittit iis, qui ad ipſum perueniũt, ita ſequitur, hãc potius eũ eſſe, qui ipſemet venit deſtructũ, & gladiũ in Mundũ miſſum. *Ea quæ reddit memoriã mortis amaram ei, qui in pace eſt, & bonis ſuis fruitur.* Quę in ſcripturis ſignificatur per lectum ſcorti Babylonici, quod in delitiis ibi ſe cõficit, & feminæ ſtultæ, allicientis ad ſe iuuenem: per ignauiam, abundantiam, & ſaturitatem panis Sodomæ, quæ ipſam conſumſit &

Sap.2.

Matt. 10.

Eccl. 41.

Apoc.17.

Prou.5.

Ez.16. perdidit: per bonum tempus dierum Noë,
Matt.24. quando homines bibebant, edebant, ducebāt, nubebant, vsq; dum diluuio perirent: per requiem habitantium in Laide, qui gladio interemti sunt:
Iud.18. per somnum hominū, quo durante
Matt.13. aduersarius zizania seminauerat: per sabbathū, de quo Iesus Christus nos docet, orandum esse,
Matt.24. ne in eo fuga nostra accidat. Breuiter, quies; de qua filii Mundi dicunt, *Pax, pax, vbi pax non est:*
Ez.13. inquit Propheta: & S. Paulus, *Quando dicent,*
1.Thess.5. *Pax, & securitas accidet illis subita destructio.* Hæc etenim tranquillitas ea est, quam societas ista ruptum venit, vt dicat cum illo ipso sancto
Eph.5. Paulo, *Tu, qui dormis, euigila, & excita te de mortuis, & Iesus Christus te collustrabit.*

Si porrò hostes dicantur esse Regis & status: videatur quis iste Rex sit, & quis status iste: Babylonicus nēpe; cuius aduersarii habētur Prophetæ & Præcones Dei, liberi Hierosolymitani, & semen mulieris, quæ conterit caput serpē-
Gen.3. tis, quæ est Ecclesia Catholica; exercitus itèm nouæ militiæ, quē ducit Deus Sebaoth, ad sternendum hostes suos, & ingrediendum in suam hæreditatem. Nam etsi maximè alii iam pugnabant; eo tamen non impediuntur isti, sed suppetias vt ferant. *Et qui non est contra nos,* inquit
Luc.9. Iesus Christus, *is est pro nobis.*

Mysterii Decreti, & intētio hostium reuelata. Hinc igitur facilè iudicare licet, cuiusmodi sit Decreti huius mysterium, & quo tendat, nēpe Ecclesiā vt destruat, Sacramenta subuertat, hæresin stabiliat, & Satanæ regnum in Galliam intro-

introducat. quod ipſum & aliunde, & aliis ex actionibus iudicari facilè poteſt. Nam ſi eò etiã deuentum eſt, vt frequentare Sacramenta, ſtudere deuotioni, longas in Eccleſia preces fundere, reformare mores, ardere zelo honoris Dei, amare verbum eius, & Eccleſiæ obedire, nota ſit ſuſpicionis, eiuſq; generis homines explorẽtur, traducantur, conuitiis proſcindãtur, & vt Ligæ ſocii tractentur: quis per illoſmet interpretationem verborum ipſorum non videat, & ſenſum hunc eius eſſe, quod appellant corruptionem iuuentutis, perturbationem quietis publicæ, & inimicitiam erga ſtatum?

Etenim ſi iuſtificandi ſui gratiã, Caſtelli allegant factũ: duo ipſis probanda erant: Vnum; actũ ex ſe malũ fuiſſe: alterum; ſocietatẽ ipſum ad hunc inſtigâſſe. Et ſi maximè primum eſſet, (de altero enim loqui nequeũt, quũ ſemet ipſi conuincerent:) tamen nunquam dicetur, pulchram arborem, grauidã bellis atq; bonis fructibus & in magna quantitate, propter vnum ſolum, qui illic reperiatur, aut pinguedine, aut vermibus corruptũ, radicitas amputandã eſſe. Et ſi vel maximè illud locũ habere debet, vt ob fructum omnẽ malum ſecuris ad arborẽ ponatur: neq; tamen huc deueniendũ eſt. In Caſtello etenim malũ non ineſt. Ipſimet fructus ſunt mali, quos arbor iſta protulit, hoc eſt, qui illic inſtituti ſunt, quanquam nõ ab ipſo, ſed aliũde peſſimum iſtũ ſuccum hauſerunt. Et iudicent ipſimet, Non omnia, quæ facit diſcipulus, proficiſci à præceptore.

Defensio, contra causam Arnoldi.
CAP. VI.

NOn magis iustificauerit illos Academiæ processus, quo vsi sunt, per inutiles admodum homines, quos ne natos quidē esse constabat, vt camarinā istā mouerent: neq; actio forēsis Arnoldi; quā publicârūt postea: quandoquidē vnâ parte nimis manifesti sunt abusus cōtra consiliū prudētissimorū, & alterâ mēdacia atq; imposturæ: de quibus propter inutilitatem ac nauseam, quam creant, vt gramē cani Lunā allatranti, plura verba facere tædet, ac piget, &c.

Hoc tantùm dicere iuuat, quēadmodum omnis nouitas in principio suspecta est, vt vt optima sit: ita mirum non esse, idē societati huic accidisse: velut & antè Ordini S. Dominici, & S. Francisci: qui iisdē contradictionib. laborabāt: imò Iesu Christo ipsi; de quo dicitur, *Positū esse in signum, cui contradicatur*: & postea religioni Christianę vniuersæ, vbicunq; annunciata fuit: iuxta id, quod in Apocalypsi dicitur, *Ad apertionem tēpli Dei in cœlo, & ad apertionē Arcæ* quæ prædicationē Euangelii significat:) *facta fuisse fulgura, & tonitrua, & terramotus, & grandinem magnā.* Siquidē tentatio hac necessaria est, ad probandos spiritus, an sint ex Deo, vel non iuxta regulam Euangelicam, *Omnis planta, quam non plantauit Deus, eradicabitur.* Econtrariò, vt inquit, Gamaliel: *Id quod ex Deo est, non potest dissolui.*

Luc. 2. Apo. 11. Ioh. 15. Act. 5.

Et si maximè oppositio in principio videtur

bene

bene fundata: ita tamen nunc quidem esse non potuit, quin fructus subsequentes iustam cõprobarent caussam. Nominatim Theologi corpori huic tantam inferunt iniuriam, vt membra eius appellari haud mereantur.

Multo minùs in mediũ adducendus erat ille, cuius vt nomen accedit ad vnũ eorum, quod Antiquitas tribuit Antichristo, in quo Bestiæ reperitur numerus, quod est ἀρνοῦμαι, & Renegare significat (quod Aduersarius iste tum per mendacia, tum per blasphemias faciet:) ita videtur hic effecta eius in medium produxisse, vt nomen Iesus in persona Iesuitarum exterminaret: idque eadem ratione; qua Renegator iste facere debet: qui discursum suum aut euidentibus mendaciis complet, aut euidentib. blasphemiis, aut blasphemiis rerum bonarũ, aut minimùm non malorũ. Planè vt Iudæi quondam duplici hac ratione Iesum Christũ persequebãtur: ita vt reprehẽderent in eo id quod erat bonũ, veluti quòd peccatores reciperet, ægrotos sanaret in Sabbatho, ederet & biberet medios inter homines: aut imputarent ei q falsum erat, hoc est, esset seductor, crapulę deditus, ebriosus & dęmoniacus. Quod tãtã factitant curiositate, quãta Adrianus Willãt Musicus vsus est, qui industriã suã in cantando demõstrare volens, in sancto sacello Parisiensi, præsente Cerione Archimusico, concentu ne vnũ quidē bonũ præstitit &c. Ita iste, vt insigne opus illud cõficeret, elaborasse videtur vt ne vnum verbũ bonũ, aut

Mysteriũ in oppositione Arnoldi.

Luc.15.
Ioh.9.
Ioh.7.
Matt.11.
Ioh.8.

Summarium causa Arnoldina. verum diceret, nisi vt blasphemiis vteretur. Et quis non sentiat ἀρνοῦμαι in altero, hac eadẽ duplici ratione: vt minister esset dignus eo, *cui datum est os, proferens res grandes, & blasphemias?* *Apoc.13.* Veluti & hæc duo ista capita sunt, ad quæ causa illa refertur.

Reprehensiones ob res bonas, aut indifferentes. Primùm est; quòd societatem reprehendit ideò, quia bona possidet: quia Pater eorum est Hispanus, & Ordo primùm in Hispania receptus: quia votum faciunt obedientiæ Generali suo: quia defendunt authoritatem Sanctę sedis, de excommunicandis etiam Regibus: quia Parisiis sermones cõtulerunt cum legatis S. sedis, pro Catholicis conciones habuerũt, absolutionem recusarunt iis, qui excommunicati Regis defuncti partes non deseruerunt: quia pro excommunicato à S. sede preces non fundunt: quia à paruis initiis maiorem in modum multiplicati sunt, adeò vt & Cardinales inter se habeant.

Alterum est; quòd Hispanicæ factioni illos fauere dicit, econtrariò Gallię hostes esse: quòd patriarcha & institutor illorũ, Ignatius Loyola quum à Gallis læsus sit in crure, perpetuus Galliæ hostis sit, & acerbior, quàm Hannibal fuit Romanorum, quem patrem filii in hoc sequantur: quòd coniurationes machinati sint Parisiis cum legatis & aliis ministris Maiestatis Catholicæ: quòd vrbẽ Regi Hispanię prodere in animo habuerint, misso ei statu regni: quòd Regem Hispaniæ appellent Regem vniuersalẽ Chri-

Christianorũ: quòd omnes illorũ cogitationes intentæ ſint in amplificationem magnificẽtiæ Hiſpanicæ: ſint rei parricidii, attentati in Regẽ, per confeſſionẽ Barrierii, ſupplicio affecti Meloduni: iuuentutem doceant interficere reges, concitare ſeditiones, & ſtabilire tyrannidem Hiſpanicam: interfecerint Regem Portugalliæ Sebaſtianum: introduxerint in Portugalliam Regem Philippum: occidẽdos curârint Gallos Terceræ: architecti ſint crudelitatum, quas Hiſpani exercuerunt apud Indos & terras nouas, &c. Ad cuius operis conſummationem, Oceano iniuriarum & conuitiorum illos inũdat.

Nam ecce paullò pòſt ſubſtantia cauſæ iſtius habetur: cuius oracula publicata exempla impreſſa ſunt, vt alienas in linguas omnibus locis traducantur, hæcq; ſpuma paratâ pecunia, vt in Parlamento, & in Germania poſtea, per hæreticorum factionẽ factitârunt, ematur. Ad hæc verò omnia quid reſpondeatur? At potius, quæ petra *ſepulchro huic aperto, atq; gutturi*, vnde halena iſta flatum edit, applicetur?

Etenim initiũ facere à bonis, eo quidem tragœdiæ fundũ nimis manifeſtè declarant: perinde vt in proceſſu Nabothi eſt factũ, & cũ proſcriptis à Triumuiratu: quorũ crimen erat poſſeſſio bonorũ: tanquam ſi crimini ducẽdum ſit Cõmunitatibus, habere media, quibus ſuſtententur. Quaſi verò non ipſa Ieſu Chriſti ſocietate loculus fuerit cõmunis. Nam ad Baronias & Comitatus quod attinet, quas ipſos in Hi-

ſpania & Italia habere dicit: eorũ quidem titulos proferre ipſum oportebat, nec ne obliuiſci, ad cõprobanda verba ſua. Quẽadmodum quo ad numerum ipſorũ; quem dicit excurrere ad nouem aut decẽ millia, atq; cẽtum viginti octo Collegia, ſaltem in Hiſpania, id quidẽ Hiſpaniã nimis honorare eſt, quaſi hęc Mundus ſit totus: quandoquidẽ hic illorum numerus eſt in vniuerſa terra, tã perſonarũ quàm Collegiorũ. Idẽ iudicari debet de duobus millionib. auri, quos ipſos poſſidere affirmat. Vnde enim numerus iſte ei notus eſt? Et vbi eius commẽtarios vidit? Quòd ſi id de ſola intelligat Hiſpania, Vicinitas nimis propinqua eſt, vt mendaciũ tale credi poſſit, de quo nimiùm multi teſtimoniũ perhibere queunt. De prouincia igitur lõgiùs diſſita verba illũ facere oportebat. Si loquatur de prouinciis omnibus Mundi: quale quæſo id miraculum foret, ingentis numeri reſpectu, qui emergeret; ratione Hiſpaniæ, quæ ſola decẽ cõtineret millia: Et ſi libræ ducẽtæ pro capite ſuo, admodũ exiguum pretium ſunt eius, quod debetur, quid reſidui maneret in Gallia, Italia, Belgio, Germania, Suetia, Polonia, Hungaria, in omnibus Imperii prouinciis, & Indorum, ſi pro ſolis Hiſpanis, ad alituram eorum, non minus quàm duo milliones librarum ſufficerent?

Supputatio ridicula.

Et quoad inſtitutionẽ; ſi maximè pater illorũ fuit Hiſpanus, & ſocietas primũ in Hiſpania recepta: cogitare tamẽ debebat, eandẽ & in Gallia initium cepiſſe: nam ò conſtructa & excuſa eſt Pariſiis, & prima vota facta ad Martyrũ-montẽ

Societas primordia cepit in Gallia.

in Martyrũ ſacello: idq; iudicio admirabili: vt concurſu vtriuſq; nationis Gallicæ & Hiſpanicæ, lux eius, *qui ſuper Occidentem aſcendit*, proponeretur in Mũdo: ſic tamẽ, vt claritas inciperet in Gallia, iuxta myſteriũ Candelabri in Tabernaculo, Veræ religionis typi: cuius lumen imẽdiatè ferebant lilia, ceu præſagiũ renouationis luminis, quod ſplendere debet in Gallia. Et quãdoquidẽ forma rei nomẽ dat: idcirco hæc ſocietas potiùs Gallicana, quã Hiſpanica appellari meretur, quũ facta & formata ſit in Gallia. Qui quũ Galliæ honoris ſit titulus, ſanè præter boni Galli officiũ, ille huic inuidetur, aut planè adimitur. *Pſal. 67.* *Ex. 25.* *Societas Ieſu potiùs Gallica, quàm Hiſpanica.*

Præterea, ſi, quòd pater Hiſpanus eſt, ideò proles debet exterminari; & ſanctus Ludoicus exterminandus ſit, & quicquid ab eo eſt natum, quum mater eius fuerit Hiſpana. Et, vt adhuc propiùs accedamus, ob hanc ipſam rationem exterminandus foret S. Dominici ordo, quem cõſtat Hiſpanum fuiſſe: licet ordo etiã in Gallia primordia ceperit. Viciſſim ex Hiſpania exterminandi eſſẽt ordines Ciſtales, Grandi-montii, Trinitatis, Clunenſes, Præmonſtratẽſes, ſanctæ Crucis, S. Wilhelmi, Carthuſianorũ, Charitatis noſtræ Dominæ; quorũ primi authores è Gallia oriundi fuerũt, & capita ordinis in Gallia ſunt. *Capita ordinum eccleſiaſticorum in Galliæ*

Quòd porrò ſocietas in Hiſpania recepta fuiſſe dicitur, quis neſcit cõtradictiones, & ſine cõparatione maiores, quã vnquã in Gallia fuerint? Itẽ, ſi Hiſpania, quæ plantã ſuppeditauit, perſentiſcere inde fructus debuit: certè Gallia haud minores debet percipere, quũ ea ſit, in quã ſocietas trãſ- *Societati Ieſus contradictum fuit in Hiſpania.*

plantata fuit; qui in gremium suum illam recepit, nutriuit, coluit, rigauit, sustulit, propagauit, breuiter nihil intermisit tantisper, dum primos videret flores, & primas vuas produceret.

Verùm in Calumniam rapere, quod votum præstat obedientiæ, & superiorem agnoscit, & auctoritatem S. sedis propugnat, & cũ legatis ipsius colloquia instituit, & conciones habet Catholicas, & schismaticos absoluere recusat, & publicè pro excõmunicato orare grauatur: id quidem tantò intolerabilius est, quantò maiori cum impietate coniunctum est, omniq; iudicio ac ratione caret. Tanquam si quispiam reprehendere velit filium, propterea quòd honorat patrem: agricolam; quòd colit agrum: cęmentariũ; quòd cęmento vtitur: fabrum; quòd opus tractat fabrile; militem; quòd pugnat: immò solem; quòd lucet: & Lunam ac stellas; quòd cursum suũ conficiũt ordinariũ: & omnino creaturas omnes; quòd munere suo naturali perfunguntur. Obedientiã enim cur reprehenderis, quum religio sine ea non consistat? sanctam sedem cur non propugnaueris, quum ad hoc tum omnes homines, tum inprimis illi obligentur? Legatos interuisere, qui legationem & missionem habent legitimã cur quæso non liceat? Cur non habere conciones Catholicas, quùm hæc illorũ sit vocatio? schismaticos absoluere, & pro excommunicatis orare, cur quęso liceat, quum Canones expresse prohibeant vtrumque?

Huius

Huius farinæ eſt, quòd traducuntur, à paruis initiis illos magnopere multiplicatos eſſe: quaſi id de religione Chriſtiana dici nequeat, quæ propterea comparatur *cũ grano ſinapis: quod minimũ quidẽ eſt omnibus ſeminibus. Quum autẽ creuerit, maius eſt omnib. oleribus & fit arbor: ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius.* Et quod attinet ad Cardinales, inter illos exſiſtentes, id perinde eſt, eos calumniari immeritò, quòd vt iſtud accidit nec ex voto eorum, nec ſupplicatione, nec etiã approbatione, multò minus ex ſpiritu patris ipſorum, qui totus erat cõtrarius: ita neq; malũ inde natum imputari eis debeat. *Mat. 13.*

Verùm, ad calumnias vt veniamus, & ex vna iudicemus de reliquis omnibus: omni planè ratione caret, id, quod de patre Ignatio Loyola in med ũ adducit, eum peiorẽ Hannibale, Galliæ hoſtẽ iuratũ eſſe. Quæ impudentia extrema eſt, facere nimirũ ex agno lupũ, & ex columba myluũ: hoc eſt, ex Chriſtiano infidelẽ, ex homine conſecrato Deo ambitiosũ & inſatiabilẽ: ex patiente vindictæ cupidum: ex humili & dulci ſuperbũ & crudelẽ: ex patre ſpirituali latronẽ: ex charitatis exẽplari hominem ſpirantẽ ferrũ ac ſanguinẽ: ex ardenti zelo Dei & proximi eũ, qui non niſi lucrũ animarũ ſpirauerit, barbarũ ac hoſtẽ, ſine Deo, ſine fide, ſine lege, talẽ, qualẽ Hannibalẽ fuiſſe conſtat. Breuiter, ex eo, qui à ſpiritu Dei ducebatur, illum, quẽ ſpiritus infernales agitârint. O ſubtile admodum & iucundum parallelum, & dignum quod recipiatur in locum, vbi tenebræ ſunt lux, & lux tenebræ. *Impudens impoſtura.*

Ab hoc ſpiritu proficiſcuntur cætera, quę ſocietati huic imputat, nẽpe Latrocinia cõmiſſa apud Indos, cędes Regis Portugalliæ Marocci, & Gallorũ Terceræ: tanquã ſi Martis furor per ſacerdotes dominaretur, tam in amicos, quàm inimicos: & mors omniũ imputari deberet illi, qui quærit omnium ſalutem. Tale etiã fuit parricidiũ prætenſum in facto Barrierii, quòd cõfeſſionis ſigillum violare noluiſſet, idq; in gratiam hoſtis publici, & qui tunc bellũ gerebat apertũ, & per ſolũ; cui ſecretũ fuerat cõmiſſum: Et quòd iſte abſtinuiſſet à cõmittendo ſacrilegio, quod tam deteſtabilẽ eum reddidiſſet, quã barbara & impia eſt crudelitas eorũ, qui hanc ob cauſã in effigie ipſum dilaniârunt: perinde vt S. Andreæ Pariſiẽſis ſacerdotẽ dilaniâſſe illos conſtat. Huius pretii eſt, quòd dicunt, Voluiſſe illos Lutetiã Hiſpanis ꝓdere: tanquã ſi in ipſorũ hoc fuiſſet poteſtate, & Hiſpanis alia non ſuppetiiſſent media, & faciliora, ſiquidẽ occupãdi illius animus fuiſſet. At tanquã ſi locus, & tempus, quo Collegia ſua frequentabant, ſiue ad S. Iacobum, vbi actibus ipſorũ interfuerũt, aut ad S. Ludoícum, in S. Antonii platea, vt confiterẽtur & cõmunicarent diebus feſtis, fuiſſent tractandis rebus politicis idonea & accõmodata. Nam etſi deuotiones politicæ totidẽ conſpirationes ſunt, ad efficiendas machinationes propoſitas: idem tamen de deuotionibus catholicis, quæ aliter longè ſe habent, dici nequit.

Quod porrò dicit, iuuentã per eos inſtrui, vt regibus necẽ afferant, vti hæc calũnia impudẽs

est, & quæ refutat seipsam, ita ex Decreti clausula originē suā sumit, quę iisdē vtitur terminis. O gē. ad credēdū malū ta cilis, κ εὔπιστ@ !cui simplex impostura institutioni seruit & oraculo.

Iniustitia & tyrannis in condēnatione.

CAP. VII.

HIs non obstantibus, fundamentū hic iacitur propellendi & excōmunicandi cū cōfiscatione bonorum, non hominē vnū, aut particularē, sed corpus vniuersum: & non Parisiis solū, sed ex Regno toto: & nō Regno solo, sed ex vniuerso Mundo, quantum in ipsis est, propter *inhibitionem*, quam addunt, *sub pœna criminis læsæ Maiestatis Scholasticos in Collegia illorum mittendos non esse* extra regnum. Quod si iniustitiam & tyrannidem, furiam hic concomitari quis dicat: certè conuitium non dixerit.

Nam, præter passiones suprà cōmemoratas, iniustitia hic clarissimè apparet: quandoquidē iudicatur sine subiecto generali, aut particulari, & ob purā calumniā, & calumniā palpabilē. Et si particulare ibi esset vt demonstratū est suprà: inde generale assumere velle, id quid sine exēplo, nisi tyrannorū apertorū & persecutorū Ecclesiæ factū est. Qualis Herodes fuit, qui ob solū I. Christū oēs infantes in Bethlehē mactādos curauit. Qualis fuit Saul contra sacerdotes oēs ciuitatis Nobę, & oēs ciues eius, viros, feminas & infātes; quos ob solū Achimelechū sacerdotē, qui prętereuntē Dauidē susceperat, trucidādos miserè curauit. Qualis fuit superb' Hāmanus cōtra vniuersā nationē Iudaicā, ob vnū

Adoriri omnes, pro vno iustus est tyrannicus.

Matt. 2.

1. Reg. 22.

Est. 3.

Mardochęũ. Qualis crudelis Sylla fuit, & Triũuiratus post eum, contra populũ vniuersum, ob simultates particulares. Qualis Muhámedes I. fuit, qui ob vnicum cucumerẽ comestũ mortis sententiam tulit cõtra infinitum numerũ adolescentum; quos medium per ventrem findendos curauit. Sed qui & similiter puniti fuerunt: veluti Herodes & Sylla; qui à pediculis absumti: & Saul; qui proprio gladio occidit: & Hammã; qui in patibulo, alteri parato, periit.

Et licet Theodosius, qui alioqui Princeps bonus erat, idẽ commisit vitiũ; non euadet tamẽ, quin actus eius cẽseatur tyrãnicus; & ex ipsiusmet cõfessione: vt ex pœna, quã sustinuit, & pœnitentia, quã fecit, liquidò patet. quanquã adhuc excusari ille possit, graui quippe irâ correptus: quũ iræ coniuncta potentia hæc talia tonitrua edat facilè, & facilius, quàm corpus integrum Parlamenti, vbi ratio dominari debet: cuius officium fuit omni tẽpore moderari iras, & voluntates præcipitatas Regum. Quod certè longè aliâ viâ hîc progressum est, quàm fecit S. Ambrosius erga Theodosium.

Adde, quũ casus non nisi vnus sit in quo Cõmunitas aut Generalitas, cõdẽnari possit, nimirũ si cũ scandalo cõiuncta, & deprauata, & Religioni ac statui perniciosa vita sit, vt est hæreticorũ, schismaticorũ, apostatarum, Iudæorũ, & aliorũ hostiũ Ecclesiæ, aut malè viuentiũ. (Hęc etenim infecta sunt, quæ exterminari oportet, vt alios ne inficiant:) quòd hîc quidem tale nihil reperiatur. Præ-

Præterea quum tyrannorum proprium ſit bonos odiſſe, & virtutem ſuſpectā habere, ſiue propter antipathiam mutuā, vt ſerpentis eſt in fraxino, & bubonis in platea: ſiue propter συνπίρησιν indignitatis illorū, veluti Neronis & Caligulæ, qui homines ſe habiliores in quacunque vocatione ferre non poterant: ſiue propter apprehenſionē, quam concipiunt, homines illos perniciem ſibi adferre, vt fert aqua igni, canes lupo, feles muribus: certè & huius quoq; praxis hic apparet.

Plus eſt, quòd adorti in genere omnes, & eos, in quibus ne ſcintilla apparet ſuſpicionis, qui ſunt extra Pariſios ſiti, & etiam extra Galliam, oſtendūt, non crimen, ſed ordinem, & cauſſam eius inſtitutionis peti: quæ quum alia non ſit, quàm vt propagetur pietas Chriſtiana, occurratur hæreſibus, & promoueantur boni; de quibus dictum ſuprà: ſanè & hoc eſt Ieſum Chriſtū ipſum petere, & redigere velle omnia ad terminos primorum tyrannorum, vt religio criminis accuſetur: vt factum eſt in Anglia.

Verùm qui ita condemnati ſunt, non infeliciores ſunt cæteris ſacerdotibus & doctoribus *Act.5.* qui propulſi fuerunt ante ipſos; quibus honori eſt pati perſecutionem propter Ieſum Chriſtū: quum econtrariò qui illos pellunt, ſupra hos *Luc.9.* excutiāt puluerem pedum ſuorum, vt aliquando in teſtimoniū ipſis ſeruiat: & populo; quem derelinquunt: cui dicere poſſunt, vt ille, cuius nomen ferunt, & qui propulſus eſt cum ipſis,

Nolite flere super me: sed super vos ipsas flete;
Luc.23. *& super filios vestros*: qui frustrabuntur eo, quod ipsis inprimis vtile erat. Et super populum; qui vt tempore Oziæ leprosi, destituetur Prophetis. Et (quæ omnium maxima comminatio est, quam Deus instituit in scriptura:)
Os.4. *videbit, silentium impositum esse matri sua, in nocte*
Es.5. persecutionis: *nubes retinebuntur, ne dent amplius pluuiam:* & per consequens, *famem*, quæ ad-
Am.3. uentabit, *non panis, vel vini, sed verbi Dei:* vt deseratur ab iis, *qui prophetiscant ex corde suo, suumq; sequuntur spiritum*: prout saporati sunt ab Ecclesia: & videri se existimantes,
Ez.13. *talpâ sunt cæciores*. Quò cum Ecclesia perinde agatur, atque cum senatu, & vt loquitur
Es.21. Propheta, *Qualis est populus, talis sit sacerdos*. Idemque illis accidat, quod Ægyptiis, in exi-
Os.4. tu Israel, qui exitii ipsorum caussa fuit: aut vt
Ex.32. Hierosolymæ, quum hæredem è vinea Do-
Mat.21. mini eiecisset. Vnde & petra supra petram
Luc.19. non mansit.

Iniustitia aduersus Patrem Ioh. Gueretum.

CAP. VIII.

VERVM hoc non sufficiebat, sed *sanguinem*, vt loquitur Propheta, *attingere sanguinem alium* oportebat. vt docet pœna & supplicium duorum potissimùm huius corporis membro-

rum, nempe Patris Ioannis Guereti, quem torturâ excruciarunt, & Patris Iohannis Guygnardi, cui laqueo gulam fregerunt, 7. die Ianuarii sequentis, corpore eius in cineres redacto. Ambo sacerdotes fuerunt & professores: ille Philosophiæ: hic verò Theologiæ, siue id factum sit, ad explendas passiones ipsorũ: siue ad colorandum facinus, odore quopiã muneris, & iustitiæ, imò etiam misericordiæ: tanquam si minus fecerint, quã quòd potuerint: verùm adeò iniquè: vt in neutro caussà fuerit, eò deueniendi.

Nam quoad primum, notum est, quæstiones non adhiberi nisi conuictis, ad exquirendos cõplices, aut illi, qui minimùm dimidiâ oneratus est probatione, ad eliciendam integram. Et in dictum Gueretum quid quæso probari potuerit, quum ne quidem accusatus fuit? Nam si, quòd præceptor fuit Castelli, propterea hunc ipsum pœnam subire oportet: certè dura admodum, & inaudita conditio hæc fuerit, si quilibet tenetur mulctari pro iis, quos sibi concreditos habuerat, & ob id, quod postea perpetrârint.

Diogenes equidem Philosophus, conspicatus iuuenem scholasticum nugas agere, & ineptire, præsente magistro suo, baculo petiit magistrum, quòd hanc insolentiam pateretur: sed & sic erat magister, & in disciplina illum habebat, & præsés præterea erat. Ac abstinuisset profectò Philosoph⁹ hoc illũ modo excipere, si absente eo, & anno post, quã ex schola eius ꝓfect⁹

fuisset, actum istum commisisset. Herus in Lege non respondet pro eo, quem liberum dimisit, si mali quidpiam postea committit. Dicitur
Ex. 21. quidem in Scriptura, Si bos cornupeta fuerit, & contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occideritque virum aut mulierem: tunc bouem lapidibus obruendum esse, & dominũ illius occidendum, sed si non cornupeta fuerit antea, & percusserit virum aut feminam, adeò vt mortui sint, bouem quidem tunc lapidibus obruendum, sed innocentem fore dominum. Capitaneus, exortâ factione, tenetur pro militibus suis respondere, quos repræsentat: sed nõ item; postquam exauthorati ab eo sunt. Ita carcerum custos pro iis, quos custodiendos accepit, sed non de iis; quibus ianuæ apertę sunt: vnde sufficienter excusatus est. Parẽtes illius, qui cœcus natus erat, dicebãt de filio suo, *Ætatem*
Ioh. 9. *habet ipse, de se loquatur*, &c. Et omnino Scriptu-
Deut. 24. ra dicit, *Filium non portaturum iniquitatem patris,*
Ez. 18. *nec patrem iniquitatẽ filii.* Et Iesus Christus ipse,
Ioh. 18. interrogatus per summum sacerdotẽ, de discipulis suis, non qui fuissent, sed quos secum haberet, ne verbum ad id respondit. Certè istos Parlamẽti dominos non parum vreret, si ob facinora & delicta eorum, qui è septo, adeoque corpore ipsorum prodierunt; ipsi in iudicium vocandi essent.

Etenim si id locum debet habere, quid respondebunt vinitores de actionibus hominum ebriorum? quid friuolarii de latrociniis, armis ipsorum

ipſorum perpetratis? quid Medici de venenis, quæ propinantur? quid Theologi de hæreſibus eorum; qui inſtituti ſunt in ſchola ipſorũ? Nam quis quæſo excuſauerit eos, ſi ita procedendum ſit? Miſerandi igitur ſummoperè erunt Catholici, ſi in ſingula momenta, & ſine cauſſa pœnis afficiendi, inque gehennam præcipitandi erũt: ſi de foliis omnibus quæ mouentur, & arboribus quæ cadunt, & ventis, qui ſpirãt, & ineptiis, quas cerebrum quodvis quotidie profert, reſpondendum ipſis erit.

Cæterùm bene habet, quòd illum abſoluerint, quum innocentẽ repererint, isque ſit, pro quo & propter quem videntur reliquos in exilium eieciſſe, bonis ipſorum confiſcatis. Hoc enim modo iudicium ſuum per ſeipſos condemnant. Nam quæ maior iuſtificatio ſit, quàm declarare innocentem eum, cuius cauſſâ cæteri puniantur?

Crudelitas & ſacrilegium, in perſona Patris Guygnardi commiſſum.

CAP. IX.

VErum quò leuior cauſſa fuit, ob quã morte affecerunt patrem Guygnardũ, hoc maior fuit crudelitas, quam in eum exercuerunt: ob collectanea videlicet è Patribus ac Decretis collecta: quibus demonſtraret, Licere bellum *Cauſſa mortis Guygnardi.*

Caussa mortis Guygnardi.

inferre Principibus hæreticis & excommunicatis; quæ in Musæo eius repererunt: indicio speciali Ministri cuiuspiã,qui paucis annis antè, Biturigibus de hac materia concionantẽ Guygnardum audiuerat.

Nullitas eius.

Etenim si liceat capitis condemnare ob collectiones scholasticas,quid de S.Patribus iudices,è quibus haustæ sunt? si morti addicendæ illę,cur non & Patres addicantur, è quibus illæ depromptæ? Et quomodo excusaueris S.Hilarium,Galliæ lumen,& Luciferum, Sardiniæ Episcopum,qui suo tempore, viuaciter adeò, de hac materia, contra Imp.Constantium scripserunt, suosq; illi libros miserunt? Et quomodo S.Cyrillum,& S.Greg.Nazianzenũ, qui in Iulianum apostatam stilum strinxerunt? si à multis seculis agitata hęc,à Veterum consensu digesta,perq; Ecclesiæ iudicium,cui soli veritatẽ decidere cõpetit,approbata,& in Scholis theologicis postmodũ recepta & publicata sunt: quid opus erat, Censores istos superbè adeò ista reprehendere? Spiritum sanctum ipsum cur quæso condemnent? & de coloribus iudicent vt verè cœci,cœcorumq; conductores?

Scripta Veterũ Patrum condemnata ab Aresto.

Quòd si collectanea huiusmodi condemnãda,& seuerè adeo punienda sint: cur hæreticorum ferantur collectanea? Cur pestilentissimi libri,scripta,propositiones & maximę illorum, quæ ab Ecclesia Parlamentisq; Galliæ dudum condemnata sint? Cur conciones & blasphemiæ illorum contra Deum & Ecclesiam non

modò

modò tolerentur,sed & per edictum approbẽtur,& per ipsos verificentur? Certè si bellum inferre Principi hæretico nõ liceat, multò minus licebit hæretico bellum inferre Principi Catholico. Et quomodo iustificetur is,qui,vt hæreticorum caput & antesignanus Regibus Galliæ Catholicę bellum intulit,toto vitę suę tempore? Quod totum illud est, quod præstitit,& cuius caussa condemnatus est, Princepsque agnoscitur. Cur non liceat igitur illi bellum inferre, cuius ipsemet, præter authoritatem Decretorum,exemplum suppeditauit?

Adde,quòd propositio hęc neutiquam condemnationẽ merebatur,quum propositio fuerit merè scholastica, & generalis, & purè depicta ex doctrina Ecclesiæ: & omnino conueniẽs Generali Partis, & per consequẽs occulta, tum per edictum proditionis Parisiensis,tum per illud,quod postea est publicatum: quandoquidẽ si vsurpetur hunc in modum,nõ solùm ex commemorata societate nullus erat, sed ne quidem ecclesiasticus zelo ardens,ex totaque adeò parte Catholica, qui eandem non pœnam subire debeat.

Quo ipso cùm suammet, tum patrum suorũ mensuram adimplent, interficiendo nimirum sacerdotes,& occidẽdo vnctos Dei,persequendo vestigia Turonẽsia & crudelitatẽ;quã in nonaginta & amplius, cũ sacerdotibus tũ religiosis exercuerunt:sine caussa alia;quàm ex impietate & prætẽsione hæretica sua: nõ obseruando

Persecutio aperta sacerdotum.

formas & solennitates iuridicas Decretorum & constitutionum Regis, vsitatas in Parlamentis, & omnibus iurisdictionibus criminalibus, vt ecclesiasticis tantisper manus non iniiciantur, dum ab Ecclesia condemnati, & brachio seculari traditi sint. Vnde sanè veros Idumæos dixeris, progenitos ex stirpe Doegi, & ministros feminæ, sanctorum & martyrum Iesu Christi sanguine inebriatæ; quæ Babylon vocatur, *mater fornicationum & abominationum terræ*, hæreseos. Non considerantes, id, quod Spiritus Sanctus dicit, *Nolite tangere vnctos meos.* Et alibi, *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei* : neque fulmina, & censuras, ab ecclesia contra machinatores & sacrilegos eiusmodi effusas, quorum vtique casus, à Concilio Constantiensi reseruatus est, excommunicatorum videlicet nominatim: *Vt veniat super eos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrã, à sanguine Abel iusti*, primi Sacerdotis, & omniũ huius ordinis; qui, ab hæreticis & Caluinistis, tã in Anglia & Belgio, quã à triginta annis in Gallia, mactati fuerunt.

1. Reg. 21.

Apoc. 17

Ps. 104.

Zach. 2.

Mat. 23.

Martyrium Patris Guygnardi, ex omni parte iustificatum.

CAP. X.

O quàm felix interim ille, qui soluens pretio sanguinis sui, stultitiã & temeritatẽ iudicũ, vt quon-

vt quondam S. Iohannes Baptiſta Herodis ſol- *Marc.6.* uit, hoc boni inde conſequitur, vt delicti commodo fruatur: qui mortuus eſt, non ob ſomnium ex ſua parte; non ob vanitatem phantaſticam, non ob fundamentum aërium, aut arenã mouentem hæreſin, neq; vt S. Paulus loquitur, *currens tanquam ad incertum, aut vt, qui ventum* *1. Cor.9.* *ferit:* ſed vt qui firmus ſtat ſuper baſem & ſoli- *Matth.7.* ditatem petræ Euangelicæ, hoc eſt, obedientiæ, & propter obedientiam Eccleſiæ. Qui nouit, *Hebr.12.* vnde veniat, & quo vadat, reſpiciens ad autho- *2.Tim.4.* rem ſalutis Ieſum Chriſtum, & exſpectans ab eo coronam iuſtitiæ.

Ac licet corpus concremauerint, & cineres in aerem diſperſerint: ſanguis tamẽ iuſtus perpetuò ebulliet, & plagæ ſanguinem edent, præſentibus latronibus, coram Deo Sebaoth, qui reddere illum aliquando poterit.

Conſtantia hominis ad extremum vſque ſpiritum, agnoſcere nolentis Regem, eum; qui ab Eccleſia condemnatus, nec iudices legitimos, eos, qui ab Eccleſia ſe ſeparârunt, & contra Eccleſiam iudicant: & nolentis proferre clauſulas ac verba, in Decreto illorum concepta, ad agendam pœnitentiã honorariam: perſiſtentis in veritate eius, quod partim prædicauerat, partim monumentis ſuis mandauerat (ob quam ipſam cauſſam executio præcipitata, neque ipſe in carceres reductus fuit:) in quo vtique martyrium omnibus modis atque numeris abſolutum eſt, quũ pura veritas Catholica eius ſola cauſſa fuerit,

rit, quam inclusiuè ad mortem vsque sustinuit, cuius contrarium est hæresis: hæc, inquam, constantia testimonio aliquando seruiet, faciendo processui ipsorum, ligãdis pedibus & manibus catenis ferreis, pronunciandæ sententiæ ipsorũ, & condemnandis definitiuè, adeò vt non reuocetur iudicium: vt sanè *omnium sanctorum gloria*
Psal. 149. *hæc propria est.* Tunc nimirum; quando is, qui
Ap. 20. *veritatem custodit in sempiternum:* secumque habet rationum libros æternos, in quo scripta sunt
Psal. 141. omnia, *iudicium faciet iis, qui iniuriam patiuntur.* quando iusti eleuabunt se magnâ confidentia, coram facie eorum, à quibus exagitati sunt: qui conspectis iis turbabuntur, & horribili metu corripientur, attoniti, quòd saluos eos, contra machinationem suam videant: qui mutatâ sententiâ, & suspirantes præ angore, quo spiritus ipsorum afficietur, dicent contra eos, *Hi sunt;*
Sap. 5. *quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii: nos insensati vitam illam existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis.* & quod fusiùs habetur in S. Scriptura.

Admonitio ad Catholicos de facti huius consequentia.

CAP. XI.

VElim autem Catholicos omnes hîc considerare,

derare, quò primus iste actus abeat, & tandem euasurus sit, si, quot sunt religiosi ac sacerdotes, hi in exilium omnes pellãtur, imò è medio tollantur, religioq; vniuersa pereat: si hiante & latrante rictu iuuentus deuoretur, inque profundum gurgitem hæreseos sepeliatur. O potentia tenebrarum, quæ hoc tempore ad summum fastigium ascendisti! *Luc. 22.*

Quòd si ad tẽporalia sese homines conformantes, existimant, eos, qui cooperati sunt, cò ventur os, quo alii venerũt: neq; propterea liberatũ iri: tũ memoriã recolãt, q; in Anglia ii, qui hæreticis patrocinati sunt, primi pœnas dederunt: & per illosmet quorũ causã sustinuerũt. *Admonitio particularis ad fautores hæreticorum.*

Talis fuit Cardinalis Eboracẽsis, princeps architectus impietatum Henrici VIII. qui tandẽ, effusâ gratiâ, & criminis læsæ Maiestatis reus factus, obiit in carcere, quũ duceretur Londinũ. Talis quoq; fuit Mylordus Cromelus, auctor cõfiscationis redditũum Ecclesiæ in Anglia: qui quũ mandatũ publicandũ procurasset, in quo testẽ vnum euincendo crimini læsæ Maiestatis sufficere fuerat statutũ, per idem illud quod tamen postea abolitũ fuit:) primus & vltimus, & solus pro omnibus, morte affectus fuit: & ob verbum vnũ, quod præsente vno, temerè protulit. *Quia si in viridi ligno hoc faciũt, in arido quod fiet?* Quòd si illi, quorũ fructus & actiones, non nisi pietas sũt & doctrina, qui formãt cõsciẽtias, propagãt honorẽ Dei, promouẽt salutẽ pximi, hũc in modũ tractati sunt, hodieq; tractantur: *Luc. 23.*

quid cum illis actum iri putes, qui non nisi in vitiis suis ac sceleribus excellunt, nullaque virtute commendari possunt? qui piscibus magis muti sunt: vasa repleta iniquitate, quorum aer fœtet, & sordibus inquinatus est? si absque caussa oppugnatur innocētia quorundā, quam habebit Minister caussam propellendi scandalum & impuritatem aliorum, ob temporalia? si vitia hominū ecclesiasticorū hæreticis speciale præbuerunt subiectum, quando nudi erant & miserabiles, ad opprimendos eos, adeò vt sine hoc miseri Ministri muti sæpius extiterint: quid futurū putas, si rerum potiantur, & tempus videant locupletandi se suis spoliis? Et tum quid lucrabuntur fautores illorum, contra potentes hostes ipsorū, quando nucibus excussis in ignē coniicitur pertica? Quādo insidentes generosis ipsorū equis, aditu eis facto, supra ventrem ipsis transibunt, tanquam infantibus perditis? Quando legendas suas recitabunt, quarū tabulas confecerūt, quasq; ad extremū conseruant, oraculi instar illis vsuri? Breuiter, si bonus conculcatur sal, quid cum malo, cui sapor nullus est, futurum putas?

Admonitio de cooperatione cum Deo, aduersus tyrannidem Hæreticam.

Cap. XII.

QVòd si eiusmodi Cœli iudiciū est de peccatis Galliæ, & tot actā enormib. vitiis, vt

sol et-

ſol etiã inhorreſcat: ſi hic miſericordiæ fructus eſt, quã impiis nõ niſi nimiũ exhibuit, q hodie, iuxta Dei verbũ, *ei claui ſunt in oculis, & aculei in* Num. 33.
Lateribus: ſi ille effectus eſt *vua acerba quã patres* Ier. 31.
noſtri comederunt, vnde dentes filiorum obſtupuerunt: Ez. 18.
quid obſtet, quò minus malo reſiſtamus, cum Deo cooperemur, & ad ipſum, ferendæ medicinæ gratiâ recurramus?

Natura ſubiecti, quæ eſt cauſa à Deo ipſo, & offenſa delicata, cor & oculum tangens, illud ipſum eſt, quo confirmamur, vt dicamus, *Exurge Deus, iudica cauſſam tuam: memor eſto* Pſal. 73.
improperiorum tuorum, eorum, quæ ab inſipiente fiunt tota die. Ne obliuiſcaris voces inimicorum tuorum: ſuperbia eorum; qui te oderunt, aſcendit ſemper.

Iuſtitia eius nobis promittit idem, ob aduerſarium ex vnâ parte, qui deſpicit & aſpernatur illum, qui ipſius opprimit Eccleſiam, lupos in ouile intromittit, ſacramenta profanat, ſeruos eius occidit, præcepta contemnit, peccatum comprobat, veluti ſimoniam in Eccleſia, violentiã in Nobilitate, vindictã in iuſtitia, adulterium in matrimonio fideli, & hæreſin in ſtatu publico: Ex alterâ verò parte, ob clamores populi ſui, qui ingemiſcit ad lateres & cæmentũ: cuius ille ſolus *laborem & dolorẽ* conſiderat: Ex. 2.
Laborẽ; ob meritum ſuum, & Zelũ propagandę Pſal. 91
religionis, defendendæ Eccleſiæ, frequentandorum ſacramentorũ, & ob longanimitatem, conſtantiam ac debita omnis generis: dolorem

verò; ob pœnas quas cùm ab hostibus tum ab amicis excipit, molestias; quas deuorat, dãna; quibus afficitur, oppressionem; quam sustinet, & captiuitatem; qua detinetur.

Psal. 143. Nam si *beatus est populus ille, cuius Dominus est Deus*, & per consequens, is, qui pugnauit pro Deo suo, qui passus est pro illo famē intra muros, & gladium extra: quemadmodum hodie quidem facit persecutione intra, & exilio extra regnum: breuiter; qui Christianismi sui probamentum dedit coram Deo, coram Angelis, & coram hominibus; quare in perpetuum reiiceretur? & ira Dei adeò longo tempore *arderet in* Psal. 73. *gregem pascuæ ipsius*? *si gloriati sunt qui oderunt Deum, in medio solennitatis*, hoc est, Ecclesiæ? *si signa sua posuerunt signa*, hoc est, Decreta sua, ceu trophea, ad legem ferendam Ecclesiæ, *in summitate eius, tanquam in compito?* & sine respectu, hoc est, supra auctoritatem & dignitatem etiam S. Sedis, tanquam si subiecta ipsis, & negotium esset cum hominibus populi simplicis. *Si securibus exciderunt ianuas & ornamenta*, vi, & non iure proscribentes eos, qui instruebant populum, & ad Iesum Christum adducebant: *si ignem* hæreseos *intulerunt in Sanctuarium Dei*, per publicationem libertatis conscientiæ, hoc est, *licentiæ scelerum & impietatis: si polluerunt tabernaculum nominis sui: si in corde suo dixerunt ipsi, & tota cognatio eorum simul, Agite dum, quiescere faciamus omnes dies festos Dei à terra: si populus non videt ampliùs signa: si Propheta ampliùs nō est, & gens*

Libertas conscientiæ quæ.

non-

non cognoſcens eos, hoc eſt, qui intelligentes tractandi conſcientias: *quare retraheret Deus dexteram ſuam de medio ſinu ſuo?* quare, qui eſt *rex ipſius, qui ſalutẽ in medio terræ operatus eſt,* pendens in cruce, *qui contriuit caput ſerpentis,* h.e. Satanæ, *non recordaretur hoſtis, qui improperauit ei, & populi ſui, qui incitauit nomen eius?*

Verùm ante omnia inſtigare nos debet miſericordia eius, *coram quo patientia pauperum non perit in æternum: qui mortificat & viuificat, qui lædit & ſanat: in cuius voluntate eſt vita, & ira indignationis ſuæ:* hoc eſt, cui placet vitam dare, & qui iraſcitur non niſi inuitus. *qui non delectatur exitio viuentium: nec tentat ſupra vires: ſed nouit finem bonum dare:* qui *delectatur illis, qui ipſum timẽt, & in miſericordia eius ſperant: qui exurgit propter miſeriam patientium, & propter gemitus pauperum, ad vindicandũ ſanguinem ſeruorum ſuorum, & vt ſit propitius terræ populi ſui &c.* An non hoc vehementius eſt cõfirmare, quàm ſit *petra firma & ſolida, ſupra quam Deus pedes ſuos collocauit:* & refugii domus, ad eũ ſeruandũ? Et, vt Propheta dicit, *fortitudo pauperi: fortitudo egeno in tribulatione ſua: ſpes à turbine, & umbraculũ ab æſtu?* Imò *ſecretũ faciei ipſius, contra perturbationes hominum* &c. Pſal. 9. 1. Reg. 2. Pſal. 29. Sap. 1. 1. Cor. 10. Pſal. 11. Deut. 32. Eſa. 25.

Sed & ad cooperationem cum Deo obligare homines debet ordo, quem in natura collocauit, vt auxilium illi ferat, qui iuuat ſeipsũ: quẽadmodum certè Paulus nos *cooperatores Dei* expreſsè vocat. Et vt *ſine eo nihil factũ eſt:* ita nec ſolus operari vult, ſed vt vnâ cũ ipſo laboretur. *Obligatio cooperandi cũ Deo.* 1. Cor 3. Ioh. 1.

Terra fructum non fert sine semine, nec vi-
Gen. 3. nea sine labore. *In sudore vultus sui*, necesse est
homo comedat panem suum. Scientia non acqui-
ritur sine studio : nec victoria sine pugna, &c.
Deus per hominem gignit hominem, nutrit, e-
ducat, instruit illum : vestit, conducit & guber-
nat illum: sanat, seruat & redimit illum. Ita *ho-
mo homini est Deus*, iuxta tritum prouerbium.
Ps. 135. Cur non liceat igitur homines liberare à mani-
bus hostium ipsorum, auxilio hominum? Certè
Num. 21. quando Deus occidit Seonem regem Ammor-
rhæorum, Ogum regem Bazani, & alios reges
Iud. 3. potentissimos, Iosuæ ministerio est vsus. Eglon
rex Moabitarum & tyrannus populi Dei, Aio-
Psal. 82. di magnanimitate est interfectus. Sic Oreb,
Zeb, & Salmanach, tyrãni Madianitarum, gla-
Iud. 7. dio simul Domini & Gedeonis occubuerunt.
1. Reg. 17. Et manu Dauidis prostratus fuit Goliath: & Iu-
dithæ Holofernes. In perimendis Ochozia, Io-
Iud. 13. ramo & Iezabele officiũ præstitit Iehu. Ita Deo
operam nauârunt Othoniel contra Cusamra-
3. Reg. 19. thaimum, regem Mesopotamiæ : Barac contra
Iabinum, regem Cananæorum: Iahel contra Si-
Iud. 3. saram: Iephte, Samson, Saul, Dauid contra Phi-
Iud. 4. listhæos: Macchabæi contra Antiochum &c.
Prophetæ ipsi & Sacerdotes officium illud fe-
1. Reg. 15. cerunt. Sic enim Samuel Agagum, regem A-
4. Reg. 11. maleckitarum, propriâ occidit manu: & Ioiada
3. Reg. 18. Athaliam reginam: & Elias falsos Prophetas.

Posteris temporibus Deus vsus est armis
Constantini, contra Maxentium & Licinium :
Hera-

Heraclii, contra Cosroëm, regem Persarum: Clodouæi, contra Gothos Arianos: Simonis de Montfort, contra Albigenses: Georgii Castrioti Scanderbegi & Huniadum, cõtra Turcas: Caroli V. contra Protestantes: & Ducum Guysiæ, patris & filii, cõtra Caluinistas in Gallia. Quorum felici successu rerum ab ipsis gestarum Deus testatus est, actiones illorum gratas & acceptas sibi fuisse.

Nec sequitur, quia Deus permittit impios, propterea adoriendos non esse. Nam immittit ille quoque lupos, leones & alias bestias furiosas: vt dicitur apud Ieremiam. Et sine permissione eius latrones efficere nihil possint: vt ex Iobi libro appäret. Interim non impedit, quò minùs obuiam eis ire liceat, eosque confringere. Nam si permissiones istæ Dei locum haberent, Principes & Nobiles ab obligatione, quam habent, liberandæ terræ à bestiis & hominibus malis, liberi forent, &c. Aut in vanum esset ius, quod eum ipsum in fine habent iustitiæ summæ, mediæ & infimæ ex vna parte, & venationis ex alterâ: & per consequens, in trophæorum formam, nec tinnire arma sua, nec portas domuũ suarũm, luporum, aprorũ, & aliarum bestiarum inimicarũ capitibus ornare deberent: vt illi; qui ex officio Hercules, & ἀλεξίκακοι patrię debent esse. Pestis est flagellum Dei, velut & alii morbi omnes: nec tamen ad præueniendum ei medicina negligitur. Et inundationes aquarum si immittat Deus, lici- *Ier. 15.*

tum est repagulis, aut aliis propugnaculis vti. Diaboli ipsi, qui in corpora hominum Dei iudicio immittuntur, vi inde pelli debent. Ac licet Deus nos ab eis tentari permittat: resistendum tamen nihilominus illis est. Et scriptura docet, hunc ipsum in finem tentationes à Deo permitti & immitti. Idem iudicium est de omnibus hostibus, armatâ manu aduentantibus: quibus dicere resistendum nõ esse, propositio non solùm est ridicula; sed etiam hæretica, & quasi à Decretis condemnatâ.

Et si maximè quis nondum egressus est, cur non egrediatur postea? Is, qui primâ impingit vice, non impinget secundâ aut tertiâ. Et efficiet quartâ, quod non potuit tertiâ. Dies posterior discipulus est prioris. Obsidio nõn tollitur ab obsidẽte, quòd, irruptionem molitus, damnum perpessus est. Gutta cauat lapidem non vi, sed sæpe cadendo. Filii Israël primâ & secundâ vice à Beniamitis superati, tertiâ ipsi victores extiterunt. Romani sæpiùs fusi ab Hannibale, tandem vicerunt ipsi. Sic etsi recenti memoriâ Princeps Mendicorum Auraicus ictum primum in maxillâ acceperat: alter tamen successit, cuius primus fuit præsagi-

Nota bene. um: QVEMADMODVM CASTELLI ICTVS PRÆSAGIVM ERIT ALTERIVS ICTVS, IN EO, QVI PRIMVM ACCEPIT, LOCO EODEM: iuxta scripturam, *De-*

Psal. 57. *us conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus: impius quandoquidem id*

ad nihilum deuenient, tanquam aqua: intendit arcum suum, donec infirmetur. Sicut cera: quæ fluit, auferetur: super cecidit ignis, & non viderunt solē. Priusquā intelligant spinæ vestræ rhamnum, hoc est, tyrannis tota consummatur. *Deus in ira absorbebit omnes viuentes. Tunc lætabitur iustus, quū viderit vindictam, & manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo, si vtiq; est fructus iusto: vtique est Deus iudicans eos in terra.* Summa igitur calliditas est in Mundo, eius partem sectari, & exspectare misericordiam.

Exhortatio finalis ad exterminandum hostem Dei & Ecclesiæ ipsius.

CAP. XIII.

O QVAM beatus interim ille, forti cuius dexterâ bestia prosternitur! *Beatus*; inquit Psaltes, *qui retribuet Babyloni retributionē suam quam retribuit nobis! Beatus, qui tenebit, & allidet paruulos eius ad petram!* Ps. 136

Quod sanè proceres Christiani orbis omnes diligēter perpendere deberēt, vt cōmuni consensu destruerēt eū, qui est destructio boni cōmunis Christianorū: Ad sibilū atq; motū cuius, omnis generis hostes & hæretici intra quidē, infideles aūt extra domum Dei, vno tempore, aduolârunt, deuorandæ religionis & Ecclesiæ Catholicæ ergò. Hic hic igitur arma iusta sint, & iustiora, quàm contra omnes infideles:

Hæreticus deterior ethnico.

vt certè & deterior omni infidelitate est hæresis: idque iuxta verbum Dei; qui permittebat populo suo pacem & fœdera quidem facere cum ciuitatibus gentilium longè dissitis: at nō propinquis; quas sine remissione ferro excindendas præcepit, adeò vt ne vni parceretur. Infidelis quandoquidem propinquus nihil est aliud, quàm is, qui sub nomine Christianismi impietates & blasphemias suas, vt facit omnis hæreticus, tegere solet. Verùm iusta si arma sunt contra hæreticum, quantò magis contra hæreticorum capita: Et ex toto regno Christiano si propellenda, quantò magis ex regno Christianissimo?

Rex Catholicus portat insigne fidei.

Hæc præterea gloria, sic honor est, qui debetur Monarchæ potentissimo, & Regi verè Catholico; quem Deus præ aliis elegit, vt defendat Ecclesiam suam, & velut alter Constantinus, omnibus in locis, gerat vexillum Crucifixi & religionis Catholicæ: vt onus totius orbis Christiani adeò fluctuantis sustineat, inuictum eum redditurum: qui malleus est omniū incredulorum terræ, Idololatrarum, Mahumetanorum, Iudæorum, hæreticorum omnis generis, & omnium locorum, confederatorūque eorum Politicorum, &, quotquot sunt, hominum impiorum: aut, vt loquitur scriptura, *Idumæorum, Ismaelitarum, Moabitarum, Agarenorum, Gebalitarum, Ammonitarum & Amalecitarum: Philisthæorum item, Tyriorum & Assyriorum*: quorum septem priores, quia ad

Psal. 82.

Abraha-

Abrahamũ pertinent,& ab eo progeniti sunt: ideò significant hereticos & politicos: tres verò posteriores, infideles peregrinos: & coniũctim significant per numerum denariũ omnes eos, qui Deo se & Ecclesiæ eius opponunt. Ita Deus, *tanquam columnam ferream, & vultum æneum*, qui resistat omnibus, fieri illum voluit. Et quamuis cunctus Mundus *bellum ei inferat:* Ps. 33.
nihil poterit tamen contra eum; quia Deus est pro 4. Reg. 6.
eo, & Angelus eius castrametatur circa eum: sicut quondam circa Elisæum: & postea circa Theodosium Iuniorẽ, cum Saracenis pugnãtem: qua ratione *hostes suos*, vt taurus, *cornu suo conquassabit:* imò *vt testam terrestrem comminuet:* veluti sapiens in Euangelio, *qui ædificauit domum suam supra petram: & descendit pluuia: & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram*: hoc est, super caussam Dei, & religionis ipsius, verę & vnicæ: quę seu campus felix & fertilis tum coronas illi germinat, tum statum multiplicat: veluti bono & fideli seruo; *qui domino suo talentum amplificat argenti*: cui & munera ac administrationes recompensat Dominus: iuxta id, quod alibi dicitur, *Qui me honorat, hunc honorabo ego: & qui contemnunt me, contemnentur*. Certè qui Iesum Christum regnare facit vbique, is & magno honore suo communionem habet cum illo, in eo, quod prædictum est, & cuius ipse factus minister: *Vt dominetur ab vno mari ad* Ps. 71.

Marginal references: Matt. 7. Luc. 19. 1. Reg. 2.

alterum, & ab vno fluuio ad extremitatem terræ. Quum ministerialiter, & hommagii loco obtineat id, quod Iesus Christus tenet propriè, ac possidet summo iure: quæ superficies terræ est, & circulus; qui prædictus: in quo *vox Apostolorum* audiatur. Vt verò præsidium ac refugium est Catholicorum, ita etiam dici meretur, non Rex Catholicus tantùm, sed etiam Catholicorum.

Psal.18.

Exitium præparat politicis. Econtrariò magnâ ignominiâ afficiuntur, qui huic se opponunt, statuum phantasias varias excogitantes; quas aduersus religionem moliuntur. quomodo Deum ipsum adorti, iudicium sibi præparant, *quod Deus faciet in Israel, &c.* Veluti stultus in Euangelio, *qui domum super arenam ædificauit: & descendit pluuia: & venerunt flumina: & venti flauerunt: & irruerunt in domum illam; quæ cecidit, & ruina eius fuit magna.* Veluti etiam experientia docebit, quando minimum ipsi cogitabũt, *Quòd Deus in interitu illorum ridebit, & subsannabit, quum eis id, quod timebant, aduenerit. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super eos tribulatio & angustia. Tunc inuocabunt Deum, & non exaudiet: manè consurgent, & non inuenient eum: eò quòd exosam habuerint disciplinam, & timorẽ Dei non susceperint, nec acquieuerint in consilio eius: & detraxerint vniuersæ correctioni eius.*

1 Reg.3.

Mat.7.

Prou.1.

Cum hoc etiam protectore iungere se debent omnes veri Catholici: velut cum eo, qui

Hercu-

Hercules est & ἀλεξίκακος, à Deo confirmatus, vt hydram, & draconem venenatum, Catholicorum sanguine rubentem, aliaque monstra variegata conficiat: qui draco sibilo suo hortum omnium pulcherrimum & delicatissimũ Christiani orbis inficit, & infestat. Quin operi huic deuouere se perinde debebant: vt contra Cananæos Israelitæ quondam fecerunt, & victoriam etiam reportârunt, ad profligandum hostem hunc, & omnes ei adhærentes. Quod maiori studio efficiendum ipsis est, quia persenserunt iam, quantum malum sit hæresis: & quo crudeliores apparent notæ ac vestigia locorum, oppidorum & prouinciarum, quas tygres istæ immanissimæ transiuerunt. Quibus templa destructa, scelera ac sacrilegia omnis generis commissa testimonium præbebunt luculentissimum. Ad excitanda corda frigidissima eorum; quibus vel minimus Catholicæ religionis sensus est, vt progeniem istam exterminent & excindant: in Gallia præsertim: vbi propter excellentiam naturalem, monstra huiusmodi, in materia hæreseos, longè sunt deteriora; veluti aer subtilior periculosiùs corrumpitur: & in corporibus magis temperatis ac nobilibus, infectio maior est, corruptione ibi collocatâ: ad profligandũ *ex vinea Dei aprum, & vulpeculas*, quæ eũ sequũtur: ad ablegandũ *impietatem infirmatã in vas*, cuius Zacharias meminit, & extra Christianũ orbẽ. Ad destruendũ sapientes

Num. 21.
Psal. 79.
Cant. 2.
Zach. 5.

Abd. 2. Edom & prudentiam montis Esau, hoc est,
Iar. 3. Consilii sanguinarii, & conuenticuli totius ty-
Gen. 27. rannidis Politicæ, qui est *e terra*: non è cœlo;
Hebr. 12. significata per Esauum, contemtorem rerum
Abd. 10. sacrarum, propterea appellatum *profanũ*. Ad
efficiendum, *vt pudore suffundatur, & extermi-
netur in seculum, propter occisionem & iniuriam;
quam intulit fratrem suum Iacobum*, hoc est, mi-
serum Catholicum. *Vt domus Iacob possideat
eos, qui se possederant*, post persecutionem: *& sit*
vers. 18. *Iacob velut ignis: & Ioseph velut flamma: & do-
mus Esau velut stipula, quæ succendetur in eis, &
deuorabit eos: tantisper dum non sint reliquiæ do-
mus Esau, &c.* Vt tot seruet animas Christia-
nas, quæ sub iugo isto ingemiscunt: Vt iuuen-
tutem liberet, à veneno tam lethali: Vt domũ
repurget; in qua Deus tandiu habitauit, & a-
Cant. 2. dytum secretissimum eius; *qui pascit inter lilia.*
Ad extruendum ibi altare *ex lapidibus nouis*: vt
1. Mach. 4. fecerũt Macchabæi, ob corruptionem & pro-
fanationem, quæ inest in veteribus. Ad redi-
gendum insigne illud corpus ad vnionem Ec-
clesiæ. Breuiter, ad efficiendum, vt tam sancti
Regni stabilimentum, quo *Saluatores & perse-
ueratores*, in caussa Dei, *ad montem Sionis ascen-
dent, ad iudicandum montem Esau*, qui regnum
Abd. vers. vlt. est Politicum, REGNVM SIT DOMINO:
hoc est, vt Deus regnet, omni ex parte, per or-
dinem meliùs institutum, tam in Ecclesia, per
electionem *sacerdotum sine macula, habentium
2. Mach. 1. voluntatem in lege Dei*: quàm in statu publico
per

per *Regem; qui regnabit in iustitia, & Principes; qui præsidebunt in æquitate. Ad confortandum id, quod infirmatum erat: sanandum, quod ægrum: resarciendum, quod ruptum: reducendum, quod errauit à via: quærendum, quod perditum, ex* ouili Iesu Christi. Esa.32. Ez.34.

Quâ confectâ vnione eorum, quos belli furia antè discordes reddiderat, (vt tẽpore Dauidis, per confirmationem regni ipsius, quum post Saulis occasum, Rex placidus totius Israëlis vnctus esset, est factum:) id canticum, quod Dauid tum composuit, adque citharam suam accommodauit decantari possit: 2.Reg.5.

Nil caritate mutuâ fratrum, nihil Psa.132.
Iucundius concordiâ:
Non aura suauis balsami, quum funditur
Aronis in sacrum caput,
Et imbre læto proluens barbam & sinus
Limbum pererrat aureum:
Non ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina,
Aut verna dulci inebrians vligine
Hermonis intonsi iuga.
Fraterna, quam pax incolit domum, iuuat
Dominus benignâ dexterâ:
Et opibus auget: filiorum & filios
Multis propagat sæculis.

FINIS.

Effecta abominanda Excommunicationis

HEINRICI VALESII & HEINRICI NAVARRÆI, &c.

In quis ad viuum depicta continetur Historia mortis Heinrici Valesii: *& docetur* Heinricum Nauarræum *regni Galliarum incapacem esse.*

Percussit reges magnos, & occidit reges fortes, quoniam in æternum misericordia eius. *Psal.* 135.

Antehac impressa Parisiis, Anno 1589. *apud* Nicol. Niuellium, *in plateâ S. Iacobi ad duas Columnas: & apud* Rolinum Thierry, *in platea Anglica, iuxta Mauberti aream, bibliopolam & typographum sacrosanctæ Vnionis.*

CVM PRIVILEGIO.

Anno M D C X I.

Noua bella elegit Dominus. Qui sponte obtulisti animas vestras ad periculum, & qui propri[a] voluntate obtulistis vos discrimini, benedici[te] te Domino. Iud.5.

Consecrâstis manus vestras Domino, vt detur vobis benedictio. Exod.32.

Dedit se, vt liberaret populum suum, & acquirere[t] sibi nomen. 1.Macch.6.

Victima haud vlla amplior
Potest, magisq́; opima mactari Ioui,
Quàm rex iniquus.
Seneca in Herc.furente.

In necem Heinrici Valesii.

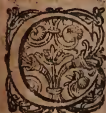
Qui Monachi virtutem habitu simulauerat olim
Hunc Monachi virtus non simulata necat.

Appos[...]

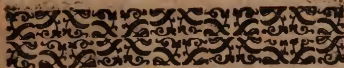
Apposita Historia

CHILPERICI,
Regis Galliarum,

Desumpta è S. Gregorii Turonensis Libro 6. cap. vltimo.

HILPERICVS, nostri seculi Nero & Herodes, Cheleũ peruenit, Parisiis distans centum circiter stadiis, venationi vt operam daret, animi caussa. Verùm quodã die, vesperi reuersus à venatione, quum descenderet ex equo, innixus alterâ manu humero serui sui, à superueniente tunc quodam cultri ictum sub axilla accepit, & alterum in ventre. Ebulliente subitò sanguine copioso per os & vulnera eius, animam suam maledictam efflauit. Ex illis, quæ superiùs de illo scripsimus, satis clarè apparet, quàm scelerate vixerit. Nam perplures ad vastitatem redegit prouincias. Vnde, tantũ abest vt mœrorem ac tristitiam perceperit, vt vehementer propterea lætatus fuerit, Neronem imitatus; qui tragœdias cantabat id tem-

Effecta abominanda

EXCOMMVNICATIONIS HEINRICI VALESII, & Heinrici Nauarræi, &c.

In quis verè describitur Historia mortis HEINRICI VALESII: *& docetur,* HEINRICVM Nauarræũ *regni Galliarum incapacem esse.*

SI VNQVAM gratiæ agendæ fuerunt optimo Deo nostro, & gratitudo debita ei declaranda: certè hoc tempore illud factitare tenemur, quando è medio sustulit hostē nostrum omnium maximũ, imò hostem Ecclesię suæ & totius Christiani orbis, modoq; admirabili admodum patefecit nobis summè formidabilem iustitiam suam simul, & dulcissimam clementiam ac misericordiam. Cui rei exaggerandæ campus præparatus est amplissimus omnibus Historiographis, Poetis, Oratoribus & concionatoribus excellentioribus.

Saltem non tacebo ego, exemplum quatuor Leprosorum imitatus, qui dicebant: Nos bene non operamur, quum hæc dies sit bonorũ nouorum dies. Si taceamus, nec tempore illa annunciemus, reprehendemur & criminis insimulabimur. Eccum Holophernem nostrũ, manu feminæ prostratum in terram; hoc est, eius, cui ordinis sui ratione, perinde licitum non erat, cultrum corripere, & sanguinem effundere, atque feminæ. Verùm ille ipse, qui sanctæ & castæ viduæ Iudithæ cor permouit, & bonum hunc Religiosum, vt plurima documenta comprobant, mouit & incitauit, vt actum committeret, tam generosum, tam gloriosum, tam necessariũ Galliæ, tam vtilem atque fructuosum toti Christiano orbi, tam acceptum & approbatum ab authoritate Canonũ, à ratione, consilio & sententia tot hominum sapientissimorum, & deuotissimorũ in mũdo. Hac re optimus ille Iacobinus firmiter nixus, & constanter fundatus in animum suum induxit consecrare vitam suam pro Dei honore & bono publico, armatus zelo magis & deuotione, quàm cultro suo: fiduciâ in Deo magis, quàm viribus aut industriâ suâ propriâ: certitudine magis in ius & potestatem, quam habet quisque in tyrannum condemnatum, depositum, proscriptum, quàm existimatione aut honoris cuiuscunque, hinc reportandi.

Consi-

Considerans igitur apud se bonum, in alios inde redundaturum, hoc in Mundo: in se verò præmium & compensationem cœlestem in Paradiso, fidenter & plusquam heroicè vitam suam pro nostra exposuit, tollendo è medio tyrannum, vt illam nobis redderet. *Videte*, inquit generosa illa Iudith, *& probate; Num quod facere constitui, sit bonum & secundum Deum, & orate illum, vt conseruare me, inq; proposito confirmare velit.* Idem planè factitauit Frater Iacobus Clemens, verus Iacobus, supplantator Esaui nostri, Octaua S. Iacobi Apostoli, die S. Petri in Catenis; qua die Macchabæorum in Ecclesia memoria celebratur: quò ille, qui vincula & claues S. Petri contemnebat, vim sentiret & potentiam gladii S Pauli, per manum eius, qui zelo ardebat non minus generoso & heroico, quàm in causa sua quondam ardebant Macchabæi. Et certè optimo iure comparare illum possimus, cum Iahele; quæ Sisarā occidit: cum Eleazaro; qui in elephantem irruit, cui insidere Regem putabat: cum Samsone; qui ruens in terram perplures vnâ secum morti dedit: cum Codro Ethnico: cum Scæuola, Horatio, Curtio, &c. Ex quo veritas etiam apparet dicti Seruatoris nostri IESV CHRISTI, Qui gladium sumit iniustè, ad occidendum & latrocinandum, eodem peribit, & eâdem mensurâ illi metientur. Cui astipulatur alterum dictum, Puniri hominem ac castigari iisdem rebus, quibus est vsus ad pec-

candum: itemque, Potentes, & alto in gradu constitutos potétibus etiam, & grauibus pœnis affectum iri.

Sed &, hoc in negotio, considerandum est, singulari voluntate & prouidentia Dei factũ esse, vt is, qui sanctum monachum & eremitã se simulabat, necnon sacerdotes, monachos, religiosos, prædicatores, & ecclesiasticos omnino oẽs, zelo ac deuotione, longo interuallo superare conabatur, castigaretur & puniretur, per monachũ sacerdotẽ ordinis fratrũ Prædicatorũ; quorũ fundator, beatissimus S. Dominicus, bonos quondã Catholicos in hæreticos Albigenses, & oẽs eorũ adhærẽtes ac fautores, excitabat: qui miraculosè admodũ per exiguũ numerum militũ Comitis de Mõtfort, hominis summè Catholici, & fortissimi Ducis, occisi & sublati fuerunt: vt apparet ex cõmonefactione, nõ ita pridem nobis data super Bulla nostri S. Patris de excõmunicatione Heinrici Valesii. Accedit, quòd clementiss. Deus, qui paternam adeò suorum gerit curam, in consolationem ipsorum, statim post laniená Blesensem, in sancto homine commissam, reuelauit, veluti ex fide digno accepi, nõ quinq; aut sex menses transituros, quum tyrannus iste noster Kal. Augusti nõ prætergressurus sit, quin cultro, vel pugione perimatur. Et ex litteris vltimis tabellarii ordinarii, qui biduo aut triduo post mortẽ illã adpulerat, cognitũ fuit, rumorẽ Romæ iam sparsum fuisse, Heinricum Valesiũ occisum

occisũ esse ictu cultri, occasione reuelationis alterius de eodẽ facinore. Ac certè euẽtus cõprobauit fidem & authoritatẽ reuelationis & prædictionis istius; quæ exclamare nos facit: *Domine, nemo assequi potest fundũ cogitationum tuarũ: tu dissipas & cõfundis consilia magnorũ: tu vitam adimis Principibus: tu formidabilis es Regibus terræ*, &c. Et hic quidẽ egregiè accõmodari possunt verba, quib. post victoriã Iudithæ, vtebantur Iudæi: *Dominus omnipotẽs necuit eũ, & tradidit eum in manus feminæ*, (hic autẽ monachi) *& cõfudit eũ. Non .n. cecidit potens eorũ à Iuuenib. nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi.* O æterne Deus! quis id vnquã cogitasset? ô iudicia Dei magni! O admirabilẽ iustitiam! ô vanas & mẽdaces spes! Ecce brachiũ carnis amputatũ & putrefactum est. O vos mẽte capto, aut minimũ imprudẽtes Honiurictiones; quorũ arundo debilis atq; fragilis rupta & cõminuta est, & citiùs, & loco, & modo, quã quis vẽstrũ imaginari sibi potuisset aut sciuisset: quodq; nec ipsi ausi vnquã fuissemus exspectare, nisi nos (qui, quàm vos, firmiùs erãmus ædificati ac fundati: meliorem etiã caussam habebamus; quã vos, licet inter summas afflictiones, quib. Deus probare nos voluit) sciuissemus, in his talib. tãti momẽti actionib. vnicũ Dei honorẽ & gloriã spectandã esse, persuasi, citò aut tardè ab eo, ceu domino, in effectũ deductũ iri. Is ille est, q novit, potuit & voluit, tẽporib. priscis, filiꝰ Israel

ex seruitute Eglonis Regis Moabitarum, liberare. Pari, imò longè maiori, misericordia & liberalitate erga nos etiam vsus est hoc tempore, quando à tyrannide nos liberauit, tam prodigiosa, tam intollerabili: quando vsus est modo non prorsus absimili, imò maiori admiratione digno, quàm olim. Ponite vobis ante oculos historiam, & perpendite eam vos ipsi: & vberrima occurret seges celebrandi Deum exercituum, Deum zelotem, Deum vindictarum. *Dixit Aod ad regem Eglon, verbum secretum habeo ad te, ô Rex. Et ille imperauit silentium, egressisq; omnibus, qui circa eum erant, ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in aestiuo cœnaculo solus. Dixitq; verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditq; Aod, sinistram manum, & tulit Sicam de dextro femore suo, infixitq; eam in ventrem eius tam validè, vt capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur: Nec eduxit gladium, sed ita, vt percusserat, reliquit in corpore, statimque per secreta naturæ alui stercora proruperũt.* Quòd si accuratè binas hasce historias enarrare vellem, citius me tempus, quàm oratio deficeret. Vobis igitur perpendendas, vt dixi, relinquã. Hoc tamen interim ἐν παρόδῳ non dicere non possum; istum Heinricum Valesium optimo iure dici potuisse Regem Moabitarum, & per conuenienter in eum quadrare (vt cætera omnia omittam) Prophetæ Amosi sententiam, quam fulminat in Regem Moab, & Moabitas

gas ipsos: *Hæc dicit Dominus: super tribus sceleribus Moab, & super quatuor non conuertam eum, eo quòd incenderit ossa regis Idumeæ vsque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, & deuorabit ædes Carioth, & morietur in sonitu Moab in clangore tubæ, & disperdam iudicem de medio eius, & omnes Principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.* Certè Heinricus tria & quatuor, hoc est, septem & infinita crimina, quæ enumerare nunc nolo, perpetrauit. Verùm crimen, quod Propheta collocat postremo loco, & caussam statuit principem exitii & interitus Moabitarum, est, quòd combusserit ossa regis Idumæorum vsque ad cinerẽ. Hoc fecit ipsum Heinricus in persona Dominorum de Guyse; quos veros & legitimos Idumeæ, hoc est, Hierosolymorum, reges appellare possimus. Ac proinde vereor, ne Deus illum conuerterit, & ipsemet se ad Deum conuertere noluerit, si vera sunt, quæ de misera & desperata eius morte perhibentur: quemadmodum paullò pòst in narratione ampliori historiæ huiusce tragicæ intelligetis. Et vtinam obtemperare voluisset non tantùm tot & tam fidelibus admonitionibus, quæ ad ipsum factæ sunt de horrendis iudiciis Dei, & immanibus pœnis in excõmunicatos, quas perspicere nuper admodum in breui tractatu super hac re edito potuit: sed vt & tempore adhuc, atq; otio, quod à commisso ictu vsque ad mortem datum ei fuerat, duodecim nimirum & quatuordecim horis inte- Cap. 2.

gris, vsus esset? Nō ausim dicere, haud id fecisse: sed doleo, affirmare illud me nō posse: verū occasionē potiùs dedisse putādi contrarium. Verissimè profectò asserere possis, Imprecationem Gregorii VII. in Heinricū IV. Cæsarē, in hoc misero Heinrico nostro cōpletam esse. *Hoc autē iudiciū*, dicebat ille, *citò in Heinricum exercitote, vt intelligāt oēs, iniquitatis filiū non fortuitò, sed vestrâ operâ* (alloquitur S. Petrum & S. Paulum) *è regno cadere*. Quod ipsum sanè & hic adimpletum videmus, manibusq; palpamus: manus ipsa Dei hæc est, quæ operata est: vnde speramus, fore, vt, qui tam feliciter cœpit, idē persequatur & perficiat opus reliquū, ad confusionem partis aduersariæ Hugonotorum, Atheistarum, Politicorū, & parum zelatorum Catholicorum, &c.

Vide Plat.

Quod ad alterum attinet Heinricū, nempe Bearnensem, dubitandum equidem est, Num hac morte lætetur magis, an doleat. Ex altera parte lætari potest; quia credit, hac ratione portam ad Galliæ regnum sibi patere: ex altera potest dolere; quia columen suum amisit, quo nixus hederæ more supra murū, illum in terram prosternere prætendebat. Verùm quū murus mallei ictibus nunc demolitus sit, inque terram præcipitatus, ideò necesse est & maledictum istum ingratum, qui alteri rei nō seruit, quàm fouendis, conseruādis & propugnandis conscientiis cauterizatis, omnino in terram ruere, desertum à toto Mundo, & à

quocunque

quocunque pedibus calcatum. Satis notum est, tum per Paparum censuras, tum per eius facta propria, Hugonotum esse, & relapsum, & per consequens incapacem reuerâ, nō tantùm sacrosanctæ Coronæ Christianissimi: sed cuiuscunque alterius siue coronæ, siue dominii, aut iurisdictionis. Audi quid dicat sanctus noster Pater, Sixtus V. in declaratione sua cōtra ipsum: Ne, inquit sanctus Pater, vnquam coram Deo neglecti officii nostri accusemur, ideò cogimur exercere arma militiæ nostræ, quæ non sunt carnalia, nec à nobis proficiscuntur, sed à Deo omnipotente in ruinam potestatis aduersariæ, contra duos potissimū iræ filios Heinricum Borbonium, quondam Nauarræ regem, & Heinricum item Borbonium, olim Principem Condensem. Nam ille quondam Rex, hæreses Caluini ab ineunte adolescentia secutus, pertinax earum patrocinium exercuit. Et statim declarat, quomodo hæresin abiurârit, aut, vt magis propriè loquar, abiurationem simulârit: nec non reconciliare se cum Papa id temporis Gregorio XIII. voluerit, intercedentibus erga sanctitatem eius Rege Carolo IX. Regina Matre, Cardinale Borbonio, auunculo eius, & Mōtpenserio Duce: misso paulò pòst ad eum Iohanne Durato, legato suo, qui nomine ipsius, de pœnitentia, conuersione, fide, & constantia, in conspectu sanctæ Sedis Apostolicæ testaretur.

Præterea constat vt haud longâ interpositâ morâ in hæresin sit relapsus, & publicè reuocârit, præsentibus omnium sceleratissimis, & alioquin ipsi simillimis hæreticis: factis promissionibus & iuramentis continuare se velle Caluinismum, velut & fecit, & facit pertinaciter adhuc hodie. Item, vt bellum gesserit aduersus summum suum Principem Galliæ Regem & Catholicos, collectis hinc inde copiis Hugonoticis, è terris etiam peregrinis, persecutus Catholicos ferro & igne, violans Ecclesias & Sacramenta, exercens omnis generis sacrilegia & hostilitates, prohibens exercitium religionis Catholicæ, & cogens Catholicos ad contrariam, falsamq; adeò religionem. Postquam, inquam, sanctus noster Pater omnia ista & alia plurima, manifesta publica & notoria scelera, quorum plenam & perfectam cognitionem habuerat, recitasset: pronunciat & declarat dictum Heinricum, quondam Regē Nauarræ, relapsum & precipitatum esse in crimen inexcusabile hæreseos, & proinde reum, ceu fautorem hæreticorum, in terminis suis. In sede illa excellissima, ac plena potestate, quā Rex Regum & Dominus Dominorū ac Monarcharum nobis dedit &c. Pronunciamus & declaramus Heinricum, quondam Nauarræ Regem, esse talem, vt suprà, nempe hæreticū, in hæreses relapsum, impœnitentē, hæreticorum ducem & fautorem, & læsę Maiestatis diuinæ reum, & fidei Christianæ hostem, tam e-

uidenter,

uidenter, vt ambagine aut excuſatione vlla contrarium demonſtrari nequeat. Et proinde iure damnari à ſententiis, cenſuris, & pœnis contentis in ſanctis Canonibus, conſtitutionibus Apoſtolicis, legibus cùm generalibus tum ſpecialibus, decretisq́; contra hæreticos, relapſos & impœnitentes: & hoc ipſo iure, priuatum eſſe ementito ſuo. Nauarræ regno, & parte illâ; quam hodieq́ occupat; quin etiam Bearnenſi Principatu, & vnâ cum ipſo omnes poſteros eius omnibus principatibus, ducatibus, dominiis, ciuitatibus, locis, feudis, & bonis etiam emphyteuticis priuatos eſſe: neq; his tantùm, ſed & omnibus dignitatibus, honoribus, & officiis regiis, quocunque iure hic & illi ea poſſideant: ad quę declaramus eſſe inhabiles & incapaces ad ſuccedendum in eis, aut ad illa retinenda; præſertim verò ad ſuccedendũ in ducatibus principatibus ac regnis, & ſpecialiter in regno Franciæ; in quo tam enormia perpetrauit delicta atque crimina, &c. Et ex abundanti poſteros quoque illius priuamus in perpetuum & inhabilitamus ad ſucceſſionem, in perpetuum, &c. Paulò pòſt abſoluit & liberat omnes proceres, feudatarios, vaſallos, & cęteros omnes, qui illis quomodocunq; iurauerint, ab eiuſmodi iuramento & fidelitatis & obſequii debito, & Interdicimus, ne illis audeant obedire. Tandem monet & hortatur Heinricum Valeſium, id temporis Regẽ Chriſtianiſſimum per viſcera miſericordiæ Ieſu

Christi, vt, consideratâ fide & religione excellentissimâ Regum, antecessorum suorum, iuramento item in Consecratione & coronatione sua præstito, de extirpandis hæreticis, præstito, intendat exsequendæ tam iustæ sententiæ, authoritatem, potentiam, virtutem, adeoque neruos suos omnes: quò hac ratione Deo omnipotenti acceptior sit, matrique Ecclesiæ obedientiam & officium præstet debitum.

Ex qua declaratione clarissimè apparet, (vt de preeminentia Cardinalis Bourbonii in hoc gradu nihil dicam:) Heinricum Bearnensem iuris in coronam Galliæ ne tantillum habere: quum fuerit, & sit hodieque, hæreticus, relapsus, periurus, sacrilegus, tyrannus, perturbator & persecutor Regni Gallię, impius & crudelis in vel proximos suos agnatos, ob fidem & religionem Catholicam. Zippis notum est ac tonsoribus, qualem se diebus nuper præteritis præstiterit erga homines ecclesiasticos, erga Ecclesias & sancta Sacramenta. Inficiari equidem ille nequit, quin fauore & auxilio suo prosecutus sit Heinricum Valesium, itidem excommunicatum; in quo nouam excommunicationem subiit. Quòd si dicere nolimus, Valesium erga Bearnensem exsequi noluisse, sententiam sancti Patris nostri contra eum: tamen confiteri oportet, Bearnensem, iudicio & prouidentiâ Dei (quanquam

non

nō eo animo, quòd id facere deberet, aut vellet) eandem contra Valesium exsecutum esse. Huc etenim ille deduxit eum nobis; aut optimus Deus in medio trophęorum ipsius, & maximorum factorum, ex hac vita illum amputauit. Fingat & conformet se Bearnensis, vt velit: ad hypocrisin tamen Valesii nunquam accedet: & si vel maximè nos fallat: artificio tamen ei quopiam alio aduersus nos opus erit. Satis probè intelligimus, inquit ille, quid sit Catholicum se facere: vt cui conscientia nō sit, audiendi ad tempus Missam, in templis etiam ab eo recens combustis & destructis: modò genua ei flectantur vt Regi, ipse verò sua flectat imaginibus, quæ in corde suo & anima sua reputat idola. Verùm si talis est, qualem vult nos eum agnoscere & credere, qui contrarium hactenus semper professus est & exercuit, nisi ab heri, aut pridie fortassis: tum talem se agnoscat reuerà, videlicet, se, quod negare ipse nequit, esse hæreticum, relapsum, excommunicatum: pœnitentiam agat talem, quæ ei iniungetur; adeat pastorem suum, nostrum sanctum patrem, eius se submittat consilio ac sententiæ: humiliet seipsum, vt decet, coram Ordinibus Galliæ, exspectans super eo consilium ipsorum: humiliet item se, & reuerentiā præstet Domino Cardinali Borbonio, auunculo suo, & pro naturæ officio, quod ei debet, & pro dignitate ac gradus regio, qui

debetur ipsi, directè & immediatè, deponat arma, rebellisq; esse desinat contra patriam & rempubl. suam: desinat item accumulare scortationes, diuortia, crudelitates, & alia facinora sceleratissima, quæ iustum itidem requirũt volumen, vt scelera Valesii; à quibus ne latum quidem vnguem discedit: sciatq; excommunicatum talem, qualis ipse est, & erat Heinricus Valesius (quum excommunicationis respectu, sit profanus, immundus, & execrabilis Catholicis) nec debere, nec posse sepeliri in templis nostris: sed vt criminalem, aut putre cadauer, coruis & bestiis feris proiiciendum esse. Quòd si id temporis, quando Iudæi, ad instantiam Iuliani Apostatæ (cuius Heinrici nostri fuerũt, & sunt, singulares & strenui imitatores) templum reædificare conabantur, ignis & flammæ è terrâ erumpentes, lapides omnes, & alia materialia fundamentorum repulerunt & proiecerunt: quomodo quęso benedicta & sancta terra cœmiteriorum nostrorum recipere & conseruare in sinu suo possit lapides maledictos excommunicatorum; qui ab ædificio spirituali sancti templi se separârunt? Ob hanc sanè caussam corpus Eudoxiæ Imperatricis, vxoris Arcadii, quæ exilium S. Iohãnis Chrysostomi moderata erat, vnâ cum sepulchro, ad reditum eius, & restitutionem in integrum, non cessauit perpetuò contremiscere, tanquam si templum materiale reiecisset à se eam, quæ videbatur reiecta è templo spiri-

Conc. Antioch. [c]ap. 2.

ſpirituali: aut quæ expuliſſet Epiſcopum legitimum,& veram columnã Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Sic Heinricus IV. Imp. (quem vt Heinricus Valeſius in vita repræſentauit,ita & poſt mortem repræſentaturus haud dubiè eſt)de mandato Paſchalis II: quum iam ſepultus eſſet,dehumatus, ſicque ſine ſepultura integrum quinquennium relictus fuit. Nimium equidem honoris videatur, in Regum loco,& inter ſepulchra ac tumulos eorum, legi & notari nomen eius: cuius memoria nonniſi cor boni Catholici,& veri Galli ſummè exulcerare poſſit. *Nec liceat tumulo ſcripſiſſe parentum Heinricus.* Patiamur mortuos ſepelire ſuos,inquit Dominus:ſed non in terra viuentium,ſed in terra mortua,qualis ipſi ſunt. Cæterũ quoad eos: qui viui ſunt mortui,ob peccata & peſtiferos errores ſuos, ſi vnquã tempus fuit expediendi & extricandi ſe,nunc certè hora aduentauit. Ecce tempus;quo ter optimus Deus noſter tradidit hoſtes noſtros in manus noſtras. Triginta nunc ſunt,& plures anni,ex quo miſera Gallia noſtra reſpirare nunquam potuit: reſpirare verò nunc incipit,& per gratiam Dei plurimi Catholici,omnium ſtatuum & conditionum,conſpirãt vnanimiter ad bonam aliquam reformationem, & emendationem interiorem & exteriorem. E manibus elabi tam optatam & opportunam occaſionẽ, ne quæſo per Deum immortalem ſinamus. Aliter ſi fecerimus, certiſſimum eſt, Deum nos

Otho Friſing.

punitúrum: vt puniuit Saulē; quòd Agagū viuum reliquisset: vt Heinricum; quòd cōniuisset semper, prȩsidiumq; extitisset hominū nequissimorum, qualis ipse fuit: vt puniuit nos ipsos; quòd & S. Bartholomæi die, & Barricadarum tempore fortunā nostrā persecuti non essemus: velut & fecit idem; quādo annos antè septendecim aut octodecim Catholici confederati victoriam tam insignem, quā in Turcas reportauerāt, persequi nō nouerunt. Prudentia hæc singularis est, & lex belli principalis, posse victoriâ vti, posse propellere vltra fortunam, posse occasionē premere & tēpus. Prętextus ibi ampliùs non est, vbi quis seruū probum facere ampliùs nequit. Medium ibi ampliùs nō est: viæ nō nisi duæ sunt (quanquā, vt veritatem dicamus, plures nunquā extiterūt.) Is; qui totus & sincerè nostras sequitur partes; Politicus ampliùs nominandus nō est: sed hęreticus, aut, quod est deteri⁹, Atheist. In optimam spem venio, quum Deus excitauerit cor & animum etiam Scholasticorum & Ecclesiasticorum, id frustraneū aut superuacaneū nō fore: vt qui arma Ecclesiasticis in manus tradidit, quę alibi ꝑ sanctos & sacros Canones prohibuit. *Cedant nō arma togæ: sed toga armis*, ad certū tēpus. Et Pallas, bonarum litterarū Dea, iuxta fabulas, armata etiā est, vt significēt, Ibi, vbi ius iustitiæ, & regula prudētiæ ac sapiētiæ nō sufficiunt, necessariò, secundū verissimā & solidissimā doctrinā, ad arma recurrendū esse.

Thalesi

Thales, inter Græciæ sapiẽtes primus, quũ longinquis è regionib rediisset, & interrogat⁹ fuisset, quid rari aut noui vidisset, respondit, Tyrannũ veterẽ: innuere volẽs, rationẽ & naturam tyrannũ persequi, & quemlibet ad tollendum eum armare. quod Cicero M. Antonio egregiè demonstrauit, quum diceret, *Hæc non cogitas, nec intelligis satis esse viris fortib. didicisse, quã sit pulchrũ, beneficio gratũ, famâ gloriosum tyrannum occidere.* Adde, quòd in florẽtissimis Rebuspub. tyrannicidis certum præmiũ præfixum erat; idq; maximum: arcus illis erigebantur triumphales, aut statuæ honoratissimæ: & habebantur illi quasi Dii quidã: vt Harmodius & Aristogiton apud Athenienses, & Alcæus; cui ob hãc ipsam caussam data fuit cithara aurea. Timoleon ne quidem fratri germano suo Timophani ignoscere voluit, quòd aspiraret ad tyrannidem. similia exẽpla plura sunt. Econtrariò cadauera tyrannorum excoriabant: rapiebant ac trahebãt illa ad cloacas; & loca infamia: prosternebãt & demoliebantur statuas illorum: sistebant nonnullas quasi in iudicio, agentes ibi caussam illarum, quas, maiorem ad ignominiam, per carnifices tumpebant & comminuebant: abolebant & irritas faciebant omnes leges & statuta illorum: ædificia deiiciebant illorum, totique posteritati infames reddebant per sententias iudicum, libellos famosos, historias, & alia.

Phil. 5.

Arist. 5. Pol.
Quint. l. 7. & 10.
Val. Max. l. 2.
Plut. in Timol.

Plut. in Arato.
Cic. 2. off.
Luc. or pro tyrannicida.
Th. Morus de eadem re.

Quod, præter tot ac tantas rationes, authoritates & exempla, quæ in medium afferri possent, sufficienti admodum argumento est omnino decere & licitum esse interficere tyrannum, talẽ, qualis erat Henricus Valesius: ac proinde Fr. Iacobum Clementem Iacobitã æternâ memoriâ dignum esse: qui, præter supra commemoratos Veteris Testamenti heroas, est velut alter Othoniel, alter Barac, alter Iehu, & idem ille, qui simili modo Iulianum Apostatam tractauit: vbi sanctus quispiam Mercurius aut Persa, aut Christianus extitit, vt Libanius Sophista explicauit; quò maiorẽ Christianis inuidiam crearet: quanquam, vt testantur Sozomenus & Cassiodorus, nemo iure reprehendere possit eum, qui in casu huiusmodi, & simili facto, fortem & constantem pro religione se præstet. Adstipulatur huic id, quod Lucifer dicit, Episcopus Sardiniensis, compellans Constantium Imp. hæreticum Arianum, in medium adducto exemplo Phineæ & Matathiæ: *Si tu fuisses inter manus*, inquit, *Matathiæ illius zelantis legem, aut in manu Phinees, vt testimonium perhibet Deus, & alienigenarum more, vt tu facis, viuere tentares, sine dubio te gladio interficerent*, &c.

Lib. 6. c. 2. in trip.

Lib. de non parcendo in Deum delinq.

Superest, vt purgandæ Galliæ nostræ idem nos instituamus in omnes eos, qui nos turbãt, siue apertè, siue occultè, siue per expressam professionẽ contrariæ religionis, siue per conniuentiam erga eos, qui eius religionis sunt, siue

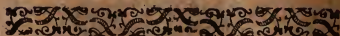
siue sint hæretici, siue politici: quò, sicut Moses dicit ad Iudæos; postquã absoluerat mandatum suum, de conficiendis gladio omnibus idololatris, & impiis, *Consecrastis manus vestras hodie Domino, vnusquisq; in filio, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio*, &c. Quod idẽ & dici possit nobis. Contendamus igitur imitari illos in re tam iusta & necessaria: caueamus quæso, ne ob compatrem & commatrem, ob cognatum & cognatam, nostri obliuiscamur officii, inq; maius malum præcipitemur. Quòd si introducere velimus formam nouam in hanc Rempub. & Regnum, quæ sanè summè nobis necessaria est: tum aliis nobis opus erit magistris, nempe artificii huius gnaris, nõ imperitis: adeò vt non curemus illos, qui nec sciunt, nec possunt scire, qualis est ille; qui ad tantum nos deduxit præcipitiũ; in quo, proh dolor, hodie versamur. Deus, qui nobis adfuit hactenus, quique potest è lapidibus excitare liberos Abrahamo, non deerit, quin idoneos; & tales suscitet ministros siue Ecclesiæ, siue Politiæ, quales nos desideramus, modò desideremus illos seriò, vtque ex nostra etiam parte, quod facere possimus, procuremus atq; præstemus.

Eum constitues regem, quem Dominus Deus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius generis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. Deut. 17.

Dixerunt ligna ad rhamnum, veni & impera super nos, & ingredietur ignis de rhamno, & deuorabit cedros Libani. Iud.9.

Quis vos exagitat furor
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Senec.in Thyeste.

Dum sequeris solium regis, fraudesq; Nauarre,
Te sequitur regis sors violenta tui.

EXTRACTVM E' LITTERIS *Prælatorum, qui interfuerunt Victoriæ Comitis de Mont-fort, contra Albigenses.*

LORIA DEO in excelsis, & pax in terra iis, qui amant beneplacitum S.Ecclesiæ. Dominus fortis & potens in bello, tradidit S.Ecclesiæ hostes fidei Christianæ, miraculosè prostratos, velut victoriam & gloriam, in triumpho magnifico. Postquam antecessit correctio paterna, profecta optimo ex zelo Sanctitatis eius, ad Regem Aragoniæ, & seuerè prohibitum

prohibitum fuit, ne hostibus fidei vel consilium, vel fauor exhiberetur, Rex, acceptâ indirectè correctione Sanctitatis eius, & repudiato mandato Ecclesiæ Apostolicæ, superbè & contumaciter, ipse, cor habens quasi induratum, interfectus est cum viginti millibus hominum & amplius, imò tanto numero, vt sciri non potuerit: quum è contrario è nostris non nisi vnus occubuerit in conflictu, cum perpaucis seruis. Populus igitur vniuersus Christianus Deo gratias agat corde deuoto, & affectione summâ; ob tantam reportatam victoriam: quandoquidem ipsi placuit per numerum tam exiguum seruorum suorum vincere hostes innumerabiles, & concedere, vt Ecclesia sancta sua de aduersariis suis fideliter triumpharet. Illi sit gloria & honor in secula seculorum.

Amen.

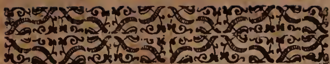
EXTRACTVM
è Priuilegio.

PER priuilegium datum & cõcessum à Dominis Cõsilii generalis sanctę Vnionis Catholicorum, *Nicolao Niuellio*, & *Rolino Thierryo*, librario, & typographo: permissum ipsis est imprimere omnia ea, quæ concernunt statum publicum, & negotia Galliæ, quodque statuetur & proficiscetur ab eodem Consilio. Et factæ sunt prohibitiones omnibus aliis librariis & typographis, de nõn imprimendis, aut ad impressionem curandis vel vendendis exemplaribus, sub pœna confiscationis eorum, & mulctæ extraordinariæ: vt amplius & plenius in dicto priuilegio continetur.

Dat. Parisiis ad 18. d. April. 1589.

Subscripsit

SENALDVS.

EPISTOLA ILLVSTRISSIMI Cardinalis MONTALTI,

Scripta ad Consilium generale Sanctæ Vnionis.

Ex Italico in Latinum conuersa.

ILLVSTRISSIMI Domini. Valde hic dubitabamus, Num rumor de morte Heinrici III. Galliæ Regis, verus esset an falsus. Nam licet is è diuersis locis ad nos adcurrebat: autorem tamen clarum aut certum nō habebat: quandoquidem id, quod narrabatur, fabulæ similius videbatur, quàm veritati. Verùm aduentus Nicolai Niuellii, ciuis Parisiensis, qui huc adpulit 25. d. mensis præsentis, cum litteris quarto d. scriptis à Duce Mayennio ad sanctitatem eius, omne nobis dubium exemit. Idem attulit secum instrumenta publica Monitorii Apostolici, in effectum illic producti: non habebat tamen litteras vllas à vobis ad Sanctitatem eius: quod ingratū sanè ei accidit. Quanquam autem dicta Sanctitas eius libenter cognouit, liberatam esse

Lutetiam,& imminutas vires Hugonotorum: tristitiâ tamen non paruâ, perfusa est, & summè obstupefacta, audiens, tam magnum admodum & nobilem Regem, morte tam miserabili peremtum, adeoq; finem eius conformem non fuisse illi, quem sortiti sunt tot antecessores eius, qui longa serie, per plurima secula gloriosè regnârunt in Gallia, & postea ex hac vita in meliorẽ transiuerunt, cum gloria sempiterna.

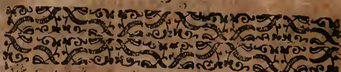
Verùm quia Sanctitas eius desiderat (velut copiosiùs, nomine eius, ad Ducem Mayennum perscripsi) videre tandem, & quidẽ durante tempore Pontificatus sui, finem imponi turbis, tempestatibus & miseriis funestissimis potentissimi illius regni, vtque, extirpatis hæresibus, pristinam recuperet Maiestatem suam, floreatque ibi vsus S. Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ Religionis nostræ: ideò notum vobis facio, Sanctitatem eius paratissimã esse, siquidem necessarium à vobis iudicetur, ad mittendum legatum Cardinalem: qui necessitatibus vestris succurrat partim suppeditando vobis milites & pecunias (quas per Dei gratiam alibi mutuò sumere haud oportebit:) partim authoritate & consilio suo complures Principes alios alliciendo: vt ita eodem consilio iuuetur, cõseruetur & promoueatur caussa Dei, fidei & religionis nostræ.

Sed quũ apud nos, qui vestro nomine rem agere possit tam arduam sit nemo: Sanctitas e-

ius

ius exhortatur vos, vt tempore prouideatis, & quoad eius primùm fieri potest: idque aut per litteras, aut per deputatum quempiã nostratem, cui res vestræ omnes probè notæ sint: aut mittendo ex professo quempiam è vestris partibus, qui authoritate & ingenio polleat sufficienti tractãdo negotio tam graui, & primario. Et quandoquidem constat, aduersarios attonitos valde esse, & quasi diuino ictos fulmine, antequam vnire iterum se, & consilium atque vires corroborare possint: omnis ideò lapis mouendus erit, vt tam præclara & rara occasio ne amittatur: de qua dici aliud non possit, quàm diuinitus à potenti & benigna manu Dei oblatam esse. Et proinde Sanctitas eius exhortatur vos non tantùm vt conseruetis, sed etiam amplificetis & propagetis concordiam & vnanimitatem in sancto vestro fœdere: omnia siquidem pessum ac perditum irent, cum perpetuo nostro dedecore atq; damno, si inter vos, & alios Vnitos vincula pacis & vnionis firma atque fortia non essent. Dominus noster adsit vobis Spiritu sancti consilii sui, & concedat vobis plenam victoriam in hostes nostros, & diuinæ ipsius Maiestatis. Romã, ad 26. di. Augusti. 1589.

Vestri studiosissimus, vt frater,
A. Cardinalis Montaltus.

APODIXIS:

Qua demonstratur, haud licitum esse Subdito maledicere Regi suo: multò minùs personam eius adoriri.

DESIDERIVM, quo semper flagraui, obseruandi Legem Dei, quæ iubet me amare & honorare Reges, nobis datos: & alterâ ex parte compassio, quam concepi ex tot perditis animabus, facit, vt, quum de nequissimo nonnullorum conatu, aliorum fraude concitatorum, qui vel summo ardere zelo volunt, inaudierim, ad scribendum animum adpulerim, quò opinionibus tam perniciosis radice præcisâ, ad oculum demonstrarem malitiam aduersariorum nostrorum, qui in Angelos lucis se transformant, vtut sunt spiritus malignissimi, quos Infernus euomuit, inq; terram hanc eructauit, ad inficiendã eam pestiferâ doctrinâ suâ, & perturbandam discordiâ ciuili.

Propositiones illorum, quas in medium afferunt, perabominandæ sunt: sed maximè illæ; quibus contendere non dubitant, Licitum esse Subditis maledicere Regi suo, &, occasio

si offeratur, illum interficere. Quæ doctrina adeò detestabilis est Deo & hominibus, adeoque noua, vt verear valde, ne in fraudis alicuius suspicionem incidam; nisi eò deuenissent impudentiæ, vt & publicè eam doceant, & perfidiæ tam execrabilis authores se prędicēt. Quapropter contrarium hac præsenti tractatione commonstrabo, vt in posterum os obstruatur doctrinis istis Antichristianis, & populus discat per falsitatem harum propositionum non adhibere fidem ampliorē aliis, quas postmodum proponere possent, maximè ad Rempubl. attinentes, vt qui iudicare nō magis possit de illis, quàm cœcus de coloribus.

Primò itaque obseruandum est, nihil æquè reuereri ac honorare nos debere, atq; Regem quemque suum: vt qui imago viua & animata Dei est. Non equidem ignoro, Theologos docere, omnes homines creatos esse ad imaginē Dei, & in ipsa anima nostra vestigia quædam impressa esse sacrosanctæ Trinitatis; verùm dicere volo, præter generalem istam similitudinem, Reges præditos esse quadam particulari, quum in inferiori isto Mundo constituti sint veri Dei vicarii: quem repræsentant in administratione suorum Imperiorum. Nam vt magnus ille Dominus & Pater cœlestis, prouidētiā suâ admirabili, ingentes hosce volvit globos, per quorum influentiam omnia illa nobis subministrantur bona, conseruatq; sine confusione harmoniam cæterorum corporum V-

niuersi: ita prorsus Reges oculos coniiciunt in imperia sua, tractant & voluunt subditos suos prout vident bonum & necessarium esse, condunt & præscribũt leges, quò ordo tollat confusionem, qui absq; eo inde nasceretur. Omitto plura alia vnicuiq; per se nota; quibus eandem hanc similitudinẽ referunt Reges, & clarissimè significant, nihil hîc inferius esse, quod magis propriè Diuinitatem repręsentat, quàm facit potestas regalis. Quæ fuit insignis illa & prudens admonitio, quam dedit Artabanus, Persiæ prorex, Themistocli è Græcia pulso: Leges & consuetudines hominũ, dicebat ille, inter se differunt, Themistocles: & habentur res vnâ in prouinciâ honestæ, quę in altera inhonestæ sunt; vnicuiq; tamen honestum est vbiq; custodire & seruare leges patrias. Quod ad vos Græcos attinet, vulgò creditur, nihil maiori vobis curæ esse, quàm libertatem & æqualitatem; verùm nos Persæ existimamus omnium pulcherrimam & sanctissimam, quam habemus, legem esse, quæ imperat nobis honorem, seruitium & reuerentiā præstare Regi nostro, nõ maiorem, nec minorem, quàm imagini Dei viui; qui regit & gubernat totũ hunc Mundum. Talis fuit Persarum opinio, & religiosè ab eis obseruata. Quæ caussa fuit, cur promtè libenterq; statutis Regum suorũ semper se subiecerint: indeq; imperiũ ipsorũ florentissimũ extiterit: vt scitè admodũ obseruauit Xenophon statim sub initium Cyropædiæ

suæ.

suæ. Eadē opinione oportet esse imbutos etiā nos omnes, & credere, Reges reuerâ aliud nihil esse, quàm imaginem Regis illius magni & æterni: qui stabilit illos in hoc Mundo tanquā Vicarios & locumtenentes Maiestatis suę Diuinæ. Ob quā sanè caussam sacra Scriptura nos docet, nō populum, aut fortunam, ad tantam illos dignitatem euehere: sed Deum solū, prout videt esse vtile ac necessarium. Id vel ex Salomonis Prouerbiis clarè patet, vbi Sapientia dicit, *Per me regnant Reges*: & ex Ieremia, vbi Dominus his vtitur verbis, *Ego feci terram, & dedi illam; ei, cui placuit dare.* Quod consentit cum eo, quod legitur apud Danielē: *Altissimus dominatur regnis hominum, & dabit ea illi, cui bonum videbitur dare.* Hac de caussà appellat ipse Cyrum *pastorem suum* apud Isaiam: & apud Ieremiam prædicitur, *omnes nationes obtemperaturas Nabuchodonosori, & qui facturus id non sit, punitum iri.* Ex his locis apparet, Deū stabilire Reges, ceu vicarios suos, ad gubernandū sub se hunc Mundū. Quod illud ipsum est, q̄ conclusit Ecclesia in Concilio Parisiensi, dicens, Nullus rex debet credere, regnū sibi traditum ab antecessoribus, sed à Deo solo: & hunc in finem, quòd certissimum est, Regnum terrestre non conferri & tradi, nisi per virtutem & occultum iudicium prouidentiæ diuinę: adeò vt credere debeamus, etsi videatur, leges regnorum sceptrum & coronam conferre aliquibus: attamen hoc fieri Dei voluntate, qui hanc ob

Prou. 8.
Ier. 27.
Dan. 4.
Isa. 44.
Ier. 28. 29.
Conc. Paris. l. 3. c. 5.

caussam tollit nonnullos ex hoc Mundo, antequam eò perueniant: nonnullis, iam eò eleuatis, vitam abbreuiat, quò is, qui longissimè à tanta dignitate videbatur abesse, ad eã promoueri tandem possit. Cæterùm, quid aliud inde concluseris, quàm iis, quos illuc appellat, à subditis honorem & obedientiam omnẽ esse præstandam; hoc quandoquidem beneplacitũ illius est, cui nullo modo resistere nos oportet, nisi gigantũ more bellum ipsi inferre nostro damno velimus? Arripiamus igitur, popule Gallicane, animos & spiritus nostros, inque effectum producamus mandatũ, quod S. Paulus nobis præscripsit Rom.13. vbi tam clarus est cõtextus, vt, obedientiam Regi suo qui denegare velit, is iudicetur homo viuens

Rom.13. sine Deo, sineque religione. Omnis anima, inquit, subdita esto potestatibus superioribus. Nulla enim potestas est, quæ non proueniat à Deo. At res ab eo prouenientes sunt ab eodẽ constitutæ. Vnde qui resistit potestati, resistit constitutioni Dei. Qui huic resistit, consequitur damnationem. O insignem ergo malitiam falsorum istorum Prophetarum, qui impudẽter vobis promittunt Paradisi gaudium, concitando vos in Regem vestrum! quum tamen è contrario sancta Scriptura vos doceat, nullũ resistere Regi suo; qui non in æternum condemnetur. Proh immortalem Deum! quot iam animæ misellæ fraude vestrâ, Prophetæ falsissimi, perierunt? quot earum præcipitâstis in Inferni

ferni gurgitem, vbi hodieque perpetiuntur pœnas sempiternas, propterea quòd instinctu vestro arma contra Regem suum sumpserunt? Vos, qui resistitis adhuc, seruate vos ipsos à tã periculoso naufragio, & adhibete fidem doctrinæ potiùs Dei, quàm hominum. Reddite igitur omnibus id, quod debetur eis: cui tributum, tributum: cui timor, timorem: cui honor, honorem: veluti concludit Paulus loco suprà commemorato. Qui locus si non sufficiat, en satisfaciat vobis S. Petrus, ceu Ecclesiæ totius caput, ita scribens, in priori sua epistola: *Timete Deum, & honorate Regem.* Et inferiùs: 1. Pet. 2. *Subditi estote cuiuis creaturæ humanæ, propter Deum: siue Regi, vt qui superemineat: siue præsidibus, vt qui per eum mittuntur. Hæc etenim est voluntas Dei.*

Nunc quæro ex voluntariis rebellibus & sicariis, qua in re malignam & rabiosam suam intentionem fundent? Certè non nisi in prodigiosa quadam occœcatione id facere possint. Etenim quid contra authoritatem tam expressam & euidentem in mediũ afferri possit, non video. Discimus igitur, omnem honorem & obedientiam Regibus nostris nos præstare debere: & nullũ eorum, qui maledicunt eis, & adoriuntur eos, participare vitæ æternæ posse.

Verùm enimuero, relictis multis aliis, iam commemorata duo puncta duntaxat pertractabo, videlicet Maledicentiam illam, & Vo-

luntatem committendi latrocinium tam execrandum: quò inde pateat, in quo statu sint illi, qui rem designant Deo tantopere displicentem.

Quod ad Maledicentiam igitur attinet, ea à sancta Scriptura expressè prohibetur, quando in Exodo dicitur, *Deos ne exsecrator: & principi in populo tuo ne maledicito.* Hoc mandatum formidabilius reddiderunt pœnæ horrendæ; quas Deus ipse inflixit iis; qui illud non obseruârunt: vt apparet in Aarone & Maria; quũ contra Mósem murmurâssent ob feminam Æthiopicam, aut quòd, iuxta declarationem Hebræorum, vxorem duxisset Æthiopicam: qua in re Legem transgressus credebatur. Nihilo tamen minus Domini ira excanduit in illos, adeò vt diceret ad eos: *Quare igitur non timuistis obloqui contra seruum meum, contra Mosem?* Quo irritatus murmure quasi abiit, & nubes recessit à superiori parte Tentorii: & ecce Maria leprosa erat, in pœnam oblocutionis suæ. Vah, si Deus toties puniuisset vos, Rebelles, quoties execrati estis Regem defunctũ, & maledixistis Regi, qui nunc dominatur: certè vos fulmen atque tonitru dudum in cineres redegisset: aut lepra corripuisset corporalis. Nam ad spiritualem quod attinet, eâ iam dudum infecti estis, & fœtidissimè sordetis. Verùm sancti Pauli exemplum hic maximè vobis ob oculos est ponendum:

quod

quod luculentissimè docere vos potest, quomodo tractandi sint illi, qui muneribus funguntur publicis, quantum ad maledicentiam isthanc attinet. Refert sanctus Paulus, electum illud organum, postquam Ananias Pontifex os eius cæcidisset, se continere se non potuisse, quin diceret, *Futurum est, vt percutiat te, Deus, paries dealbate. Tum verò, qui astabant, dixisse, Pontifici Dei maximo conuitiaris? Dixit autem Paulus, Nesciebam fratres, Pontificem esse maximum. Scriptum est enim, Principi populi tui non maledices.* Quæso iam ex vobis, falsi Prophetæ, si Paulus excusationem illatæ Pontifici iniuriæ prætendit ignorantiam, quòd videlicet eum Pontificem esse ignorârit: qua excusatione vsuri sitis vos? Anne ignorabatis, defunctum Regem, fuisse Principem vestrum summum & legitimum? Et talem esse hunc Regem præsentem? Lex Regni an non condemnat vos? Nihilominus maledixistis vni & alteri, & maledicitis adhuc hodie: adeò furor vester impletus est insolentiâ. Et quandoquidem censeo quidem vos veros sectatores Domini nostri, & imitatores sanctitatis Apostolorum econtrariò verò discipulos Satanæ, & reuerâ excommunicatos: nolim posteriorem hanc proprietatem vobis mirã videri atq; nouam. Aliud inculcare nihil soletis, quã excõmunicatos, excõmunicatos esse: quũ interim excõicationis pœnã subeatis quotidie, Regi maledicentes. *Act. 23.*

Conc. Tol. 5. can. 5.

Hoc si ignoratis, en quintum Concilium Toletanum id vobis commonstrabit; cuius contextus ita habet: Ad reprimendos mores multos improbos & pestilentes, ordinauimus deliberatione salutari, vt Principi, quem Deus nobis dederit, maledicere nemo ausit: aliter qui fecerit, excommunicatione punitor ecclesiasticâ. Vos igitur, ô maledicentes & rebelles, vos, inquam, estis omnes excommunicati: aut repudiare vos oportet sanctas constitutiones Ecclesiæ Catholicæ. Sed & respondete quæso mihi, si cùm lege Dei pugnat maledicere Principi suo, quid tandem erit adoriri personam eius: quod alterum punctum est, de quo paucis agendum est, vt dictum? Certè summè deplorandum est seculum nostrum, dicere, Hominem reperiri inter nos, qui propositionem propugnet tam execrandam. O corda verè Hispanica, & neutiquam Gallicana! O barbaras admodum & spurias animas! O cerebra furibunda prorsus, & rabie inflammata nimium! Quæ dementia vos capit plus quàm Saracenica, vt conceptionibus locum detis tam peregrinis & abominandis! Vt subditus gladium corripere ausit adoriendi ergò personâ sacratissimam Regis sui naturalis & legitimi! Vt qui religionem profitentur, & sanctitatem prædicare solent populo, ipsimet id tale possint & debeant facere! Sanctissimi quondam inter Hebræos, Essæi, exsecutores Legis diuinæ strenuissimi, in vestram opinionem neutiquam

quam concesserunt; quum magno zelo docuerint, & propugnârint, Principes summos, tales; quales sunt, à subditis violari debere haudquaquam; ceu consecratos & missos à Deo. Cum quo congruit Dauidis exemplum: qui etsi Saul, Rex malus, iniustè illum persequeretur, & magnum Sacerdotum numerum crudelissimè mactaret: personam tamen eius adoriri noluit, quantumvis ad id instructus commoditate optimâ: quin imò adeò officiosus erga Maiestatem eius exstitit, vt seruū, qui mortem illi accelerauerat, licet ab hero importunè sollicitatus, è medio tollendum curârit. Nunquid simile facitis vos, latrones scelератissimi? Rex vester nunquid vos persequitur; quia vestrum quærit commodum & vtilitatem? Rex vester nunquid occidit sacerdotes vestros; quia amat, honorat & promouet illos? Et tamē vos vos armatis in eum, & procuratis necem eius, mediis planè illicitis & extraordinariis. Neutiquam hoc animo præditi erant veteres Christiani; qui cum Barcozba, Principe Iudæorum, contrà Imp. Romanum armare se nunquam voluerunt: sed perpeti potiùs omnis generis martyria dirissima, allegantes vnicam & potissimam rationem, Religionem Christianam docere, vt ne resistāt potestati superiori: sicut præclarè notat Genebrardus in Chronologia sua. Et vos econtrà-riò intenditis omnem subtilitatem ingeniorū vestrorum ad persuadendum populo misello,

gloriosam martyrii coronationem adquirendam esse vi hostili in Regem suum, si is è medio, quocunque modo vel loco, tollatur. Quę hæc quæso doctrina est, & quàm contraria doctrinæ Patrum? Certè adeò contraria; vt illi, qui ausi sunt asserere, Licitum esse occidere regem, licet tyrannum, hæretici declarati sint à Concilio Constantiensi, quod dicit, Errorē esse in fide, si quis asserat, tyrannum à vasallo seu subdito suo, occidi posse, & licere. Concionatores igitur vestri omnes errant in fide, & hæretici habendi sunt, velut & omnes; qui doctrinam eorum amplexantur. Et tales etiā à Conciliis excommunicati sunt: vt videre licet in Concilio Meldis habito, cap.14. & magis speciatim in quarto Concilio Toletano can.74. vbi Hispani ipsi sententiam cōtra vos ferunt. Patres etenim, qui cōuentui illi interfuerunt, sic loquūtur: Quicunq; nostrûm, aut populorum totius Hispaniæ, cōiuratione aut machinatione violauerit iuramentum datum conseruando Regi: aut etiam Regem interfecerit, aut regno suo priuârit, aut præsumtione tyrannica vsurpauerit potestatem regiam: is excommunicator in conspectu Angelorū ac Hominum, & pellatur ex Ecclesia, & societate Christianorum, cum omnibus suis asseclis: cum ratione quandoquidem coniunctum est, eandem pœnam sequi illos, qui eiusdem criminis sunt rei. Verba hæc altâ voce, & ter repetita fuerunt in Concilio illo, corā toto cœtu: &

tũ: & petitum, vt quilibet ea approbaret. Tũc autem à toto Clero & populo responsum fuit: Quicunq, aduersatus fuerit sanctę vestrę constitutioni: is excommunicator excommunicatione omnium maxima & periculosissima, *anathema esto maranatha*; vt habet textus, hoc est, vt explicat idem Concilium, exterminator sine remissione in perpetuum, vsque ad aduentum Domini, & partem possideat cum Iuda Scariothe, ipse & socii eius, Amen.

Ex quo sanctissimo decreto Concilii facilè vobis colligere licet, omnem hominem, qui adoriatur Regem suum; in æternum damnatum esse, & partem habere in Inferno cum Iuda. Doctrina hæc est non particularis, sed auctoritate S. Concilii comprobata. Sanè non dubito, quin multi, qui hæc lecturi sint, magno hic stupore corripiantur; & perhorrescãt toti, si memoriâ recolant, non obstantibus tot præclaris sanctę Scripturę & Conciliorum locis, quosdam Prædicatores, non prorsus indoctos, sed planè malignos, Fratrem Clementẽ, seculi huius maledicti monstrum horrendũ, & ingens in Canonem retulisse, vtque alii idẽ facerent, effecisse. O gentem sceleratissimam, clamabunt illi at sceleratiorem longè, quàm dicere possitis, clamauerim vtique ego, alterâ parte! Non mentiar: præ dolore existimabam derelinquere omnia: quando aspicere me oportet seculum tam perditum,

atque deploratum, quo suggesta adeò fœdè profanantur, quæ destinata sunt prædicando verbo Dei, non doctrinæ Satanæ; qui mendax est & homicida à principio. Verùm quando ob oculos mihi posui, interea temporis malũ accrescere, & populum miserum condemnari ad Satanę ministrorum persuasionem, posthabitis omnibus aliis considerationibus, officiũ mei rationem efflagitare existimaui, vt de salute sua quemlibet admonerem. Protestor isthoc exiguo tractatu, Popule Gallicane, coram Deo & hominibus, quos testes aliquãdo, iudicii die, appellabo, me exhortatum vos esse seriò, vt maledictum istum errorem abiiceretis, & agnosceretis Regem vestrũ legitimũ: velut & nunc vos hortor ad idem faciendum, etiam atque etiam vos orans, considerare velitis, Neutiquam de lana, quod aiunt, caprina agi, quãdo animam ipsam suam in periculum quis adducit, & voluntariâ inobedientiâ, & malignâ coniuratione Iudæ condemnationẽ sibi conciliat, inque abyssum tenebrarum infernalium se abripit & præcipitat, vbi nihil est aliud, quàm ploratus & stridor dentiũ. Quapropter agnoscitè vos ipsi, & barbaram atque syluestrem illam inhumanitatem, quæ hactenus vos agitauit miserè, abiicite: obtemperate potiùs præceptis Dei; sine quibus Regnum cœlorum ingredi haud potestis: honoratè & timete Regem vestrum, proque sanitate & prosperitate eius Deum orate indesinenter.

Recordamini sæpenumero verborum præclarissimorum Senecæ, quæ protulit ad Neronẽ Imp. scribens, quum de bono, quod proficiscitur in vniuersum populum ex conseruatione Principis, verba faceret: Rex, inquit ille, vinculum est, quo firma continetur Respublica: vitalis ille spiritus est, quem respirant tot millia hominum; qui aliud nihil essent, quàm onus & præda, si anima ista Imperii semel esset sublata. Populus ab hoc periculo liberari potest, tantisper dum frænum ferre nouit: quo effracto semel aut rupto, illud ei iniici rursus non patitur: vnde vnitas & vinculum Imperii in plures necessariò partes dissumpetur, & finis, qui ex obsequio sequitur, idem sequetur & ex imperio. Videntur verba hæc comminationem continere non contemnendam. Astutiam igitur & calliditatem Hispanicam tandem abiiciamus, & cor nostrũ resumamus Gallicum, quod est naturaliter amare Principem suum, seruire ei, honorare eum, & nihil maiori curæ habere, quàm prosperitatem eius. Ad hoc permouere nos debent mala infelicissima temporum præteritorum: quæ aliunde non profecta fuerũt, quàm ex rebellione: quæ Deus haud dubiè in æternum adcumulabit, si non agnito Principe nostro, quem nobis dedit, Legi ipsius haud obediamus. Similiter salus animarum vestrarum ad id permouere vos debet: quandoquidem iuxta sanctam Scripturam & Concilia, omnis

homo, qui honorem & obedientiam Regi ſuo non præſtat, peribit miſerabiliter, aliud non reportans præmium, quàm damnationem æternam, cui addictus eſt Iudas. Periculum declinate quæſo tam præſens, tantiſper dum tempus eſt, quò omnes & ſinguli, vnâ in Eccleſiâ, & vno ſub Rege, celebremus nomen Dei, & fruamur in hoc Mundo pace feliciſſima, & in altero beatitudine ſempiterna, Amen.

FINIS.

IN

In luctuosissimum obitum

REGIS

HEINRICI IV.

suspiria Galliæ, & fidelitas Gallorum.

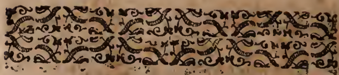
Iuxta editionem Parisiensem,

Apud PETRVM RAMIER, *plateâ Carmelitarum, ad Imaginem S. Martini.*

M D C X.

Cum Permissione.

V 4

AD REGEM.

IN animum induxeram, DOMINE, pompas gloriosissimi Introitus Reginæ describere: sed cogor iam verba facere de luctu acerbissimo Galliæ, & fidelitate Gallorum. Doleo autem ante oculos tibi ponere id, quod memoriæ tuæ nimis recenter obuersatur: verùm Rex, illustrissimus pater tuus, tantam de vita sua existimationem reliquit, vt iustissima debita calami mei recusare ei minimè profectò potuerim. Opus equidem Apelle quopiam hic foret; qui dignè satis Alexandrum hunc Magnum depingeret: verùm laudes palmarum eius augustissimarum describēdas relinquam illis; qui describent victorias eius: modò pluma etiam reperiri posit, quæ euolare tam longè queat, quàm longè existimationem eius fama armorū ipsius disseminauit: lingua item talis haberi; quæ Principis huiusce Fortitudinem & Clementiam qua hostes omnes suos superauit, eisq; condonauit, graphicè satis eloqui & exprimere posit. Ecquis igitur quęso subditorū tuorum est, qui pacis fructus persenserūt, quos animus eius generosus procreauit,

creauit, & prudentia eius conseruauit, qui nō ad irrigandum lachrymis suis Tumulum eius aduēret? Et hic quidē fidelitatis testimonium illud perhibeat Tuæ Maiestati, ordiendo à luctu iacturæ suæ, & finiendo humili agnitione legitimæ successionis tuæ? Quemadmodum, DOMINE, aues luctū silentio suo testificātur, quem ex discessu solis perceperūt, & vicissim regressum eius dulci harmonia salutāt, & excipiunt: ita & subditi tui iustū dolorē suū, quem ex obitu Maiestatis ipsius, augustæ memoriæ perceperunt, comprobant, & principio Regni tui aduentant, clamatum cum lætitia & gaudio, VIVAT REX.

Et, tu DOMINA, ausim ne ego hunc mihi polliceri fauorē, vt dolorē nonnihil tuū intermittas, ad notandū, in iactura spōsi tui, zelum virorū omniū maximorū in regno tuo; qui cōspecto occasu Regis, Coniugis tui, Heri sui, salutatū venerunt ortū Filii tui, tanquā supremi Domini sui. Principes (quos nō nomino) primi fuerunt, qui seruitia ei sua obtulerūt, tantâ laude digna, quantū facinora ipsorū generosa pro Maiorum existimatione, & exspectatione personæ eorū (quę ita cōparata sunt, vt, quandiu cœlum non ruit extimescere quidquā non possimus) satis superq; cōprobant. Officiarii Coronę, Pares Gallię, vniuersa Nobilitas Gallicana, à quibus oēs aliæ Nationes exemplum ritè obediendi Principi suo, mutuantur, locupletissimè testati sunt, Ne quidē mortē ipsam

constantiam ac fidelitatem suam interturbare potuisse. Iustitiæ caput, senatus summus, id quidem egregiè demõstrauit tunc, quum clementiam & misericordiam illi exhibebas, omnique ei imperandi potestate prædita eras. Et ad Politiæ gubernaculum qui sedet, ille eiusmodi vtitur ordine; media in confusione, vt videatur, totum Mundum Principem suum defunctũ deplorare: viuo verò Principi obedire constituisse.

Vos deinde Galli, qui adcurrebatis omnibus ex partibus, spectandæ coronationis Reginę vestrę caussa: qui testes eratis oculati confirmationis ipsius: qui pompâ omnium, quam Mundus vidit, celeberrimâ, vidistis illam, Iouis die XIII. mensis Maii, & sequenti die Veneris XIV. videtis in afflictione omnium funestissima, si triumphum eius spectare nõ noluistis, an compassione non duceremini vidẽdi luctum eius? Ingens maris trãquillitas horribilium tempestatum præsagium videtur esse. Nautæ tranquillitatis tempore vela dare haud solent: nec animũ etiam abiiciũt, *Quum fera nimboso tumuerunt æquora vento*. Aspexistis cum modestiâ magnitudinem & coronationẽ Reginæ: aspicite & iacturam nunc eius, cum constantia debitum officium vestrum exsequendi, & declarandi reipsa, Gallorum concordiam terrori esse omnibus aliis Nationibus. Vincere tam citò potestis, quàm prælia-

ri, tam facilè legem ferre hostibus vestris cum virtute, quàm sumere hanc à Rege vestro cum humilitate. Ad quod equidem incitare vos debet, quòd Regem habuistis omnium qui vnquam vixerunt, fortissimum, clementissimum, prudentissimum, & summo præditum iudicio: quem subditi eius amârũt, hostes formidârunt, totus Mundus admiratus est: in cuius perfectiones Filius eius succedet æquè, atque in regna ipsius; cuius iuuentutem & prudentiã supplebit Regina, in Regnis eius Regens constituta. Interim lugendi illius finem faciamus, quẽ amittere iam incipimus, vt toti Mundo historia eius patefiat.

Quum in primaria Parisiensi esset vrbe, quã exosculari omnes Prouinciæ meritò debent, ob miracula illic celebrata, paruus quãdoquidem Mundus potiùs est, quàm vrbs magna: ecce miser sicarius, Angulemensis patriâ, nomine Franciscus Rauaillac, hunc patriæ Patrem nostrum, Regum margaritam, seculorũ Perfectionem nobis perimit & adimit. Quum enim ictus eius quater antè fefellisset, permissione Dei, & vigilantia præsidii, tandem die Veneris, decimaquarta Maii, in eum, lecticæ insidentem incidit, ad plateæ ferrariæ partem vltimam: vbi animaduertens lecticam ab aliâ, & curru retineri, furiis agitatus, ex officina, quò se contulerat, ocyus prosilit, adque Maiestatis ipsius lecticam, aduolat.

Sedentem hunc in ima lecticæ parte, & cum suorũ quopiã colloquentẽ, columnamq; aduersam contemplantem, ita adoritur, vt duos cultri ictus ei inflixerit tanta velocitate, vt ipsum citiùs latrociniũ, quàm latro agnitus fuerit: qui tamẽ captus, & Rex cum Procerũ lacrymis ad Luparam portatus & exceptus fuit. Cogitur ocy⁹ Senatus, & vniuersa statim ciuitas hoc tã luctuoso casu & occasu summè turbatur: præsidia apud eandem Lupatã studiosè ad excipienda mandata Ducũ suorũ, concurrunt; qui oẽm in euentũ illa custodiendæ viæ constituunt, vt nõ nisi in summa dignitate cõstitutis via libera pateret. Corporis custodes in Luparã mittebantur ipsam, vt vitã suã & arma, ipsis defuncti cinerib. & cõfirmationi viuentis Regis offerrẽt. Die Sabbathi 15. Maii, Rex Ludoicus XIII, frutex S. Ludoici, violaceo indutus habitu, ad Augustinianos, quo Parlamẽti Curia sedẽ suã, ob introitus Reginę ceremonias transtulerat, in Iustitiæ lecto residens, Rex fuit proclamatus, Reginâ lateri eius adsidẽte, nigricante obuelatâ velo, in comitatu habente quatuor Cardinales, quatuor Pares ecclesiasticos Galliæ, cõplures Episcopos & Prælatos, Principes aliquot sanguinis, & alios Principes; qui in Curia tunc versabantur, vti Connestablium, Duces & Pares seculares, Mareschallos Galliæ, Officiarios Coronæ, & legatos omnis generis Prouinciarum. Quo in comitatu Rex ipse, decreto per Domini Cancellarii

cellarii os pronunciato, & consilio Cardinalium, Principum, Parium, Dominorum suprà nominatorum; & Parlamẽti Curiæ confirmato, Reginam matrem suam, Galliæ Regentẽ, pro se & Regnorum ac negotiorum suorũ administratione declarauit. His peractis portæ apertæ fuerunt, vt populus Regem in throno suo sedentem videret: cuius Aduocatus generalis, Dominus Seruinus, orationem habuit de subiecto præsenti, & potissimum de Bono, quod Gallia ex administratione Reginæ viduæ, matris S. Ludoici, percepisset, concludens nota fieri hæc omnia debere Prouinciis. Oremus Deum vt conseruet nobis Regem nostrũ Ludoicum, quò ætas ipsius fructus obedientiæ nostræ colligere possit: nos tantum ei iuramus fidelitatis, constãtiæ & feruoris, vt ad eloquẽda ea magis laborandum nobis sit, quàm ad exsequenda. Et vt maturè initiũ faciamus, inuigilemus saluti eius quò aliquando ipse suorum inuigilet protectioni. Hac freti spe lacrymas nostras in sepulchrum defuncti Regis effundamus: cœlum quandoquidem ipsum ad id nos inuitat, & Patris ac Principis instar ille nos tractauit: Maiestatemq; diuinam supplices oremus, vt quoniã stabiliuerat eum Asylũ populi sui, in gloriam etiam recipere illum dignetur: velut condonauit iis, à quibus offensus erat, ita peccata ei quoq; remittere velit ipse, vsus misericordiâ potiùs suâ, quã iustitiâ, vt quoniam tot inclytas reportauit victorias

in Mundo tum de se,tum de aliis, victoriosus etiam in cœlis regnet: & quandoquidem in pace possedit regnum florentissimũ, felicitate illic fruatur sempiterna. Offeramus deinde vota & suffragia nostra,pro incolumitate Regis & Reginæ, quò illos fauore suo prosequi Deus dignetur,& Regi gratiam cõcedat, quò sub iugo præceptorum continere possit populum suum,augescens ipse in perfectione, cum ætate,quò à subditis suis semper ametur, à cõfœderatis suis & amicis fauore afficiatur,atque Nationibus aliis formidetur: quò insignia eius aliquando germinare videamus etiã in terra Infidelium, & adimpleri promissa natiuitatis eius in dispendium Otomanorum: quò Regina probo consilio communita metere in quiete possit fructus virtutis suę,& fruatur autoritate suâ,tantâ prosperitate, vt seruiat promotioni Regis,& honori ipsius, atq; subsidio populi: quò prærogatiuæ, quibus defunctus Rex,coniunx eius,cœlitus gaudebat,formę ei seruiant ac figuræ,ceu pulcherrimo exemplo; quod imitetur, vsa opportunitatibus eorum, qui omnium meritissimi sunt, & non eorum, qui minus sunt idonei & opportuni: quò oẽs audiat supplicationes,non omnes item assentationes: quò segetem quisq; habeat vberrimã prædicandi capacitatem eius regnandi. Et vt Luna lumen suum, quod à sole mutuatur, retinet, licet Polum ad id nobis communicandũ mutauerit: sic ip[illegible] perfectiones omnes retineat;

tineat;